

SİVASLI İLÇESİ
SOSYO-EKONOMİK VE KÜLTÜREL TARİHİ
(20. Yüzyıl)

Hazırlayan: İsmail OSKAY
Yüksek Lisans Tezi

Tarih Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. M. Murat Öntuğ

Uşak
Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ocak- 2019

ÖZET

Bu tez, Osmanlı'nın son dönemlerinden itibaren başlayarak, 2000'li yıllara kadar olan, Uşak İli'nin, Sivaslı İlçesinin sosyal ve ekonomik tarihini ele almaktadır.

Birincil ve ikincil ve diğer kaynakların karşılaştırılarak yapıldığı bu tez konusunun seçilmesinin nedeni, daha önce İlçenin siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel yönleri ile ele alınmamış olmasıdır. İncelenen dönemin her safhasına ait belgelerin yoğunluğu fazla değildir. Bu sebeple zaman sınırlandırılmamış ve olaylara geniş bir bakış açısı ile bakılmıştır. Sosyal ve ekonomik tarih dahi olsa, her tarih dalının temeli sayılabilecek olan, İlçenin siyasi tarihçesi gibi konular üzerinde de durulmuştur. Tarım, yörenin dili, geçmişten gelen kültür birikimi, Cirit sporu, gibi pek çok sosyo-kültürel konu tez içerisinde işlenmiştir.

Belgeler, çağdaş yazın ve kısmen de sözlü tarih çalışmaları kapsamında oluşturulan bu tez çalışmasında, Sivaslı İlçesinin, daha sonraki yapılacak çalışmalarda, araştırmacılara bir rehber olması ve siyasi, sosyal-kültürel değerlerinin ortaya konulması amaçlanmıştır.

ANAHTAR KELİME: Sivaslı, Uşak, Yerel Tarih, Tarih Sosyal, Kültürel, Eğitim, Tarım, Hayvancılık

ABSTRACT

POST GRADUATE THESIS ABSTRACT

Socio-Economic History of the Sivaslı District (20th Century)

Department of History

Counsellor: Assoc. Prof. M. Murat Öntuğ

The University of Uşak

Institute of Social Sciences

This Thesis, handles social and economic history of the Usak Province's Sivaslı District starting from the late Ottoman period, until the 2000s.

This Thesis made by comparing the primary, secondary and other sources, and the topics selecting reason is, It's not treated before the townships aspects such as political, social, economic. The intensity of the documents pertaining to each stage of the examination period is not over. Therefore, time is not limited, and events were analyzed with a broad perspective. Even if the social and economic history, which is fundamental to the date of each branch has also focused on issues such as the political history of the town. Agriculture, the local language, cultural heritage from the past, Javelin sport, like many socio-cultural issues are treated in the thesis.

Documents, contemporary literature and even oral history studies established under in this thesis and in later Sivaslı District's made to work as a guide to researchers, aimed to clarify the political and socio-cultural values.

Key Words: Sivaslı history, local history, history, social, cultural, education, Agriculture, farming

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAY

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın yapılmasında en büyük faktör hem sözlü tarih çalışmalarına olan merakım yanı sıra kendimi bir döneme, bir alana sıkıştırmamak düşüncesi ağırlıklı olmuştur. Bu hususta lisans dönemi hocalarımdan Prof. Dr. Tuncer Baykara hem yol göstermiş, hem de çalışmalarındaki çok yönlülük ile bana örnek teşkil etmiştir.

Çalışmamızın temelini oluşturan Sivaslı ilçemizin sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan incelenmesi şehir tarihçiliği, yerel tarihçilik, sözlü tarih çalışmaları, Cumhuriyet dönemi, Yakın Çağ, kültür Tarihçiliği ve Genel Türk tarihi açısından Sivaslı ilçesine ve bilim envanterlerine katkı sunması düşünülmüştür. Bu çalışma ilçeye dair yapılmış çalışmalara katkı sunabileceği gibi yerel tarih açısından yapılan araştırmalara da küçük bir katkı amacı taşımaktadır.

Çalışmamızı bir kente dair tüm resmi kurum ve kuruluşların envanter ve yayınları, Arşiv belgeleri, daha önce Sivaslı ilçesine dair yazılan eserler ve sözlü tarih açısından söylenenler den yola çıkarak en azından bir kayıt oluşturmakla beraber, bizden sonraki araştırmacılar içinde yazılı bir kaynak veri oluşturmaya çalıştık. Şehir tarihçiliğine ve yerel tarih çalışmalarına dair çalışmaların hem tarih bilimini topluma sevdirmeye, hem de yerelden genele içinde yaşadığı toplumu, milleti, coğrafyayı, ekonomiyi, sosyo-kültürel ve tarihi zenginliklerini anlamada yerelden genele çok önemli bir fayda sağladığı düşünülmektedir. Her birey veya her öğrenci Genel tarihi, arşiv belgelerini, milletler ve büyük şahsiyetlere dair tarihi çok merak etmeyebilir, hatta sıkıcı da gelebilir. Ancak yerel tarih çalışmaları ile kendi yaşadığı bölgenin sosyal, kültürel ve tarihi yönleri ile aidiyet bağı kurarak yaşadığı kenti böylelikle daha iyi tanıyacak, tanıdıkça yaşadığı yörenin tarihi, kültürel yönlerini daha çok sevecek ve sahiplenecektir. Yerel tarihçiliğin İngiltere vb. gelişmiş ülkelerde orta öğretim düzeyinde tarih derslerini sevdirmek ve yerel tarih çalışmaları ile yerelden genele tüme varım yöntemi ile genel tarihi ve tarih derslerine olan ilgiyi artırmak amacıyla kullanılan bir yöntem olduğu bilinmektedir.

Tüm bu çalışmalarım ve eğitim hayatım esnasında lisans döneminden itibaren hayallerime ışık tutan hocalarım “Prof. Dr. Tuncer BAYKARA”, “Prof. Dr. Mehmet KARAYAMAN”, “Prof. Dr. Sadiye TUTSAK’a” ve her zaman çalışmalarımda yol gösteren ve desteklerini esirgemeyen Danışmanım değerli hocam “Prof. Dr. M. Murat ÖNTUĞ’a” desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

ÖZGEÇMİŞ

Kökez İlköğretim Okulu: 1988-1989.

Açık Öğretim Lisesi: 28/08/2006.

Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Davranış Bilimleri:
31/03/2010.

Uşak Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü: 18/06/2012.

Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri, Formasyon Eğitimi: 2011.

Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans
2014-2019.

Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kültür Varlıklarını Koruma ve
Onarım Yüksek Lisans: 2013 halen devam etmektedir.

"Ahilikte Köy Odaları (Yaren odaları) Kökez köyü Örneği", Uşak Sempozyumu II

"Milli Mücadele Dönemi Sözlü Tarih "Çalışması Sivaslı Örneği", Evvel zaman
İçinde II Sempozyumunda bildiri olarak sunulmuş ve basılmıştır.

"Türk kültüründe At ve Cirit" başlıklı makalem ise Azerbaycan-Bakü'de her yıl dü-
zenlenen- "Uluslararası Türk Kültürünü ve İnce Sanatını Koruma Sempozyumu'nda"
sunulmuş ve yayınlanmıştır.

Politik psikoloji Derneği- Ankara Üniversitesi ve Bahçeşehir Üniversitesi işbirliği ile
yapılan "Türk -Ermeni İlişkilerinde Disiplinler Arası Yaklaşım" Eğitimine katılmış
ve sertifika almıştır.

Uşak Üniversitesi kapsamında, "Tarih Yurdu" isimli bir derginin kuruculuğunu edi-
törlüğünü yapmış ayrıca da "Adsız Şehit" isimli bir araştırma yazım da bu dergide
yayınlanmıştır.

KISALTMALAR

a.g.e	:	Adı geçen eser
a.g.m	:	Adı geçen makale/madde
a.g.t	:	Adı geçen tez
a.g.dt	:	Adı geçen doktora tezi
a.g.yt	:	Adı geçen yüksek lisans tezi
AKDITYK	:	Atatürk Kültür Dil Tarih Yüksek Kurumu
BCA	:	Başbakanlık Cumhuriyet Arşivleri
Bkz.	:	Bakınız
BOA	:	Başbakanlık Osmanlı Arşivleri
bst.yok	:	Basım Tarihi Yok
bsy.yok	:	Basım Yeri Yok
C.	:	Cilt
Çev.	:	Çeviren
Ed.	:	Editör
<i>DİA</i>	:	Diyanet İslâm Ansiklopedisi
s.	:	Sayfa
S.	:	Sayı
s.s.	:	Sayfadan Sayfaya
TDV	:	Türkiye Diyanet Vakfı
TTK	:	Türk Tarih Kurumu

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
ÖZGEÇMİŞ	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	VII
GİRİŞ	1

I. BÖLÜM

Sivash İlçesi

1.1. Sivash İlçesi'nin Adı ve Coğrafi Konumu	12
1.2. Sivash İlçesi'nin Tarihi	15
1.2.1. Osmanlı Öncesi Dönem	15
1.2.2. Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi	21
1.3. Sivash İdarî ve Mülkî Yapısı	27
1.3. 1. Sivash Belediyesi	30
1.4. Sivash İlçesi'nin Beldeleri	31
1.4.1. Ağaçbeyli Beldesi	31
1.4.2. Pınarbaşı Beldesi	32
1.4.3. Selçikler Beldesi	33
1.4.4. Tatar Beldesi	35
1.4.5. Yayalar	36
1.5. Sivash İlçesi'nin Köyleri	38

II. BÖLÜM

Sivaslı İlçesi'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi

2.1. Sivaslı İlçesi'nin Sosyal Yapısı.....	52
2.1.1. Nüfus.....	52
2.1.2. Tarım ve Hayvancılık.....	61
2.1.3. Sanayi ve Ticaret.....	70

III. Bölüm

Sivaslı İlçesi Eğitim ve Kültür Tarihi

3.1. Eğitim ve Kültürel Yapı.....	72
3.1.2. Eğitim.....	74
3.2.Sivaslı İlçesi Kültürel Yapısı.....	102
3.2.1. Örf ve Adetler	108
3.2.2. Edebi Kültür	118
3.2.3. Spor	144
3.2.4. Yemekler.....	157
SONUÇ.....	159
BİBLİYOGRAFYA.....	161

EKLER.....	175
- TABLOLAR.....	175
- GRAFİKLER.....	179
- HARİTALAR.....	191
- RESİMLER.....	193
- BELGELER.....	217
-SON.....	244

GİRİŞ

Yerel Tarih Çalışmaları ve Sivash

Sivash İlçesi'nin geçmiş son yüzyıl içerisindeki sosyal, ekonomik ve kültürel tarihi konusunu ele alan bu tez, yapı olarak kendisine benzeyen diğer il/ilçe tarihi konulu tezler gibi, Türkiye Cumhuriyeti'nin kültürel yapı envanterlerine katkı sağlamak ve bir alt yapı oluşturmak adına özgün bir nitelik taşımaktadır. Sadece il bazlı olmayıp, ilçeleri de detaylı bir şekilde anlatacak olan bu nitelikteki tezler, başta akademya ve envanterler gibi ilgili pek çok alanı zenginleştirecektir. Hem yakın tarihlere ışık tutacak, hem de Türkiye'nin sosyo-kültürel tarihine katkı yapacağını düşündüğümüz çalışmamız içerisinde "Cirit Sporu" gibi gelişimi hızlanmış konular da işlenerek çalışmaya yeni bakış ve yaklaşımlar sunacaktır.

Çalışmanın yukarıdaki bahisle önemi bir yana, aynı zamanda kullanılan sözlü ve yazılı kaynaklar ile konu zenginleştirilmiştir. Başbakanlık Osmanlı Arşivi ve Cumhuriyet Arşivlerinden, istifade edilmiş ve arşivlerdeki belge ve dokümanlardan büyük ölçüde yararlanılmıştır. Bu arşiv belge ve kaynaklarının yanı sıra, yine belgeler ışığında veya sözlü tarih metodu ile yapılmış olan pek çok ikincil kaynaktan, birincil kaynaklar ile karşılaştırılarak tezde kullanılmıştır. Yerel tarih çalışmalarının önemli bir kısmını oluşturan sözlü tarih çalışmalarından da önemli ölçüde istifade edilmiştir. Bu bağlamda Sivash ilçesi gibi belge ve bilginin sınırlı kaldığı yerlerde yaşayan kişilerden derlenen bilgiler özellikle sosyal ve kültürel hayata yönelik pek çok konunun işlenmesini sağlamıştır.

Bu çalışma 20. yüzyılın 1900 ile 1999 yıllarını kapsamaktadır. Bu yıllar, sadece Uşak veya Sivash için değil, Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulması gibi hem Türk Milletini ilgilendiren yerel, hem de iki cihan harbinin yaşandığı dünya için genelde önemli yıllar olmuştur. Bu uzun dönemi iki ana döneme (Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye Cumhuriyeti) şeklinde ayırmak yanlış değildir. 1900-1908 tarih aralığında Sultan II. Abdülhamid, 1908-1919 Aralığında İttihat ve Terakki Cemiyeti, 1919-1923 Millî Mücadele dönemi ve 1923 sonrasında ise Türkiye Cumhuriyeti devri sırası ile yaşanmıştır. Tezin ağırlık merkezini, belge ve kaynakların yoğunluğundan dolayı, Türkiye Cumhuriyeti dönemi kapsamaktadır.

Tezin yerel tarih çalışmaları açısından değerlendirildiğinde bu tür çalışmaların kasaba, ilçe ve kentlerin geçmişten günümüze birikmiş geçmiş bilgilerinin akademik bir metodoloji ile düzenli, ulaşılabilir şekilde ortaya konulması, o bölgede yaşayanların kendilerine, atalarına ve yaşamlarını sürdürdükleri bölgeye dair özdeşlik kurması, o

yöreyi daha doğru anlaması açısından önemli bir işleve sahip olduğu düşünülmektedir. Tam da bu noktada yerel tarih nedir? İlk önce bu konuya kısaca temas etmek yerinde olacaktır.

Yerel tarih adından da anlaşılacağı üzere Genel tarihe ya da siyasi tarihe nazaran coğrafi olarak çerçevesi daha sınırlı bir alanla ilgilenir. Genel olarak Ülkenin tamamı ya da büyük bölümlerinin ele alındığı tarihe göre daha küçük birimlerin köy, kasaba, ilçe, şehirlerin ve orada yaşayan insanların, ataları, kültür, sanat, mimarisi, tarihsel olaylarını ve geçmiş yaşamlarını konu alır.¹

*“Yerel tarih genel tarih çerçevesi içinde yer verilmeye değer görülmemeyen sıradan insanların, mekânların, sosyal, ekonomik ve siyasi gelişmelerin yerel düzeydeki yansımalarına yer veren tarih türüdür. Bu anlamda yerel tarih, ulusal tarih anlatısı içinde görmezden gelinen unsurları göz önüne çıkarır”*²

Yerel tarih tanım olarak belli bir zamanda, kent, kasaba, köylerdeki insana ve yaşam bilgisine dair geçmişin bilgisi olarak tanımlanabilir.³ Yerel tarihin kapsamında insan kendisi ve içinde yaşadığı bölgeyi merak etmeleri genel tarihe göre daha doğal bir durumdur. Kişi içinde yaşadığı bölge ve toplumla özdeşlik kurmadığı genele dair tarihi meselelerin sıkıcılığının tam tersine, yerel tarihin kendisi ve çevresi ile ilgili dikkatini çekmesi, kaynaklara kolay ulaşabilmesi merak açısından daha etkili, kişiler için daha öznel bulunmaktadır. Yerel tarih çalışmaları bireylerin yaşadıkları çevrede daha önce dikkat etmedikleri, görmedikleri tarihi değerleri görmelerine ve çevresini daha iyi anlamalarına yardımcı olacaktır. Müzeler, yaşadığı bölgedeki önemli olaylar, bölgesine dair büyüklerini tanınması bu sayede daha da kolaylaşacak ve keyifli bir hale gelecektir.⁴

¹ Aslı Avcı Akçalı, “Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih” *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Basılmamış Doktora Tezi*, İzmir, 2013. YÖK Tez Merkezi, Tez No:342349, s.39.

² Danacıoğlu Esra, “Geçmişin İzleri: Yeni başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz”, Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul, 2007, s.6. Aslı Avcı Akçalı, “Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih” *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Basılmamış Doktora Tezi*, İzmir, 2013. YÖK Tez Merkezi, Tez No:342349, s.40.

³ Erdal Aslan, “Yerel Tarihin Tanımı; Gelişimi ve Değeri”, *Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar*, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000, s.195;

Aslı Avcı Akçalı, “Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih” *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Basılmamış Doktora Tezi*, İzmir, 2013. YÖK Tez Merkezi, Tez No:342349, s.39.

⁴ Canan Tunç Şahin, “Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve Öğrenci Ürünlerine Etkisi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, IV/16,2011, s.454.

Bir kasaba, bir kent, tıpkı tarihsel bir belge gibi okunabilir. Bir yerel tarih çalışmasında bir kentin, yer adları, sokak adları, kamu binaları, anıtlar, camileri, medreseleri, eğitim kurumları, tarihi binaların mimarisi her biri birer belge niteliğinde geçmişin izlerini taşımaktadır.⁵

Tarihin yerel ölçekli olarak araştırılıp yazılmasına yönelik ilgiyi Danacıoğlu iki dinamığe bağlamaktadır. “*Birincisi kendi tarihinin yazılmasını isteyecek bir aristokrasinin, bir dini gücün ve hatta kent meclisleri aracılığı ile örgütlenmiş bir burjuvazinin varlığı, İkinci etken ise dünyayı keşfetmeye, tanımlamaya, sınıflandırmaya yani bilmeye meraka yönelik derin tutkudur*”⁶ Burada bizi en çok alakadar eden işte tam da bu ikinci etkendir. İnsanlık âlemi tarihi, kültürel ve bilimsel gelişimini tamda bu merak, bilmek duygusu, keşfetmek tutkusu ile bu günlere getirmiştir. İşte bu noktada yerel tarih yörede yaşayan insanları ve toplumu doğrudan ilgilendirdiği için tarih bilimi ve tarihi öğrenimi açısından çok daha dikkat çekici ve merak uyandırıcı olacaktır. İnsanların kendisini, ailesini, sosyal çevresini, yaşadığı coğrafyayı ve mekânları doğrudan ilgilendiren yerel tarih bireyde merak duygusunu daha çok uyandıracaktır. Lise çağlarında genel tarihin Ergenlik çağlarındaki sıkıcı ciddiyeti öğrenciler içinde çevresini bilme öğrenme tutkusu uyandırmaya da fayda sağlayacaktır.

Yerel tarih genel tarih anlatısı içinde yer verilmeye değer görülmeyen sıradan insanların, mekânların, sosyal, ekonomik ve siyasi gelişmelerin yerel düzeydeki yansımalarına yer veren tarih türüdür. Bu anlamda yerel tarih, ulusal tarih anlatısı içinde ayrıntı olarak görülen, görmezden gelinen unsurları göz önüne çıkarır.⁷

Yerel tarih yaşanan yerleşim yerinin geçmişinin tarihsel açıdan incelenmesi, korunması, öğrenilmesi ve öğretilmesini hedefleyen bireysel ve örgütsel girişim ve çalışmalar olarak bu noktada insanlara farklı imkânlar sunmaktadır.⁸

⁵ Stradling, Robert , “20. Yüzyıl Avrupa tarihî nasıl öğretilmeli?” (Çev. Ayfer Ünal), *Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı*, İstanbul, 2003, s.138.

Kürşat Gökkaya-Cemil Cahit Yeşil bursa, “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerinin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi” *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* Bahar 2009, 7(2), 485.

⁶ Danacıoğlu Esra, “*Geçmişin İzleri: Yarı başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*”, s.6.;

Aslı Avcı Akçalı, “Yerel Tarih ve Tarih Eğitimi Katkısı” *Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi*, İzmir, 2007. YÖK Tez Merkezi, Tez No:211463, s.40.

⁷ Danacıoğlu Esra, “*Geçmişin İzleri: Yarı başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*”, s.6.; Aslı Avcı Akçalı, *a.g.dt.*, s.40.

⁸ DEMİRCİOĞLU, İ.H. “*Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*” Ankara: Anı yay. 2005. S.70.,-Ümmü gülsüm Candeger, “Yerel Tarih Çalışmasında Kaynakların Önemi: Burdur Örneği” *Tarih Okulu Dergisi*(Journal Of History School) Volume 10/XXX, June 2017, S.242.

Yerel tarihin kaynakları yaşanılan çevre, sosyal imkânlar, aynı coğrafya içinde bulunan kurum ve kuruluşlar, içinde yaşayan halkın geçmişten bu güne taşıdığı bilgiler, kaynakların yerinde incelenmesi açısından kent içindeki kurumlara, arşivlere, bilgi ve belgelere yerinde ulaşım kolaylığı gibi konular yerel tarih çalışmalarını daha cazip hale getirmektedir.

Kendilerine yakın olanın tarihini bilmek, kişilerin özlem duydukları aidiyet ve bağlılık duygularının geliştirir.⁹ Tüm tanımlar dikkate alındığında yerel tarih, sınırlı bir coğrafi alanın incelendiği, ulusal tarih çalışmalarında görmezden gelinen, daha çok yerel ve insani unsurlara yer vererek tarihin kişiselleştirilmesine ve insanların ait oldukları toplumsal grupla bağlarının hem anlaşılmasına hem de gelişmesine yardımcı olan bir tarih türü, aynı zamanda da eğitici çalışma türü olarak değerlendirilebilir.¹⁰ Bu çalışmalara bakarak diyebiliriz ki yerel tarih çalışmaları insanların kendi içinde yaşadığı bölgenin tarihi ile kişisel bir bağ kurması, kendisi, ailesi, çevresi ve bölgesi ile ilgili merak uyandırması ve tarihi zevkli hale getirmesinde önemli bir faktör olduğu ifade edilebilir.

1. Avrupa’da Yerel Tarih Çalışmaları

Yerel tarihin üzerine uzun yıllar süren tartışmalar ona hak ettiği ilgiyi sağlamış gibi görünse de yerel tarih çalışmalarının kökeni eski Yunan’a kadar götürülebilir. Yunan dünyasında M.Ö. 350-250 yılları arasında tarih yazıcılığının en önemli türü yerel tarihtir. Eski Yunan’da birçok şehir devletinde bilginler kronolojik bir sıraya göre yerel mitoloji, kültürler ve politik kurumlar üzerine çalışarak kendi şehirlerini anlatmışlardır. Buna benzer biçimde Ortaçağ Avrupası’nda da bilginler malikâne, kent ve şehirlerin tarihini yazmışlardır. Bu şekilde yazılan yerel tarihlerde genellikle soylu ailelerin yaşamlarına, bölgesinde dikkate değer olaylara, dönemin kanunları, yerleşim kuralları ve arazi işlemleri konularında bilgiler bulunabilir.¹¹ Yerel tarih 16. ve 19. yüzyıllar arasında öncesinden gelen tarih yazım geleneklerinden beslenmiş ve eski ile kaynaştırılması sonucunda biçimlenmiştir.¹² Yerel tarih ile ilgili çalışmalar İngiltere’de 15. yy kadar uzanır. “Worcester’li William’ın” gezileri sırasında aldığı notlar dağınmakta olsa bu yönde ilk çalışmalardan sayılmaktadır. 1506-1552 yılları arasında yaşayan “John

⁹ İsmail Hakkı Demircioğlu, “Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar” Ankara, Anı yay. s.70.

¹⁰ Aslı Avcı Akçalı, *a.g.dt.* s.42.

¹¹ Aslı Avcı Akçalı, *a.g.yt.*, s.39.

¹² Aslı Avcı Akçalı, *a.g.yt.*, s.39.

Leland” ise bir topoğraf olmasına rağmen yaptığı çalışmalar ilderde birçok İngiliz yerel tarihçisi ve topoğraf için ciddi bir kaynak oluşturmuştur.¹³

Bu bilgiler ışığında görülmektedir ki İngiltere’de yerel tarihçiliğin kökenleri ve gelişimi açısından topoğrafya çalışmaları yerel tarihçiler açısından önemli bir bilgi kaynağı oluşturmuştur.

16.ve 17 yüzyıl. ise İngiltere’de birçok heybetli kontluğun tarihinin yazıldığı dönemlerdir. İngiltere’de bu dönemlerde yazılan başlıca eserler şöyledir; “William Lambarde” 1576 basılan ilk kontluk tarihi “*Perambulation of Kent’i*,” (Şehir Dolaşma), Carew’in *Survey Of Cornwall*, Westcote’nin, *View of Devonshire*, William Burton’ın *Licester Kontluk Tarihi* izlemiştir. Bu dönemin en nitelikli örneği William Dugdale’nin 1656’da basılan ve en değerli kontluk tarihlerinden birisi olan *The Antiquities of Warwickshire* adlı eseridir. 1622’den 1700’lerin ortasına kadar 25, 1750-800 arası ise 22 tane kontluk tarihi yazılmıştır. 16. ve 17 yüzyılda. Londra başta olmak üzere bazı kentlerinde tarihleri yazılmıştır. John Staw, Thomas Nash, Somner, Butcher ve William Grey bu alanda eser vermiş olanların başında gelmektedir.¹⁴ 19. yüzyıla gelindiğinde neredeyse her kontluk bir ya da daha fazla kontluk tarihine konu olmuş, fakat bu gelenek Victoria dönemiyle birlikte düşüşe geçmiştir.

Mali koşulların da etkisiyle daha kısa ve ucuz ciltler yazılmış, ilgi ise kontluklardan kentlere kaymaya başlamıştır. Bu süreçte ekonomik ve sosyal tarihe olan ilgi derinlemesine incelemeye yönlendirmiş, hem de daha dar alanlarda kapsamlı araştırmaların önünü açmıştır. Bu çalışmaların eşliğinde yerel tarih alanında en küçük birimler olarak anılan parish tarihleri ortaya çıkmıştır. Parish tarihleri 19. yüzyılda dahi istikrarla devam etmiştir. Bu yönde en önemli iki eser Richard Gaugh’un 1834’te basılan “*The Antiquities and Memoirs of The Parish of Myddle*”(Myddle Bölgesi'nin Eskileri ve Anıları) adlı eseri ve “John Lucas’ın” 1931’de basılabilen kitabı “Parish tarihleri” olarak bahsedilebilecek iki önemli kaynaktır.¹⁵

İngiliz tarihinin araştırılmasına yönelik ilginin oluşmasında Kraliçe Viktorya dönemindeki yerel tarih, arkeoloji, kraliyet tarihi, mimarlık tarihi gibi alanlarda çeşitli kurumların ortaya çıkması ile önemli bir gelişim sağlanmıştır.¹⁶ Bunların sonuncusu ve en etkilisi 1899’da kurulan VCH’dir. VCH’nin kuruluş amacı İngiltere’deki orta

¹³ Aslı Avcı Akçalı, a.g.yt., s.40.

¹⁴ Aslı Avcı Akçalı, a.g.dt., s.43-44.

¹⁵ Aslı Avcı Akçalı, a.g.dt, s.43-44.

¹⁶ Aslı Avcı akçalı, a.g.dt, s.43-44.

ölçekli yerleşim yerlerinin tarihinin nüfus hareketleri, tahrir kayıtları, zanaatlar ve zirai faaliyetler gibi bilgileri içerecek biçimde kayda geçirilmesidir. VCH 1989'da 200. cildini tamamlamış olup İngiltere'de yerel tarihle ilgili en kapsamlı çalışmadır.¹⁷ VCH tarafından birçok parish yazılmıştır. Fakat VCH kapsamında yazılan tarihler üst sınıflar için ve yine üst sınıflar tarafından yazıldığı için toplumdaki ekonomik ve sosyal hayatı görmemişlerdir. Bu noktada yerel tarihçilik açısından sınırlı bir görüntü ortaya koydukları söylenebilir.

Yerel tarih 20. Yüzyıla girildiğinde İngiltere'de sistematik bir araştırma alanı olduğu halde Fransa ve Amerika'da amatör bir anlayışla devam etmiştir. Bu ülkelerde tarihçiler alanlarını genel ve ulusal tarih üzerinden tanımlamaktadır.¹⁸

19. ve 20. yüzyıl yerel tarihçilik açısından önemli bir gelişme sağlamıştır. Özellikle 1926 sonrası Annales Okulu, II. Dünya savaşı sonrası yerel tarihe dönük çalışmalar kapsamlı bir hale gelmiştir. Özellikle 20. yüzyılda Fransız tarihçilerin yerel tarih konusunda daha sistematik daha kapsamlı çalıştığını, Amerikan tarihçileri ise 1960'lara kadar amatör tarihçiler tarafından koloniler ve aileler üzerine yaptığı çalışmaların 1960 "Yeni İngiliz Yerel Tarih Okulu" sonrası kullanılmaya başladığını görüyoruz. Ayrıca bu okulun üyeleri 17.ve 18 yüzyıl yeni İngiltere'si ile ilgilendiğini İngiliz Okulunun ve Fransız yerel tarihçiliğinin yaklaşımlarını bir arada kullandığını görüyoruz. Bu okul üyelerinin 1970 sonrası da Amerikan kentleri üzerine çalışmalar yürüttüğü görülmektedir.

Sonuç olarak yerel tarihçiliğin 20. yüzyılda İngiltere, Fransa ve ABD'de çok büyük bir gelişme gösterdiği ve 1960'lar sonrası Batı tarihçiliğinde çok saygın bir noktada olduğunu söyleyebiliriz.¹⁹ Ayrıca yerel tarihçiliğin tarih öğretiminde dünyada hızla çok etkin ve elverişli bir noktaya doğru ilerlediği, öğrencilerin tarihle ve geçmişle bağlarının güçlenmesi, özdeşlik kurma ve tarih derslerinin daha eğlenceli gelmesinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir.

2. Yerel Türkiye'de Tarih Çalışmaları

Türkiye'de kent tarihi ve yerel tarih yazımını 1870'lere kadar dayandırmak mümkündür. *İsmail Beliş Efendi'nin (Tarihi Bursa) (1871)*, *Lamii Çelebi'nin (Şehren-giz-i Bursa) (1871)*, *Şakir Şevket'in (Trabzon Tarihi) (1873)* ve *Lütfi'nin (Şam Tarihi)*

¹⁷ Aslı Avcı Akçalı, *a.g.dt*, s.45.

¹⁸ Danacıoğlu Esra, "Geçmişin İzleri: Yanı başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz", s.4.

¹⁹ Aslı Avcı Akçalı, *a.g.dt*, s.49.

(1883)²⁰ ilk yerel tarih ya da kent tarihi örnekleri arasında sayılabilir. Bu bilgiler çerçevesinde henüz 19. Asırda yazılan bu eserler Türkiye’de yerel tarihçiliğin ilk öncül-leri sayılabileceği gibi Bu şehirlerle ilgili birçok alanda sosyal bilimcilere ilerisi için önemli bir veri oluşmasında katkı sağlamıştır.

1870’ler sonrasında kent tarihi yazımı konusunda bir ilginin doğmasında değişik nedenler vardır. Bunlar arasında yabancı araştırmacıların çalışmalarının etkisi, yine 1870’li yıllarda vilayeti matbaalarının kurulması, Vilayeti salnamelerinin yayımlanmaya başlaması, belediyelerin kurulmaya başlamasından sonra kentlerin tarihinin yazılabilecek bir olgu olarak ortaya çıkması sayılabilir. Bunlara 20. yüzyılın başlarında “seyyahların” sayıca artması ve kent rehberlerine gereksinme duyulmaya başlanması eklenebilir. Bu rehberlerin ilk örnekleri olarak “*Mustafa Ziya’nın Rehnümay-ı Bağdat (1896), Mustafa Suat’ın Haritalı İstanbul Rehberi Dininden İstanbul Tarihçesi (1898), Musavver Rehber-i Seyyahın Bursa ve Civarı (1903)*”²¹ en çok bilinenler arasındadır.

Rehberlerin ve seyyahların aldığı notlar ve yazdıklarının gezilen yerlerin tarihi, mimarisi, sanat anlayışı, ekonomisi, sosyal yaşamı ve sosyo-kültürel yapısı ile ilgili bilgiler elde etmede önemli bir kaynak olduğu önemli bilgiler içerdiği söylenebilir.

19. yüzyıl ve 1950 arası kentsel araştırmaları ortaya koyan İlhan Tekeli bu dönemi üçe ayırmıştır. Tanzimat’la II. Meşrutiyet arası birinci, II. Meşrutiyet 1930 arası ikinci, 1930-1950 arasını üçüncü dönem olarak ele almıştır. İlk 19. yüzyılda bilimsel gelişmeler daha çok mühendislik, tıp ve doğa bilimleri üzerine olup tarih ve coğrafya alanında daha kısıtlı eserler ortaya konulmuştur. Bu dönemde kapitalizmin yeni pazar arayışı yeni coğrafyaların keşfine sahne olmuştur bundan dolayı meraklı yabancı araştırmacılar ve seyyahlar bu dönemde ciddi eserler vermişlerdir. İkinci dönem olarak ifade ettiği Meşrutiyet ve 1930 arası ise toplum bilimlerin çok daha önemsendiği bir süreç olarak kentlerle ilgili ilk istatistiksel veriler toplanmaya başlamıştır. Ancak bu çalışmalar şehir tarihçiliğine yansımamıştır. Elbette bu bilgiye ilave olarak bahse konu II. Mesrutiyet ve 1930 arası yaşanan toplumsal sıkıntılar, savaş, Cihan harbi, Milli Mücadele, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında yaşanan sosyal ekonomik ve siyasi sıkıntılar, isyanlar ve Türkiye Cumhuriyetinin yeni kurulması ilaveten ulaşım zorlukları,

²⁰ İlhan Tekeli, (1986). *Türkiye’de 19. Yüzyıl Ortalarından 1950’ye Kadar Kentsel Araştırmanın Gelişimi, Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi İçinde*, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1986, s.246-247

²¹ İlhan Tekeli, (1986). *Türkiye’de 19. Yüzyıl Ortalarından 1950’ye Kadar Kentsel Araştırmanın Gelişimi, Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi İçinde*, Türk Sosyal Bilimler Derneği, Ankara, 1986, s.246-247.

eğitim ve kültür alanında henüz kurumsal kimliklerin oluşmaması ya da yeni olması bu dönemde yapılan istatistiki çalışmaların yerel tarihçiliğe ve şehir tarihçiliğine yansımamasında bir diğer faktör de olabilir.

Üçüncü dönem olarak ifade edilen 1930-1950 arası yıllar kent planlamaları ve sosyal bilimler açısından önemli adımların atıldığı yıllar olmuş, şehir sosyolojisi konusunda yazılar kaleme alınmıştır. Kent tarihlerine dair çalışmalara bakıldığında ise Türk Tarih Tezinin etkisinin olduğu görülmektedir. Bunlardan başka “*Mimar Şehabettin Uzluk'un* Türk kentinin kökenlerini Orta Asya kentlerinde arayan çalışmaları ve “*E. B Şapolyo'nun Belediyeler Dergisi'ndeki*” yazıları kentlerin Türk Tarih Tezi doğrultusunda yazılan tarihlerine örnek olarak sayılabilir.²² Ayrıca **Mithat Yenen** “*Türk Kentlerinin Dokusal Özelliklerinin Korunmasını*” savunurken, **Celal Esat Arseven** “*Türk Bahçesi*” üzerinde durmuş, **Kazım Mirşan** ise “*Orta Asya Türk Şehirleri*” konusunda yazılar kaleme almıştır.²³ Üçüncü dönem 1930-1950 arası dönemde Türk tarih tezinin yerel tarih ve kent sosyolojisine dair etkisi olduğunu ifade edilmesi Cumhuriyetin eğitim, kültür, sanat ve bilim alanında hızla kurumsallaşmasının önemli etkisi olduğunu göstermektedir. Bu bilgi yukarıda ikinci dönem olarak ifade edilen sürece dair eleştirimizi de desteklemektedir.

1930-1950 arası dönemde toplum bilimlerinin kent sorunlarına eğilmesiyle tarih ve coğrafya alanlarında bir ölçüde gelişme yaşanmış, kentlere ilişkin bazı saha araştırmaları yapılmıştır.²⁴ Cumhuriyet dönemi en önemli başat çalışmalar halkevleri tarafından yürütülmüştür. Halkevlerinin yeni cumhuriyetin kültürel inşası sürecinde yaptığı çalışmalar kayda değerdir. 1934 ve 50 arası Halkevlerinin tarih, müze, edebiyat ve folklor bölümlerinin çalışmalarında yerele dair birçok bilgi bulunmaktadır. Halkevleri bünyesinde kurulan “*Tarih ve Müze Kolu*” yurdun zengin tarihini araştırmayı, tarihi eserleri halka tanıtmayı, bunların korunması fikrini aşılarmayı, yerel tarihler üzerine araştırmalar yapmayı, eski yazma eserlerden tarihi bilgiler çıkarıp yaymayı, halka tarih kültürü vermeyi, değerli eşyaları toplamayı, folklorik araştırmalar yapmayı, sergilerle malzemelerini halka sunmayı, müzeler açmayı amaçlamıştır.

Halkevlerinin çalışmaları arasında Çağatay Uluçay ve İbrahim Gökçen'in eserleri büyük yankı yapmıştır. İkisinin birlikte hazırladığı *Manisa Tarihi*, akademik çalışmaların içermesi gereken bazı teknik donanımlara sahip olması açısından oldukça

²² Tekeli, a.g.m., s.266

²³ Tekeli, a.g.m., s.266

²⁴ Tekeli, a.g.m., s.266.

önemlidir. Aslı Avcı Akçalı doktora çalışmasında, Harf Devrimi'nden sonra 1955 yılı arası dönemde Türkiye'de kent veya bölge tarihleri açısından yapılan incelemelerin, genel itibariyle İstanbul (40), İzmir (29), Bursa (17), Konya (41), Ankara (10)²⁵ başta büyükşehirler olmak üzere birçok şehirle ilgili çalışma olduğu belirtmektedir. Bu çalışmalarda Genç cumhuriyetin eğitime, bilime ve kültüre verdiği önem yukarıda adı geçen eserler ve çalışmaların yapılmasında Ümmet'ten millete geçiş sürecinin yapı taşları olarak da görülebilir. Genç Türkiye Cumhuriyetini kuranlar milleti oluşturan ona benlik kazandıran millet şuurunun temelini oluşturan tarih, folklor, halk bilim, sanat ve kültür sahalarında gelişmenin bu bilinç ve şuurun oluşmasında çok önemli görmüş ve bu yönde adeta teşvik etmiştir. Bu dönemde kurulan halk evleri, Türk tarih kurumu, Türk dil kurumu, Türk ocaklarının yaptığı çalışmalar bu yöndeki gelişmenin göstergeleridir. Halk bilim ve folklorlara dair yapılan gayretli çalışmalarda hem şehirler ve yöreler hakkında da bilgi edinmede önemli bir hale gelmiştir. Halkbilim, tarih, folklor ve kültüre dair çalışmalar şehirler, kentler, ilçeler hakkında giyim, kuşam yaşama biçimi, etnografya, kent mimarisi gibi birçok konuda önemli bilgiler içermektedir.

1950-60'lı yıllar ise yerel tarih açısından verimsiz bir dönemdir bu dönemde sadece resmi ya da yarı resmi kuruluşların kentlerin güncel sorunlara dair kısıtlı çalışmalar yapılmıştır. Özellikle 1990'lardan itibaren yerel tarih çalışmalarını farklı kategoride görebiliriz. Birincisi tarihçilerin Osmanlı devlet, teşkilat ve toplumsal yapıyı anlamak için tapu tahrir defterleri, mühimme, ruus, evkâf, şer'iyeye sicili ve maliye defterleri gibi arşiv çalışmalarına dayalı yerel tarih çalışmalarıdır. Burada yerele dair önemli bilgiler mevcut olmakla birlikte asıl amaç yereli anlamak değildir. İkinci grup ise siyasal anlamda Türklerin bölgenin Türkleşmesi, Türk kontrolüne geçmesi ile ilgili yapılan kimi zaman profesyonel kimi zamanda amatör tarihçilerin yaptığı çalışmalarıdır. Üçüncü olarak ise sanat tarihçilerinin tarihi mimari yapılar üzerine yaptığı çalışmalarıdır. Dördüncü grupta ise amatör tarihçilerin belli konu içermeyen, kurumsal bir temele dayanmayan, çok yönlü ancak boşluklarda bırakan çalışmalarıdır.

Bu ifadeler ve bilgiler ışığında ise özellikle Hızlı bir şekilde son yıllarda Türkiye'de özel ve devlet üniversitelerinin artmasıyla her şehirde kurulan üniversiteler o şehre dair çalışmaları hızlandırmaktadır. Açılan bu üniversitelerin Tarih, sanat tarihi, edebiyat, halkbilim vb. bölümler çevreye dair çalışmaları hızlandırmakta özellikle böl-

---

²⁵ Aslı Avcı Akçalı, *a.g.dt*, s.52.

genin mimarisi, tarihi, yerele dair önemli kişi ve olaylar, yörenin gelişimine dair sosyal, ekonomik ve sanatsal ürünler çalışmaların hızla gelişmesini ve yerel tarihçiliğin her geçen gün popüler hale gelmesini hızlandırmaktadır.

Beşinci olarak ise kent tarihi olarak adlandırılabilir kentin kaderini etkileyen bir kurum ya da bir şahsın tarihi etrafında kentin tarihini de ortaya koyan çalışmalardır. Altıncı kategori de ise kentin sosyal, ekonomik ve fiziki değişimlerini ele alan bir kısmı tarihçi bazıları da mimar kökenli akademisyenlerin yaptığı çalışmalardır.

Son olarak ise kent tarihini ise kent planlama tarihi olarak ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Son zamanlarda ise yerel tarih sadece akademisyenlerin değil tarihe meraklı birçok insanın ve özellikle de yerel tarihin eğitim alanındaki kullanımı, faydaları eğitimciler tarafından da çalışılmaktadır.²⁶

Sonuç olarak yerel tarih hem tüme varım açısından, her kentin ya da bölgenin sosyo-kültürel ve ekonomik hayatını tanımlamak anlamak için önemli ayrıca kentlerin tarihi mimarisi, bölgeye dair önemli olaylar ve son yıllarda ise tarih eğitimi açısından gittikçe önemli artan bir konumdadır. Bu yönde tarih vakfı yerel tarih gruplarının hazırladığı kılavuzlar yerel tarih çalışanlara faydalı olmaktadır. Bunun yanı sıra 2000'lerden sonra her ilde sırasıyla açılan kent arşivleri ve kent müzelerde bu yönde yerel tarih çalışmaları için önemli katkılar sunmaktadır.

---

²⁶ Aslı Avcı Akçalı, A.g., doktora tezi, s.53-54

I. BÖLÜM SİVASLI İLÇESİ

Sivaslı İlçesi, Türkiye'nin Uşak İli sınırları içerisinde yer almaktadır. Uşak çevresindeki dağların (Murat vb.) engebelerinden bir ova üzerinde büyük akarsulara katılan çay ve ırmakların suladığı, doğusunda Afyon, güneyinde Denizli, batısında Manisa ve kuzeyinde Kütahya ile çevrili olan 5.389 km²'lik bir ildir. (Bkz. Harita.1)²⁷ Uşak'ın ilçeleri; Merkez İlçe, Banaz, Eşme, Ulubey ve Karahallı ve Sivaslı'dır. 1176 yılından beri Türk toprağı olan (Miryokefalon Savaşı ile Selçuklular) Uşak, 1429 yılında Osmanlı yönetimine geçmiş, 1953 yılına kadar da aynı Osmanlı döneminde de hep olduğu gibi Kütahya İli'nin kazası olmuştur. Temmuz 1953 tarihinde ise kendisine Eşme'nin de bağlanması ile İl olmuştur.²⁸ Batı Anadolu ve Ege bölümü arasında yer alan ve genelde karasal iklim özellikleri yaşayan, bitki örtüsü genelde step olan Uşak'ın nüfusu 2000 yılı itibarı ile genelde 300.000'i aşmıştır. 1924 yılında Uşak İli'nin merkez şehir nüfusu 15.000 iken, 2014 yılı itibarı ile de 200.000'e yaklaşmıştır.²⁹ Türkiye'nin genel nüfus artışından daha fazla bir nüfus artışına sahip olan Uşak'ın, 2001 yılı verilerine göre, Türkiye genelinde olan 2600 liralık GSYİH'na karşın Uşak'ın ki 1740 liradır.³⁰ Bu genel bilgilerin ardından Sivaslı İlçesi'ni, bu bilgilerin kattığı anlam ve ışık altında incelemek gerekmektedir.

Merkez İlçe'nin hemen altında yer alan ve yüzölçümü 486km² bir alana sahip olan Sivaslı İlçesi'nin, doğusunda Banaz ve Afyon, güneyinde Denizli, güneybatıda Karahallı, batısında Ulubey ve kuzeyinde Merkez ilçe yer almaktadır. Bulkaz Dağı'ndan dolayı orta düzey engebeliklere sahip olan İlçe'nin kaynakları da Banaz Çayı ve oradan Menderes Irmağı'na bağlanmaktadır. 1948 yılında kurulmuş olan Belediyesi³¹ ile İlçe (Sivaslı İlçesi Belediyeleri ve Sivaslı İlçesi Köyleri Coğrafi Bilgileri için Bkz. Tablo 1. ve Tablo 2.)³², Uşak'a 32 km uzaklıkta olup, Denizli yolu üzerindedir ve bir de Meslek Yüksek Okulu'na (Uşak Üniversitesi Sivaslı Meslek Yüksek Okulu) sahiptir.

²⁷ *Türkiye İller Ansiklopedisi*, C. II, Milliyet Gazetesi Yayınları, İstanbul, 2005, s. 463.

²⁸ Ertuğrul Taylan, "Uşak İli", Ankara, 2007, s.87-88.

²⁹ *Uşak*, <https://tr.wikipedia.org/wiki/U%C5%9Fak>, erişim: 01.03.2015.

³⁰ *Türkiye İller...Ansiklopedisi.*, s.s. 463-465.

³¹ İlçe'nin, 1947 yılında Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün onaması ile belediyesinin kurulmasına karar verilmiştir, bkz.; BCA., 30.11.1/194.26.20. (Bkz. Belge 17.)

³² *Türkiye İller...*, s. 470.

Bu bölüm içerisinde artık Uşak ve ona bağlı olan tez konumuz Sivaslı ile ilgili genel bilgileri verdikten sonra belirtilmesi gerekir ki; İlçe'nin adı, coğrafi konumu, tarihi, belde ve köyleri vb. genel-siyasi-tarihi yönlerini ele alacağız.

1.1. Sivaslı İlçesi'nin Adı ve Coğrafi Konumu

Sivaslı İlçesi'nin etimolojisi hakkında herhangi bir tam malumat bulunmamaktadır. Ancak buna nazaran rivayetler de mevcuttur. Bunlar arasından sadece iki tanesi mantıklı olarak görünmektedir. Bunlardan ilki bir yerden bir yere yerleşen kişinin adı veya onun kimliği ile anılması durumu. Örneğin Sivas'lı olan bir kişinin bu yöreye gelmesi ve bunun sonucunda bölgenin adının Sivaslı olması gibi. Ancak bölgenin adının, Osmanlı döneminde de Sivaslı olduğu bilinmektedir. Bu yüzden, ikinci rivayet daha makul görülmektedir. Roma döneminde şehirler, İmparatorlarını onurlandırma amaçlı olarak onların isimlerini alırlar idi.

Bunlardan birisi de Avgustus şehirleri idi. Avgustus'un Bizans döneminde kullanılan Grekçe karşılığı ise Sebaste, Sebastion idi. İşte Sivaslı'nın aynı Uşak kentinin adının Obsekion'dan gelmiş olma ihtimali gibi, Sebastion/Sebaste'den gelmiş olması muhtemeldir ki, civardaki Sebaste antik kenti de bunun bir kanıtıdır ve Sebaste/Sebastion/Sebaste zamanla Sivaslı'ya dönüşmüş olmalıdır.³³

Sivaslı ilçesi, İç Ege bölgesinde, Uşak iline bağlı bir ilçedir. Uşak'ın güneydoğusunda ve Uşak-Denizli Devlet Karayolunun 35. Kilometresinde Bulkaz dağlarının eteklerinde kurulmuştur. Sivaslı ilçesi 38-39 derece enlem, 29-30 derece boylam çizgileri arasındadır.³⁴ .(Bkz. Harita 2.)

Uşak'ın güneydoğusunda Uşak-Çivril karayolu üzerinde bulunmaktadır. Sivaslı; kuzeyde Uşak, kuzeydoğuda Banaz, doğuda Afyon'un Sandıklı ilçesi, güneyde Denizli'nin Çivril ilçesi, güneybatıda Karahallı ilçesi, batıda Ulubey ilçeleri sınırları ile çevrilidir.³⁵ Sivaslı'nın doğusunda bulunan Burgaz(Bulkaz) dağı Banaz çayı havzası ile Sandıklı ve Çivril arasında yükselmektedir. Genel olarak güney kuzey doğrultusunda uzanmakta güneyde bulunan zirvesi 1930 m. ye ulaşmaktadır.³⁶

³³ Uşak İl Özel İdaresi, *Sivaslı İlçesi Ve Köylerine Yapılan Yatırımlar (2005-2013)*, Uşak, 2013, S.4

³⁴ Özav, Lütfi . "Dünden Bugüne Sivaslı İlçesinde Nüfus Artışı". *Doğu Coğrafya Dergisi* 6 / 3 (Eylül 2011)S.156.

Uşak İl Özel İdaresi, *Sivaslı İlçesi Ve Köylerine Yapılan Yatırımlar (2005-2013)*, Uşak, 2013, S.4.

³⁵ Özav, Lütfi . a.g.m. s.156

Uşak İl Özel İdaresi, *Sivaslı İlçesi Ve Köylerine Yapılan Yatırımlar (2005-2013)*, Uşak, 2013, S.4.

³⁶ Lütfi Özav, "Sivaslı İlçesi'nin Coğrafi Etüdü" Afyon Kocatepe Üniversitesi, Nisan 2002, s.5

Sınırları açısından çok geniş olmamakla birlikte orta büyüklükte bir araziye sahip olan ilçenin coğrafi yapısı tek düzelik arz etmemektedir. Örnek verilecek olursa Sivaslı ilçe merkezi Bulkaz dağının hemen yamacında düz bir yerde kurulmasına rağmen bazı köyleri düz bir ovadadır. Kökez, Budaklar, Samatlar, Hacım ova köyleriyken, Ketenlik, Karaboyalık, Erice gibi köylerde ormanlıktır. Özbeyli, Cinoğlu, Hanoğlu, Eldeniz köyleri dağ yamacında köylerdir. Yine Yayalar, Azizler, Sazak, Selçikler, Pınarbaşı köylerinde yine bir birine benzerlik gösteren yeşili bol dere köyleridir.

İlçenin doğusunda Bulkaz Dağları mevcuttur. Bu dağlar Denizli-Uşak il sınırının olduğu yerde Kuruçay Vadisi ile ikiye ayrılmış olup, güney kısmına Bulkaz Dağı, kuzey kısmına da Kocadağ adı verilir. Diğer yandan Uşak-Afyon doğal il sınırını oluşturan bu dağların yüksekliği 1930 metredir.³⁷ Orman yönünden zengin sayılmaz ise de, İl olarak Uşak'ın kuzey kısımlarında ormanlık araziler bulunur. İlçenin diğer yöreleri düzlük olup hafif engebeldir. Arazisi verimli ve topraklarından Büyük Menderes nehrinin bir kolu olan Banaz Çayı geçmektedir, Banaz çayı uzunluğu 170 km'dir. Banaz çayının ilçe sınırlarında kalan kısmı ise 41 km olarak tespit edilmiştir.³⁸ Sivaslı ilçesi ikinci sınıf deprem bölgesinde bulunmakla beraber, Sivaslı ilçesi arazi yapısı bakımından Bulkaz Dağlarının uzantısı niteliğindeki Erice Tepe, Kaynar Tepesi ve Cılbak Tepesinin bulunduğu doğu, geri kalan kesimde batı olmak üzere iki ayrı karaktere sahip arazi kesimlerinden oluşmaktadır. İlçenin kuzeydoğusundaki Eldeniz, Cinoğlu, Özbeyli, Hanoğlu, Ketenlik ve Erice köylerinin bulunduğu bu tepeler batıya doğru giderek açılmaktadır.³⁹

Ketenlik, Yenierice ve Azizler Köylerinin içinden geçen Banaz Çayı ise Budaklar ve Yayalar Köyleri arasında sınırları terk etmekte ve çayın geçtiği yerlerde irili ufaklı platolar oluşturmaktadır.⁴⁰ İlçenin doğusunda bulunan dağlık bölgeler hayvancılığa di-

³⁷ Lütfi Özav, a.g. e, s.5

Özav, Lütfi . "Dünden Bugüne Sivaslı İlçesinde Nüfus Artışı". Doğu Coğrafya Dergisi 6 / 3 (Eylül 2011)s.157.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.16.

³⁸ Lütfi Özav, a.g.e.,s.36.

Uşak İl Özel İdaresi, a.g.e, s.5

³⁹ Lütfi Özav, a.g.e.,s.5-11

Uşak İl Özel İdaresi, a.g.e, s.5

⁴⁰ Lütfi Özav, a.g.e.,s.37.

Uşak İl Özel İdaresi, a.g.e, s.5

ğer kısımlar tarıma daha elverişlidir. Arazi tarım alanları hariç genelde sert ve kayalıktır. İlçe dâhilinde en yüksek rakım 1654 metre, en düşük rakım 720 metredir. Ortalama rakım ise 1187 metredir.⁴¹

Türklerin yerleşik hayata geçtiği dönemlerde genel itibariyle yerleşkesine baktığımızda özellikle Bulkaz dağı yamacında ki köyler Keçi Yürüğü, ovadakiler ise ekseriyetle koyun yürüğü olduğu anlaşılmaktadır. Sivashlı İlçesi ile Uşak İlini İç Anadolu'dan ayıran ve Bulkaz Dağlarının devamı niteliğindeki güney ve kuzey istikametinde uzanan Sazak Tepesi (1654m), Sürtep Tepe (1650m), Erice Tepe (1579m) ve Cılbak Tepe (1154m) komple bir blok teşkil etmektedir. Bölgede ki dağların tamamına yakını bozuk bataklık ve ormanlıktır. Sürtep Tepe ve Sazak Tepe'den Afyon Hocalar ilçesine geçiş yapılabilir. Ancak kışın böyle bir imkân yoktur.⁴²

Ayrıca ilçenin dağlık bölümlerinin en yüksek zirveleri ise Çatal tepe (1630m), Soğucak tepe(1664m), Kiraz tepe(1739 m) Karanlıcak tepe(1876 m) Karlık üstü tepe(1658 m) Çakmaklı tepe(1257m), ve Türlüce tepe (1187m) olarak tespit edilmiştir. Türlüce tepe daha kuzeyde Kökez köyü sınırlarında bulunmakla birlikte yükseltiler kuzeye doğru gittikçe azalmakta ovalar daha çok alan kaplamaktadır.⁴³

İlçede Kirazlı Deresi, Sazak Deresi ve Banaz Çayı'nın geçtiği bölgelerde küçük platolar vardır. Bu platolar barınmaya imkân verir. Bulkaz Dağlarında ki Üç kuyular Mevkii'nde Pınarbaşı ve Tatar beldelerinde on civarında ailenin çıktığı küçük bir yayla mevcuttur.⁴⁴ İlçe genelinde Pınarbaşı, Budaklar, Hacım, Kökez, Samatlar, Salmanlar Köyleri ile Selçikler, Ağaçbeyli, Tatar ve Yayalar Beldeleri kısmen ovalıktır. Sivashlı ovası yaklaşık 98 km² yüz ölçüme sahiptir.⁴⁵

İlçe sınırları içerisinde geçen Banaz Çayı çevresinde bir boğaz oluşmaktadır, bu boğazlar çayın geçtiği köyün ismiyle anılır. Ayrıca Uzunoluk Geçidi ilçeye giriş ve çıkışı sağlar.⁴⁶ İlçede doğal akarsu yoktur, ancak Banaz'dan doğan Banaz Çayı ilçeye Ketentlik Köyünden girmekte olup Yenierice ve Azizler Köylerini takiben Budaklar Köyü altında ilçeyi terk eder. Bu çay ilçenin kuzeydoğusundan güneybatı istikametine doğru

⁴¹Lütfi Özav, a.g.e.,s.2

Uşak İl Özel İdaresi, a.g.e, s.5.

⁴² Lütfi Özav, a.g.e.,s.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivashlı İlçesi*, Sivashlı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.16.

⁴³ Lütfi Özav, a.g.e.,s.5.

⁴⁴ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.16.

⁴⁵Lütfi Özav, a.g. e, s.11.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.16.

⁴⁶Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.16.

geçmektedir. Ketenlik, Erice, Azizler, Budaklar Köylerinde bulunan, genişliği üç metre civarında olan köprüler yardımıyla geçiş yapılabilir. Derinliği bazı yerlerde 1-1,5 metre civarındadır. Bölgede göl ve baraj yoktur. Sivaslı İlçesine bağlı yerleşim yerlerinin tamamında su çeşmesi ve her sebze meyve bahçesinde elektrikle çalışan artezien kuyusu mevcut olduğundan, Su açısından herhangi bir sorun yaşamamaktadırlar.⁴⁷Sivaslı sınırları içinde bazı köylerde hayvan içme suyu ve kullanma suyu amaçlı göletler inşa edilmiştir. Kökez Eldeniz, akarca ,Cinoğlu, Ketenlik, Hanoğlu ve Özbeyli köylerinde bulunan bu göletler küçük hacimli olup, su toplama kapasiteleri 5000 Metreküp ile 7000 metreküp arasında değişmektedir. Göletlerin suyu yaz aylarında kurumaktadır.⁴⁸ Bu göletlerden Kökez köyünde geçmiş yıllarda ortasından sivaslı yolunun geçtiği iki gölet vardı. Bunlardan birisi 1990' lı yılların başından itibaren kuruduktan sonra ağaçlandırıldı. Diğeri ana bölümü ise yazın kurduğunda altından toprak alınması ile birlikte suyu tutmaz oldu ve bir müddet sonra kapatıldı ve park haline getirildi.

İlçeye bağlı Özbeyli ve Eldeniz Köylerinde mermer ocakları mevcuttur. Çıkarılan mermer taşları Afyon'da işlenmektedir.⁴⁹ Son yıllarda mermercilik her geçen gün gelişmektedir. Sivaslı ilçe merkezi ile Selçikler ve Pınarbaşı Beldelerinde çilek üretimi yoğun olup ilçenin önemli gelir kaynaklarından birisi çilektir. Bununla beraber, Çilek haricinde elma, armut, erik, incir ve bağcılık önemli bitki örtülerindedir.⁵⁰ İlçenin doğusunda bulunan dağlar meşe, ardıç ve çam ağaçları ile örtülüdür. Salmanlar ve Yenierice köyleri içerisinde 1981 yılından itibaren tohum atma suretiyle çam yetiştirilmektedir.⁵¹

Sivaslı ilçesinde Ege iklimi hüküm sürmekte olup, yazları sıcak ve kurak, kışları ise genellikle yağışlı, Sonbahar ve ilkbahar ayları ise genellikle yağmurlu geçmektedir. İlçenin doğusunda bulunan dağlık bölge ile Özbeyli köyü, Banaz Çayının geçtiği Ketenlik Köyü ile Yenierice Köyü kış ve ilbaharda kısmen sisli olabilmektedir.⁵² Özbeyli Köyünü ilçe merkezine bağlayan yolun Cinoğlu köyüne kadar olan bölümü kötü

⁴⁷Lütfi Özav, a.g. e, s.34-35.

Sivaslı İl Özel İdaresi, *a.g.e*, s.5.

⁴⁸ Lütfi Özav, a.g. e, s.39.

⁴⁹Lütfi Özav, a.g.e.,s.160-161.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.16.

⁵⁰Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.16.

⁵¹Lütfi Özav, a.g.e.,s.44-47.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.16.

⁵²Lütfi Özav, a.g.e.,s.14-19.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e*, s.16.

hava şartları nedeni ile kış aylarında kısmen kapanmasına rağmen bu durum aşırı kar yağışından dolayı olmayıp, buzlanmadan dolayı meydana gelmemektedir.⁵³

Tüm bu coğrafi veriler ışığında Sivaslı ilçesi sulu tarım, hayvancılık ve kalkınma açısından elverişli bir ilçe olduğu söylenebilir. Ayrıca ilçenin tek düze olmayan çok yönlü coğrafi şartlar ilçeyi çok yönlü bir üretim imkânına ulaştırmaktadır.

1.2. Sivaslı İlçesi'nin Tarihi

Sivaslı İlçesi'nin tarihi, hem Uşak, hem de Anadolu'nun pek çok İl/İlçe/Kaza/Köy 'ünde olduğu gibi antik dönemlere kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. Bu sebepten daha iyi bir anlam oluşturmak adına, bu tarihi ikiye ayırarak (Osmanlı öncesi ve sonrası şeklinde) incelemek daha doğru olacaktır.

1.2.1. Osmanlı Öncesi Dönem

Belirtildiği üzere pek çok diğer yerde olduğu gibi, Sivaslı İlçesi'nin tarihi de geçmişe uzanan köklü bir tarihtir. Sivaslı ilçesinde bilinen en eski uygarlık Hititler olup günümüze kadar birçok devlete ev sahipliği yapmıştır. Bunların en büyük kanıtı bıraktıkları tarihi kalıntılardır. Sebaste Antik Kenti, Hacım Sultan bunların başında gelen en büyük tarihi kalıntılardır. Bölgede ki buluntulardan anlaşıldığına göre Uşak ve çevresinin M.Ö. 5000 yıllarından itibaren yerleşildiğini gösterir.⁵⁴

Sivaslı ilçesinde bilinen en eski uygarlık Hitit uygarlığıdır. Daha sonra bu bölge de Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Makedonya İmparatorluğu, Bergama Krallığı, Romalılar, Bizanslılar, Anadolu Selçuklu Devleti, Germiyanogluları, Karaman oğulları, Osmanlı İmparatorluğunun hüküm sürdüğü bilinmektedir.

Hititler; M.Ö 1800 yılında Anadolu da hüküm sürmüşlerdir. Tatar, Yayalar ve Ağaçbeyli Kasabalarında Hititlere ait olduğu düşünülen kalıntılar bulunmuştur. M.Ö 1200 yıllarında Balkanlardan Anadolu'ya gelen Frigyalılar Hitit şehirlerini yağmalayarak bu bölgeye yerleşmişlerdir. Hacım köyündeki Alaudda ve Selçukler Kasabası Frigya şehirleridir. M.Ö 670 yıllarında Frigya krallığını yıkan Lidyalıların bu toprakları hâkimiyetine aldığını ve ilk madeni paradan sonra en meşhur eserlerinin Kral yolu olduğu anlaşılmaktadır. Milas ve Efes'ten başlayan "Kral yolu" başkent "Sard" şehrinden geçerek "Uşak-Ahat" üzerinden "Orta Anadolu'ya", buradan da Kızılırmak

⁵³ Lütfi Özav, a.g.e.,s.16-17

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,a.g.e, s.17.

⁵⁴ Remziye Okkar, "İlk Çağda Uşak ve Tarihi Kral Yolu", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan 2011 Uşak*, C. II, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s. 918.

havzasını geçerek “Mezopotamya’ya” kadar uzanmaktadır.⁵⁵ Bu yolun bir kolu Uşaktan başlayıp Sivaslı sınırları içinden geçerek, Karahallı’daki Cilandıras Köprüsüne uzanmaktadır. Sivaslı’ya 2. Km uzaklıkta Selçikler Kasabasında da Lidyalılara ait höyükler tespit edilmiştir.⁵⁶

Bu bilgilerden anlaşılıyor ki Sivaslı, Selçikler, Hacım, Tatar, Sivaslı topraklarının üç ayrı bir birine uzak bölgesidir, bu bölgelerin Lidya, Frig, Roma ve Bizanslılara ev sahipliği yaptığı , ticaret yolları, açısından önemli bir yerleşim bölgesi olduğu ifade edilebilir.

İl/İlçe, M.Ö 547 yılında İran İmparatoru Kyrus zamanında Pers hâkimiyetine geçmiş ve 200 sene Pers hâkimiyetinde kalmıştır. Budaklar Köyünde Perslere ait paralar bulunmuştur. Makedonya İmparatorluğu; Anadolu’yu İ.Ö 334 yılında Pers hâkimiyetinden alan Büyük İskender tarafından kurulmuştur. Tatar-Selçikler ve Ağaçbeyli Kasabalarında Hendek Mevkisinde Helenistik Döneme ait paralar bulunmuştur. İ.Ö. III. Yüzyılda kurulan Bergama Krallığı ise, İ.Ö. 228’de Toroslar’ın batısına kadar uzanan bölgeyi zaman zaman ele geçirip çevredeki güçlerle işbirliği yaparak varlığını sürdürmüştü ve doğal olarak Sivaslı tarihinin içerisinde yer edinmiştir.

Sivaslı, M.Ö 132 yılında Romalıların eline geçmiş olup M.S 395 yılına kadar ortalama 500 yıl Romalıların hâkimiyetinde kalmıştır. İlçe de bu döneme ait yerleşim yeri kalıntıları, mezarlar ve kiliseler tespit edilmiştir. Yediağar mevkisinde Deliklikaya Kilisesi buna örnek olarak gösterilebilir.⁵⁷

M.Ö 395’te Roma’nın ikiye bölünmesiyle bölge Bizanslıların hâkimiyetine geçmiş olup 1072’ye kadar 700 yıl Bizans hâkimiyeti sürmüştür. Uşak ilinin 2 km kadar güneybatısında bulunan Sebaste şehri İmparator Avgustus’un kurduğu 12 önemli şehirden birisi olarak bu açıdan dikkat çekmektedir.⁵⁸ Sebaste antik kenti Uşak il merkezine 38 km, Sivaslı İlçesinin ise 2 km güneyinde Selçikler köyünde yer almaktadır. Sebaste Akmonia ve Kuzey ticaret yolu ile Eumeneia ve Güney ticaret yolu birleştiren merkezi bir konumda yer almaktadır.⁵⁹

⁵⁵ Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s.13

⁵⁶ Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s.13

⁵⁷Emre Taştemür, “Sebaste Antik Kenti” *Yüzey Araştırmaları Işığında Uşak*, İstanbul 2017,s. 83 <https://sebasteantikenti.com/arastirma-tarihcesi/> 22.12.2018, 22:44. , 25.12.2014, 22:41.

⁵⁸ Emre Taştemür, “Sebaste Antik Kenti” *Yüzey Araştırmaları Işığında Uşak*, İstanbul 2017,s. 83,Okkar, a.g.m, s. 931.

⁵⁹ Emre Taştemür, “Sebaste Antik Kenti” *Yüzey Araştırmaları Işığında Uşak*, İstanbul 2017,s. 83.

Sebaste Frigya bölgesi sınırları içerisinde bulunurken M.Ö. 5. Yüzyılda bölgenin ikiye ayrılması ile Megale Frigya sınırları içinde yer almıştır. Bir dönem Pers egemenliğinde kalan bölge, Büyük İskender zamanında Antiganos tarafından yönetilmiştir. Daha sonra ise Bergama Krallığı altına girmiştir. M.Ö.189'dan sonra ise Roma İmparatorluğu egemenliğine girmiştir. M.S. 360'lardan sonra bölge Frigya Pacatiana olarak adlandırılmıştır. M.S. 536'dan sonra ise Ioustinianus bölgede hâkimiyeti elinde tutan kişiye comes (imparatorluk muhafızı) unvanı vermiştir. Bu kişi bölgede isyanları durduran ve engelleyen Frigya'nın biokolytes (yöneticisi) olarak adlandırılmıştır. Bu tanım 11. Ve 12 yüzyıla kadar bölgede coğrafi ya da kilise teşkilatını belirten bir ada olarak kullanılmıştır.⁶⁰ Günümüzde ise Selçukler yerleşimini ilk Sebaste isminin eski caminin duvarında ki yazıtta Sebaste isminin yer aldığı görülmüştür. Bundan başka kiliseler bölgesinde ki başka bir yazıtta Sebaste isminin geçtiği görülmüştür. Sebaste Kelimesi Roma İmparatoru Augustos'a yakın olan, bağlı olan anlamında kullanılmıştır⁶¹. Selçukler ve çevresinde yapılan yüzey araştırmalarında anlaşıldığına göre polis, strategos,(ordu komutanı)Agoranomos(Pazar alanlarını kontrol eden kişi) gibi adların geçmesi Selçukler Sebaste bölgesinin çok önemli bir yerleşim yeri olduğunu göstermektedir.⁶² Bu bilgilere ilaveten bölgenin ulaşım yolları, pazarlar açısından önemli olduğunu, bundan başka kiliselerin bulunması da dini açıdan da Hıristiyan Roma ve Bizans'ta önemli bir yerleşim alanı olduğu ifade edilebilir.

Selçukler Sebaste bölgesi uzun yıllar süren ve halen devam etmekte olan kazılarla ortaya çıkmıştır. Kentin ilk ortaya çıkışı 1963 yılında İstanbul Arkeoloji Müzelerine gelen bir şahsın elinde bulunan Estampajı yapılmış Aziz tasvirlerinin müze yetkililerine göstermesi ve müze yetkililerinden bilgi almak istemesiyle başlamıştır. Bunu müteakiben Bursa Müzesi müdürü satın almak istediği bazı eserler için İstanbul Arkeoloji müzesine gitmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi bu eserlerin daha evvel estampaj için kendilerine gelen eserler olduğu anlaşılmış ve kısa sürede eserlerin Sivaslı ilçesi Selçukler kasabasına ait olduğu tespit edilmiştir. Bunun üzerine acilen Selçukler'de bir kurtarma kazısı yapılması gerektiğini düşünen "Dr. Nezih Fıratlı" 1966-1978 yılları arasında İstanbul Arkeoloji Müzesi Adına 13 sezon süren kazı gerçekleştirmiştir.⁶³

⁶⁰ Emre Taştëmür, a.g.m., s.84.

⁶¹ Emre Taştëmür, a.g.m., s.83.

⁶² Emre Taştëmür, a.g.m., s.85.

⁶³ Emre Taştëmür, a.g.m., s.85.

Kiliseler kompleksi olarak adlandırılan alan Selçukler köyünün doğusunda yer almaktadır. Fıratlı ve ekibi tarafından 1966-1978 yılları arasında kilise yapılarına ait kalıntılar ortaya çıkarılmıştır.⁶⁴

Burada yapılan çalışmalarda bir kemer parçası üzerinde “Hagios Gregorios tis Megalis Armenias” (Ermenistan’ı Hristiyan yapan Gregorios) yazısı ile beraber, Gregorios’un tasviri üzerinde kakma camlardan süslemeler yapılmıştır.⁶⁵

Burada da görüleceği üzere Gregorios’un döneminde önemli birisi olduğu ve Ermenistan’ı Hristiyan yapmakla övüldüğü anlaşılmaktadır, figürde ki yazıdan çıkacak bir diğer sonuçta Bizanslılardan evvel Ermenilerin henüz Hristiyanlaşmadığı veya Bizanslıların önemli etkisi olduğu ifade edilebilir.

Anadolu’da tümülüs tipi mezarlar MÖ. 8. yüzyıldan itibaren, Geç Roma Dönemi’ne kadar çokça görülen üst düzey yöneticiler, zenginler ve kraliyete ait mezarlardır. Mezar odası, dromos ve yığıntı tepeden oluşan tümülüsler bir anıt mezar meydana getirmenin yanı sıra geleceğe dönük ölümsüzlük olgusunun simgesi olarak görülmektedir.⁶⁶ Bu tür ölümsüzlüğü ifade eden mezarların bulunması O dönem ya öldükten sonra dirilmeye yada ölen soyluları ölümsüzlüğe uğurlamak gibi bir düşünce hakimdir. Bunun sonucu olarakta bu tür mezarlara ölen soylu, kral, komutan yada zenginler değerli eşyalarıyla birlikte gömülmektedir. Uşak ve çevresinde bu tür mezarların çokluğu kaçak kazıların yoğunlaşma sebeplerinden birisidir.

Uşak ilinde yapılan araştırmalarda Gediz vadisi boyunca sıralanan Tümülüslerde Güre’nin kuzeyinde İkiztepe Tümülüs’ü, Selçukler’in 3km.güneyinde Dedeballar’da, Banaz çayı vadisinde Salmanlar-Yeni Erice arasında, Çörtel-Gümüşsu - Gümüşsu-Beydilli Tümülüsü arasında tümülüslerin olduğu anlaşılmıştır.⁶⁷

Bu hatta bahsedilen Dedeballar, Salmanlar-Yeni Erice Sivaslı sınırlarına girmektedir. Bunlardan başka Hacım Köyü Alauda Diğer adıyla (Örtülü)bölgesinde tarihi bir yerleşim yeri olarak Friglere ve sonraki medeniyetlere ev sahipliği yapmıştır.

Emre Taştemür bölgeye ve Selçukler Sebaste Bölgesine dair yaptığı çalışmada Lidya benzerliklerini şu şekilde açıklamıştır.

“1967 ve 1969 yılları arasında Selçukler’in güneybatısında Yayalar köyü yolu ile Tatar köyü yolu arasında köy mezarlığının güneyinde bulunan nekropol alanındaki

⁶⁴ Emre Taştemür, a.g.m., s.85

⁶⁵ Emre Taştemür, a.g.m., s.85.

⁶⁶ Emre Taştemür, a.g.m., s.85.

⁶⁷ Emre Taştemür, a.g.m., s.85.

üç tümülüste arkeolojik kazılar yapılmış, fakat mezarların önceden kaçak kazıcılar tarafından yağma edildiği anlaşılmıştır.⁶⁸ Bu mezarlarda yapılan araştırmalarda Lidya mezarları ile benzerlik gösterdikleri görülmüştür.⁶⁹

Selçukler ve Güre Tümülüsleri'nde görülen şekiller ,Lydia mezarlarında da görülmektedir. Megale Phrygia bölgesinde olmasına rağmen Lydia özellikleri gösteren bu Tümülüsler üzerinde durulması gereken dikkat çekmektedir.⁷⁰ Lidyalıların Başkent Sard'dan başlayarak Sivaslı, Selçukler, Yayalalar, Tatar bölgelerinde Lydia kadar uzanan etkisi bu coğrafyalarda çokça görülmektedir.

Ancak Anadolu'nun bir çok yerinde olduğu gibi kaçak kazı ve amatör çalışmalar, mezar soygunları bu mezarlar ve Tümülüslerdeki bulgulara zarar verdiği görülmektedir.

Tüm bu arkeolojik çalışmaları ışığında Selçukler Sebaste bölgesinin Frig dönemi, Roma Dönemi ve Bizanslılarda önemli bir Merkez olduğu söylenebilir. Sivaslı İlçesinin hem kültür turizmine, hem de yakınlığı itibari ile kuruluş temellerine öncülük ettiği de bu yönde köklü bir yerleşim merkezi olarak Sivaslı kuruluşunda çekim merkezlerinden birisi olduğu ifade edilebilir.

1071 Malazgirt zaferiyle Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştı. 1075 yılında kurulan Türkiye Selçuklu Devleti, Bizans ile yaptığı savaşlar sonucu 1076 yılında Uşak ve yöresinde etkisi altına almaya başladı. Haçlı seferleri sonucunda 1098 yılında Uşak tekrar elden çıktı. Haçlıların çekilmesiyle 1182 yılında Uşak ve çevresi yeniden Selçuklu Devletinin eline geçti. Fakat 1243 yılında Moğol istilası sonucu Uşak Moğolların hâkimiyetine girdi. Uzunca bir süre Uşak ve civarı Moğolların idaresi altında kaldı. Şimdi bu döneme dair önemli bilgi olarak Uşak Anadolu Selçuklu dönemine ait bir köprü olan tarihi Çanlı köprüsüdür. Köprü özelliği itibariyle kuzey Güney yolu 4. Km üzerine Dokuzsele çayı üzerine kurulu bir köprüdür. Köprü kitabesi ilk olarak 1930 yılında bir talebe çalışması **olarak Orhan Dengiz tarafından istinsah edilmiş ve Prof. Dr. Mükremin Halil Yinanç'a ve Vakıflar dergisinde yayınlanmıştır.**⁷¹ Köprü kitabesi üzerinden mahalli araştırmacılar ilham olmuştur, Haşim Tümer'in Uşak Tarihi eseri buna bir örnektir. Köprünün kitabesi hazine arayıcılar tarafından çalınmış olduğu için elde ki tek istinsah edilen metin Orhan Dengiz'in yayınladığıdır.

⁶⁸ Emre Taştēmür, a.g.m., s.85.

⁶⁹ Emre Taştēmür, a.g.m., s.85.

⁷⁰ Emre Taştēmür, a.g.m., s.85.

⁷¹ Tuncer Baykara, "Batı Anadolu'da Bir Peçenek Beği; Kızıl Beğ" *Bellekten, A.VI/1241*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1999, s. 736.

Bu kitabede tarih ve yaptırının adı unvanı yazmaktadır. Haşim Tümer ve Orhan Dengiz okumaları ve Tuncer Baykara karşılaştırmasında Kızıl beğ- becene ismine rastlamaktayız. Orhan Dengiz'e göre Emir Sipehsalar Ficueddin Kızıl bin Nuhbe (?) dir. Baykara ise Nuhbe yi "Becene" olarak okumuştur. Tuncer Baykara'nın araştırmalarına göre Ankara Kızıl cami kitabesi ile bahse konu köprünün kitabesinde ismi gecen Kızıl beğ benzerlik arz etmektedir. Kızıl beğ isminin aynı dönemlere rasgeldiğinden bahse konu benzerliğin tesadüf olmadığı görülmektedir. Yapılan araştırmadan çıkan sonuç Kızıl beğ'in Türkiye Selcukluları döneminde Selçuklu Sultanına bağlı bir beğ olduğu ifade edilebilir.⁷²

Bizi burada asıl Sivaslı meselesi ile ilgili dikkatimizi çeken ise köprünün ve Denizli yolunun güney kuzey istikametinde olmasıdır. Bu noktai nazardan baktığımızda ise Sivaslı ve yöresinin güneyinde Çivril ve Denizli, yine güney batısında Çal ve Karahallı pazarları ile bağlantısı dolayısıyla bu bölgeleri yüzyıllardır Uşak' a bağlayan önemli bir ticaret yolu üzerinde olması dikkate değerdir. Çanlı köprüsü Uşak'ta Türk yerleşkesi ve hâkimiyeti adına en eski yapılardan birisi olmasından dolayı önemi büyüktür. Anlaşılmaktadır ki Denizli-Çivril- Sivaslı -Karahallı ve Çal yolu üzerinde bulunan Uşak'ın Türk izleri adına yapılan en eski yapılarından birisi olan köprü bu yol üzerine inşa edildiğine göre Güney- kuzey ticaret akısının çok önemli bir noktada olduğu söylenebilir.

1308-1390 yılları arasında Germiyanogulları hâkimiyeti altında kalmıştır. 1391 yılında Yıldırım Bayezid'in çabalarıyla Osmanlı hâkimiyetine girmiş, 1402 Ankara Savaşı'yla elden çıkan bu topraklar önce Karamanoğullarına daha sonra 1414 yılında Germiyanogullarına yeniden verilmiştir. Sivaslı ilçesi sınırları içinde bulunan Hacım Sultan Zaviyesi, Germiyanoglu I. Yakub Bey tarafından H. 721M.1321 tarihinde Hacım Sultan köyüne yaptırılmıştır. Bugün bu köy, Uşak iline bağlı Sivaslı ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mahallinde yapılan incelemeler neticesinde, Hacım Sultan 'a ait olduğu söylenen türbe dışında herhangi bir yapıya rastlanmamıştır. Hacım Sultan Zaviyesi'nin inşa edildiği ne dair bilgi, incelenen vakfiyede bulunmamaktadır. Bununla birlikte vakfiye tarihi 1321 olduğuna göre bu tarihten kısa bir süre önce inşa edilmiş olmalıdır. Fakat bu zaviye binası Hacım *Sultan* Velayetnamesindeki bilgilere

⁷² Tuncer Baykara, *a.g.m, Belleten, A.VI/1241*, Ankara: Türk Tarih Kurumu, 1999, s. 738

bakılacak olursa Hacım Köyü' ndeki ilk zaviye değildir.⁷³ Hacı Bektaş Veli'nin halifelerinden birisi olduğu bilinen Kolu açık Hacım Sultan Bölge halkını ve çevre köylerinde menkıbeleri dilden dile aktarılmaktadır.

Mesela Kökez köyü ve çevre köylerde anlatılan menkıbelerden birisi şöyledir;

Hacım sultan her gece çıkar ve askerleri ya da müritleri ile geceleri savaşa gider, her sabah kaybolan tahta kılıcından kanlar damladığı bu kanların savaşa gittiği yerlerdeki küffarların kanı olduğu ifade edilmiştir.

Yine Hacım Sultan Hz. işte bu savaşlardan her gün sabah namazında gün ağarmadan gelmiş, gelirken Kökez köyündeki gölden atlarını sularmış, eğer olurya Hacım sultanı görürsen ve atının yularından tutar bunu kimseye söylemezsen sana altın, para veya o gün için en önemli dileğin neyse ona yardımcı olurmuş.

Kökez köyünde Türkmenler ailesinin ninelerinden bir kadın genç gelirken Kökez gölünden atını sulayıp yola revan olmak üzereyken bu gelin Hacım sultanı ve arkasındaki erlerini görür, koşar ve atının yularından yakalar.

Rivayet odur ki Hacım sultan kızım beni gördüğünü kimseye söyleme, der ve heybesinden çıkardığı sıcacık bir bazlama verir. Bazlama sanki yeni fırından çıkmış gibidir, yokluk kıtlık günleridir, bunun üzerine sabah eşi sıcak bazlamayı görür ve eşine sorar bunu kim verdi? Kadın söz verdiği için asla söylemez ve kocasından dayak yer ve mecburen söylemek zorunda kalır. Gelin bunu söyledikten kısa süre sonra hastalanır yatağa düşer ve vefat eder.

Daha bunlar gibi Hacım sultan Hz. çevre köylerde onlarca menkıbesi kulaktan kulağa nesilden nesile anlatılmaktadır.

1.2.2. Osmanlı ve Cumhuriyet Dönemi

Anadolu Beylerbeyliği, oluşturulduğu 1350'li yıllardan, 1450'lere değin, merkezi Ankara olan bir vilayet şeklinde teşkil edilmiştir. Bu sebepten olarak, Uşak'ın bir miras sonucunda devrolunduğu Osmanlıların merkezi teşkilatı içerisinde bağlı olduğu ilk merkezin Ankara olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak Fatih Sultan Mehmed zamanında Anadolu Beylerbeyliğinin vilayet merkezi değiştirilmiş ve Kütahya Sancağı yeni Paşa Sancağı olarak teşkil edilmiştir.⁷⁴ Bu yüzden Uşak'ın 1953 yılında İl oluşuna kadar, Kütahya'ya bağlı olduğunu belirtmek gerekir. 1850'li yıllara

⁷³ M. Murat Öntüğü, "XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke Ve Zaviyeleri" 25-27 Ekim '21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı yay. Nu:2, cilt I, s.425.

⁷⁴ Hülya Taş, *XVII. Yüzyılda Ankara*, AKDITYK TTK Yayınları, 1.baskı, Ankara, 2006, s. 28.

kadar Anadolu Beylerbeyliği dâhilinde yer alan Kütahya'ya bağlı olan Uşak'ın bir üst merkezi Kütahya uzun müddet değişmemiş olsa da yeni Vilayet Nizamnamesi ile XIX. Yüzyılda Uşak'ın en üst birimi Anadolu Beylerbeyliği değil, Hüdavendigâr (Bursa) Vilayeti olmuştur.

Uşak'ın Fatih Sultan Mehmet devri sonrasında yakın bir zaman içerisinde Yavuz Sultan Selim ve II. Bayezid devirlerinde gerçekleşen Şah Kulu İsyanı vb. olayların, Uşak'a ve tabii olarak Sivaslı'ya yakın mekânlarda gerçekleşmesinin pek çok sosyal ve ekonomik açıdan zararları hissedilmiştir. XVI. Yüzyıl sonlarında ise yine aynı şekilde ilk defa vuku bulmaya başlamış olan ve XVII. Yüzyılda artan Celalî olaylarının da bölgede mezkûr il ve ilçeye zarar vermiş olması muhtemeldir. XVII. Yüzyılda yaşayan Kâtip Çelebi'nin Cihannüma adlı eserinde; "Uşak, Kütahya'dan doğuya bir uzaklıkta, Murat Dağı yakınında bir dere içinde kaleli bir kasabadır, 150 adet köyü bulunan bayındır bir kazadır. Kasaba geniş bir ovada bulunmakta, Seccade ve halısı meşhurdur"⁷⁵ diye bahsedilmektedir. Kâtip Çelebi'nin verdiği bilgiye dayanarak etrafı kaleli olan bayındır, halısı ile meşhur, geniş bir ovada bulunan Kütahya'ya bağlı bir kasabadır. Uşakta kale olduğundan bahsedilmektedir fakat birçok araştırmacı izine rastlayamamıştır. Ancak şahsım eski belediye başkanı Ali Erdoğan'a bu konuyu açtığımda Tabakhane çayı halı pazarı bölgesinde bir çalışma yaparken kaleye benzer bir yapıya rastladıklarını tahminen dikilitaşla doğru uzanan bir hatta sahip olduğunu ifade etmişti. Aynı şekilde Ulucami yanında ki otoparkın altında kalan Romalılardan kalma bir Selçuklu hamamı mevcut bulunmaktadır.

II. Beyazıd devri, 1520 ve 1570 Mufassal tahrir defterlerinde Uşak kazasına bağlı köylerin nüfus dökümüne dair bilgilerde Sivaslı karyesi ve cemaatine ait bilgilerse şu şekilde geçmektedir.

II. Bayezid devri; 37 neferan, hane 34(çift 10, nim 3, bennak 18, kara 3) mücerred 2, imam 1(bennak) 1520 senesi; Nefera 77 hane 50(çift 23, nim 8, bennak 19) mücerred 19, kara 5,imam 1(nim) 1570 senesi tahrirlerine göre; Nefera 117, hane 94(çift 11, nim 23,bennak 59,resm 4,1) mücerred 1, kara 11, pir 1, müteveli 1, ser- piyade 2, bilinmeyen 5, sipahi 2, zemin 36 olarak kayıt düşülmüştür.⁷⁶

⁷⁵ Haşim Tümer, "Uşak Tarihi" s.34,Gün matbaası, İstanbul, 1971

Erdoğan Solak, "XI. Yüzyılda Uşak" S. 63.Uşak,2002.

⁷⁶ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.173-175, İstanbul 2001

Ayrıca 1676 tarihinde Kütahya sancağının avarız defterlerine göre Uşak kazası nüfusu Uşak şehir merkezi 383 nefer,24 imam, müezzin, hatip, seyid, 1 iş göremez ve 72 askeriden mürekkeptir. Uşak kazası köyleri ise; 2269 nefer, 64 imam, müezzin, seyid, 8 iş göremez ve 64 askeri olmak üzere toplam; 2652 nefer, 88 imam, müezzin ve seyid,9 iş göremez ve 136 askeri den oluşmaktadır.⁷⁷

Aynı Avarız defterinde Sivaslı ilçesi henüz bir köydür ve 27 nefer, 1 hatip, 7 askeri bulunmaktadır.⁷⁸

1898 Hüdavandigar vilayet salnamesinde; Uşak kasabasında 11 mahalle, 16 cami,14 mescit, 6 türbe, 11 medrese, 11 han, 5 hamam,117 un değirmeni, kilim ve kaliçe iplerini boyamak için 20 boyahane, 15 debbağhane,(tabakhane) 1 salhane, 4'ü ibtidai olmak üzere 8 sıbyan mektebi bulunduğu belirtilmiştir.⁷⁹ Ayrıca Uşak-İzmir Demiryolu 1898'de yapılmıştır. Ancak 1890 tarihli Hüdavandigar vilayet salnamesinde ise küçük farklılıklara rağmen yakın ve benzer istatistikler ortaya konulmaktadır. 1890 Hüdavandigar vilayet salnamesine göre; Uşak kasabasının Kütahya'ya 24, Bursa'ya elli dört saat mesafede, etrafı ağaç ve meralarla kaplı bir yer olduğu yazılmıştır. Uşak'ın başlıca iskelesi İzmir şehridir. Ticari mallar Uşak'tan 12 saat mesafedeki Alaşehir istasyonuna oradan da Manisa üzerinden İzmir limanına varmaktadır. Bu dönemde 11 mahalle, 17 cami, 2 tekke, 9 medrese,2431 ev, 750 dükkân, 2 hamam, 12 han, 2 kütüphane, 1 eczahane, 1 hastahane, 1 salhane,1 hapisane, hükümet konağı, askeri tabur ve birde telgraphane bulunmaktadır.⁸⁰

Çevresindeki Kütahya, Manisa gibi şehirlerin etkisi ile zaten eskiçağlardan beri önemini korumuş olan Uşak/Sivaslı önemini korumaya bu çağlarda da devam etmiştir. Yukarıda verilen bilgiler ışığında Uşak'ın gelişimi aynı bahse konu sektörlerde gelişmiş ve bir sanayi ve ticaret şehri olmuştur. Debbağlığın, dokumanın, halı ve kilimin kendine has özellikleri ile Uşak günümüzde dahi tekstilin her türüsünün üretim merkezlerinden birisi durumundadır.

Ancak burada belirtmek gerekir ki 1570 tarihli mufassal defterlere göre daha sonraları yapılan avarız arasında bu kadar derin fark olması düşündürücüdür. Mufassal tahrir-

⁷⁷ İbrahim Etem Çakır," Uşak Kazası (1676 Tarihli Avarız Defterine Göre) OTAM, Sayı: 28 S.31, Ankara, 2010.

⁷⁸ İbrahim Etem Çakır,a.g.m, OTAM, Sayı: 28 S.31, Ankara, 2010

⁷⁸ İbrahim Etem Çakır, a.g.m,OTAM, Sayı: 28 S.31, Ankara, 2010

⁷⁸ İbrahim Etem Çakır,a.g.m, OTAM, Sayı: 28 S.43, Ankara, 2010

⁷⁹ Mehtap Özdeğer,a.g.e. s.173-175

⁸⁰ Mehtap Özdeğer,a.g.e.s.173-175

lerden uzun zaman sonra yapılan avarızlarda bu rakamların daha yüksek çıkması beklenirken daha az çıkması. Dönemin sosyo-ekonomik, politik ve siyasi hadiselerine bakarak daha anlaşılır hale geleceği düşünülmektedir. Bu konuda en yatkın olanı ise daha eski olan Selçukler(sebaste) kasabası ve Pınarbaşı kasabasının o yıllarda köy olarak ayrı bir idari birim olmasına, göç olaylarına ve 1676 Osmanlı'nın uzun süren savaşlarına bağlanabilir.

XVII. Yüzyıl ve sonrasında İzmir Limanını artık levanten-uluslararası dünya da önem kazanması ve hinterlandının geniş olması ile beraber Uşak bölgesi de bundan nasiplenmiştir. İzmir limanı hinterlandı ve karayolu üzerinde bulunmasından dolayı Uşak aynı Kral Yolu zamanlarında olduğu gibi gelişimini Osmanlı'nın son dönemlerinde de devam ettirebilmiştir. XVII. Yüzyılda (günümüzde olmasa da) kalesinin varlığından haberdar olduğumuz Uşak'ın aynı eskiçağ dönemindeki gibi yollar üzerinde bir ortak nokta olduğu, Ankara-İzmir arasındaki en kısa yol olduğu, kale kapılarının bizlere bilgiler verdiği, Sivaslı üzerinden Denizli ile de güneye doğru önemli bir yol ağı üzerinde olduğu, İzmir limanından dolayı dış ticaret ve ihracat merkezi olarak ön plana çıktığı aşikârdır.⁸¹

Hatta 1850'li yıllar sonrasında özellikle Batı Anadolu'da gelişen demiryolu ağı ve bunların ihalelerinin verildiği yabancı şirketlerden dolayı kara yollarının gelişememesi, bunun 1970'li yıllara Cumhuriyet dönemine dek yansması da Ankara-İzmir karayolunun en kolay ve kısa mesafesi olan Uşak üzerinden geçmesini de olumsuz olarak etkilemiştir.⁸² Özellikle Batı Anadolu'da gelişen yabancı kaynaklı bu demiryolu yapımları (İzmir limanının gelişimi dolayısı ile) yöre halkının yol üzerindeki ticari ve diğer geçiminin de - aynı sanayi devriminin yaşanması ve bunun Anadolu'yu vurması gibi - sekteye uğramasına neden olmuştur.⁸³ Ancak Osmanlı'nın artık 1900'lü yıllara doğru özellikle Sultan II. Abdülhamid döneminde büyük bir atılım içerisine girmesi (eğitim-sanayi-askeri vb.) sonucunda bölgede yapılmış olan demiryolu Uşak halkının

⁸¹ Tuncer Baykara, "Uşak Çevresinin XIX. Yüzyıl Ortalarındaki Yol Düzeni", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s.s. 229-233.

⁸² Baykara, *a.g.m.*, s.s. 229-233.

⁸³ Nezahat Belen, "Deve ve Yollar", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s. 246; Filiz Çolak, "İzmir-Aydın Demiryolu'nun Batı Anadolu Ticaretine Etkileri", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s.s. 455-468.

birtakım sanayi mallarını ve bölgenin yöresel olan emtiasını (halı/kilim) ihraç etme konusunda gelişimine de neden olmuştur.⁸⁴

Uşak'ta her ne kadar yukarıda da belirttiğimiz üzere, bazı kimi sosyal olaylar bölgeyi etkilemiş olsa da, Uşak'ın merkezinde bulunan mahallelerin isimlerinin ve sayılarının değişmemiş olması da ilginçtir.⁸⁵ 1907 yılına kadar Sivaslı nahiye değil, köy statüsünde yer aldığından Uşak'ın bir alt idari birimi olarak kayıtlarda yer almaması da bir başka ilgi çekici husustur.⁸⁶

. 1920-1922 yılları arasında iki yıl Yunan işgali altında kalmıştır. 31 Ağustos 1922 yılında Yunan işgalinden kurtulan ilçe 1923 yılından itibaren Türkiye Cumhuriyeti içinde Uşak iline bağlı olarak idari varlığını sürdürmektedir.⁸⁷

Sivaslı ilçesinde Her yıl 31 Ağustos günü kurtuluş bayramı olarak kutlanır.

Sivaslı'nın Uşaktan sonra işgal edildiği bilinmektedir. Uşak 29 Ağustos 1920 de işgal edildiğine göre Yunanlılar bu tarihten sonra Sivaslı ve köylerine girmişlerdir. Yunan kuvvetlerinin iki koldan girdiği bilinmektedir. Birisi şimdiki asfalt boyunca Uşaktan gelmiş, diğeri ise Alfaklar köyünden Yayalar-Dedeballar-Tatar-Pınarbaşı ve Azizler-Sazak-Selçikler'i takip ederek girmişlerdir. Uşak yönünden gelen işgal kuvvetleri, Yenierice-Salmanlar arasında Türk askeri ve yerel güçler tarafından büyük direnişle karşılaşmışlardır. En son işgal edilen köy Bulkaz'dır. Komutan Uşak Kaymakamı Murat Beydir. Yunanlılar Bulkaz Dağının tepesini geçememişler, Işıklı-Eldeniz-Ahat hattının doğusu Türklerde, batısı Yunanlılarda kalmıştır.⁸⁸

Bu araştırmalarda bahse konu edilen Yenierice-salmanlar arası yapılan direnişle ilgili yaptığımız bir çalışmada Yenierice köyünde hakim bir tepede Adını adsız Şehit koyduğumuz bir Türk çavuşu yatmaktadır. Köyün yaşlıları ve ileri gelenleri ile yüz yüze yaptığımız görüşmeler ve mezar yeri etrafında yaptığımız çalışmalarda Salmanla ile Yenierice de Adsız çavuşun bulunduğu karşılıklı iki tepe arasında düz bir bölge vardır.

⁸⁴ Mehmet Karayaman, "Uşak'a Demiryolunun Gelişi ve Sonuçları", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. II, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s.s. 763-783.

⁸⁵ Murat Öntüğ, "Osmanlı Dönemi Uşak'taki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. II, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s.s. 959-963.; Yine de buna rağmen, Uşak'taki büyük yangın ve deprem için de Bkz.; Öntüğ, *a.g.m.*, s.s. 963-966.

⁸⁶ Biray Çakmak, "Mahallî Tarihî Demografi Araştırmalarında Vilâyet Salmâmelerinin Veri Değeri: Uşak Kazası Örneğinde Kısmî Zamanlı Bir İnceleme (1897-1898/1906/1907)", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011, s. 362

⁸⁷ Uşak İl Özel İdaresi, *a.g.e.*, s.4.

⁸⁸ Mehmet Ersin, *Kurtuluş Savaşında Uşak'la İlgili Anılar*, Özler Ofset Reklam Ve Matbaacılık, 2.Baskı, Uşak, 2007, s. 134-135.

Türk çavuşu yanında iki asker ile beraber Türk askerinin Dumlu dağları arkasına çekilişini kolaylaştırmak için mitralyözle günlerce Yunan askerine direnmiş ve Yunan ilerleyişini bir müddet durdurarak Türk askerinin çekilişini rahatlatmıştır. Tepeyi bir türlü ele geçiremeyen ve üç Türk askerini aşamayan Yunan müfrezesi en sonunda tepenin etrafını kuşatmak ve ateş altına almak suretiyle ancak başa çıkabilmiştir. Adsız şehit orada şehit olacağını anladığında mitralyözle birlikte iki askeri göndermiş kendisi şehit olana kadar savaşmıştır. İlerleyen yıllarda köylüler kendisine şehit olduğu yerde bir mezar yaptırmışlar devlet kayıtlarında kaymakamlık arşivlerinde adına rastlayamadıkları için mezarına adsız çavuş olarak yazmışlardır.

Sivaslı da düşmana ilk direnişi başlatan kişi dönemin Belediye Reisi Tahsin Efendi'dir. Halk okul, cami gibi yerlerde toplanarak silah arama ve sorgulama gibi gerekçelerle dövülmüş, işkence edilmiş hatta işkence ile ölenler bile olmuştur. Yollara karakollar kurulmuş, kasabadan giriş-çıkış belgeye bağlanmıştır. Yunanlılar Sivaslı ve Köylerinde her türlü işkenceyi yapmışlardır.⁸⁹

Bu dönemde eli silah tutanlar Kuvva-yı Milliye ve Milli Mücadeleye katılırken köylerde kalanlardan Yunan karakol birlikleri düzenli olarak imza almaktadır.

Uşak'ta İbrahim Tahtakılıç başta olmak üzere Alaaddin Tiritioğlu, Besim Atalay (Sonradan Milletvekili de olacaktır) gibi ünlü Kuva-yı Milliye liderleri mevcut iken, aynı zamanda Sivaslı halkından Hacımlı Mehmet Bey gibi Uşak Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti üyesi olup Kuva-yı Milliye hareketinde etkin rol alanlar da mevcuttur.⁹⁰ Tatarlı Deli İbrahim, Uşak Askerlik Şubesi Reisliği yapmıştır; Kuva-yı Milliye'de fazla etkinlik gösterememiştir. Çalışmalara Hacımlı Mehmet Bey, Selçiklerden Hacı Üsen Ağa, Bulkaz'dan Üsen Ağa, Karalardan Hamzaoğlu, Ağaçbeyli'den Ramazan Ağa, Tatar'dan Deli İbrahim gibi köylerin ileri gelenleri öncülük etmiştir. İlçe çapında büyük direniş olmamış yapılan küçük girişimlerde halk zararlı çıkmıştır. Yunanlılar, Büyük Taarruz sonucu Afyon'dan yükselen top sesleri sonucu 31 Ağustos 1922 günü Sivaslı'yı terk etmişlerdir. Bu kaçış sırasında yaşanan ilginç bir olaydan bahsedilir: Sivaslı'nın doğusunda ki harman yerinde Yunanlıların mevzileri vardır. Bu mevziler mayınlanmıştır. Eldeniz'li Gıralı Dayı'nın keçi sürüsü buraya girer ve mayınlardan pat-

⁸⁹ Burada verilen örnek Sivaslı değil, Uşak'a ait bir örnektir. Bkz.; Barış Metin, *Esaretten Zafere*, AKY, Uşak, 2012, s. 393.

⁹⁰ Mehmet Karayaman, *Uşak'ta Kuvâ-yı Milliye*, T.C. Kültür Bakanlığı Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını, İzmir, 2009, s.s. 75-94.

layanlar olur. Patlama seslerinin yakından geldiğini anlayan Yunanlılar “Türkler geliyor!” diyerek tahribat yapmadan kaçmışlardır. Düşmanın kaçı sırasında Sivaslıya ilk giren Müfrez “Ali İhsan Sabis Paşa’nın” askerleri olduğu halk arasında da söylenir.⁹¹ Askerler halk tarafından büyük coşkuyla karşılanmışlardır. Bunu Sivaslı ve köyleri ile ilgili Türk ordusuna yakılan türkülerde görebiliriz

Mütevellizade Hacım’lı Mehmet Bey

Mehmet Hacım Kurtuluş Savaşında gösterdiği yararlılıklardan dolayı TBMM tarafından kırmızı şeritli istiklal Madalyasına layık görülmüştür.

Mehmet Bey ile ilgili çevrede genişçe malumat vardır. Mehmet beyin babası Osmanlı’nın mütevellilerinden birisidir. Hem vergi toplamakla yükümlü bir müteveli hem de Hacım sultan vakfiyesinin uzun yıllar mütevellisi olmuş bir ailedir. Bu ikisi bölgenin toprak zengini olmasında başlı başına bir faktör olmuştur. Köyde ölmeden evvel tanıyan yaşlıların tabiriyle Mehmet bey “hükümet gibidir” Çevre köylerde ve özellikle Hacım’da Mehmet beye karşı gelmek mümkün değildir. Kuvva yi Milliye döneminde ki katkıları ile birlikte Mehmet Beyin gücü katlanarak artmıştır.

Şeker fabrikasının kurucu büyük iştirakçilerinden birincisi Mehmet Hacım’ dır.

Mehmet Hacım’ın Kuvvayi Milliye döneminde büyük yararlılıkları olduğu gibi Yunan İşgalinde Mehmet Beylerin Değirmenini yakmışlardır. Yunan İşgali ile birlikte 20-25 adamı ile Mehmet Bey Isparta yöresine çekilmiştir.⁹²

Mehmet Hacım’ın Kuşçubaşısının yazdığı bir türküden bulabildiğimiz tek mısra bunu doğrulamaktadır.

Eğrimi de büğrümü Isparta’nın yolları

Fırladı gitti kıratımın nalları

Nerelere kaçtı şu Hacımın beyleri

Mehmet Hacımın kuşçusu Kökezli Çolak.

Mehmet Hacım Trikopolis’in esir edilmesi sırasında albay Halit beyle 1 Eylül 1922’de hazır bulunmuştur. Mehmet Hacımın her daim şu adamları yanında hazır bulunurdu.

Atlı olarak Kirnalı Efe, Hüseyin Işı(Arap Hüseyin) Kazım Erol,(1313 doğ) Molla Mehmet Özkaya(1307 doğ.), Mehmet Hacım’ın, şahsen kendisinin Kökezli Efelerle

⁹¹ Ersin, *a,g,e*, S.136.

⁹² İsmail OSKAY, “Sivaslı İlçesi Kuvva-yi Milliye ve Milli Mücadele Üzerine Sözlü Tarih Denemesi” Evvel Zaman İçinde –11, Tarih Öğrencileri 2. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, S.74. Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir-2010

hiç çatışması ve sorunu olmamıştır. Fakat Tatarlı Çomuk Musa ve Çıtak efeleri(Yunanlı efelerle)çok çatışmıştır. ⁹³

1.3. Sivashlı İdari ve Mülki Yapısı

Biray Çakmak, Salnamelere dayalı yaptığı çalışmasında Sivashlı ilçesinin nahiye olarak kurulmasını II. Meşrutiyet dönemine dayandırmaktadır. 1870 yılında Uşak kazası, taksimât-ı mülkiyece Banaz, Göbek ve Gediz nahiyelerinden müteşekkil olmasına rağmen Gediz nahiyesi, 1871 yılında kaza yapıldı.⁹⁴ Böylece Uşak kazası, Banaz ve Göbek nahiyelerinden ibaret kaldı. Bu durum, varlığını uzun süre korudu. Banaz nahiyesini, sürekli nahiye müdürleri idare etti. Göbek nahiyesi ise bazen müdürler, bazen zâbıtâ-ı mülkiye memurları tarafından idare edildi.⁹⁵ 14 Ocak 1907 tarihli irade-i seniyye ile Karahallı nahiyesi kuruldu. Böylece Uşak kazasındaki mülkî nahiyelerin sayısı üçe çıktı. II. Meşrutiyet Dönemi'nde, Sivashlı nahiyesinin kurulmasıyla nahiye sayısı dörde ulaştı⁹⁶

Uşak Sivashlı nahiyesi 1914 senesinde kuruldu. 15 Mart 1914 tarihinde Kütahya Mutasarrıflığı, Hüdavandigar Vilayeti'ne, gönderdiği tahriratta; Uşak kazasının üç nahiyesine ilaveten, on yeni nahiyenin daha kurulması gerektiğini bildirdi. Bunların içinde sadece Sivashlı Nahiyesi Hüdavandigar Vilayeti Daimi Encümeni tarafından kabul edildi ve Dâhiliye Nezareti tarafından da onaylandı.⁹⁷ Birde Taksimât-ı Mülkiyece teşkil edilen bu nahiyeler dışında, Taksimât-ı Askeriyece nahiyeler bulunmaktaydı. 1898 yılında Uşak kazasında Karahallı, Banaz, Göbek(ulubeğ) ve Sivashlı nahiyeleri olmasına rağmen birde bu dört nahiye dışında birde beşinci olarak, Uşak kazasına bağlı 55 köy vardı⁹⁸

⁹³ İsmail Oskay, A.g.m, s.74.

⁹⁴ Biray Çakmak, “Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)” OTAM, 36 /Güz 2014, s.49.

⁹⁵ Biray Çakmak, Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)” OTAM, 36 /Güz 2014,s.49.

⁹⁶ Biray Çakmak, Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)” OTAM, 36 /Güz 2014, s.49.

⁹⁷ Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)” OTAM, 36 /Güz 2014,

⁹⁸ Biray Çakmak, “Uşak Kazası'nda Mekânın Mülkî-İdarî-Askerî-Adlî-Ticarî Organizasyonu ve Mülkî Nahiyelerin Yönetimi (1870-1908)” Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Journal of Faculty of Letters Cilt/Volume 31 Sayı/Number 2 (Aralık/December 2014) s.50-51.

Çakmak'ın Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Dahiliye Nezareti Belgeleri, Sicilli Nüfus İdare-i Umumiyesi Belgelerine göre ortaya koyduğu Sivaslı nahiyesini oluşturan köyler ise Sivaslı(232 hane,763 erkek, 797 kadın), Alifakıhlar, Budaklar, Gökez, Çiftlik ma'a İrice, Karaboyalık, Akarca, Hacım sultan, Azizler, Göceler, Karalar,Kureyş,Tatar,Yayalar,Sazak, Selçikler,Pınarbaşı ,Eldeniz, Bulkaz ,ve Sülümenli isimlerini taşıyan 20 köy de toplam1900 hane, 5658 erkek, 6194 kadın nüfus mevcuttu.⁹⁹

Günümüzde bu köylerden bazılarının Sülümenli(Ulubey), Bulkaz İse Gürpınar olarak bilinen ve Çivril'e bağlı bir kasaba durumundadır.

Biray Çakmak'ın Başbakanlık Osmanlı Arşivleri Dâhiliye Nezareti İdari kısım belgelerinden ortaya koyduğu bu tarihlere göre mevcut ilçelerin içinde Sivaslı ilçesi Banaz, Göbek(Ulubey) ve Karahallı'dan sonra nahiye olmuştur.

Bu arada Çivril nahiyesi, kaza haline getirildi. Karahisar-ı Sâhib mutasarrıflığı, Dâhiliye Nezareti'ne 14 Şubat 1915 tarihinde, bir tahrirat göndererek, Uşak kazasına bağlı Karahallı ve Sivaslı nahiyeleri köylerinin çoğunun Uşak kazası merkezine sekiz-on saat mesafede bulunduğunu, buna karşılık bu iki nahiyenin, Karahisar-ı Sâhib livasına bağlı Çivril kazasına ancak bir saat uzaklıkta yer aldığını, bundan dolayı Karahallı ve Sivaslı nahiyelerinin, köyleriyle birlikte Çivril kazasına bağlanmalarının uygun olduğunu ifade etti¹⁰⁰

Bunun üzerine teşkil edilen azalardan oluşan heyetlere ve araştırılmasına dönük çıkan yasalara Sivaslı ahalisi karşı çıkmıştır ¹⁰¹

Bu gelişmeler üzerine Karahallı ve Sivaslı ahalisi, umûmî mahzarlar tanzim ve takdim ederek, alınan karara karşı çıktılar. Çivril kazasına bağlanmak istemediklerini ifade ettiler. Neticede de ahalinin talepleri dikkate alındı ve bu teşebbüsten vazgeçildi.¹⁰²

Çakmak'ın ortaya koyduğu bu bilgilere göre Sivaslı Nahiye olurken Çivril kazasına bağlanmak istenmiş, ancak ahalinin Uşak'a daha yakın mesafede olduklarını ve Çivril kazasına bağlanmak istemediklerini anlıyoruz.

⁹⁹ Biray Çakmak, "Uşak Kazası'nda Mekânın Mülkî-İdarî-Askerî-Adlî-Ticarî Organizasyonu ve Mülkî Nahiyelerin Yönetimi (1870-1908)" Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Journal of Faculty of Letters Cilt/Volume 31 Sayı/Number 2 (Aralık/December 2014) s.51.

¹⁰⁰ Biray Çakmak, "Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)" OTAM, 36 /Güz 2014, s.458.

¹⁰¹ Biray Çakmak, "Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)" OTAM, 36 /Güz 2014, s.458.

¹⁰² Biray Çakmak, "Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919)" OTAM, 36 /Güz 2014, s.458.

Günümüzde çevre ilçelerin hangi il merkezine bağlı olması gerektiği ile ilgili tartışmalar sürüp gitmektedir. Fakat Osmanlı Dönemi ticaret yolları, idari ve askeri teşkilat yapısına ve Hükümet merkezinin İstanbul olması hasebiyle ulaşım yolları hesap edilerek yapılan idari taksimat günümüz Cumhuriyet Türkiye’inde bazı idari haksızlıkları gidermek ve politik haksızlık açısından yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

Şöyle ki; Çivril, Gediz, Simav, Dumlupınar, Selendi ilçeleri Uşak’a hem coğrafi hem de ticari yönden daha yakındır. Gediz, Simav ilçeleri eski yıllarda Kütahya Sancığı üzerinden aynı Uşak gibi Kütahya’ya sancağına bağlı olduğu için Cumhuriyet döneminde bu devam etmiştir. Hâlbuki Kütahya’dan Uşak’a daha yakın ve üstelik hastane ihtiyacı, Pazar alışverişi, ticareti, göçleri genel itibariyle Uşak iline yönelmektedir. Bundan mütevellit Kütahya Merkez Uşak merkezden nüfusu daha küçük olmasına rağmen Gediz ve Simav ilçeleri ile daha büyük bir nüfusa sahip görünmekte ve bütçeden daha fazla pay alabilmektedir. Hâlbuki Gediz ve Simav halkı ticaret yolları, Pazar ilişkileri, işçi olarak çalıştıkları yer Uşak bölgesidir. Kısacası çok eski yıllardaki idari taksimat bu günün ihtiyaçlarını karşılamadığı görülmektedir.

Sivaslı’da Belediye teşkilatı 1928 senesinde kurulmuştur.¹⁰³ 1930 yılında Sivas’tan gelen bir vatandaş ilçe merkezinde kahvehane açmış olup, çevre köy ve mezarlardan gelenler “haydi Sivaslı’nın kahvesine gidelim” diyerek oraya gelmişler ve halk arasında bu ifade alışkanlık haline gelmiştir. Bu tarihten itibaren Sebaste beldesinin adı Sivaslı olarak anılmaya başlanmıştır.¹⁰⁴

Elbette bu sadece iddialardan ve bazı halk söylencelerinden ibarettir. Bu yönde birkaç farklı iddia mevcuttur.

Uşak Germiyanogulları döneminde Kütahya’nın bir kazası konumundaydı. 15.Yüzyılda Kütahya’nın Osmanlı Devletine geçmesiyle Uşak’ta aynı konumunda Kütahya’ya bağlı kaza olarak Osmanlı Devletine geçti. 1534 tarihli tahrir defterlerine göre Uşak kazasının 99 köyü ve 15 mezrası bulunmaktaydı. Bu defterlere göre Banaz, Uluköy(Ulubey) ve Sivaslı(Sivaslı) büyük köylerindendi. 1838 yılına gelindiğinde Uşak kazasının 104 tane köyü bulunmaktaydı. Cumhuriyetin ilk yıllarında Kütahya vilayet olduğunda Uşak’ın da Banaz, Karahallı, Sivaslı ve Ulubey olmak üzere dört nahiyesi mevcut idi. Uşak 1953 yılında 6129 sayılı kanun ile vilayet olmuş ve dört nahiyesi de

¹⁰³ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s S.12.

¹⁰⁴Fatma Eskalen-Fatma Kökçü *a.g.e*, S.12.

kaza haline getirilmiştir. Manisa'nın bir ilçesi olan Eşme de Uşak vilayetine kaza olarak bağlanmıştır.¹⁰⁵

Kütahya Vilayeti'ne bağlı olan Uşak Kazası'nın Sivaslı Nahiyesinin bazı köyleri Uşak hemen il olmadan önce halkın faydası ve kullanımını gerekçesi ile Denizli'nin Çivril İlçesi'ne bağlanması kararlaştırılmış¹⁰⁶ ise de bu sonradan değişmiştir. Kütahya'ya bağlı olan Uşak ilçesinin Temmuz 1953 yılında il statüsü kazanmasıyla Sivaslı beldesi de bu tarihten itibaren ilçe statüsü konumuna getirilmiştir. Sivaslı ilçesi şu anda beş belde on altı köyden oluşmaktadır.¹⁰⁷ 2000 yılında Sivaslı Devlet Hastanesi 40 yatak ve 40 personeli ile de açılmıştır.¹⁰⁸

1.3. 1. Sivaslı Belediyesi

Sivaslı Belediyesinin ilk defa Osmanlı döneminde kuruluş tarihi 1912'dir. İlk Belediye Başkanı “Asker Dayı olarak bilinen Ömer (Andaç) çavuştur,1920 yılında Yunan işgali sırasında adı bilinen Belediye Başkanı Tahsin (Aysal) Efendidir.¹⁰⁹ Yine “Bayram (Sancar) Çavuş” ve “Mustafa Baykara'nın” başkanlık yaptıkları bilinir.¹¹⁰1928-1929 yıllarında belediye başkanı “Şevket (Evren) Hoca” olarak bilinir. 1930 yılında ilçe nüfus azlığından lağvedilmiştir, ancak 18 yıl sonra 1948 yılında “Nehar Ahmedcioğlu'nun” gayretleriyle tekrar kurulmuştur.¹¹¹

Sivaslı'nın Belediye Başkanları ülkenin genel konjonktürüne paralel bir şekilde dönemin iktidar partilerinden veya diğer partilerden olmuşlardır. Bu başkanlarda aynı Türkiye'nin renkli siyasî hayatı gibi renkli ve çeşitlidirler, (1948'den itibaren günümüze kadar ki olan Sivaslı Belediye Başkanları ve bunların seçim dönemlerinde aldıkları oy, kasaba belediye başkanları ve seçim bilgileri vb. bilgiler için Bkz. Tablo 3., Grafik 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., Tablo 4., Grafik 9., 10., 11.).

Sivaslı'nın 1953 tarihinde Uşak'ın İl olmasından itibaren 35 tane kaymakam/kaymakam vekili olmuştur. Kaymakam veya kaymakam vekillerinin görev süreleri çok kısa olabildiği gibi genelde 2-3 yıldır. Aralarından “Osman Canatan” nere-

¹⁰⁵Taylan, *a.g.e*, S.87-88.

¹⁰⁶Bkz. Belge 18.; BCA., 30.11.1/222.12.11.

¹⁰⁷ Kadir Tekin, *Uşak Şiirleri Fıkra Ve Anlatıları*, Uşak Ve Yöresi Kültür Kitabı, Yüksel Ofset Matbaa, Uşak, 2004, s.164.

¹⁰⁸ Taylan, *a.g.e*, s.17.

¹⁰⁹ <http://www.sivasli.bel.tr/Default.aspx?x=s&kat=21> 13.05.2015, 14:10.

¹¹⁰ <http://www.sivasli.bel.tr/Default.aspx?x=s&kat=21> 13.05.2015, 14:10

¹¹¹ <http://www.sivasli.bel.tr/Default.aspx?x=s&kat=21> 13.05.2015, 14:10.

deyse 6 yıllık bir görev süresi ile en fazla bu görevde bulunan isim olmuştur (Kaymakamların Listesi, 2006 yılı Köy ve Mahalle Muhtarları Listeleri için Bkz. Tablo 5., Tablo 6., Tablo 7.).

1.4. Sivaslı İlçesi'nin Beldeleri

Sivaslı'nın günümüzde 5 adet beldesi bulunmaktadır. Bunlar Ağaçbeyli, Pınarbaşı, Selçikler, Tatar ve Yayalar'dır.¹¹²

1.4.1. Ağaçbeyli Beldesi

İlçenin güney batısında Sivaslı-Karahallı yolu üzerinde bulunmaktadır. Doğusunda Çivril'in "Gürpınar Kasabası(Bulkaz Kasabasıda denilir)", Batısında Karahallı'nın "Çoğuplu Köyü", Güneyinde Çivril'in "Göceler" ve "Karalar Köyleri" ile Karahallı'nın "Çokaklı Köyü", Kuzeyinde "Tatar Kasabası" ve Kuzeybatısında "Yayalar Kasabası" bulunmaktadır.

1972 yılında kasaba olmuştur. Kasabanın adı yaşlı bir ağaçtan gelmektedir. 1962 yılında Ankara Ziraat Fakültesinden gelen uzmanlar burada bulunan ağacın 500 yıllık Türkiye'nin en yaşlı ağacı olduğunu tespit etmişlerdir.¹¹³ Bu olaydan sonra Goraş olan bu bölgenin adı Ağaçbeyli adını almıştır. Belediyenin eski adı Kureyş'tir.

1958 yılında ilçenin merkezi hariç hiçbir yerde spor kulübü yok iken Ağaçbeyli beldesinde Kureyş gençlik kulübü kurulmuştur. Renkleri siyah-beyaz renklerden meydana gelmektedir. Bir ara kapanmış ve 1972 yılın da mavi-bordo renklerle tekrar kurulmuştur. Çeşitli sebeplerle kulüp tekrar kapanmış en son 1983 senesinde Ağaçbeyli spor kulübü olarak tekrar faaliyete başlamıştır. Belde, 1973 yılında elektriğe, 1974 yılında asfalt yola, 1979 yılında şebeke suyuna, 1978 yılında sağlık ocağı ve futbol sahasına, 1991 yılında telefona kavuşmuştur.¹¹⁴

Kasabanın geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir; Kasabanın geçim kaynaklarını çiftçilik, hayvancılık, mevsimlik tarım işçiliği oluşturmaktadır. (genelde Söke, Alaşehir, gibi bölgelere pamuk toplamaya, üzüm kesmeye gidilir). Kasa-

¹¹² Lütfi Özav, a.g.e.,s.125.

¹¹³ Lütfi Özav, a.g.e.,s.92.

Eskalen-Kökçü, a.g.e, S.50.

¹¹⁴ http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_belediyesi&m=Sayfalar&id=315&ust=6&m_id=242 , 24.03.2015, 22:44.

hada önemli sayıda gurbetçide mevcuttur. Genel olarak tahıllar, nohut, mercimek, haşhaş, tütün, şeker pancarı, sebze ve meyve çeşitleri yetiştirilir. En meşhur ürünü yeşil mercimek olarak bilinir ve festivalleri yapılmaktadır.

Ağaçbeyli kasabasında tarihi kalıntılar bulunmaktadır. Beldenin doğusunda; Hendek mevkisi denilen bölge de kale kalıntıları bulunmuştur. Bu kalenin zamanın da ticari amaçlar için kullanıldığı söylenmektedir. Ayrıca kale çevresinde su mahzenleri bulunmaktadır. Batısında; Deynekli mevkisinde yerleşim kalıntıları ve Roma devrine ait mezarlar bulunmaktadır. Kuzeyinde; Ören ve Eski mezar mevkilerinde tarihi mezarlar tespit edilmiştir. Ayrıca Kuruçay Deresi boyunca yerleşim kalıntıları bulunmuştur.¹¹⁵ Tüm bu bilgilerden anlaşılacağı üzere eski bir yerleşim yeri olduğu bilinmektedir.

Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü tarafından Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Uygulamasıyla yapılan nüfus sayımlarının sonuçlarına göre Uşak İlinin 19 belde sayısı 8'e düşecekti.¹¹⁶ Bu sayının içinde Ağaçbeyli beldesi de bulunmaktaydı. Sonuç olarak Çıkarılan 6360 sayılı kanun gereği nüfusu iki binin altında kalan belde-lerin kapatılacağı açıklandı. Bu kanuna göre 1086 nüfusu olan Ağaçbeyli beldesi kapatıldı. Beldenin 867.431.91TL borcu, 147.359.91 TL alacağı olduğu tespit edildi. Uşak İl Genel Meclisi bilgilendirme toplantısında yapılan açıklamada kapanacak olan beldelerin 30 Mart yerel seçimlerine katılamayacağını açıkladı.¹¹⁷

1.4.2. Pınarbaşı Beldesi

1800'lü yılların sonuna doğru göçebe olarak yaşayan Yörüklerin pınarın etrafına yerleşmesiyle kurulmuştur. 1900'lü yılların başında 80 haneden oluşmaktaydı. 2000 yılında yapılan nüfus sayımına göre kişi sayısı 2413, hane sayısı 650 olarak tespit edilmiştir. Günümüzdeki nüfusu 3000'i geçmektedir.¹¹⁸

Doğusu "Bulkaz Dağı" ve "Kocadağ", kuzeyi "Sivaslı" toprakları, kuzeybatısı "Selçikler Kasabası", Güneyi Çivril'in "Gürpınar Kasabası", Batısı ve Güneybatısı "Tatar Kasabası" ile çevrilidir. Sivaslı'nın güneyinde, ilçeye bağlı vaziyette "Uşak-Denizli" karayolu üzerindedir.¹¹⁹

¹¹⁵ <http://www.agacbeylihaber.com/sayfa.asp?bloglid=5&pagem=TAR%DDH%C7E>, 12.01.2015, 15:30.

¹¹⁶ <http://www.haberler.com/usak-taki-19-beldenin-9-u-koy-birisi-mahalle-haberi/> 16.05.2015, 19:55

¹¹⁷ <http://www.haberler.com/usak-ta-kapatilacak-olan-beldeler-5650775-haberi/> 16.05.2015, 19:49.

¹¹⁸ <http://www.pinarbasi.bel.tr/default.asp?part=ekler&gorev=oku&id=5>, 12.01.2015, 16:47.

¹¹⁹ <http://www.pinarbasi.bel.tr/default.asp?part=ekler&gorev=oku&id=5>, 12.01.2015, 16:47.

Yerleşime uygun olması ve karayolu üzerinde bulunması nedeniyle kısa sürede gelişmiştir. Pınarbaşı beldesinin arazisi düzlük ve tarıma elverişlidir, Artezyen ve açık kuyular sayesinde sulu tarımda yapılmaktadır.

Pınarbaşı beldesi ismini beldenin merkezinde bulunan pınardan almaktadır. 1999 yılında belediyelik olmuştur.

Beldenin ilkokulu 1946 yılında açılmıştır. Elektrik 1971 yılında getirilmiştir. Sağlık Ocağı 1994 yılında hizmete açılmıştır. Kasabanın geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir; Çiftçilik, hayvancılık, mevsimlik tarım işçiliği, gurbetçilik, doğramacılık ve pazarcılık olmuştur. Kasaba Çivril-Sivaslı –Uşak yolu üzerinde olması dolayısıyla ulaşım ve ikmal imkânları açısından elverişli durumdadır. Yetiştirilen ürünler arasında tahıllar, baklagiller, meyve ve sebzeler, tütün, haşhaş, şeker pancarı, çilek yetiştirilir. ¹²⁰Tarihi kalıntılar yönünden zengin değildir. Beldenin kuzeydoğusunda Yediağar mevkinde “Deliklikaya’da kaya kiliseleri” mevcuttur. Yine bu bölgede mesire alanları bulunmaktadır. Güneyindeki “Süngerli” mevkinde eski mezarlara rastlanmıştır. ¹²¹

Bu kiliselerden anlaşılacağı üzere kasaba eski bir yerleşim yeridir. Köy dağ yamacında olması bir Yörük Türkmen köyü olduğunun başka bir delilidir.

1.4.3. Selçikler Beldesi

Selçikler beldesinin ilk ismi Sebaste olup Uşak iline 32, ilçe merkezine 2 km uzaklıktadır. Sebaste antik kenti M.Ö 20. Yüzyılda Roma İmparatoru Augustus tarafından kurulmuştur. Sebaste ismi aynı zamanda “Augustus’a sadık” anlamına gelmektedir. ¹²²

Bu antik kent ilçeye 8 km uzaklıktadır ve Frigyalılar tarafından kurulmuştur. ¹²³ Roma döneminde on iki önemli şehirden birisi olan kent, M.S 9. yüzyılda piskoposluk merkezi haline gelmiştir. ¹²⁴ Bu bilgiye dayanarak Selçikler /Sebaste’nin önemli bir dini merkez olduğuda söylenebilir fakat bunda dinin etkisinden ziyade bölgenin ticaret

¹²⁰ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, S.52

¹²¹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, S.52.

¹²² Emre Taştemür, a.g.m., s.85.

¹²³ Afyon Kocatepe Üniversitesi, *İlkler Şehri Uşak*, , T.C. Uşak Valiliği, Batıkol Matbaa, Uşak, 2005, s. 47.

¹²⁴ Afyon Kocatepe Üniversitesi, *İlkler Şehri Uşak*, , T.C. Uşak Valiliği, Batıkol Matbaa, Uşak, 2005, s. 47.

yolları üzerinde etkili bir yerde olması dini anlamda da önemli hale getirilmesini gerektirmiş olabilir.

En görkemli zamanları olarak Bizans devrinde yaşayan kentte büyük ve küçük olmak üzere iki kilise bulunmaktadır.¹²⁵ Selçukler beldesinde yapılan kazılar sonucunda Kalkolitik Çağ'dan itibaren yerleşim yeri olarak kullanıldığı bilinmektedir. Hititler, Luvi-ler, Lydialılar ve Frigyalıların burada yaşadıkları bilinmektedir. 1966-1978 yıllarında Kültür Bakanlığı adına İstanbul Arkeoloji Müzeleri Arkeologlarından Prof. Dr. Nezih Fıratlı ve İstanbul Üniversitesi öğretim üyelerinden Ufuk Esin tarafından yapılan kazı sonucu Sebaste antik kenti keşfedilmiştir.¹²⁶ Yine bu dönemde keşfedilen tümülüsler mimar arkeolog Ülkü İzmirli tarafından araştırılmıştır.¹²⁷

Arkeolojik kazılar sonucunda Sebaste Piskoposluğuna ait iki kilise ve bu kilise altında kalmış Roma devrine ait olduğu düşünülen hamam kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Kilise VI. Yüzyılda yapılmış ve Makedonya Rönesans'ı (Orta Bizans) döneminde X. Yüzyılda tamir olmuş bir süre sonra üzeri kubbe şeklini almıştır. Bu dönemde kiliselerin bazı bölümleri çıkarılmıştır. Büyük kilisenin kazısı sırasında ele geçirilen Bizans sikkeleri kilisenin aşağı yukarı kaç yılında terk edildiğini ortaya koymaktadır. Sikkelerin üzerinde ki tarih Mikhael VII. Ducas 1071- 1078 yıllarını kapsamaktadır, aynı tabakada bulunan Selçuk Kandili ve Sikkeleri kilisenin bir zamanlar Selçuklular tarafından da kullanıldığının kanıtıdır.¹²⁸ Yine bu yıllarda yapılan kazı çalışmalarında Cingil Çayı'nın güneyinde geniş antik bir mezarlık ve üç tanede büyük Tümülüs bulunmuştur. İki Selçukler beldesine ait mezarlığın yanında üçüncü Tümülüs ise Yıldız tepe Mahallesinin bulunduğu yerdedir. Yapılan kazı sonuçlarında Eski Tunç ve Kalkolitik dönemlerine ait buluntular elde edilmiştir.¹²⁹

Selçukler beldesi Doğusu "Sivaslı", Batısı "Azizler Köyü", Kuzeybatısı "Sazak Köyü", Güneybatısı "Yayalar Kasabası", Güneyi "Tatar Kasabası", Güneydoğusu "Pınarbaşı Kasabası", Kuzeydoğusu "Yenierice Köyü" ile sınırlıdır. Sivaslı ilçesinin iki kilometre batısında ekonomik ve sosyal yönden gelişmiş, verimli topraklara sahip, tarihi ve turistik yerleri bulunan kasabalardan biridir. Sulu tarım yapılmaktadır. Arazi

¹²⁵Emre Taştēmür, a.g.m., s.85.

<http://www.selcukler.bel.tr/> 15.01.2015, 22:06.

¹²⁶ Emre Taştēmür, a.g.m., s.85

¹²⁷Recep Yıldırım, "Eski Çağda Uşak Ve Yöresi", *11-12 Nisan 2008/Uşak, Kalkınma Ve İlerleme Yolunda Üniversite-Uşak Elele Kurultayı Bildirileri*, Uşak Üniversitesi Yayınları Nu:1, Umud Matbaacılık, İstanbul 2008, s.77.

¹²⁸Emre Taştēmür, a.g.m., s.85.,Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s.54-55.

¹²⁹ Emre Taştēmür, a.g.m., s.85, <http://blog.milliyet.com.tr/kayip-kentin-hazinelere---2-sebaste-usak/Blog/?BlogNo=277669>, 16.01.2015, 20:46.

düzlük ve verimlidir. Topraklarından yaz aylarında kuruyan “Cingil Çayı” geçmektedir. Tahıllar, Baklagiller, Sebze ve Meyveler özellikle Elma, Üzüm, Çilek, Haşhaş, Şeker Pancarı ve Anason yetiştirilir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği yapılır.Çiftçilik modern usullerle yapılmaktadır. Soğuk demircilik önemli bir gelir kaynağıdır. Eski dönemlerden beri kasabada demircilik babadan oğula geçen mesleklerden birisidir.

Kasaba evlerinin yapısı 1970 yıllarına kadar kerpiç, sonrakiler betonarmedir. Selçikler kasabasına ilkokul 1947 yılında açılmıştır. 1991 yılında ilköğretim okulu olmuştur. 1975 yılında asfalt ve yol, Kasaba da 1970 yılında elektrik, 1987 yılında otomatik telefon, 1989 yılında futbol sahası, 1993 yılında B tipi sağlık evi hizmete girmiştir. Kasabanın geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Çiftçilik gelişmiştir ve modern usullerle yapılmaktadır. Tahıllar, baklagiller, sebze ve meyveler, özellikle elma, üzüm, çilek, haşhaş, şeker pancarı ve anason yetiştirilmektedir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği yapılır. Bunların yanında soğuk demircilik Selçikler kasabası için önemli bir geçim kaynağıdır.¹³⁰ Selçikler kasabasının da sosyal ve sportif faaliyetler ve bu gibi etkinlikler ileri düzeydedir. Her yıl Cingil Çayırında ilçe çapında yağlı güreş festivali düzenlenmektedir. 1985 yılında gençlerin kurduğu kırmızı lacivertli Selçiklerspor çevrede başarılı sonuçlar almaktadır. 1985-1986 ve 1992-1993 sezonlarında il şampiyonu olarak Manisa’daki bölge müsabakalarına katılmışlardır.¹³¹

1.4.4.Tatar Beldesi

Doğusu “Pınarbaşı” kasabası ve “Bulkaz Dağı”, Batısı “Yayalar”, Kuzeyi “Selçikler”, Güneyi ise “Ağaçbeyli” ve Çivril’in “Gürpınar kasabaları ile çevrilidir,Sivaslı’nın güneybatısında ilçeye 5 kilometre uzaklıktadır.¹³²

Tatar ve Dedeballar köylerinin 1971 yılında birleşmesiyle kurulan kasaba, yapılan seçim sonucu 4 Haziran 1972 yılında belediye haline gelmiştir. “Dedeballar”, 1350-1400 yıllarında ilçenin ilk Türk yerleşim yerlerindedir. Kurucusu “Dedebali” adlı şeyhten gelmektedir. Tatar beldesinin ilk kuruluşu 1400’lü yıllara dayanmakla beraber, İlk yerleşenler “Savran” adı verilen Yörüklerdir.¹³³ O zamandan kalma “Savran

¹³⁰ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006,s.57.

¹³¹Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e*, s. 57.

¹³²<http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s. 56.

¹³³ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006,s.56.-<http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

kuyusu” bulunmaktadır. Tatar adı o zaman postacılık yapan birinin adından gelmektedir.¹³⁴ Kuruluşunda “Buharalıoğlu Hacı Murat” isimli bir kişinin bu bölgede postacılık yaptığı hatta yöreyi Dedeballı’ye çok methettiği rivayet edilir. Postacılara eski zamanlarda “Ulak” veya “Tatar” denilirdi. Çevre köylüler uzaktaki yakınlarından, askerlerinden haber veya mektup alabilmek için postacının yanına yani Tatar’ın yanına gidelim, Tatar’a gidiyorum, Tatar’dan geliyorum gibi cümleler kullanırlardı ki; Böylece köyün adı Tatar olarak kalmıştır.¹³⁵ Genelde dışardan gelenler tarafından “Tatar” kökenli bir köy olarak yanlış anlaşılmaktadır. Doğrusu Osmanlı’da postacı veya ulak anlamına gelen “Tatar” dır.

Belde de ilkokul 1926 yılında açılmıştır. İki yıl eski Osmanlıca harflerle eğitim yapmış 1928 yılında harf inkılabı ile Latin Alfabesine geçmişlerdir. 1973 yılında ise ortaokul açılmış ve 1990 yılında ilköğretim okuluna dönüştürülmüştür. İlkokul 1955 yılında açılmış olup daha sonra Tatar ilköğretim okulu ile birleştirilmiştir.

1972 yılında beldeye elektrik getirilmiştir. 1975-80 yıllarında içme suyu şebekesi döşenmiştir. 1980 yılında futbol sahası ve telefon hizmete girmiştir. 1981 yılında asfalt atılmıştır. 1990 yılında Tatar sağlık ocağı hizmete girmiştir. Kasabının geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir; Belde geniş ve düz araziye sahip, Toprakları verimli ve sulu tarım çiftçiliği de yapılmaktadır.¹³⁶ Tahıl, Baklagil türleri, haşhaş, tütün, sebze ve meyve çeşitleri de yetiştirilmektedir. Geçim kaynakları çiftçilik, hayvancılık, ağaç doğramacılığı, kerestecilik ve mevsimlik tarım işletmeciliğinden oluşmaktadır. Gurbetçiler beldenin en önemli geçim kaynaklarındandır. Avrupa ile ilgisi olmayan aile neredeyse yok denilecek kadar çok azdır. Nüfusun beşte ikisi Avrupa’da gurbetçi olarak bulunmakta, gurbetçilerin sonucu olarak kasaba da büyük gelişmeler yaşanmış, binalar yenilenmiş ve tarımda modernleşmeye gidilmiştir.¹³⁷ Kasaba da tarım ve hayvancılığın yanında kireç ocakları bulunmaktadır. Tatar beldesinin kireci kaliteli ve meşhurdur.

1.4.5.Yayalar

¹³⁴ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006,s.56.

<http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹³⁵ http://tr.wikipedia.org/wiki/Tatar,_Sivaslı%C4%B1 17.02.2015, 18:25.

¹³⁶ <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹³⁷ http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_belediyesi&m=Sayfalar&id=316&ust=6&m_id=241 17.02.2015, 18:30.

Sivaslı İlçesinin Güney batısında yer alır. Doğusu “Selçikler” ve “Tatar kasabası”, Batısı Budaklar Köyü, Kuzeyi Azizler Köyü, Güneyi Ağaçbeyli Beldesi ve Karahallı'nın Çoğuplu Köyü ile çevrilidir ve sivaslı ilçesine 12 km uzaklıktadır¹³⁸ İlçeye 12 km uzaklıktadır. Kasabanın kuruluş adına dair iki rivayet bulunmaktadır: 1) Bu kasabada bulunan insanlar işlerini yaya olarak hallettikleri için bu adı aldıkları. 2) Köyün ilk kurulduğu dönemde buraya gelen Yörük Beyi isminin Yahya olması. Tabi Yahya ismi zamanla halk arasında Yayalar olarak değişmiştir.¹³⁹

1919 Yılında kasaba olmuştur. İlk yerleşim yeri Ulu Cami ve çevresidir.¹⁴⁰ İlkokul 1949 ortaokul 1985 yılında açılmış olup 1992 yılında ilköğretim okulu haline dönüştürülmüştür.¹⁴¹ 1973 yılında Elektriğe kavuşmuş, 1973 Haziran ayında kasaba ilk Futbol sahası yapılmıştır.¹⁴² Kasabalı Gençlerin kurduğu Yayalar kulübü 1989'dan beri amatör kümede mücadele etmekte olup, Renkleri yeşil ve beyaz renklerden oluşmaktadır.¹⁴³ 1985 yılında su şebekesi inşa edilmiştir. 1992 yılında belediye haline gelmiş, telefon bağlanmış ve yolları asfaltlanmıştır. 1993'te senesi itibariyle kanalizasyon döşenmiş ve sağlık ocağı açılmıştır. Sivaslı ve çevresinde en çok imam yetiştirmiş kasabadır. Kasabanın geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir; Beldenin arazisi engebelidir. En verimli toprakları dere kenarında bulunan topraklardır. Karagül, Ark Deresi ve Çeşme derelerinde sulu tarım yapılmaktadır. Kasabanın geçim kaynakları çiftçilik, ticaret, dokumacılık ve mevsimlik işçilikten oluşmaktadır. Ayrıca bu alanlar mesire alanı olarak da kullanılmaktadır. Arpa, Buğday, Mısır, Fasulye, Nohut, Tütün, Ceviz, Üzüm, Kavak yetiştiriciliği ile büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği yapılmakla birlikte, Ticarete ise daha çok manavcılık ve pazarcılıkla uğraşılır.¹⁴⁴

Kasabanın Güneydoğusundaki “Kocamezar” ve Doğusundaki “Çeşmebaşı” mevkilerinde Roma mezarlarına rastlanmakta, “Koyunbozlu” bölgesinde ise eski yerleşim yeri kalıntıları tespit edilmiştir.¹⁴⁵ Ayrıca derelerde eski mezar ve kalıntılara

¹³⁸ http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_belediyesi&m=Sayfalar&id=319&ust=6&m_id=240 22.03.2015, 14:56

Eskalen-Kökçü, *a.g.e.*, s.58.

¹³⁹ <http://yayalarkasabasi.8k.com/genel.htm> 16.05.2015 , 20:13.

¹⁴⁰ http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_belediyesi&m=Sayfalar&id=319&ust=6&m_id=240 22.03.2015, 14:56

¹⁴¹ <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹⁴² <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹⁴³ <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹⁴⁴ <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

¹⁴⁵ <http://www.sivasli.gov.tr/> 10.11.2017. 12:45.

rastlanmıştır. Bu bölgedeki kalıntıların Hititlere ait olduğu bilinmektedir. “Dedecik” denilen bölgede ise savaşta şehit olmuş bir kişiye ait yatır bulunmaktadır.

Nüfus ve Vatandaşlık Genel Müdürlüğü Tarafından yapılan nüfus sayımlarının sonuçlarına göre Uşak ilinin 19 olan belde sayısı 8’e düşmesiyle birlikte, Bu beldelerin içinde Yayalar Beldesi de bulunmaktadır.¹⁴⁶ Çıkarılan 6360 sayılı kanun gereği nüfusu iki binin altında kalan beldelerin kapatılacağı açıklandı. Bu kanuna göre 1086 nüfusu olan bu beldenin de kapatılması kararlaştırıldı. Beldenin 414.417 borcu, 432.493 alacağı olduğu tespit edildi. Uşak İl Genel Meclisi bilgilendirme toplantısında yapılan açıklamada kapanacak olan beldelerin 30 Mart yerel seçimlerine de katılamayacağı açıklandı.¹⁴⁷

1.5. Sivashlı İlçesi'nin Köyleri.

Uşak kazasında yer alan köylerin bir kısmı XI. yüzyıldan itibaren Anadolu’ya gelen ve burada yerleşen Yörük- Türkmen gruplar tarafından kurulmuştur¹⁴⁸ Bu köyler genellikle kurucularının ismiyle anılırlar. Azizler, Sivashlı, Samatlar, Salmanlar, bunlardan bazılarıdır. Bir kısım köylerde Anadolu’ya gelen derviş ve din adamları tarafından kurulmuş ve isimlendirilmiştir. Dedeбалiler ve Hacım da bunlardan biridir¹⁴⁹ (Sivashlı İlçesinin Köylerinin çoğu 2011 yılına ait olan Köy Bilgi Form'lar için Bkz. Belge.1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16.).

Akarca Köyü: İlçenin Kuzeybatısında Sivashlı’ya ve Uşak iline 17 km uzaklıkta, Uşak-Denizli yolu üzerinde kıraç bir köydür. Doğusunda Karaboyalık Köyü, Batısında Uşak merkeze bağlı “Yapağılar” ve “Koyunbeyli”, Kuzeyinde Uşak merkeze bağlı “Kırka” ve “Kabaklar”, Güneyinde “Salmanlar”, Güneybatısında ise “Hacım Köyü” bulunmaktadır.¹⁵⁰ Köye 1949 yılında ilkokul açılmış olup 1980 yılında elektrik, 1991 yılında su şebekesi döşenmiştir. Yeni cami binası ve otomatik telefon 1994 yılında hizmete girmiştir. Köyde yol ve ulaşım problemi yoktur ancak en büyük problemleri göç olayıdır. Akarca Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekil-

¹⁴⁶ <http://www.haberler.com/usak-taki-19-beldenin-9-u-koy-birisi-mahalle-haberi/> 16.05.2015, 20:24

¹⁴⁷ <http://www.haberler.com/usak-ta-kapatilacak-olan-beldeler-5650775-haberi/> 16.05.2015, 20:38

¹⁴⁸ Sadullah Gülten, “XVI. Yüzyılda Kütahya Sancağı’nda Yörükler”s.4-5 ,<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/55659>.

¹⁴⁹ İbrahim Ethem Çakır, “Uşak Kazası (1676 Tarihli Avarız Defterine Göre)”, *OTAM*,28/Güz 2010, s.39.

¹⁵⁰ http://www.sivashli.gov.tr/?title=akarca&m=Sayfalar&id=321&ust=44&m_id=55 22.03.2015, 17:40.

dedir; Akarca Köyünün toprakları genelde kıraç, engebeli ve verimsizdir. Köyün geçim kaynakları çiftçiliğe ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tahıllar, nohut ve meyveler yetiştirilir ve Akarca Köyünün bademi meşhurdur. Hayvancılık koyun ve sığır besiciliği olarak yapılır. Ayrıca 150 kovan kadar da arı mevcuttur.¹⁵¹

Akarca Köyünde tarihi kalıntılar da bulunmaktadır. “Dede Çamı”, “Tavşan Tepesi” ve “Belce Tepesinde” Höyük ve Mezar kalıntıları, Köyün Batısında bulunan “Aşılık” bölgesinde küp mezarlar, Doğusunda bulunan “Karacaörende” bina kalıntıları, “Ebeçeşmeleri” mevkisinde eski mezarlar tespit edilmiştir. Ayrıca mesire alanı olarak bilinen Dede Çamlığın'da birde yatır bulunmaktadır. Hacım Köyü tarafında “Dürbüz Çeşmesi” ve “Arap mezarı da” denilen bir mezarlıkta mevcuttur.¹⁵²

Azizler Köyü: İlçenin Batısında olup ilçeye 7 km uzaklıkta bulunan yeşillikle çevrili çok güzel bir dere ve orman köyüdür. Köyde kavak yetiştiriciliği uzun yıllar geçim kaynağı olmuştur. Doğusunda Sazak Köyü, Kuzeyinde ormanlık bölge, Batısında Kökez Köyü, Kuzeybatısında “Samatlar Köyü”, Güneybatısında “Budaklar” Köyü, Güneyinde ise “Yayalar Kasabası”¹⁵³ bulunmakta olup; Köyün adı Müslüman-Türk ordularının İstanbul’a yaptığı akınlar sırasın da Bizanslılar tarafından şehit edilen Ezi Dede’den gelmektedir.¹⁵⁴

Ezi Dede’nin yatırını “Erenler Tepesi” denilen mevkide bulunmaktadır. 1562’de Köyün adı Aziz olarak bilinmekle birlikte, Daha sonra Azizler olarak söylenmeye devam etmiş , köye halk arasında Eziler de¹⁵⁵ denilmektedir. Azizler Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir; Köyün arazisi engebeli olup, tarıma elverişli arazilerdir ve Banaz Çayı çevresinde bulunmasından dolayı ayrıca sulu tarımda yapılmaktadır.¹⁵⁶

Çiftçilik, hayvancılık ve mevsimlik tarım işçiliği ve yıllarca kavak yetiştiriciliği halkın geçim kaynakları arasında önemli yer tutmaktadır. Tahıl, baklagiller, haşhaş, şeker

¹⁵¹Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s. 61.

¹⁵² http://www.sivasli.gov.tr/?title=akarca&m=Sayfalar&id=321&ust=44&m_id=55 22.03.2015, 17:40.

¹⁵³ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006,s.60-61.-http://www.sivasli.gov.tr/?title=azizler&m=Sayfalar&id=322&ust=44&m_id=56, 22.03.2015, 18:17.

¹⁵⁴ <http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017 20:30.

¹⁵⁵ <http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017 20:30.

¹⁵⁶ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006,s.60-61-<http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017 20:30.

pancarı, üzüm, sebze ve meyveler yetiştirilir. Büyükbaş, küçükbaş ve kümes hayvancılığı yapılır, Köyün yakınında bulunan Kurşunluk Tepesi” ve çevresi Meşe ve Çam ağaçlarıyla kaplıdır.¹⁵⁷

El sanatları arasında söğüt dallarından örülen sepet, keleter örerek geçimini sağlayanlarda vardır, ancak bu sanatlar köyden kente göçle birlikte bitmek üzeredir. Bunun yanında kilim, çul ve hasır dokumacılığı yapılır.

“Damlıca” ve “Sindelli” yerleşim yerlerinde höyük ve mezar kalıntıları tespit edilmiştir, Çeşme Deresi’nde “Güneyer Kaya” ve Kuzeyde ki “Sarıkaya’da” eski yerleşim kalıntıları vardır.¹⁵⁸ Banaz Çayı boyunca da eski yerleşim kalıntılarına rastlanmaktadır. Köyün kanalizasyon şebekesi Sivaslı Kaymakamlığı ve il Genel Meclisi’nin ortak çalışmaları ile 20 gün içersinde tamamlanmıştır. Sivaslı ilçesine bağlı diğer köylerde kanalizasyon çalışmaları devam ederken tamamen kanalizasyonu biten tek köy Azizler Köyüdür.¹⁵⁹

Budaklar Köyü: Budaklar köyü, Uşak merkezine 25 km, ilçeye 17 km uzaklıkta bulunan geniş ve kıraç bir köydür. Doğusunda “Yayalar Kasabası”, Batısında Uşak merkez “Yoncalı (Teyen) Köyü”, Kuzeyinde “Kökez Köyü”, Güneyinde ise Karahallı’nın “Alfaklar Köyleri ile komşudur. Sivaslı ilçesinin Güneybatısında yer almaktadır.¹⁶⁰ Budaklar Köyünün tam olarak ne zaman kurulduğu bilinmemektedir. Bir rivayete göre Hacım Sultan, Hacım Köyüne yerleşmeden evvel, Yayalar Deresinde ki bir köprüden ve Budaklardan geçmiştir. Bu demek oluyor ki Hacım Sultanın yaşadığı tarihte Budaklar Köyünde yerleşim bulunmaktaydı.¹⁶¹ Bu köyde bulunan Mildan Şih isimli tarihi kişiyle ilgili dilden dile menkıbeler anlatılmaktadır. Bir rivayete göre Hacım sultanın Müridi, bir rivayete göre yakını olduğu ifade edilir.¹⁶²

Budaklar Köyüne ilkokul 1962 yılında, yeni cami 1971 yılında, futbol sahası 1988 yılında yaptırılmış olup, 1986 yılında içme suyu şebekesi ve 1992 yılında telefon getirilmiştir. Budaklar Köyü’nün geçim kaynakları ve ekonomisi, diğer köylerde olduğu gibi geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Ayrıca halk diğer illere mevsimlik tarım işçiliğine gitmektedir. Tarımda kuru tahıl yetiştiriciliği yapılır. En

¹⁵⁷ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.12.2017 20:30.

¹⁵⁸ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.12.2017 20:30.

¹⁵⁹ Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s. 62.

¹⁶⁰ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.12.2017 20:30.

¹⁶¹ Eskalen-Kökçü, *a.g.e*, s. 63.

¹⁶² Emine Özden, Doğ.1930 Mart 2010,2017
Hanım Yalabık-doğ.1937,Kökez 08.01.2012, 2017

fazla arpa, buğday ve nohut yetiştirilir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık da yörede yapılmaktadır.¹⁶³

Cinoğlu Köyü: Sivaslı ilçesine 10 km uzaklıkta, “Kocadağ’ın” yamacında bir orman köyüdür. Doğusu “Özbeyli , Kuzeybatısı Ketenlik , Kuzeyi Hanoğlu, Güneyi ise “Eldeniz Köyü” ile sınırlıdır.¹⁶⁴ Köyün kuruluşu 1700’lü yıllara dayandığı, köye ilk yerleşenler, Uşak’ın merkez köyü Ciğerdede(Çakırlar)’den gelen Cin Hüseyinlerdir. Cin Hüseyin yerleştiği yerde bir müddet yalnız yaşamıştır. Onun için yalnız anlamına gelen cin gibi denmiştir. Köyün adı da Cin Hüseyin’den gelmektedir.¹⁶⁵ Daha sonra Adana Gülek Boğazın’dan “Ekşilioğlu (Koca Musa), Sandıklı “Örencik’den Dallıoğlu, Sandıklı Çatalca’dan Odabaşlar gelerek bu bölgeye yerleşmişler ve zamanla çoğalarak köy halkını oluşturmuşlardır.¹⁶⁶ Köy’de okul 1962 yılında, var olan cami 1952 yılında yenilenmiştir. 1984 yılında elektrik, 1992 yılında Sağlık ocağı hizmete girmiştir. 1990 yılında hayvanlarını sulamaları için iki küçük gölet yapılmıştır. 1992 yılında içme suyu şebekesi ve 1994 yılında otomatik telefon hizmete açılmıştır. Cinoğlu köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapıları şu şekildedir: Geçim kaynakları çiftçilik, hayvancılık, taşımacılık ile tahıl ve hayvan ticaretinden oluşmaktadır. Tarımda en çok arpa ve buğday yetiştirilir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılır. Hayvanlardan koyun, keçi ve sığır yetiştirilmektedir. Bunların yanında Sivaslı’nın başka köyleri gibi mevsimlik tarım işçiliğine giderler. Gelir kaynağı olarak taşımacılık önemli bir yere sahiptir.¹⁶⁷ Köyün 2 km batısında “Sazlı göl” mevkiinde Bizans dönemine ait tarihi mezarlar tespit edilmiştir. Bunun haricinde Ağaçbeyli’den başlayıp Sivaslı-Cavırsindi Deresi-Yüzbaşılar,(Payamalanı)-Demirtepe-Hanyeri mevkisini talip eden Hanoğlu’nun batısında “Arap mezarı” mevkisi üzerinden ve Büyük Tülüce’den, Ahat Köyüne ulaşan tarihi bir yolun varlığından söz edilmektedir.¹⁶⁸ Bu köyün çevresindeki tarihi kalıntılara bakıldığında eski bir yerleşim yeri olduğu anlaşılmaktadır. Tüm bu bilgiler eşliğinde Cinoğlu köyünün daha çok keçi ve küçük baş hayvan yetiştiricisi Yörük –Türkmen gruplardan oluştuğu söylenebilir. Bunda en büyük etken yerleşkenin bu

¹⁶³Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.62

http://www.sivasli.gov.tr/?title=budaklar&m=Sayfalar&id=323&ust=44&m_id=57 26.03.2015, 00:39.

¹⁶⁴ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.62.

<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

¹⁶⁵ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.62.

<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

¹⁶⁶ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

¹⁶⁷ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

¹⁶⁸ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

Eskalen-Kökçü, a.g.e, s. 64.

tür hayvancılıkla uğrasan grupların tercih edeceği bir coğrafya olduğu düşünülebilir. Ayrıca bu bilgiler ışığında Köyün sınırlarından geçtiği düşünülen tarihi yolun Ahat gibi tarihi Akmonia kentine bağlantılı olması ve köyde eski çağlara dair yaşam izleri bulunması köyün ileriki yıllarda araştırılması için önemli bir bilgi olabilir.

Eldeniz Köyü, Sivaslı ilçesinin doğu tarafında, Kocadağ'ın yamacında ve ilçeye 6 kilometre uzaklıkta bir orman köyüdür. Doğusu ve Güneyi ormanlıktır. Batısında Sivaslı, Kuzeyinde "Cinoğlu köyü", Kuzeydoğusunda "Özbeyli Köyü" ile çevrilidir.¹⁶⁹ Köyün kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemekle birlikte, 1562 tarihli bir belgeye göre adı İldeniz'dir.¹⁷⁰ Kuruluş yıllarında Eldeniz'in olduğu yer çok sulak ve sık ormanlarla kaplıdır. Bu nedenle "Deniz ili", "Ağaç Denizi" anlamına gelen İldeniz denmiş, sonraları Eldeniz olmuştur.¹⁷¹ 1953 yılında ilkokul, 1950 yılında yol inşa edilmiştir. 1966 yılında köye üç çeşme yapılmıştır. 1988 yılında terkos su şebekesi, 1985 yılında elektrik, 1991 yılında futbol sahası, 1994 yılında otomatik telefon hizmete girmiştir.¹⁷² Eldeniz Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapıları şu şekildedir: Diğer köylerde de olduğu gibi geçim kaynaklarının başında çiftçilik ve hayvancılık gelmektedir. Bunun yanında diğer çevre illere tarım işçiliği olarak gidilmektedir. Orman köyü olmasından dolayı ek gelir olarak orman ürünlerinden de faydalanılır. Köyün arazisi dağlık ve kıraçtır. Bu yüzden ekilebilir arazisi çok azdır. Gelirleri en az olan köylerden biridir. Hayvancılıkta keçi ve koyun besiciliği yapılmaktadır. Tarım da ise kuru tahıl yetiştirilir. Köyün en meşhur ürünü peynirdir.¹⁷³ Eldeniz ilk Türk yerleşim merkezlerinden biri olup Sivaslı İlçesinin de en eski köylerinden biridir. Eski bina kalıntılarından elde edilen bilgilere göre ilk evler toplama taş ve külden hazırlanan özel bir harç ile inşa edilmiştir. Eldeniz Köyü topraklarında Roma ve Bizans dönemlerine ait kalıntılardan anlaşılmaktadır ki burada çok eski devirlerden beri yaşam olduğunun kanıtları bulunmaktadır. Budönemde suyun "Sebastea" (Selçikler)'dan "Paleo Sebastea" (Payamalalı)'ya götürüldüğü de su yolu kalıntılarından anlaşılmaktadır. Yine o dönemlerde mermer ocaklarının çalıştırıldığı, demir madeninin işletildiği bulunan kalıntılardan anlaşılmaktadır.¹⁷⁴

¹⁶⁹ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.11.2017 20:30.

¹⁷⁰ Mehtap Özdeğer, a.g.e.s.173-175.

¹⁷¹ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.11.2017 20:30

¹⁷² <http://www.sivasli.gov.tr>/22.11.2017 18:30

¹⁷³ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.11.2017 19:30

Eskalen-Kökçü, a.g.e, s. 65.

¹⁷⁴ <http://www.sivasli.gov.tr>/22.11.2017 20:30

Bu bilgilere dayanarak Eldeniz köyü hem Türk dönemi hem de önceki medeniyetlerde yaşam izleri olduğu anlaşılmaktadır. Köy peyniri ile ünlüdür bunun yanında yerleşimin keçi yetiştiriciliğine uygun bir şekilde seçildiği tarıma çok elverişli olmadığı göstermektedir ki köy yerleşim olarak bir Yörük köyüdür.

Erice Köyü; Uşak iline 35 kilometre uzaklıkta Sivaslı ilçesine 13 kilometre, mesafede bulunan bir orman köyüdür. Çevresi yeşilliklerle ve ormanlarla kaplı, Banaz çayının geçtiği güzel bir köydür. Doğusun da Ketenlik, Batısın da Karaboyalık, Güneyinde Yenierice Köyleri, Güneydoğusun da Sivaslı ilçesi, Kuzeyinde Banaz'ın Kızılcasöğüt Kasabası yer almakta ve Kuruluşu kesin olarak tespit edilememiş olup muhtemelen 1700'lü yıllarda kurulduğu düşünülmektedir.¹⁷⁵ Özbeyli Köyü'nün Doğusunda bulunan Erce Yaylası Ericeliler'in ilk yaylak yerlerinden birisi olup, Göçebe olarak yaşadıkları dönemlerde bu yaylaya ilk önce Ericeliler çıkarmış. Bu insanlar erken kalkar, işlerini çevre köy insanlarına göre erken yaparlarmış, bundan dolayı bu yaylaya Erice Yaylası, insanlarına da Erceler denmiştir.¹⁷⁶ 1948 yılında mevcut olan caminin yerine yenisi inşa edilmiştir. 1974 yılında terkos su şebekesi, 1985 yılında elektrik şebekesi, 1994 yılında otomatik telefon hizmete girmiştir. Erice Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Arazisi dağlık ve engebeli olmasından dolayı, geçim kaynakları hayvancılık ve çiftçiliğe dayanmaktadır. Bu yüzden Banaz Çayı boyunca sulu tarım yapılmaktadır. Tahıllar, baklagiller, şeker pancarı, haşhaş, sebze ve meyve yetiştiriciliği yapılmaktadır. Köyün özellikle elma, üzüm ve salatalığı meşhurdur. "Meyanlı'da" Antepfıstığı yetiştirilmektedir. Ayrıca kavakçılıkta önemli bir gelir kaynağıdır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliği ve arıcılık yapılıdır. Köylü orman ürünlerinden faydalandığı gibi kesim ve dikim işlerinde de çalışmaktadır. Erice Köyü'nün çevresi Roma ve Bizans devirlerinde yerleşim yeri olarak kullanılmıştır.¹⁷⁷ Erice deresinde ballık ve meyanlı mevkilerinde kilise kalıntıları, mezarlar ve Roma kitabeleri tespit edilmiştir. Ayrıca Koru İçi mevkisinde yerleşim yerlerine ve mezarlara, Sivaslı ile Erice Köyü arasında ki Karakütük'te tarihi kalıntılara rastlanmaktadır. Erenler mevkisinde de Dede diye tabir edilen ve kime ait olduğu bilinmeyen bir yatır bulunmaktadır.¹⁷⁸

¹⁷⁵ Mehtap Özdeğer, a.g.e.s.173-175.

http://www.sivasli.gov.tr/?title=erice&m=Sayfalar&id=326&ust=44&m_id=60 , 27.03.2015, 13.34.

¹⁷⁶ <http://www.sivasli.gov.tr/> 27.03.2015, 13:34., Eskalen-Kökçü, a.g.e., s. 66.

¹⁷⁷ <http://www.sivasli.gov.tr/>21.12.2017 20:30.

¹⁷⁸ <http://www.sivasli.gov.tr/>21.12.2017 20:30

Burada da görüldüğü üzere Dede ve yatır kültürü mezarlar Her Yörük Türkmen yerleşiminde rastlanmaktadır. Bu kültürün ve inanının Türklerin Orta asya'dan bu döneme getirdiği ve İslam dinine geçtikten sonrada Türk-İslam kültürünün önemli köklerinden birisi haline gelmiştir. Bir çok Anadolu Yörük-Türkmen köyünde bu tür eren mezarı yada yatır denilen bilge olduğu, düşünülen kişilerin mezarları mevcuttur. Bunlarla alakalı Kökez köyünde Erenler, Azilerde Ezi dede, Budaklarda Mildan şihın mezarı, en bilineni ise Hacım sultan olarak ilk aklımıza gelenlerdir. Bu Türklerde hem yasadıkları bölgeyi yurt edinmede ve adeta bir tapu gibi sahiplenerek içselleştirmede önemli bir değer olarak karsımıza çıkmaktadır. Bunlarla ilgili dilden dile atalardan nesillere anlatılan hikayeler menakıblar ise adeta bir terbiye ve ahlak metodu olarak karsımıza çıkmaktadır.

Hacım Köyü, Doğusunda Samatlar ve "Salmanlar" Köyleri, Batısında Uşak merkez Susuzören ve Yoncalı Köyleri, Kuzeyinde Uşak merkez Koyunbeyli Köyü ve Güneyinde Kökez Köyü yer almakta, Sivaslı ilçesinin batısında ilçeye ve Uşak iline 18 kilometre uzaklıkta bulunmaktadır.¹⁷⁹1950 yılında ilkokul inşa edilmiştir. 1978 yılında elektrik, 1991 yılında terkos su şebekesi ve 1992 yılında otomatik telefon hizmete girmiştir. Hacım Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Hacım Köyü, ilçede en geniş tarım arazisine sahip köylerden biridir. Arazisi genel olarak düzlüktür. Bu yüzden köyün geçim kaynakları tarıma dayanmaktadır ve kuru tarım yapılmaktadır. En çok tahıllar, nohut, mercimek ve haşhaş yetiştirilir. Hacım Köyü'nün mercimeği ve bademi meşhurdur. Köyün arazisi ile ilgili Mehmet Hacım'a Osmanlıda babası müteveli olduğundan dolayı ciddi araziler kalmıştır. Mehmet Hacım'da bölgenin Kuvvayi Milliyeye Uşak'ta katılan önemli kişilerden eşraftan bir kişi olduğu bilinmektedir. Bu gün dahi Mehmet beyin ailesi İstanbul ve başka şehirlerde yaşamasına rağmen arazileri Ağa tarlası olarak ifade edilir, arazileri 500 dönümden aşağı tek tarla şeklinde büyük parçalar halinde Hacım, Susuz ören, Kökez, Şükraniye, Samatlar köyleri arasında bulunmakta ve tüm çevre halkı tarafından aga tarlası olarak ifade edilmektedir. Arazilerin önemli bir kısmı vakfiyeden kalma araziler olduğu halk arasında bilinmektedir.

Bunların yanında sığır besiciliği de yapılmaktadır. Hacım Köyü deyince akla gelen meşhur sembol asırlık çitlik ağaçlarıdır. Hacım Köyünün tarihi oldukça eskiye dayan-

¹⁷⁹ <http://www.sivasli.gov.tr/>21.12.2017 20:30

maktadır. Toprak altında bulunan antik “Alaudde” şehri Frigyalılar’a ait olup, mezarların da 216 tarihinde yapılmış Tatia isimli bir kıza ait mezar steli bulunmuştur. Hacım Köyü toprakları Hititlerden itibaren sürekli yerleşim görmüştür. Frigya, Pers, Roma, Bizans, Selçuklu, Germiyan ve Osmanlı uygarlıkları Hacım topraklarında hüküm sürmüşlerdir. Hacım toprakları XII. Yüzyılda Selçuklu Devleti ile Türklerin egemenliğine geçmiştir.¹⁸⁰ O yıllarda şimdiki Örtülü denen yerde Ertüllü Köyü’nün var olduğunu Hacım Sultan Vakfının sınırları çizilirken görmekteyiz. “Hacım Köyü Camisi” Selçuklu eseri olup yapılış tarihi bilinmemektedir. Yine cami yanında ki Arslanlı Çeşmenin Selçuklu eseri olduğu ve camiden daha eski olduğu halk arasında söylemektedir.¹⁸¹Görüldüğü gibi Hacım Köyü tarihi kalıntılar yönünden zengin bir köydür. Germiyanogulları döneminde Hacım Sultan Türbesi ve yine Selçuklular döneminde Burhan Dede yatırı, Hacım Değirmeni kalıntıları ve Çilehane kalıntıları bulunmaktadır. Ayrıca Örtülü, Tekeler ve Çılağıl mevkilerinde yerleşim yeri kalıntıları mevcuttur.¹⁸² Hacım Köyünde bulunan Hacım Sultan Anadolu’nun Türkleşmesi sürecinde bölgede önemli bir tarihi şahsiyettir. Bundan başka farklı dönemlere ait yerleşim izleri Hacım ve çevresinin tarihi açıdan Uşak’ın en eski yerleşimlerinden olduğunu göstermektedir.¹⁸³

Hacım sultan konusunda kapsamlı çalışmalar Hacım sultan velayetnamesi üzerine yapılan çalışmalara dayanmaktadır. Bu konuda edebi ve halk bilim yönünden Salih Gülerler, Hacım Sultan Vakfiyesinin Tarihi yönü olarak da M.Murat Öntuğ önemli bir kaynak oluşturmuştur.

Hanoğlu Köyü: Doğusunda “Özbeyle Köyü” ve dağlık bir alan vardır. Batısı Ketenlik Köyü, Kuzeyi Banaz’ın Susuz ve Ahat Köyleri, Kuzeydoğusu Banaz’ın Ulu-pınar Köyü, Güneyi ise Cinoğlu Köyü ile çevrili ; Sivash ilçesinin Kuzeydoğusunda olup ilçeye 11 kilometre uzaklıkta, Kocadağ’ın yamacında bir orman köyüdür. Köyün kuruluşu 1700’lü yılların ikinci yarısına dayanmaktadır.¹⁸⁴

İlkokul 1963 yılında açılmıştır. Elektrik 1984 yılında, otomatik telefon ve asfalt yol 1994 yılında hizmete girmiştir. Cami 1958 yılında yenilenmiştir. Hanoğlu Köyünün

¹⁸⁰ http://www.sivasli.gov.tr/?title=hacim&m=Sayfalar&id=327&ust=44&m_id=61 27.03.2015, 13:47.

¹⁸¹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s. 67.

¹⁸² M. Murat Öntuğ, “XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke Ve Zaviyeleri” 25-27 Ekim ‘21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı yay. Nu:2, cilt I, s.425.

¹⁸³ M. Murat Öntuğ, “XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke Ve Zaviyeleri” 25-27 Ekim ‘21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı yay. Nu:2, cilt I, s.425.

¹⁸⁴ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.68-<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017> 22:00

geçim kaynakları ve ekonomik yapıları şu şekildedir: Geçim kaynakları çiftçilik ve hayvancılık ve mevsimlik tarım işçiliğine dayanmaktadır. Sulu tarım yapılmamakta, tahıllar, haşhaş, sebze ve meyve yetiştirilir. Koyun, keçi ve sığır beslenir. Palamut ve pelit gibi orman ürünlerinden de faydalanılır.¹⁸⁵

Tarihi kalıntı olarak Palamutlu (Ören) ve Cavır Mezarı mevkilerinde bina kalıntıları ve mezarlar tespit edilmiştir.¹⁸⁶

Karaboyalık Köyü: Doğusu ve Güneydoğusu Erice Köyü, Batısı Akarca Köyü, Kuzeyi Banaz'ın Kızılcasöğüt Kasabası, Güneyi Yenierice ve "Salmanlar" Köyleri, Kuzeybatısı ise Uşak merkeze bağlı Kırka Köyü ile çevrilidir. Sivaslı ilçesinin Kuzeyindedir. İlçeye 16 kilometre, Uşak iline 28 kilometre uzaklıktadır.¹⁸⁷

Karaboyalık Köyü'nün kuruluşu kesin olarak tespit edilememiştir. Köy II. Beyazıt dönemi 1520-1570 tahrirlerinde Kırka köyünün mezrası olarak geçmektedir.¹⁸⁸ Rivayetlere ve eldeki bilgilere göre 1700'lü yılların başlarında kurulduğu tahmin edilmektedir.¹⁸⁹ İlkokul 1950 yılında açılmıştır. 1980 yılında elektrik, 1994 yılında otomatik telefon hizmete girmiştir.¹⁹⁰

Karaboyalık Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyün arazisi engebelidir. Topraklarının %60'ı çam ağaçlarıyla kaplı yemyeşil bir orman köyüdür. Köyün Kuzeyinde bulunan Akalan Çayı köyün içinden geçmektedir. Bu çayın suyu, yazları sulamada kullanılır, bu çaydan sağlanan su ile çay boyunca sulu tarım yapılmaktadır. Tahıllar, baklagiller, şeker pancarı, haşhaş, sebze ve meyveler yetiştirilir. Köyün üzümü meşhurdur. Dere boylarında Kavak yetiştiriciliği de yapılır. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılmakta, koyun, keçi ve sığır yetiştirilmektedir. Ayrıca bunlara ek olarak arıcılıkta yapılmaktadır.¹⁹¹

Karaboyalık Köyünde tarihi kalıntı olarak "Kalburcu" ve "Ozan" mevkilerinde eski mezarlar tespit edilmiştir.¹⁹²

¹⁸⁵Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.68. -<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 21.30> .

¹⁸⁶ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.68 -<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 20:30>.

¹⁸⁷ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s.68 -<http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 21.240>

¹⁸⁸ Mehtap Özdeğer, (15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.164., İstanbul 2001

¹⁸⁹ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22.30>

Eskalen-Kökçü, a.g.e, s. 68

¹⁹⁰ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22.40>

¹⁹¹ <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22:45>.

Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.68.

¹⁹² <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22:50>

Ketenlik Köyü, Sivaslı ilçesinin 17 kilometre kuzeyin de olup, “Kocadağ’ın” içinde “Çamlıküzü” mevkinde ormanlık bir köydür. Batısında Banaz Çayı, kuzeydoğusunda “Susuz Köyü”, güneydoğusunda Hanoğlu ve Cinoğlu Köyleri vardır. Geri kalan kısımlar ormanla kaplı alanlardır.¹⁹³ Köyün kuruluş tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 1700’lü yıllarda kurulduğu tahmin edilmektedir. Köy içinde ilk yerleşim yeri Oda Yeri'dir. Ketenlik Köyü, arazisi engebeli olmasından dolayı ilçenin en dağınık köyüdür. Nüfusunun yarısı da Uşak İline göç etmişlerdir. Uşakta Atatürk mahallesinde Ketenlikten gelen göç ederek oluşan bir Ketenlik mahallesi bulunmaktadır.1956 yılında ilkokul açılmış, 1977 yılında da cami yenilenmiştir. 1984 yılında elektrik, 1994 yılında içme suyu şebekesi ve otomatik telefon hizmete girmiştir. Ketenlik Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında köy halkı mevsimlik tarım işçiliği için çevre illere gitmektedir. Ekilebilir arazi sayıları azdır ve Banaz Çayı, Ilıcakpınar, Eroğlu mevkisilerinde sulu tarım yapılmaktadır. Tahıllar, baklagiller, haşhaş, şekerpancarı, sebze ve meyveler yetiştirilir. Fasulyesi, domatesi ve salatalığı meşhurdur. Ayrıca keçi, koyun ve sığır hayvanları da beslenmektedir.¹⁹⁴ Tarihi kalıntı olarak “Eroğlu mevkiinde, Oda Yeri'nde, Bıçaklar Tepesi'nde ve Gerdanlar mevkiinde Roma Dönemi mezarlarına rastlanmıştır.¹⁹⁵

Kökez Köyü, Sivaslı İlçesine 15 , Uşak İline 23 kilometre uzaklıktadır. Komşusu olan köyler 3 km doğusunda Samatlar, 7 km batısında Uşak merkeze bağlı Yoncalı,5 km güneyinde Budaklar, 5 km Kuzeyinde Hacım Köyü vardır.¹⁹⁶Kökez Köyü sosyal yönden diğer köylere nazaran gelişmiş bir köydür. Kökez Köyü'nde ilkokul 1926 yılında açılmış olup çevre köylerden Hacım, Yoncalı, Samatlar, Budaklar ve Azizler köylerinin çocukları da bu okulda eğitim görmüşlerdir. Bu okulun binasını bizzat köylüler kendileri inşa etmişlerdir.1946 yılında bina yenilenmiş,1979 yılına gelindiğinde yeni bir bina inşa ettirilmiş ve ortaokul olarak açılmıştır. 1986 yılında da ilkokulla birleştirilerek ilköğretim okulu olmuştur. Terkos su şebekesi 1978 yılında,

¹⁹³ [http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22:50](http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017%2022:50),

¹⁹⁴Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.70., [http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 23:50](http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017%2023:50)

¹⁹⁵ [http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 23:50](http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017%2023:50).

¹⁹⁶ [http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017 22:50](http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017%2022:50).

Oskay, İsmail, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” lisans bitirme tezi, Danışman; Tuncer Baykara s.5-8.

elektrik 1979 yılında, otomatik telefon 1991 yılında ve sağlık Ocağı 1993 yılında hizmete girmiştir.¹⁹⁷

Kökez Köyü geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Kökez Köyü'nün arazisi düz, geniş ve verimlidir. Bu yüzden geçim kaynakları ağırlıklı olarak tarıma dayanmaktadır. Kuru tahıl tarımı yapılır. Arpa, buğday, nohut, haşhaş ve mercimek yetiştirilir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvan besiciliğinde yapılmaktadır.¹⁹⁸

Köyün ilk kuruluşu yeri ve tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte Hicri 1305 tarihli Hacım Sultan Vakfının sınırları çizilirken Savcılar köyünden Saraycık olarak bahsedilmektedir. Savcılarında dağılmasından sonra köylü daha sonra halk arasında Allı ören olarak ifade edilen Aliviran köyünde ikamet etmiştir. Aliviran köyünün dağılmasıyla birlikte Budaklar, Kökez, Ali Fakıhlar(Alfaklar) ve Azizler köyleri oluşmuştur(temettuat belgelerinde azizler köyü, Aziz karyesi olarak geçmektedir).1562 tarihli tahrir defterinde Allı Ören Aliviran olarak geçmektedir. Köyün bu tarihlerden sonra kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyle ilgili en eski kitabe 1735 Miladi tarihli cami kitabesidir.¹⁹⁹

Halk dilinde Allı ören geçen Aliviran, artık sadece iki adet su kuyusu ve birkaç tümülüsten ibarettir. Köyün susuzluk nedeniyle göç ettiği hem halkın anlattıkları hem de gözlemleyerek yaptığımız yüzey çalışmasında anlaşılma ile beraber halk arasında bazı efsane ve söylenceler de mevcuttur. Bunlardan en çok anlatılan ise “Savcılar bir arı, Allı Öreni bir karı dağıtmıştır” hikâyesidir. Bütün bu söylemler ve hikâyelere rağmen bölge kırıç ve susuz olmasından dağılmıştır. Ayrıca Savcılar bölgesinde toprağa su döküldüğünde etraftan suyun döküldüğü yere kısa zamanda çok miktarda yaban arısı geldiği görülmüştür. Bölgede birkaç su kuyusu ve çeşme tespit etmiş olmakla beraber kuyularda su olduğu görülmüştür eski köyün olduğu yerden tek yadigâr olarak bu kuyular bulunmuştur. Kuyularda su olmasına rağmen ihtiyacı karşılamadığı izlenimini vermektedir. Bundan da anlaşıldığı üzere bölgede su sorunu vardır. Kökez köyünün şimdiki kuruluş yeri de bunu doğrular niteliktedir. Ayrıca bölgede tek boşaltılan köy Aliviran değildir. Yenice köy ve Gürece, Savcılar ve Ören adında bir mezrada yine su sorunu dolayısıyla boşaltılan köylerdendir.²⁰⁰

Ancak tüm bu bilgi ve bulgulardan başka köyün önde gelenleri, yaşlılarından bazıları ise Kökez köyü 'nün “Aliviran'dan” gelmediği Kökez köyüne 2 km kadar uzaklıktaki Kökez köyü arazisi sınırlarında bulunan “Üyük” mevki yakındaki Ören ismi verilen “Tavşan kuyusu” mevkiinden göçen bir ahali olduğu da elde ettiğimiz bilgiler

¹⁹⁷ Oskay, İsmail, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” lisans bitirme tezi, Danışman; Tuncer Baykara s.5-8., http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017_23:50..

¹⁹⁸ Oskay, İsmail, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” lisans bitirme tezi, Danışman; Tuncer Baykara s.5-8.

¹⁹⁹ Oskay, İsmail, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” lisans bitirme tezi, Danışman; Tuncer Baykara s.1.

²⁰⁰ Oskay, a.g.t.s.1.

arasındadır. Elimizde ki bu bilgileri topladığımızda bahse konu göç veren ve dağılan bölge köylerin bir birine çok yakın köyler olduğu görülmüştür. Buralardan dağılan ahaliler çevre köylere göçmüştür. Bu bölgeden göç alan köyler Alfaklar(Alifakihler), Budaklar, Kökez, Azizler köyleridir. Tüm bu bilgilerden yola çıkarak buralardan dağılan halkın bir kısmı da Kökez Köyünün kuruluşunda önemli yeri vardır.²⁰¹

Özbeyli Köyü, Sivaslı İlçesi'nin kuzeydoğusunda İlçe'ye 13 kilometre uzaklıkta, Kocadağ'ın içinde ormanlık bir köydür. Doğusunda Banaz Ulupınar Köyü'nün bir mahallesi olan Boduç Damları, batısında Cinoğlu ve Hanoğlu Köyleri, kuzeyinde yine Ulupınar'ın Fakı Damları Mahallesi ile çevrili olup güneyide dağlıktır. Suyu ve arazisi yok denecek kadar azdır. Köyün adı Özbekistan ile ilgilidir. Özbekli, Özbeğli ve zamanla da Özbeyli olmuştur, köy 1700'lü yıllarda kurulmuştur. İlkokul 1967 yılında açılmış, 1974 yılında okul binası inşa edilmiştir. 1957 yılında cami, 1964 yılında çeşme yapılmıştır. Elektrik 1984 yılında, otomatik telefon 1994 yılında hizmete girmiştir.²⁰² Özbeyli Köyünün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bununla birlikte diğer çevre il ve ilçelere mevsimlik tarım işçiliğine gidilmektedir. Kuru tahıl tarımı yapılmaktadır. Köyün arazisi ve suyu yeterli olmadığı için en önemli gelir kaynakları hayvancılıktır. Ayrıca orman ürünlerinden yararlanılmaktadır. Köyün arazisi avcılığa elverişlidir.²⁰³

Salmanlar: Uşak İli'ne 21 kilometre uzaklıkta, Sivaslı İlçesi'nin, kuzeybatısında, ilçe'ye 13 kilometre,Uşak-Sivaslı Devlet Karayoluna 1 kilometre mesafede tepede yer alan kıraç bir köydür. Doğusunda Karaboyalık, batısında Hacım, kuzeyinde Akarca, güneyinde Samatlar köyleri ile çevrilidir. Köy Salman adlı bir yörüğün gelip yerleşmesiyle kurulmuştur. Köyün adı da bu Salman adlı yörükten gelmektedir.²⁰⁴ Ancak kuruluş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. İlkokul 1947 yılında açılmıştır. Yeni cami 1987 yılında inşa ettirilmiştir. 1980 yılında elektrik, 1994 yılında otomatik telefon hizmete girmiştir.²⁰⁵ Salmanlar Köyü'nün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Geçim kaynakları tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında köy

²⁰¹ Oskay, a.g.t.s.2.

²⁰²Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.72.

²⁰³ http://www.sivasli.gov.tr/?title=azizler&m=Sayfalar&id=322&ust=44&m_id=56 11.12.2018, 11.40.

²⁰⁴ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.73.

²⁰⁵ <http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017 23.00

halkı mevsimlik tarım işçiliğine ve Uşak İli'nde inşaat işçiliğine giderler. Arazisi kıraç, engebeli ve verimsizdir. Tarımda arpa, buğday, nohut ve haşhaş ekimi ile bağcılık yapılmaktadır. Koyun ve sığır yetiştirilir. Salmanlar Köyü'nün çayır mevkiinde Roma dönemine ait mezarlık ve mezar odaları tespit edilmiştir. Tarihi kalıntı olarak birde çeşme bulunmaktadır.²⁰⁶

Yenierice: Kuzeydoğusu Erice, batısı Samatlar ve Salmanlar, kuzeyi Karaboyalık Köyleri, güneyi Selçikler Kasabası, Güneydoğusu Sivaslı toprakları ile çevrilidir. Sivaslı İlçesi'ne 10 kilometre Uşak İli'ne 24 kilometre uzaklıktadır. Köyün ilk adı Çiftlik'tir. Köy tarihi boyunca kıtlık zamanlarında bile hiç yokluk görmemiş hatta çevre köylere bile yardım etmiştir. Bundan dolayı bolluk, sulak ve verimli anlamlarına gelen Çiftlik adı kullanılmıştır.²⁰⁷1962 yılında köyün adı Yenierice olarak değiştirilmiştir. Köy 1700'lü yılların ikinci yarısında Doğu Anadolu'dan gelen iki kardeş tarafından kurulmuştur.²⁰⁸ İlkokul 1949 yılında açılmakla beraber, köyde Bir camii olup 1982 yılında yenilenmiştir. Elektrik 1986 yılında, sağlık evi 1989 yılında, içme suyu şebekesi 1992 yılında, otomatik telefon 1994 yılında hizmete girmiştir. Köyün güneyinde erenlerden olduğu rivayet edilen Durasılı Dede adında bir yatır mevcuttur.²⁰⁹

Samatlar Köyü, Sivaslı İlçesi'ne 16 kilometre, Uşak İli'ne 24 kilometre uzaklıkta olan kıraç bir köydür. Köyün doğusunda Yenierice ve Sazak, batısında Hacım ve Kökez, kuzeyinde Salmanlar, Güneyinde Azizler Köyleri ile çevrilidir ve köyün arazinin çoğu düzlüktür. Orman köyüdür ve köyün adı kurucularından olan Samet dede isimli bir yörükten gelmektedir.²¹⁰ İlkokul 1945 yılında açılmış, 1980 yılında elektrik ve 1987 yılında terkos su şebekesi getirilmiştir. Otomatik telefon ve asfalt yol 1994 yılında hizmete girmiştir. Samatlar Köyü'nün geçim kaynakları ve ekonomik yapısı şu şekildedir: Arazilerinin çoğu düzlük olmasından dolayı geçim kaynakları tarıma dayanmaktadır. Fakat su kaynaklarının yetersiz olması sebebiyle sulu tarım yapılamamakta daha çok tahıllar, haşhaş ve nohut yetiştirilmektedir. Hayvancılıkta, koyun ve sığır besiciliği yapılır. Köyün gençleri Uşak'ta bulunan deri fabrikalarında ve inşaat işlerinde çalışır. Köyün doğusundaki Küçükkalabak, Seki Tarla, Kargılık ve Bölme

²⁰⁶Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 73.

²⁰⁷<http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017 22:50

²⁰⁸ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.73.

²⁰⁹Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.76.

²¹⁰<http://www.sivasli.gov.tr/> 22.12.2017,24.00

mevkilerinde yerleşim yerlerine ve tarihi mezar kalıntılarına rastlanmıştır. Ayrıca Kayran mevkisinde Yunan işgalinden kalma istihkâmlar tespit edilmiştir.²¹¹

Sivaslı İlçesi'nin batısında İlçe'ye 4 kilometre uzaklıkta, Banaz Çayı'nın bir deresinde yemyeşil ormanlık bir köydür. Doğusu ve güneydoğusu Selçukler Kasabası, kuzeybatısı Samatlar, batısı ve güneybatısı Azizler, kuzeyi Yenierice Köyleri ile çevrilidir. Köyün adı Sazlıktan gelir. Yöre eskiden çok sulak ve sazlık olduğu için köy Sazak adını almıştır. İlçe'de ilkokul 1956 yılında açılmış olup, 1974 yılında elektrik, 1992 yılında otomatik telefon ve 1993 yılında yeni camii hizmete girmiştir. Sazak Köyü'nün geçim kaynakları ve ekonomik yapıları şu şekildedir: Arazisi engebelidir. Dere boyunca uzanan toprakları verimli olup sulu tarım yapılabilir. Uzunoluk Deresi, Ketenlik mevkisi ve Kıran mevkisi çam ormanları ile kaplıdır. Geçim kaynakları tarım, hayvancılık ve mevsimlik tarım işçiliğidir. Her türlü tahıl, baklagiller, şekerpancarı, haşhaş, sebze ve meyveler yetiştirilir. Büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık ve arıcılık yapılır. Köyde Zeyvedin ve Al Dede adında iki yatır vardır. Al Dede yatırı fazlasıyla tahrip olmuştur. Zeyvedin Dedesindeki çamlara hala bezler bağlanıp adak tutulmaktadır. Tarihi kalıntı olarak cami duvarında ve avlusunda nereden geldiği bilinmeyen mermer sütunlar ve başka kalıntılar bulunmaktadır.²¹²

Görüldüğü üzere Sivaslı İlçesi'nin köylerinin çoğunluğunun geçim kaynağı genellikle aynı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, hayvancılık, kente göç verilmesi ve mevsimlik hizmet ve benzeri sektörlerin yerine getirilmesidir. Köylerin çoğunluğuna 1960-1990'lı yıllar arasında su şebekesi, otomatik telefon, yol-asfalt yapımları, camii-lerin yapımı ve yenilenmesi, köye elektrik getirilmesi gibi önemli hizmetler yerine getirilmiş ve Sivaslı İlçesi'nin köyleri dahi Milenyum Çağı'na gayet modern, temel eksiklikleri bulunmayacak şekilde girmişlerdir.

²¹¹Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.74., <http://www.sivasli.gov.tr/22.12.2017,24.00>.

²¹²Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 75, <http://www.sivasli.gov.tr/> 23.12.2017,12.00.

II. Bölüm

Sivaslı İlçesi'nin Sosyal ve Ekonomik Tarihi

2.1. Sivaslı İlçesi'nin Sosyal Yapısı

2015 yılında yapılan nüfus sayımına göre kadın-erkek kişi sayısının eşit olduğu ve 7000'e yakın nüfusu ile Sivaslı'nın günümüzde 11 tane mahallesi bulunmaktadır. 1948 yılında kurulan belediyesi ve 1953 yılında Uşak'ın il olması ile ilçe statüsüne getirilen Sivaslı'nın mahallelerinde evlerin çok katlı olmadıkları göze çarpmaktadır. 1940'lardan itibaren köklü devletsel kurumlara sahip olan ilçenin, özel idare, devlet hastanesi, ilçe milli eğitim müdürlüğü gibi halkın yararlanabileceği halka hizmet faktöründe önemli kurum ve kuruluşların yer aldığı görülmektedir. Bu derin ve değerli köklere nazaran ilçenin doğal yapısının, çok katlı plansız şehirleşme sonucunda yüzyıllardır süregelen değerler ile beraber çevrenin bozulmadığı, ziyaret edenler arasında en başta göze çarpanlardır. Evrenli'de bulunan doğal gölet ve mesire alanlarının çokluğu ilçenin doğallığına değer katmaktadır. Halk bu gibi mekânlardan faydalanabilmektedir.

2.1.1. Nüfus.

Nüfus kelimesi, Arapçada “nefs” kelimesinin çoğulu olup “nefs, can, ruh, hayat” anlamına gelmektedir. Nüfus kelimesi ile belli bir coğrafyada yaşayan insanlar kastedilmektedir. Nüfusu etkileyen doğum, ölüm, evlenme, boşanma, yaş, göç gibi etmenleri bugün nüfus bilimi olarak nitelendirdiğimiz demografi bilimi incelemektedir.²¹³ Tarih boyunca nüfus sayımları olmuştur, ancak sağlıklı sonuçlar elde etmek teknolojinin gelişmesiyle paralellik göstermiştir. Teknolojinin gelişmesiyle günümüzde nüfus sayımları elektronik ortamda yapılarak sağlıklı sonuçlar elde edilir hale geldi. Sivaslı nüfusuna dair ilk veriler Osmanlı tahrirleri ve devamında avarız defterlerine göre yaklaşık bir şeyler söylemek mümkündür. Kütahya Livası nüfus ve arazi tahrir defterlerinde Sivaslı köyü bulunmaktadır. II. Beyazıt devrinde köy; Hayrebat zaimi Hızır beğ oğlu Bali'nin zeametidir. 1520'de köy Hayrebat zaimi Nusret oğlu Ali'nin zeametidir.1569'da köyün tımar sahipleri Musa ve İsmail isimli kişilerdir.²¹⁴

II. Beyazıt devri, 1520 ve 1570 Mufassal tahrir defterlerinde Uşak kazasına bağlı köylerin nüfus dökümüne dair bilgilerde Sivaslı karyesi ve cemaatine ait bilgiler şu şekildedir.

II Beyazıt devri; 37 nefera, hane 34(çift 10, nim 3, bennak 18, kara 3) mücerred 2, imam 1(bennak) olmak üzere köyün tahmini nüfusu 173 kişidir.²¹⁵

1520 senesi; Nefera 77, hane 50(çift 23, nim 8, bennak 19) mücerred 19,5 kara bennâk, imam 1ve iki pir olmak üzere tahmini köyün tahminlere göre nüfusu 277(iki yüz yetmiş yedi) kişidir. ²¹⁶

1570 senesi tahrirlerine göre; Nefera 117, hane 94(çift 11, nim çift 23,bennak 59, resm 4,1) mücerred 1, kara 11, pir 1, mütevellî 1, ser- piyade 2, bilinmeyen 5 olmak üzere tahmini nüfusu dört yüz doksanbir kişidir. Ayrıca bu nüfus dışında 2(iki)sipahi, 36 zemin sahibi şahıs olarak kayıt düşülmüştür.²¹⁷

²¹³Nebi Bozkurt, “Nüfus”, *DİA*, C. XXXIII, TDV Yayınları, İstanbul, 2007, s. 293.

²¹⁴ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.386, İstanbul 2001

²¹⁵ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.386, İstanbul 2001

²¹⁶ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.173-175, 386, İstanbul 2001

²¹⁷ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.173-175,386, İstanbul 2001

1676 tarihinde Kütahya sancağının avarız defterlerine göre Uşak kazası nüfusu Uşak şehir merkezi 383 nefer,24 imam, müezzin, hatip, seyid, 1 iş göremez ve 72 askeriden mürekkeptir. Uşak kazası köyleri ise; 2269 nefer, 64 imam, müezzin, seyid, 8 iş göremez ve 64 askeri olmak üzere toplam; 2652 nefer, 88 imam, müezzin ve seyid,9 iş göremez ve 136 askeri den oluşmaktadır.²¹⁸

Aynı Avarız defterinde Sivaslı ilçesi henüz bir köydür ve 27 nefer, 1 hatip, 7 askeri bulunmaktadır.²¹⁹ Buradaki verilen bilgiler ışığında asker olarak ifade edilenlerin Tımarlı asker oldukları ifade edilebilir.

Türkiye genelinde ilk nüfus sayımı 1927 yılında yapılmış, bu sayımı müteakiben ikinci nüfus sayımı 1935 yılında yapılmıştır. 1935'ten sonra 1990'a kadar her beş yılda düzenli olarak yapılan bir uygulama olmuştur.²²⁰ 1940 yılında yapılan nüfus sayımında 13001 kişi sayılırken 1997 yılında 27468 kişiye ulaşmıştır. 1997 yılında sivaslı ilçe merkezi 7523 kişilik bir nüfusa sahiptir.²²¹1990 yılından sonra on yılda bir nüfus sayımı yapılması kararı alınmıştır. 20 Ekim 2000 tarihinde Türkiye'de 14. genel nüfus sayımı yapılmıştır. Nüfus sayımının yapılmasındaki amaç, uygulandığı tarihte ülke sınırları içinde bulunan nüfusun sayısını, idari bölgelere göre dağılımı ve başta demografik, sosyal ve ekonomik etkenleri tam ve doğru olarak saptayabilmektir.²²²

Tablo-1: Sivaslı İlçesi Nüfus Listesi

Sivaslı İlçesi Nüfus Listesi												
Sivaslı	2012	2011	2009	2008	2007	2000	1990	1985	1980	1975	1970	1965
Erkek	10.300	10.303	10.807	10.778	10.834	13.072	11.227	10.777	9.556	9.807	9.195	8.329
Kadın	10.240	10.362	10.897	10.880	10.993	13.124	11.577	10.936	10.233	9.634	9.976	8.679
İlçe merkezi	15.851	15.839	6.614	6.547	6.489	6.837	5.726	6.475	4.631	4.394	4.021	3.895
Köy	4.689	4.826	15.090	15.111	15.338	19.359	17.078	15.238	15.158	15.047	15.150	13.113
Toplam	20.540	20.665	21.704	21.658	21.827	26.196	22.804	21.713	19.789	19.441	19.171	17.080

²¹⁸ İbrahim Etem Çakır, a.g.m, **OTAM**, Sayı: **28 S.31, Ankara, 2010.**

²¹⁹ İbrahim Etem Çakır, a.g.m, **OTAM**, Sayı: **28 S.31, Ankara, 2010.**

²²⁰ 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri İl 64- Uşak, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 2002, s.111.

²²¹ Lütfi Özav, a.g.e.,s.53.

²²² 2000 Genel Nüfus Sayımı Nüfusun Sosyal Ve Ekonomik Nitelikleri İl 64- Uşak, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 2002, s.111.

Kaynak: http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce_nufus.php?ilceid=199074 05.09.2015, 19:21

Tablo-1’de görüldüğü üzere Sivaslı ilçesinin nüfus listesi 1965’ten 2012’ye kadarki tarihler arasındaki yıldan yıla değişen ilçede erkek-kadın nüfus dağılımı, nüfusun ilçe merkezi ve köylere dağılımı yer almaktadır. Uşak’ın Sivaslı ilçesinin nüfus dağılımında 1965’ten 2000’e kadar nüfusta artış olduğu 2000’den 2012’ye kadar nüfusta azalma eğilimi olduğu görülmektedir. Bu nüfus dağılımında siyasi, ekonomik, sosyal, eğitim gibi etmenlerin tesiri göz ardı edilmemelidir. İlçe nüfusu merkezde toplandığını tabloda görmekteyiz. İlçede kadın nüfusunun erkek nüfusundan fazla olduğu sonucunu tablodan çıkarabiliriz. Köy nüfusunun gitgide azaldığını nüfusun çoğunun merkeze kaydığı sonucuna varabiliriz. Son zamanlarda genel olarak ilçede nüfusun azaldığını bunda büyük şehirlerin cazibesi hatta yurtdışına göç etme aktif rol oynadığını söyleyebiliriz. Örnek vermek gerekirse gençlerin büyük üniversitede okumak için başka şehirlere gitmesini gösterebiliriz. Ayrıca, kadınların iş hayatına atılması nüfustaki azalmada tesiri bulunmaktadır.

Tablo-2: Sivaslı İlçesi Belediyeleri Nüfus Listesi

Sivaslı İlçesi Belediyeleri Nüfus Listeleri															
Belediye	2013	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	1999	1998	1998	1997	1997	1996	1996
Sivaslı															
Erkek	3.396	3.357	3.311	3.351	3.288										
Kadın	3.396	3.339	3.395	3.402	3.326										
Toplam	6792	6696	6706	6753	6614	6547	6489	6837	5726	6475	4631	4394	4021	3895	3734
Ağaçbeyli															
Erkek		551	574	573	576										
Kadın		535	547	551	558										
Toplam		1086	1121	1124	1134	1086	1164	2626	2220	2251	2300	2210	2050	1950	1700
Pınarbaşı															
Erkek	994	955	996	1008	988										
Kadın	1013	978	1012	1025	1028										
Toplam	2007	1933	2008	2033	2016	2102	2005	2413	0	0	0	0	0	0	0

Selçukler															
Erkek	1023	1055	1023	1017	1042										
Kadın	995	1028	979	1006	1028										
Toplam	2018	2083	2002	2023	2070	1998	2041	3023	2228	1960	1890	1920	1900	1880	1840
Tatar															
Erkek	1083	1059	1078	1080	1067										
Kadın	1014	1018	1047	1054	1055										
Toplam	2097	2077	2125	2134	2122	2158	2114	3274	3402	0	0	0	0	0	0
Yayalar															
Erkek		982	935	943	949										
Kadın		994	942	944	951										
Toplam		1976	1877	1887	1900	1901	2000	2139	2308	0	0	0	0	0	0

Kaynak: http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce_belediye_nufus.php?ilceid=199074
05.09.2015, 20:00.

Tablo-2’de Sivashlı ilçesindeki belediyelerin 1960’dan 2013’e kadarki nüfus dağılımı ve erkek-kadın nüfus dağılımlarını görmekteyiz. Tablodaki sayısal verilere göre en fazla nüfusa sahip Sivashlı Belediyesi olarak gösterilmektedir. En az nüfusa sahip olan belediye ise Ağaçbeyli’dir. Dikkat edilmesi gereken bir nokta bazı belediyelerin 1990 ya da 2000 yılından sonra nüfus verileri görülmeye başladığıdır. Burada Pınarbaşı, Yayalar ve Tatar belediyelerini 1990 ve 2000 yıllarından sonra nüfus verisi alındığı tablodan çıkarılmaktadır. Tablodan kadın-erkek dağılımında küçük farklar olsa da denge gözlenmektedir. Belediyeler yıldan yıla değişen nüfus dalgalanmaları yaşamışlardır. Dengesiz artma ve azalma söz konusudur. Burada daha önce de söz ettiğimiz siyasi, sosyal, ekonomik ve eğitim faktörlerinin etkisi görülmektedir. Ayrıca mevsimlik işçi göçleri, büyük şehirlerin cazibesi ve yurtdışına göç etme nüfusun dağılımında etkilidir.

Genel olarak baktığımızda Sivashlı İlçesi nüfusunun % 32,72’si şehir merkezinde, % 67,28’i beldelerde ve köylerde yaşamaktadır.²²³ Bu oranlar değişiklik göstermektedir.

²²³ <http://usak.gov.tr/Default.aspx?x=s&kat=14> 05.09.2015, 21:25.

rebilmektedir. Çünkü mevsimlik işçi göçleri söz konusudur. Köy ve beldelerde yaşayanlar daha iyi bir yaşam için büyük şehirlere ve yurtdışına göç edebilmektedirler. Uşak Kazası 1676 tarihli avarız defterine göre askeri nüfusun en fazla olduğu köylerin arasında Selçikler ve Sivaslı da bulunmaktadır.²²⁴ Buradan erkek nüfusun kadınlara oranla bu iki köyde daha fazla olduğu sonucunu çıkarmakla birlikte olası savaş durumunda bu köylerde nüfusun azalma gösterdiğini söylememiz mümkündür. Savaşlarda asker ölümleri hiç şüphesiz Sivaslı Köyü'nün olduğu kadar Uşak Kazası'nın nüfusunu da olumsuz yönde etkilemiş, bu köylerde doğum oranlarında azalma olduğu sonucuna dönemin koşullarını göz önünde bulundurarak varabiliriz.

Tablo-3: 1676 Tarihinde Uşak Kazası Köyleri Ve Nüfus Durumu ²²⁵

1676 Tarihinde Uşak Kazası Köyleri ve Nüfus Durumu						
Köy Adı	Nefer	İmam	Müezzin	Hatip	Seyyid	Askeri
Azizler	13					1
Karaboyalık	15					
Budaklar	11					
Kureyş(Ağaçbeyli)	19	1				
Bulgaz	49					4
Dedebaliler	10					
Tatar	34	1				
Yayalar	20					
Sazak	11					1
Sivaslı	27			1		7
Selçikler	42	1		1		9
Hacım	38					
Akarca	5	1				
Selmanlar	8					1

²²⁴ İbrahim Etem Çakır, a.g.m, s.38,OTAM, Sayı:28 S.31, Ankara, 2010.

²²⁵İbrahim Etem Çakır, a.g.m,s.38, OTAM, Sayı:28 S.31, Ankara, 2010.

İldeniz	11					
---------	----	--	--	--	--	--

1676 yılı bilindiği üzere Osmanlı dönemi içinde yer alan tarihtir. Bu devirde IV. Mehmed (Avcı) Osmanlı tahtında yer almaktaydı. Tahtta olduğu süreçte 1676-1681 Osmanlı–Rus Savaşının cereyan ettiğini kaynaklar doğrultusunda anlaşılmaktadır.²²⁶ İbrahim Ethem Çakır'ın eserinde bahsettiği gibi bu dönemde Uşak İlinde en çok asker yetiştiren bölge Selçikler, Sivaslu ve Ağaçbeyli olarak görülmektedir. Bu dönemde bu bölgeler Kütahya kazasına bağlı olarak bilinmektedir. Her köyden askere katılım olduğu görülmekle beraber köy imamı, hatip ve askeri kayıtlarının sayısal verileri bulunmaktadır. Tablo-3'te görüldüğü üzere Uşak Kazası'nın köyleri arasında en fazla askere katılım Bulgaz, Selçikler, Tatar, Hacım ve Sivaslu köylerinden olmuştur. Bu durum Osmanlı döneminde Uşak Kazası'nda nüfusta ve doğum oranlarında azalma olduğunun göstergesidir. Rusya ile yapılan savaşta ölen askerler bölge nüfusunu olumsuz yönde etkilemiştir.

Tablo-4: Sivashlı İlçesi Köy Nüfus Listesi.

Sivashlı İlçesi Köy Nüfus Listesi					
Köy Adı	2012	2011	2000	1990	1985
Ketenlik					
Erkek	201	218	274	243	253
Kadın	194	222	273	256	257
Toplam	395	440	547	499	510
Kökez					
Erkek	146	154	186	204	291
Kadın	147	149	189	235	310
Toplam	293	303	375	439	601
Özbeyli					
Erkek	92	95	84	64	98
Kadın	89	87	94	68	94
Toplam	181	182	178	132	192
Salmanlar					

²²⁶ Abdülkadir Özcan, “Mehmed IV”, *DİA*, C. XXVIII, TDV Yayınları, Ankara, 2003, s. 414, 416.

Erkek	129	130	174	138	160
Kadın	130	137	167	151	154
Toplam	259	267	341	289	314
Samatlar					
Erkek	175	167	223	264	269
Kadın	182	192	243	303	307
Toplam	357	359	466	567	576
Sazak					
Erkek	87	93	106	95	141
Kadın	98	100	107	109	156
Toplam	185	193	213	204	297
Yenierice					
Erkek	50	53	67	93	123
Kadın	48	54	69	99	122
Toplam	98	107	136	192	245
Yıllar Toplamı	4689	4826	5884	5757	6636

Sivaslı İlçesi Köy Nüfus Listesi					
Köy Adı	2012	2011	2000	1990	1985
Akarca					
Erkek	60	60	73	88	101
Kadın	55	64	70	103	131
Toplam	115	124	143	191	232
Azizler					
Erkek	141	143	190	221	267
Kadın	155	155	191	257	276
Toplam	296	298	381	478	543
Budaklar					
Erkek	252	251	277	174	202
Kadın	229	234	259	218	224
Toplam	481	485	536	392	426
Cinoğlu					
Erkek			229	177	150
Kadın			182	138	128
Toplam			411	315	278
Eldeniz					
Erkek	516	521	384	243	301
Kadın	531	544	325	206	248
Toplam	1047	1065	709	449	549
Erice					
Erkek	223	225	253	268	287
Kadın	226	228	268	323	371
Toplam	449	453	521	591	658
Hacım					
Erkek			186	154	234
Kadın			180	168	243
Toplam			366	322	477
Hanoğlu					
Erkek	142	140	118	122	112
Kadın	138	143	147	143	127
Toplam	280	283	265	265	239
Karaboyalık					
Erkek	127	136	142	208	228
Kadın	126	131	154	224	271
Toplam	253	267	296	432	499

Kaynak: http://www.yerelnet.org.tr/ilceler/ilce_koy_nufus.php?ilceid=199074
05.09.2015, 21:39.

Tablo-4'e baktığımızda 1985'ten 2012'ye kadarki süreçteki Sivaslı ilçesindeki köylerin nüfus dağılımı görülmektedir. Bu dağılımda kadın-erkek nüfus dağılımını köyler bazında gösterilmektedir. Tabloda da gösterildiği üzere 2000 yılından sonra Hacım

ve Cinoğlu köylerinde nüfus verileri alınmadığını ve köylerin yok olamaya yüz tuttuğunu söyleyebiliriz. En fazla nüfusun eldeniz Köyü'nde olduğu tablodan anlaşılmaktadır. Köyler arasında nüfus bakımından dengesizlik söz konusudur. Çoğunlukla 1985'ten 2012'ye kadar köylerde nüfusta azalma görülürken Eldeniz ve Hanoğlu köylerinde nüfusta artma gözlenmektedir. Her köyde kadın ile erkek nüfusu arasında fazla bir dalgalanma söz konusu değildir.

Tablo-5: Sivaslı İlçesi Genel Nüfus Durumu (2000)

Sivaslı İlçesi Genel Nüfus Durumu (2000)		
Merkez, Kasaba Adı	Mahalle Adı	Nüfusu
Sivaslı Merkez	Gölbahçe Mahallesi	885
Sivaslı Merkez	Konak Mahallesi	1.008
Sivaslı Merkez	Atatürk Mahallesi	1.017
Sivaslı Merkez	Akıncılar Mahallesi	1.839
Sivaslı Merkez	Evrenli Mahallesi	1.838
Sivaslı Merkez	Özel Bölgeler	217
Sivaslı Merkez Toplamı		6.837
Ağaçbeyli Kasabası	Atatürk Mahallesi	574
Ağaçbeyli Kasabası	Fevzi Çakmak Mahallesi	865
Ağaçbeyli Kasabası	Gürsel Mahallesi	1.705
Ağaçbeyli Kasabası Toplamı		2.626
Pınarbaşı Kasabası	Fatih Mahallesi	1.124
Pınarbaşı Kasabası	Pınar Mahallesi	1.574
Pınarbaşı Kasabası Toplamı		2.413
Selçikler Kasabası	Gülbey Mahallesi	1.266
Selçikler Kasabası	Yıldıztepe Mahallesi	1.777
Selçikler Kasabası Toplamı		3.023
Tatar Kasabası	Atatürk Mahallesi	1.386
Tatar Kasabası	Dedeballar Mahallesi	713
Tatar Kasabası	Fevzi Çakmak Mahallesi	1.154
Tatar Kasabası Toplamı		3.274
Yayalar Kasabası	Bahçelievler Mahallesi	1.418
Yayalar Kasabası	Gültepe Mahallesi	732
Yayalar Kasabası Toplamı		2.139
Kasabalar Genel Toplamı		13.475

Kaynak: Sivaslı Nüfus Müdürlüğü

Tablo-5'te Sivaslı İlçesi'nin 2000 yılına ait mahallerindeki nüfus dağılımının sayısal verileri verilmiştir. Ele aldığımız dönemin dışında kalsa da coğrafyayı daha iyi

anlayabilmek için önem teşkil etmektedir. Bundan önceki tablolardaki gibi nüfus yoğunluğunun Sivashlı merkezinde olduğunu görmekteyiz. Genel olarak nüfusta artış olduğu sonucunu tablodan çıkarmamız mümkündür. Sivashlı'daki nüfustaki artışı çilek üretimi için gelen mevsimlik işçilere bağlayabiliriz. Ancak bu tam anlamıyla sağlıklı değildir. Köylerden ilçe merkezine göç edenler ilçe nüfusunda etkin rol oynadığını söyleyebiliriz.

Tablo-6: 2014 Yılı Sivashlı İlçesi Mahalle Nüfusları

Sivashlı İlçesi Mahalle Nüfusları (2014)	
Mahalle Adı	Mahalle Nüfusu
Akıncılar	2.128
Evrenli	1.933
Atatürk	1.201
Gölbey	1.046
Fatih	1.007
Yıldıztepe	967
Pınar	953
Konak	888
Gölbahçe	761
Fevzi Çakmak	714
Atatürk	681
Dedeballar	594

Tablo-6 günümüze yakın bir yıl olan 2014 tarihine ait Sivashlı İlçesi'ne ait mahalle nüfuslarının sayısal verilerini görmekteyiz. Geçmiş tarihlere ait verilerle karşılaştırdığımızda yine ağırlıklı nüfusun Sivashlı'ya ait olduğunu söylememiz mümkündür. Mahalleler arasında ise Akıncılar Mahallesi ön plana çıkmaktadır. Ele aldığımız dönemin dışında kalsa da bu tablo geçmişle bir karşılaştırma yapmamıza olanak sağlamaktadır.

2.1. 2. Tarım ve Hayvancılık

Sivashlı İlçesi'nin tarım, sanayi, hayvancılık, testicilik gibi alanlar ekonomik yapısını ve geçim kaynaklarını oluşturmaktadır. Bu alanlar üzerinde durarak Sivashlı İlçesi'nin ekonomik yapısı hakkında bilgiler sunmakla birlikte bu coğrafyadaki insanların neyle geçindiklerini, ilçenin ekonomik yapısını öğrenmeye çalışacağız.

Sivaslı'da tarım önemli bir rol oynamaktadır. Yöre halkının çoğu geçimini tarımdan sağlamaktadır. 1880'li yıllarda yer alan kayıtlara nazaran, Uşak halkının çoğunluk geçiminin tarımdan olduğu ve özellikle "Bağ"ların yoğun bir şekilde bölge arazisinde bulunduğu göze çarpmaktadır.²²⁷ Aynı şekilde 1906-1907 Hüdavendigâr Vilayet Salnâmesi'nde yer alan bilgilere göre, 20 yıl sonra 1907 yılında halen Bağcılık ve Bağlar Uşak'ta yaygın olup üretim gayet kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmektedir.²²⁸ Tarım arazilerinin, 2.317 hektarlık alanı sulu, 23.680 hektarlık alanı kuru tarıma ayrılmıştır. Bu da tarım yaygın olduğunun göstergesidir. Başlıca bitkisel ürünler şunlardır: Hububat (Arpa, Buğday, Mısır gibi), Baklagil (nohut, fasulye, mercimek), Endüstri Bitkileri (şeker pancarı, tütün), Yağlı Tohum Bitkileri (ayçiçeği, susam, haşhaş). Bu bitkiler bölgede en çok üretilen tarım ürünleridir.²²⁹

Sulamaya müsait arazilerde sebzeçilik yapıldığı görülmektedir. Sebzeçilikte en çok üretilen tarımsal ürün domatestir. Domates 680 dekarlık ekim alanında yetiştirilip 9.180 ton ürün elde edilmektedir. Ayrıca, bağcılık ve meyvecilik bölgede yaygın olarak yapılmaktadır. Özellikle meyvecilik alanında çilek başta olmak üzere elma, kayısı, vişne ve kiraz yetiştirilirken yöre çilek üretiminde ilk sıralarda yer almaktadır. Çilek üretimi, dar alanda yüksek verim ve gelir getirdiğinden bu meyvenin üretimini teşvik etme ve yaygınlaştırma çalışmaları halen devam etmektedir.²³⁰ Ülkemizde ilk olarak 1959 yılında başlayan çilek ekim çalışmalarına karşın, çilek ilk olarak 1971 yılında bölgeye getirilmiş ve burada yaygınlaştırılmaya çalışılmıştır.²³¹ Yöre insanının temel geçim kaynağı haline gelmiştir. Sivaslı İlçesi'nde 400 civarında çiftçi ailesi bulunmaktadır. Sivaslı İlçesi'nde de Uşak geneline yayılacak şekilde, arazilerin az olmasına nazaran üreticilerin sayı fazlası içerisinde yer almaları belli başlı bir örgütlenme içerisinde bulunmamaları da örnek verilerek göz önünde bulundurulmalıdır.²³² Bu çiftçi

²²⁷ Rıdvan Çubuk, *Şer'iyye Sicillerindeki Tereke Kayıtlarına Göre XIX. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Kırsal Toplumuna Hakkında Bir Araştırma (Uşak Kazası Örneği: 1880-1883)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Biray Çakmak, Uşak, 2011, s. 37.

²²⁸ Solak, a.g.e., s. 98.

²²⁹ Ayşen Melda Çolak, *Uşak İli Sivash İlçesinde Organik Koşullarda Çilekte Dikim Zamanı ve Yetiştirme Sistemleri Üzerinde Araştırmalar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Tülin Baş, Aydın, 2011, s. 1.

Lütfi Özav, a.g.e., s.141-149.

²³⁰ Ayşen Melda Çolak, *Uşak İli Sivash İlçesinde Organik Koşullarda Çilekte Dikim Zamanı ve Yetiştirme Sistemleri Üzerinde Araştırmalar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Tülin Baş, Aydın, 2011, s. 1.

²³¹ Ayşen Melda Çolak, a.g.dt. s.1.- Lütfi Özav, a.g.e., s.141-149.

²³² Uğur Sağlam, *Uşak İlinde Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. İ. Hakkı İnan, Tekirdağ, 2013, s.s. 140-147. Sivaslı İlçesi'nin araziden yararlanamaması vb. problemlerin detayları için

ailelerin aracılığıyla çilek yaklaşık 2.500 dekar alana ekilmekte ve 4.000 ton hasat elde edilmektedir. Ortalama olarak 1 dekar araziden 2 ton çilek hasadı gerçekleştirilmektedir. Ekonomik getirisinden dolayı yaygın olan çilek çeşitleri tiago, chandler, gamaros, sweet charlie çilekleridir. Sivaslı İlçesi 2015 yılı tarla ürünleri, sebze ve meyve üretiminden de anlaşılacağı üzere verimli bir yıl olarak geçmiştir. Tarla ürünlerinde baklagillerin kuru ve sulu tarımı yapılmaktadır. Sebze ürünlerinde de ekilen ürün sadece bir yönlü değil çeşitli yönlerde değerlendirilmiştir. Mesela domates salçalık, sofralık; biberde sofralık dolmalık gibi ayrılması çok yönlü değerlendirildiğinin göstergesidir. Meyve ürünlerinde de en çok üretilenin başında çilek ve kiraz meyveleri başı çekmektedir. Bilindiği üzere Sivaslı denildiğinde ilk akla gelen çilek festivalidir. Aşağıda verilmiş olan ilgili tablolar, Sivaslı İlçesi'nin tarım sektörü ile ilgili bütün bilgileri gözler önüne serer niteliktedir. Osmanlı döneminde sanayileşmesi neredeyse hiçe yakın olan Uşak ve bittabi Sivaslı İlçesi, Cumhuriyet dönemi ile beraber büyük bir yükseliş yaşamıştır.

Tablo-1: Sivaslı İlçesi Arazi Varlığı ve Dağılımı

Arazi Varlığı Ve Dağılımı		
Kullanılış Biçimi	Alan(Ha)	Toplam Alana Oranı %
İşlenen Tarım Alanı	25.997	47,0
Çayır-Mera Alanı	1.999	3,6
Ormanlık ve Fundalık Alan	23.825	43,2
Tarım Dışı Arazi, Yerleşim Alanları	3.379	6,2
Toplam	55.200	100

Tablo-2: Sivaslı İlçesi İşlenen Tarım Alanlarının Dağılımı

İşlenen Tarım Alanlarının Dağılımı		
Kullanılış Şekli	Alan(Ha)	Tarım Alanları İçindeki Oranı(%)
Tarla Arazisi	23.537	90,53
Bağ Arazisi	360	1,39

Sebze Arazisi	927	3,56
Meyvelik Arazi	1.173	4,52
Toplam	25.997	100

Tablo-3: Sivashlı İlçesi Tarım Ve Gıda Sanayi

Tarım ve Gıda Sanayi	
Konusu	Sayısı
Ekmek ve Ekmek Üreten İşletmeler	6
Pastacılık Ürünleri Üreten İşletmeler	1
Alkollü İçki Üreten İşletmeler	1
Süt ve Süt Ürünleri	1
Toplam	9

Tablo-4: Sivashlı İlçesi Sulama Durumu

Sulama Durumu					
Toplam Alanı(Ha)	Tarım Alanı(Ha)	Sulanan Alan(Ha)	Oran(%)	Sulanmayan Alan (Ha)	Oran(%)
25.997		2.615	10,06	23,382	89,94

Tablo-5: Sivashlı İlçesi 2015 Yılı Tarla Ürünleri

Tarla Ürünleri 2015						
Ürün Adları		Ekilen Alan (Dekar)	Hasat Edilen Alan (Dekar)	Verim (Kg/Da)	Üretim(Ton)	
T. İlçe	Buğday	Kuru	79.800	79.800	640	25.536
		Sulu	4.500	4.500	860	1.935
	Arap	Kuru	51.000	51.000	320	16.320

		Sulu	2.000	2.000	450	900
	Yu- laf	Kuru	1.300	1.300	240	312
	Mı- sır	Kuru	1.300	1.300	120	156
		Sulu	400	400	190	76
Baklagiller	Kuru Nohut		35.000	35.000	90	3.150
	K. Fasulye(Kuru)		350	350	140	49
	K. Fasulye(Sulu)		250	250	210	53
	Yeşil Merc.(Kuru)		567	567	95	54
	Fiğ(Dane)		600	600	150	90
	Burçak(Dane)		30	30	157	5
Endüstri- yel	Tütün		7.000	7.000	100	700
	Şeker Pancarı		150	150	4.650	698
	Haşhaş (Kapsül)		35.000	35.000	55	1.925
Yağlı To- humlar	Susam		700	700	60	42
	Ayçi- çeği	Yağlık Kuru	1.500	1.500	111	167
		Yağlık Sulu	150	150	200	30
Yumru	Soğan(Kuru)		140	140	2.000	280
	Sarımsak(Kuru)		60	60	1.600	96
	Hayvan Pancarı		550	550	5.100	2.805
Yem Bitkileri	Yonca(Yeşil ot)		1.300	1.300	4.000	5.200
	Korunga(yeşil ot)		400	400	2.000	800
	Mısır(hasil)		250	250	3.000	750
	Mısır(silajlık)		2.200	2.200	5.000	11.000
	Fiğ(yeşil ot)		3.900	3.900	1.250	4.875
	Burçak(yeşil ot)		15	15	1.300	20
	Yulaf(yeşil ot)		600	600	1.800	1.080
	Tritikale(yeşil ot)		100	100	2.400	240
	Mürdümük(yeşil ot)		1.100	1.100	1.500	1.650
Tarla ve diğer	Kullanılmayan Alan		1.360	1.360		
	Nadas Alanı		1.000	1.000		
	Eki- len tarla	Sulanmayan	225.712	218.212		
		Sulanan	7.300	7.300		
		Toplam	233.012	225.512		
Toplam Tarla Alanı		235.372	227.872			

Tablo- 6: Sivasslı İlçesi 2015 Yılı Sebze Ürünleri

Sebze Ürünleri 2015			
Ürün Adları ve Grup- ları	Eki- liş(de- kar)	Ve- rim(Kg/Da)	Üretim(Ton)

Yaprağı yenen sebzeler	La-hana	Beyaz	35	2.000	70
		Kırmızı	20	1.850	37
	ma-rul	Göbekli	125	1.600	200
		Ispanak	370	1.150	426
	Pırasa	135	2.000	270	
	Tere	10			
	Dereotu	10			
	Nane	30	800	24	
	Maydanoz	35	640	22	
	Roka	10			
Baklagil sebzeler	Fasulye(Taze)		1.800	1.200	2.160
	Bakla(Taze)		5	840	4
	Bezelye(Taze)		35	690	24
	Barbunya Fasulye		65	1.650	107
Meyvesi Yenen Sebzeler	Bamya		45		
	ka-bak	Bal	47	2.000	94
		Sakız	15	2.250	34
	Kavun		920	3.000	2.760
	Karpuz		520	2.700	1.404
	hı-yar	Sofralık	1.392	2.400	3.341
		Turşuluk	130		
	Patlıcan		125	2.000	250
	Do-mates	Sofralık	1.450	2.800	4.060
		Salçalık	140		
	Biber	Dolmalık	190	900	171
		Sivri	1.300	1.000	1.300
		Salçalık	95		
	Acur		55	2.000	110
Soğans yumru kök	Sarımsak(Taze)		30		
	Soğan(Taze)		60	1.300	78
	Havuç		8	1.900	15
	Tur	Bayır	9	1.830	16
Kırmızı		6	2.050	12	
Diğ. Seb.	Karnabahar		33	1.500	50
	Brokoli		15	1.530	23
Sebze Alanları	Mey. Bah. Seb. Alanı		650		
	Açıkta Fide Alanı				
	Açıkta.sebz	Sulanmayan	810		
		Sulanan	8.460		
		Toplam	9.270		
Toplam Sebze Alanı		9.270			

Tablo-7: Sivash İlçesi 2015 Yılı Meyve Ürünleri

Sivash İlçesi Meyve Ürünleri 2015										
Ürün Adları ve Grupları	Toplu Meyvelikler				Dağılık Ağaç Sayısı		Toplu Meyve Veren Ağaç Sayısı	Ağaç Başına Ortalama Verim KG	Üretim Ton	
	Kapladığı alan	Ağaç Sayısı		Meyve Veren	Meyve Vermeyen					
		Meyve Veren	Meyve Vermeyen							
Yumuşakçekirdekli	Armut	500	4.700	680	2.800	1.430	7.500	37	278	
	Ayva	35	500	120	2.200	900	2.700	37	100	
	Elma	Golden	250	2.400	300	2.900	500	5.300	35	186
		Starking	1.600	23.500	2.800	2.350	550	25.850	35	905
		Amasya	45	100	800	2.100	30	2.200	20	44
		Grannysmith	32	1.650				1.650	7	12
Diğer	243	3.100	300			3.100	22	68		
Taş Çekirdekli	Erik	160	1.250	560	5.430	35	6.680	28	187	
	İğde				7.100	35	7.100	14	99	
	Kayısı	230	2.130	290	3.620	98	5.750	40	230	
	Zerdali				1.540	520	1.540	33	51	
	Kiraz	2.400	22.200	6.800	2.900	21	25.100	20	502	
	Şeftali	Nektarin	55		300					0
		Diğer	250	2.900	190	2.455	1.345	5.355	65	348
Vişne	610	9.000	2.200	2.200	348	11.200	20	224		
Sert kabuklu	Ceviz	2.500	11.800	3.800	5.400	620	17.200	25	430	
	Badem	650	6.150	1.850	3.500	780	9.650	4	39	
Üz	Çilek(Da)	720	720				720	1.500	1.080	

	Dut				1.700	168	1.700	20	34
	Nar	18		380					
	Trabzon Hurması				75	45	75	10	1
	Üzüm(Da)	Şaraplık	280	360			360	600	
		sof. Çekirdekli	1.400	1.050			1.050	700	735
		Sof. Çekirdeksiz	430	420			420	700	300
		Kur. çekirdekli	1.000	1.100			1.100	880	968
		Kur. Çekirdeksiz	290	350			350	850	298
Meyve Alanları	Sulanan kavak alanı	1.600							
	Toplu Meyve Alanı	Sulanmayan	4.050						
		Sulanan	9.678						
		Toplam	13.698						
	Toplam Meyve Alanı	15.298							

Uşak'ta ve yine aynı şekilde Sivaslı'da geçim tarımdan sonra en büyük oranda hayvancılık sektörü üzerinden elde edilmektedir. XX. Yüzyılın başında Hayvancılık tarım ile iç içe geçmiş ve hayvancılıkta aynı zamanda ulaştırma nakliye vb. diğer yan dallar açısından daha önemli olan büyükbaş hayvancılık hâkim²³³ iken XXI. Yüzyıla yakın zamanlar ve bu zaman dilimi içerisinde, tarım hayvancılığa göre çok daha önem arz etmekte olduğu gibi, hayvanlığın kendi içerisinde de diğer küçükbaş hayvancılık cinslerinin toplamı da büyükbaş hayvancılık sektörünü geride bırakmış görünmektedir. Öyle ki daha XIX. Yüzyılın sonlarından itibaren bu durumun yukarıda izah etmiş olduğumuz değişimi oluşmaya başlamış ve arazinin tarıma elverişsiz olduğu engebeli alanların dolayısı ile de hayvancılığa verilmesi gereken önem²³⁴ de göz ardı edilmiştir.

²³³ Biray Çakmak, *Osmanlı Modernleşmesi Bağlamında Bir Batı Anadolu Kazasında Sosyo-Ekonomik Yapı: Uşak 1876-1908*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Öz, Ankara, 2008, s. 218.

²³⁴ Erdoğan Solak, *XX. Yüzyılda Uşak Kazası*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Adnan Şişman, Afyon, 2001, s. 140.

Sivaslı ilçesinin Tarım ile birlikte gelişmiş olan diğer ekonomi kaynağı hayvancılıktır. Sığır, inek,(büyükbaş hayvancılığı)Koyun ve Kıl Keçisi en çok beslenen hayvanlardır. Son yıllarda da kümes hayvancılığı özellikle tavukçuluk gelişmektedir. Sivaslı İlçe merkezi ile birlikte köy ve kasabalarda toplam Koyun sayısı 17.100, Keçi sayısı 4.200'dür Sığır sayısı 5.965, dir.Bunların haricinde beslenen hayvan sayısı şu şekildedir: Hindi 1.900, Tavuk 97.691, Kaz 1.300, Arı kovanı 1.960'tır.²³⁵ Uşak'ta mera hayvancılığı yaygın olmadığı gibi örneğin Sivaslı İlçesi'nin Hacım Köyü'nde yüksek oranda mera alanı olmasına rağmen yoğun otlatma görülmesinden dolayı me-racılığın gerekliliklerinin yapılmadığı ve verimli olarak kullanılmadığı da anlaşılmaktadır; Ayrıca Sivaslı İlçesi'nde yapılan mera hayvancılığının, Uşak'ın diğer ilçelerine nazaran (arazi etkili de olarak) çok daha az olduğu tespit edilmiştir.²³⁶

Tablo-8: Sivaslı İlçesi 2014 Yılı Hayvan Mevcutları

2014 yılı Sivaslı İlçesi Hayvan Mevcutları														
Kasaba Adı	Sı-ğır	Ko-yun	Ke-çi	A-t	Eşe-k	Kat-ır	Kö-pek	Ke-di	Ta-vuk	Ticari	Hind-i	Ör-dek	Ka-z	Gü-vercin
Merkez	20 27	3250	16 15	1 3	75		207	26	1200	87000			40	580
Pınar-başı	12 91	2550	10 40	5	52		130	20	425	11000 0	52	32	22	270
Selçik-ler	13 98	2350	34 0	6	55		164	80	550	45000	125	110	13	600
Tatar	64 9	2450		5	47		125	20	273	32900 0	240			550

²³⁵ Hasan Can Demiray, *Uşak İlinde Mera Hayvancılığı Uygulamalarının Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri ABD, Danışman: Prof. Dr. Ahmet Gökkuş, Çanakkale, 2013, s. 44-45
Lütfi Özav, a.g.e.,s.153-159.

²³⁶ Hasan Can Demiray, a.g.ytz., s. 44-45.- Lütfi Özav, a.g.e.,s.153-159.

Köy Adı														
Ağaç-beyli	79 7	2450	26 5	2	20		105	10	778		35	20	10	200
Akarca	19 7	1015			11		24		260					50
Azizler	56 9	1160		1	12		40	10	980		22			30
Budak-lar	59 0	960		1	13		55	4	875		26	25		
Cinoğlu	69 2	570	45 0	2	21		40	15	740					
Eldeniz	28 6	1320	16 50	2	32		65	12	520					70
Erice	59 4	980	26 0		12		40	7	420		29			80
Hacım	37 8	1280		3	16		55	20	325		24			200
Ha-noğlu	51 2	840	12 10	1	23		32		260					40
Kara-boyalık	37 6	990	42 5	2	30	4	55	5	220			18		80
Keten-lik	35 0	850	87 0	1	21		90	11	310					65
Kökez	39 1	925		1	10		41	7	465		12	30		150
Özbeyli	29 9	850	22 50		52		45	5	289					20
Sal-manlar	34 4	1210		1	33	1	50	8	250					60
Samat-lar	43 1	1640	13 0		40		77	13	320					130
Sazak	23 3	850	17 0	2	23		44	4	120	29000				110
Yayalar	74 6	3100	32 0	4	63		85	10	650					200
Yenie-riçe	15 8	425			8		20	5	210					15
Top-lam	13 30 8	3201 5	10 99 5	7 0	66 9	5	1589	29 2	1044 0	60000 0	565	235	85	3500

2.1.3. Sanayi ve Ticaret

Uşak'ta tekstil sanayinin geçmiş zamanlardan beri çok önemli bir yeri vardır.

Uşak'ta battaniye sektörünün gelişmesi de öngörölmüş olan bu niteliğin bir uzantısı

gibi görmek yanlış olmayacaktır.²³⁷ Zaten Uşak Organize Sanayisindeki parsaların çoğunu da pamuk/dokuma/iplik ile ilgili alanlarda iş gören tezgâhlar oluşturmaktadır.²³⁸ Dokuma sanatının Osmanlı döneminde dahi en iyi icra edildiği yer olan Uşak'ta her ne kadar sanayileşme neticesinde (1907 H.Vilayet Salnâmesi'ne nazaran) bir kriz olduğu aşikâr olsa da, daha 50-60 yıl öncesine değin Uşak'ta ve çevresinde (ve tabii olarak Sivaslı'da) her evde dokuma tezgâhları bulunmakta, hanımlar dokumacılığı ve erkekler ise de bu emtianın satışını vb. işlemleri üstlenmekte ve haklı bir gurur ile bu sektörü canlı tutmaya devam etmekteydiler.²³⁹ Bu öyle bir gurur idi ki, Osmanlı döneminde Uşak halıları Avrupa'nın önemli soylu sınıfları tarafından ihraç edilmekteydi.²⁴⁰ 1860'lı yıllardan itibaren artan bu ilginin yoğun şekilde artması ile beraber bir ip fabrikasının kurulması da gündem dâhilinde yer almaktaydı.²⁴¹ Bu ve benzeri sanayilere bağlı olarak Uşak'ta boyacılık ve dericilik sanayinin gelişimini vurgulamak yanlış olmayacaktır.²⁴² Uşak'a nazaran Sivaslı'nın küçük organize sanayisinden de bahsetmek gerekmektedir. 21.01.1988 tarihinde kurulmuştur. 68 üyesi vardır. 64.000 metrekare arsa alanı vardır. Sekiz bloktan ibarettir. Bu küçük sanayi sitesinin ihale bedeli 2.861.000.000.000.TL'dir.2004 yılı toplam inşaat yapım harcamaları 266.750.000.000. TL'dir. Sivaslı'ya bir havuz yaptırılması, yeraltı sularının ilgili bakanlık tarafından ayrıntılı bir şekilde mercek altına alınması, daha 1988 tarihinin çok daha öncesinde 1950'li yıllarda Cumhurbaşkanı onaması ile Sivaslı'ya iki tane ticari kooperatif kurulmasının kararlaştırılması, 80'li yılların öncesinde de aslında Sivaslı'ya devlet tarafından gerekli önemin gösterildiği ve çalışmaların yapıldığının kanıtıdır.²⁴³

²³⁷ İrfan Kaygalak, *Türkiye'de Sanayi Kümelenmesi: Uşak Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve İktisadi Coğrafya ABD, Danışmanlar: Yrd. Doç. Dr. Arife Karadağ, Prof. Dr. Lütfi Özav, İzmir, 2011, s.s. 186-190.

²³⁸ Bekir Karakoç, *Uşak'ta Tekstil Sanayii*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşe Çağlıyan, Elazığ, 2007, s.s. 44-47.

²³⁹ Yüksel Sayan, *Uşak'taki Tarihi Türk Evleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi ABD, Danışman: Prof. Dr. Abdüsselâm Uluçam, Van, 1995, s.s. 14-16. Konunun özellikle Osmanlı dönemi için çok daha ayrıntılı bilgilelendirmesi adına Bkz.; Emek Yağcı Kılınç, *XVIII. Yüzyılda (1735-1800) Uşak'ta Dokumacılık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Adnan Şişman, Uşak, 2011.

Lütfi Özav, a.g.e.,s.161-162.

²⁴⁰ Çakmak, a.g.t, s. 100-101.

²⁴¹ Biray Çakmak, "XX. Yüzyıl Başında Uşak'ta Kurulan İp Fabrikaları", *UÜSBD*, S. 2, 2008, s.s. 46-53.

²⁴² Solak, a.g.t, s.s. 156-160.

²⁴³ Bkz. Belge 20-21-22-23.; BCA., 30.01/72.458.8.; BCA., 30.18.1.2/289.80.14.; BCA., 30.18.1.2/136.58.12.; BCA., 30.18.1.2/143.40.15.

İl genelinde dengeli ve planlı bir sanayileşmeyi sağlamak üzere Sivaslı İlçe- sinde de bir küçük sanayi sitesi kurulması bakanlığın hedefleri doğrultusunda çalışma- lar başlamıştır. İlgili kamu kuruluşlarının görüşleri alınarak 1995 yılında yer seçimi yapılan ve 60.705 metrekare alan da 100 işyeri ve sosyal tesisler kurulmasını hedefle- yen sanayi sitesinin arazi kamulaştırılması yapılmış, alt yapı ve üst yapı projeleri ba- kanlıkça hazırlanmış ve onaylanmıştır. Proje 2000 yılı ilave yatırım programına alın- mıştır. 2000 yılı ödeneği 80.000.000.000-TL'dir. İnşaat çalışmaları devam etmekte- dir.²⁴⁴

Testicilik Sivaslı'daki önemli sektörlerden birisi olup göz ardı edilmemelidir. Testicilik Uşak merkezden daha fazla yaygın olarak yapılmaktadır. 1930, 1940 ve 1950'li yıllarda en yaygın ve geçerli sanat testiciliktir. 15-16 yaşlarında çırak olan gençler, önce çamur yapmayı öğrenir, sonra çarka geçer, sırasıyla çanak yapmayı, kü- çük, orta ve büyü boy testi yapmayı öğrenir. Daha sonra testilerin kurutulması, fırın- lanması öğrenir. Bu aşama çok önemlidir, eğer fırının ısını ayarlayamazsan yaptığın testiler çatlamaya başlar.²⁴⁵

1980'li 90'lı yıllarda testi ocakları kapanmaya başlamıştır. 2000'li yıla gelin- diğinde yalnızca üç ocakta testi yapılmaya devam edilmiştir. Günümüzde testicilik sa- natı yapılmamaktadır. Bunun en önemli sebebi naylon ve plastik su kaplarının çoğal- ması ve buna paralel olarak suyu soğuk tutan testi yerine buzdolaplarının önem kazan- masıdır.²⁴⁶

Bütün bunların yanında ilçenin önemli gelir kaynaklarından biride tır ve kam- yon nakliyeciliğidir. İlçe ekonomisinde 1960 ilk Yurt dışı işçi göçleri ile birlikte Av- rupa'ya giden vatandaşların birikimleri önemli yer tutmaktadır.²⁴⁷ Bundan başka; do- kumacılık, halı, kilim, et ve süt ürünleri imalatı, un değirmenleri ve özellikle mermer ocakları yaygınlaşmıştır. Çileği büyük bir önem arz etmektedir. Her yıl Mayıs sonu Haziran başı düzenlenen ve evrenli mesire alanında yapılan çilek festivali ilçeye önemli bir geçim kaynağı sağlamaktadır.²⁴⁸

Son olarak belirtmek gerekir ki, Uşak'ın ahilik zamanlardan miras kalmış olan yaren odalarının kıymetinin bilindiği Sivaslı İlçesi'nin, yakın zaman içerisinde tamam-

²⁴⁴ İrfan Kaygalak, a.g.d.tz., s.125.

²⁴⁵ Lütü Özav, a.g.e.,s.165.

²⁴⁶ Tekin, a.g.e., 2004, s. 154-155.

²⁴⁷ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e., s.21.

²⁴⁸, Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, a.g.e., s. 21.

lanacak olan Ankara-İzmir hattı üzerindeki hızlı demiryolu yapımının bitmesi ile beraber aynı 1890'lı yıllarda ki gelişmelere temelde benzer, detaylarda ise çok daha farklı ve geliştirici özelliklere sahip unsurlar kazanacağı ve değerlendirileceği de aşikârdır.²⁴⁹

III: BÖLÜM

Sivaslı İlçesi Eğitim ve Kültür

3.1. Eğitim ve Kültürel Yapı

Sivaslı ilçesinin insanların etnik köken bakımından Oğuz Türklerine dayandığına dair kanıtlar ışığında ispatlanmıştır. Yerel halkın çoğunluğunu Santeke aşireti oluşturmakla birlikte Avşar, Horzum, Karaköçeli ve Cabar aşiretlerine mensup insan toplulukları ilçede yer almaktadır. İlçe insanının tamamına yakını dini yönden Müslümanlığı kabul etmiş olup mezhep bakımından Hanefiliği tercih etmişlerdir. Sivaslı ilçesinde bulunan yerel halkta Eski Türk yani Orta Asya Türklerine ait genel özellikleri görebilmekteyiz. Orta Asya Türklerinin inançlarını, kültürlerini, kıyafetlerini ve dilini yerel halk benimseyerek günümüze kadar taşıyıp muhafaza etmişlerdir.

Türk gelenek ve göreneklerine bağlı olan yöre halkı gerek yardımseverliğiyle gerekse imece usulünü benimsemeleriyle bilinmektedir. Bu özelliklerini gözle görülür bir şekilde bayramlarda, ölümlerde, geleneklerde ve göreneklerde bir araya gelmeleleriyle ortaya çıkmaktadır. Sivaslı ilçesinde yöre halkı arasında genelde doğu yörelerinde yaygın olduğu bilinen kan davası ve başlık parası gibi gelenekler bulunmamaktadır. Yöre insanları akrabalık bağına sadık kalarak bu bağı kuvvetlendirmişlerdir. Ayrıca, tek eşli evlilik tipi yörede yaygın olup geniş aile yapısından zamanla çekirdek aile yapısına geçme görülmektedir. Bunu geniş aile tipinin sayısındaki azalmadan anlaşılabilir. Yöre insanları genelde gündüz saatlerini kendi işlerini yapmakla geçirirken,

²⁴⁹ Ankara-İzmir Hızlı Demiryolu Hattı için Bkz.; Onur Acar, *Yüksek Hızlı Demiryollarının Kentsel Gelişim ve Arazi Kullanımı Üzerindeki Etkileri ve Uşak Kenti Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Bahçeşehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi ABD, Danışman: Prof. Dr. Güngör Evren, İstanbul, 2013.; Yaren Odaları hakkında kapsamlı bilgi için Bkz.; İsmail Oskay, "Ahilik'ten Günümüze Miras Köy Odaları (Yaren Odaları) Kökez Köyü Örneği", *II. Uşak Sempozyumu 13-15 Ekim 2011*, C. II, (Edt.: Doç. Dr. M. Murat Öntuğ, Arş. Gör. Yusuf İnel), Uşak Tanıtım Yılı Kapsamında Uşak Valiliği Uşak İli Kalkınma Vakfı Tarafından Yayınlanmıştır, Uşak, 2012, s.s. 801-810.

akşam saatlerini bir araya gelerek sosyal etkileşimlerde buldukları ya kahvehanelerde ya da komşu evlerinde geçirmektedirler.

Sivaslı ilçesinde eğlence mekânlarının olmaması yerel halkın sosyal hayatını olumsuz yönde etkilemektedir. Hareketli bir sosyal hayatı olmayan yöre halkı ya evlerinde televizyon izleyerek ya da kahvehanede çeşitli oyunlar oynayarak vakit harcamaktadırlar. Yöre insanları sınırlı olan sosyal aktivitelerini Evrenli Parkı, Uzunoluk Deresi ve Kocadağ gibi sayıca az olan yerlerde piknik yaparak gerçekleştirmektedirler. Başlıca sosyal etkileşimde buldukları aktiviteler arasında düğün, nişan, avcılık gibi faaliyetler yer alır. Bu faaliyetler arasında avcılık dikkat çekmektedir. İlçenin köylerinde üç bine yakın insan mevsimine göre avcılık yaptıkları gözlenmektedir.

İlçenin insanları düğün, bayram, festival ve toplantı gibi faaliyetlere büyük ilgi göstermektedirler. Örnek vermek gerekirse ilçenin kurtuluşu olan 31 Ağustos'ta her yıl düzenlenen kutlamaları gösterebiliriz. Bunun dışında Selçikler Yağlı Güreşleri, Kaymakamlık Kupası Futbol Müsabakaları ve Sivaslı Çilek Festivali yöre halkının büyük ilgi gösterdikleri etkinlikler arasında yer almaktadır.²⁵⁰ Çilek Festivali her yılın Mayıs ve Haziran aylarında düzenlenen "Sivaslı Çilek Festivali" ile çilek üretiminin artması hedeflenmiştir. Bu festival boyunca çileğin tanıtımı vurgu yapılmakla beraber en iyi çilek yarışması, çilek güzeli ve güzel çocuk seçimi, şiir, kompozisyon yazma ve türkü söyleme yarışmaları, yöre sanatçılarının ve ülke çapında ünlü sanatçıların yer aldığı programlar, halk oyunları gösterileri gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir.²⁵¹

Sadece pazartesi günleri kurulan pazarda yöre insanları ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Sivaslı ilçesinde spora büyük ilgi gösterilmektedir. Yağlı güreşler ve cirit sporu ilçede ön plana çıkmaktadır. Yakın zamana kadar düğün derneklerde yağlı güreşler yapılmaktaydı. Geleneksel olarak yağlı güreş sporu bölgede her yıl halen yapılmaya devam etmektedir. Her yıl yaz aylarında ilçenin "Selçikler Cingil Çayırı'nda" güreş müsabakaları düzenlenmektedir.²⁵²

3.1.2. Eğitim

²⁵⁰ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 78-79.

²⁵¹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 78-79.

²⁵² Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 78-79.

Sağlıklı ,akıllı bir nesil gelişmiş bir toplum, teknolojiye ve bilimde ileri merhalede olmak için tüm tüm dünya gibi Türkiye’de de eğitim önemli bir rol oynamaktadır. Bölgede Osmanlı dönemine ait medreseler yer almaktadır. Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren eğitim alanında bölgede atılım yapılmıştır. Burada okulların ve Halkevlerinin açılması eğitime ne kadar önem verildiğinin göstergesidir. Sivaslı’da ilk ortaokul 16 Aralık 1954’te açılmıştır. Uşak İli’nin üçüncü lisesi yine Sivaslı’da açılmıştır.²⁵³ Cumhuriyet yıllarından başlayarak okulların sayısında artış olduğu görülmektedir. Cumhuriyetin ilk yıllarında özellikle 1923’te Uşak’ın muhtelif yerlerine birçok okul açılmıştır. Sivaslı’ya bu yıllarda 4 ilk mektep yaptırılmıştır.²⁵⁴ Şimdi Sivaslı’da bulunan Osmanlı döneminden Cumhuriyet yılları içerisinde mevcut olan bu okullara kısaca bakalım:

Medreseler

Medrese, gerek dini gerekse bilimsel eğitimin verildiği mekanlara verilen adıdır. Medrese eğitimini Selçuklular’a kadar dayandırabiliriz. Çünkü, o döneme ait Anadolu’da Selçuklu medreseleri olduğu bilinmektedir. Selçuklu tesiriyle Osmanlı’da medrese eğitimine önem vermiş ve medreselerin sayılarını arttırmıştır. Osmanlı Devleti birçok yere medrese yaptırdığı gibi Uşak İli’nin Sivaslı Karyesi’ne az da olsa yaptırmıştır. Mevcut medreseler üzerinde kısaca duralım:

- ❖ **Kara İmam Efendi Medresesi:** Medrese Sivaslı Karyesi’nde bulunmakta olup kurucusu Kara İmam Efendi’dir. Kara İmam Efendi medreseye müderrislik görevinde bulunmuştur.
- ❖ **Mehmet Efendi Medresesi:** Sivaslı Karyesi’nde bulunan medreseyi Mehmet Efendi yaptırmıştır. Ayrıca Mehmet Efendi burada müderrislik de yapmıştır.²⁵⁵

❖ **Bali Bey Camiiindeki Muallimhane**

Bu muaallimhanenin Yapıtıranı tespit edilememiştir. Uşak kazasına bağlı Sivaslı Köyü’ nededir. Rebiyiilevvel 1197/Şubat 1789’da mektebe “Mustafa” muallim olarak atanmıştır.²⁵⁶

²⁵³ Adnan Şişman, Mustafa Ergün, Sadiye Tutsak, İrfan Bolat, “Eğitim”, *Cumhuriyetin Yetmişbeşinci Yılında Uşak*, Uşak Valiliği Yayınları, byy.yok., bty.yok, s. 54-55..(49-63).

²⁵⁴ Özlem Karahan, *Sadık Karahan ve Uşak’ta Eğitim (1930-1950)*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sadiye Tutsak, Afyon, 2008, s.141.

²⁵⁵ Sadiye Tutsak, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak (1923-1933)*, Uşak Belediyesi Kültür Yayınları Dizisi, İzmir, 1998, s. 82.

²⁵⁶ M. Murat Öntuğ, ”Hurufat Defterlerine Göre Uşak’taki Eğitim Müesseseleri (1702-1824)” Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi. 3.1999. s.166.

Merkez Okullar

Uşak'a bağlı Sivashlı ilçesinde Osmanlı Devleti'nin son zamanlarından Cumhuriyet yıllarına değin birçok okul yer aldığı bilinmektedir. Özellikle Cumhuriyet yıllarında okulların sayısında artış olduğunu görebilmekteyiz. Şimdi Osmanlı'nın son zamanlarında ve Cumhuriyet yıllarında kurulmuş okullara kısaca bakmakta fayda vardır.

- ❖ **Sivashlı Nahiyesi Merkez Mektebi:** Okul, 1917-1918 yıllarında Osmanlı döneminde Sivashlı'nın kuzeybatısında yapılmış olup okulun başmuallimi Ahmet Hamdi Bey, diğer bir muallimi ise Naciye Hanım'dır. Dönemin tedrisat müfettişliğinde bulunan Sadık Karahan tarafından okulun başmuallimi çabasından dolayı onurlandırılmıştır. 1931-1932 senesi ders döneminde üç sınıf, 96 öğrenci mevcutlu ve 2 muallimli bir okul olarak belirtilmektedir.²⁵⁷
- ❖ **31 Ağustos Ortaokulu:** Okul, Sivashlı merkezinde bulunmaktadır. 1964 yılında okul binası yapılmış olup 1965 Şubat ayında eğitim-öğretim hayatına başlamıştır. 1997 yılında yeni binasına taşınmıştır.²⁵⁸

Tablo-7: 31 Ağustos Ortaokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivashlı İlçesi Uzaklık
18	288	15	0	0	1	34 Km	Merkezde

Kaynak:http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/745838/okulumuz_hakinda.html 04.08.2015, 20:00

Tablo-7'de görüldüğü üzere okulun fiziki özellikleri bize sunulmuştur. Tablodan anladığımız kadarıyla eski binadan yeni binaya geçilmesiyle okulun kapasitesi artmış ve bazı eklemeler yapılmıştır.

²⁵⁷ Özlem Karahan, *a.g.t.*, s. 84.

²⁵⁸ http://www.sivashli.gov.tr/?title=31_agustos_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=312&ust=41&m_id=219 06.09.2015, 11:00.

Tablo-8: 31 Ağustos Ortaokulu Son Yedi Yıla Göre Öğrenci Sayıları²⁵⁹

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı (Anasınıfı Dahil)
2004-2005	412
2005-2006	423
2006-2007	435
2007-2008	417
2008-2009	432
2009-2010	406
2010-2011	372

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=31_agustos_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=312&ust=41&m_id=219 05.09.2015, 23:00.

Yakın tarihimizde okulun öğrenci sayısında istikrarlı olmasa da artma olduğunu tablo-8’de görmekteyiz. Bu tabloyu geçmişle karşılaştırma adına bakmakta fayda vardır. En fazla öğrenci sayısına 2006-2007 ders döneminde ulaşılmıştır. Ancak 2010-2011 yıllarında azalma görülmektedir. Konumuzun dışına çıkmamak için kısa durmakta fayda görülür.

Tablo-9: 31 Ağustos Ortaokulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları.

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	38	1	0	25
2005-2006	42	5	1	22
2006-2007	37	2	0	15
2007-2008	52	2	0	45
2008-2009	34	1	0	27
2009-2010	38	6	0	12

²⁵⁹ http://www.sivasli.gov.tr/?title=31_agustos_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=312&ust=41&m_id=219 05.09.2015, 23:00.

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=31_agustos_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=312&ust=41&m_id=219 17.05.2015, 22:46

- ❖ **Atatürk İlkokulu:** Ele aldığımız dönemin içinde kalan bu okul 11.08.1995 yılında Sivaslı ilköğretim Okulu olarak açıldı. Okulun kurucu müdürü Ali Osman AVCI'dır. 26.08.1994 tarihli İl Milli Eğitim Danışma Kurulu kararıyla Atatürk İlköğretim Okulu olarak değiştirilmiştir.²⁶⁰

Tablo-10: Atatürk İlkokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
20	286	14	0	0	1	-	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731624/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 22:16.

Tablo-10'da okulun tarihsel süreç içerisinde yeni bir çehreye büründüğü anlamaktayız. Günümüz şartlarına uygun yenilikler yapılmış ve öğrenci sayısında iyileştirmeye gidilmiştir. Ayrıca öğretmen sayısında artış da gözlenmektedir. Teknolojik gelişmeler sağlanmaya çalışılmıştır.

Tablo-11: Atatürk İlkokulu Son Yedi Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2004-2005	269
2005-2006	291
2006-2007	298
2007-2008	288
2008-2009	282
2009-2010	273
2010-2011	309

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=aturk_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=386&ust=41&m_id=220 17.05.2015, 16:21

Okulun ilk açıldığı tarihten günümüze kadar öğrenci kapasitesinde artma olduğunu tablo-11'de görebilmekteyiz. Yüzde yüze aşkın bir artışla öğrenci kapasitesinde

²⁶⁰http://www.sivasli.gov.tr/?title=aturk_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=386&ust=41&m_id=220 05.09.2015, 16:21.

genişlik söz konusudur. Tam anlamıyla yıldan yıla sürekli bir artış gözükmemektedir. Ancak öğrenci sayısında çok da bir dalgalanma yoktur.

Tablo-12: Atatürk İlkokulu Son Altı yıla Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	27	2	-	4
2005-2006	17	1	-	4
2006-2007	23	2	-	4
2007-2008	21	1	-	4
2008-2009	33	4	-	11
2009-2010	19	4	-	5

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=ataturk_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=386&ust=41&m_id=220 17.05.2015, 16:21.

- ❖ **Muammer Yazgan İlkokulu:** Okul, 1954 yılında Ortaokul olarak kurulmuş olup yeni binasında eğitim öğretime 1998 yılında başlamıştır. İş adamı Muammer Yazgan tarafından yaptırılmış olup, 1999-2000 eğitim-öğretim yılında tam anlamıyla okul faaliyetlere başlamıştır. Şu anda 218 öğrencisi bulunmaktadır.²⁶¹

Tablo-13: Muammer Yazgan İlkokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
18	241	11	1	0	1	36 Km	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731622/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 20:48.

²⁶¹http://www.sivasli.gov.tr/?title=muammer_yazgan_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=387&ust=41&m_id=267 17.05.2015, 16:58.

Tablo-13'te de görüldüğü gibi okul günümüz koşullarının sağlanmaya çalışıldığını söyleyebiliriz. Fiziki yönden yenilikler yapılmış olup öğrenci ve öğretmen sayılarında artış sağlanmıştır. Önceki okullarda olduğu gibi Sivaslı ilçe merkezinde yer almaktadır.

Tablo-14: Muammer Yazgan İlkokulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	313
2008-2009	305
2009-2010	310
2010-2011	303

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=muammer_yazgan_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=387&ust=41&m_id=267 17.05.2015, 16:58.

Tablo-14'te okulun günümüze yakın zamanlarda öğrenci sayısında artış olduğunu yıldan yıla artış ve düşüşler olduğunu tabloda görmekteyiz. Ancak önemli derecede bir dalgalanmadan söz edemeyiz. Okulun ilk açılışından günümüze kadar 214 öğrenci sayısının en fazla 2007-2008 yıllarında 313'e ulaştığı sonucuna varırız.

Tablo-15: Muammer Yazgan İlkokulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	37	11	-	9
2005-2006	16	4	-	2
2006-2007	38	11	-	8
2007-2008	39	15	1	1
2008-2009	39	18	1	6
2009-2010	34	18	-	8

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=muammer_yazgan_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=387&ust=41&m_id=267 17.05.2015, 16:58.

- ❖ **Cumhuriyet Ortaokulu:** Okul, Cumhuriyetin ilk zamanlarında 1927 yılında şimdiki Orman İşletme Şefliği'nin binasının bulunduğu yerde açılmıştır. İlk yıllar 3 yıllık eğitim vermiş olup, sonraki yıllarda 5 yıllık eğitime geçmiştir. 1937 yılında şimdiki binanın güneyinde uzun süre eğitim verdikten sonra bina kullanılamaz hale gelince şimdiki halk eğitim binasına taşınmıştır.²⁶² 12 yıl burada hizmet verdikten sonra halen kullanılmakta olan binaya 1986 yılında taşınmıştır. Şu an 244 öğrenciye eğitim verebilmektedir.²⁶³

Tablo-16: Cumhuriyet Ortaokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
12	208	91	0	0	0	35 Km	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731631/okulumuz_hakinda.html 17.05.2015, 23:15.

Tablo-16'dan da anlaşıldığı üzere Sivaslı ilçesinin merkezinde yer alan okul, zamanla öğrenci ve öğretmen sayılarını istikrarlı bir şekilde olmasa da artış olduğu görülmektedir. Yine günümüz şartları yakalanmaya çalışıldığı sonucu tablodan çıkarılabilir. Ancak diğer okullar gibi bir gelişme olduğundan söz etmek yanlış olur.

Tablo-17: Cumhuriyet Ortaokulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	242
2008-2009	240
2009-2010	244
2010-2011	246

²⁶²http://www.sivasli.gov.tr/?title=cumhuriyet_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=388&ust=41&m_id=268 17.05.2015, 17:16.

²⁶³http://www.sivasli.gov.tr/?title=cumhuriyet_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=388&ust=41&m_id=268 17.05.2015, 17:16.

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=cumhuriyet_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=388&ust=41&m_id=268 17.05.2015, 17:16.

Yakın zamanlara gelindikçe öğrenci sayısında artış olduğu Tablo-17’de yinelenmiştir. Küçük oynamalar olsa da sayısal verilerde pek fazla oynama olmamıştır. Önceki tablolarda olduğu gibi önemli bir öğrenci sayısı Sivaslı merkezinde toplandığı anlaşılmaktadır.

Tablo-18: Cumhuriyet Ortaokulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	20	1	-	19
2005-2006	22	-	-	20
2006-2007	30	4	-	26
2007-2008	20	2	-	17
2008-2009	20	4	-	16
2009-2010	24	11	-	4

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=cumhuriyet_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=388&ust=41&m_id=268 17.05.2015, 17:16.

- ❖ **Sivaslı Anadolu Lisesi:** Sivaslı ilçesinin merkezinde yer alan okul, 1954 yılında ortaokul, 1972 yılında lise ve ortaokul, 1998-1999 öğretim yılında çok programlı lise, 2007-2008 öğretim yılında genel lise, 2011-2012 öğretim yılında Anadolu Lisesine dönüştürülmüştür. 2012 yılında, 1964 yılında yapılmış olan binaya taşınmıştır. Eğitim - öğretime bu binada devam edilmektedir.²⁶⁴ Okul çeşitli değişiklikler yapılmıştır. Bu yeniliklerle okul yeni bir çehre kazanmıştır.

²⁶⁴http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/973837/icerikler/tarihce_67026.html?CHK=89b3ea7c3f047d0a312dc8e35ee1db6e 17.05.2015, 22:10

Tablo-19: Sivaslı Anadolu Lisesi Genel Bilgiler

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
27	297	14	1	0	1	35 Km	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/973837/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 21:04.

Tablo-19’da görüldüğü üzere bilimsel ve teknolojik gelişmeler takip edilmeye çalışılmıştır. Önceki okullar gibi ilçe merkezinde hatırı sayılır bir öğrenci sayısına eğitim vermektedir. 1954’ten bu yana öğrenci ve öğretmen kapasitesini genişletmişlerdir. Burada yeni binaya geçilmesinin tesiri muhakkak vardır.

- ❖ **Dursun Yalım Fen Lisesi:** Ele aldığımız dönemin dışında kalsa da bölgedeki eğitim faaliyetlerin arttığını günümüzde açılan okullarda da görebilmekteyiz. Okul, 2014-2015 Eğitim Öğretim yılında hizmete açılmıştır. Uşak-Sivaslı’lı hayırsever Özkan YALIM 09.01.2010 tarihinde Akarca Köyü yolu üzerinde trafik kazasında kaybettiği babası Dursun YALIM anısına yapımını üstlendiği okuldur.²⁶⁵ Okulun kapasitesi 150 öğrenciliktir.²⁶⁶

Tablo-20: Dursun Yalım Fen Lisesi Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
1	150	16	1	0	0	34 Km	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/758559/okulumuz_hakkinda.html 17.09.2015, 23:57.

Tablo-20’de görüldüğü üzere okul günümüz şartlarına uygun olarak yapılmış olup geçmişten günümüze eğitim faaliyetlerinin geliştiği sonucuna varabiliriz.

²⁶⁵Tekin, a.g.e, 2006, s. 164.

²⁶⁶http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/758559/icerikler/tarihce_1346386.html?CHK=8bb6b4efcb86ac83c82d2d10e1f3970d 06.09.2015, 11:00.

- ❖ **Sivaslı İmam Hatip Ortaokulu:** Yine ele aldığımız dönemin dışına çıksa da eğitim faaliyetlerinin Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze değin devam ettiğini görmemiz açısından yakın tarihte açılan bu okulun da hakkında kısaca bilgi vereceğiz. 2014-2015 yılına yetiştirilecek yeni okul binamız yapılıncaya kadar okulumuz ilçe merkezinde halk eğitim merkezi binasında eğitim öğretimini sürdürmektedir.

Tablo-21: Sivaslı İmam Hatip Ortaokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
7	97	4	0	0	0	34 Km	Merkezde

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/749020/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 23:25

Sivaslı merkezinde bulunan bu okul diğer okullara göre öğrenci ve öğretmen kapasitesi azdır. Bu çıkarımı tablo-21 teyit eder bir niteliktedir. 1966 yılında Sivaslı'da bir de akşam kız lisesi açılması kararlaştırılmış ise de, yararlanılan arşiv belgesinin hemen bir sonraki sayfasında da görüleceği üzere, raporu kaleme alan ve aynı zamanda bir Uşaklı olan dönemin Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz, bazı yörelerde açılmalarına rağmen, planlanan ancak açılmayan okullar olduğunu belirtmiş ve Sivaslı Akşam Kız Lisesi'nin akıbeti de maalesef aynı olmuştur.²⁶⁷

Kasaba Okulları

Bu okullar merkez okulları kadar olmasa da yine de belli sayıda öğrenciyi kendi bünyesinde barındırmaktadır. Olanaklar doğrultusunda öğrencilere eğitim verilmeye uğraşıldığı yorumunu yaparsak yanlış demiş olmayız. Bu okullara ele aldığımız bölgeye sadık kalarak kısaca okullar hakkında bilgi verelim:

- ❖ **Ağaçbeyli İlköğretim Okulu:** Sivaslı İlçesi'nde bağlı Ağaçbeyli kasabasında bulunan bu okul, 1947-1948 yılında eğitim-öğretime açılan Ağaçbeyli İlkokulu ile "1975-1976" yılında açılan Ağaçbeyli Ortaokulu "19.08.1987 tarih ve 20872

²⁶⁷ Bkz. Belge 19.; BCA., 30.01/91.573.4.

sayılı Milli Eğitim Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı, İlköğretim Genel Müdürlüğü'nün isteği üzerine birleştirilerek 1986-1987 yılında Ağaçbeyli İlköğretim Okulu olarak faaliyete başlamış olup, şu an okulda 128 öğrenci eğitim görmektedir.²⁶⁸

Tablo-22: Ağaçbeyli İlkokulu Genel Bilgileri

Ağaçbeyli İlkokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
12	105	8	1	0	1	47 Km	12 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731628/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 20:42

Tablo-22'de okulun ilk açılışından bu yana öğrenci ve öğretmen kapasitelerinin, derslik ve laboratuvar sayılarının arttığını görebilmekteyiz. Bazı merkez okullardan daha fazla kapasiteye sahiptir. Teknolojik ve bilimsel olanakların zorlandığı bu tablodan anlaşılmaktadır. Ortaokulla birleşerek yeni bir eğitim yuvası haline gelmiştir.

Tablo-23: Ağaçbeyli Ortaokulu Genel Bilgileri

Ağaçbeyli Ortaokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
7	43	5	1	0	1	47	14

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731642/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 23:05.

Yukarıdaki tablo-23'te ilkokula nazaran öğrenci ve öğretmen sayılarının az olduğu yorumunu yaparsak yanlış olmaz. İlkokulla birleşerek kapasitede artış olmuştur. Olanakların el verdiğince burada da zorlanıldığını ve teknolojik ve bilimsel yenilikler yapılmaya çalışılmıştır.

²⁶⁸http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=389&ust=41&m_id=269 17.05.2015, 17:43.

Tablo-24: Aaçbeyli İlköğretim Okulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	108
2008-2009	107
2009-2010	128
2010-2011	106

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=389&ust=41&m_id=269 17.05.2015, 17:43.

Tablo-24'te görüldüğü üzere öğrenci sayısında artış ve azalmalar olmuştur. Burada ailelerin çocuklarını daha eğitim görmeleri için büyük şehirlere veya Uşak şehir merkezine göndermelerinin tesiri vardır. Ayrıca daha rahat bir yaşam için aileler başka yerlere göç edebilmektedir.

Tablo-25: Aaçbeyli İlköğretim Okulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	10	1	-	
2005-2006	9	3	-	
2006-2007	9	2	-	2
2007-2008	13	1	-	3
2008-2009	11	2	-	2
2009-2010	9	2	-	1

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=389&ust=41&m_id=269 17.05.2015, 17:43.

Tablo-25'te ise son zamanlarda liselere geçiş sınavındaki öğrenci başarıları yansıtılmıştır.

- ❖ **Pınarbaşı Recep Dinç İlköğretim Okulu:** Okul, ilk olarak 1946 yılında mes-citte eğitim öğretime başlamıştır.1948 yılında tek derslikli bir bina yapılarak

eğitime burada devam edilmiştir. Daha sonra ise eğitime 1970 yılında iki derslikli yeni bir binada devam edilmiştir. 1948 yılında yapılan bina eskidiği ve kullanışsız hale geldiği için, 1986 yılında yıkılarak yerine üç derslikli yeni bir bina yapılarak eğitim sürdürölmeye çalışılmıştır.²⁶⁹ 25 Ekim 1996 hayırsever Hacı Recep DİNÇ'in yapımını üstlendiği ilk önce beş derslikli bir bina tahsis edilmiştir. 2001 yılı itibariyle bu binanın üst katı yapılmıştır. Halen on beş derslik mevcut olup, şu an 263 öğrenci bulunmaktadır. Ahmet MERSİN tarafından yaptırılan çok amaçlı salon da tamamlanıp hizmete girmiştir. Okul Pınarbaşı

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
11	156	18	1	0	1	36 Km	1 Km

Kasabası'nda bulunmaktadır.²⁷⁰

Tablo-26: Pınarbaşı Recep Dinç İlköğretim Okulu Genel Bilgileri

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731629/okulumuz_hakinda.html 17.05.2015, 22:31.

Tablo-26'da da göröldüğü üzere bazı Sivaslı'nın merkez okullarından daha fazla öğrenci ve öğretmen kapasitesine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Okulun ilk açılışından 2001 yılı da dahil okulun çehresinde değişiklik söz konusudur. Burada gerek derslik sayısının artması gerekse çağımızın gereksinimi olan bilgisayarlar ve laboratuvar eklenmesi okulda eğitim kalitesi üst seviyeye çıkarılmaya çalışılmıştır.

Tablo-27: Pınarbaşı Recep Dinç İlköğretim Okulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	270
2008-2009	260
2009-2010	263
2010-2011	270

²⁶⁹http://www.sivasli.gov.tr/?title=pinarbasi_recep_dinc_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=390&ust=41&m_id=270 17.05.2015, 18:43.

²⁷⁰http://www.sivasli.gov.tr/?title=pinarbasi_recep_dinc_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=390&ust=41&m_id=270 17.05.2015, 18:43.

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=pinarbasi_recep_dinc_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=390&ust=41&m_id=270 17.05.2015, 22:31.

Yukarıdaki tabloda okulun yakın tarihimize kadarki öğrenci sayılarındaki değişimlerin sayısal verileri sunulmuştur. Görüldüğü üzere fazla bir değişiklik olmadığı gibi bazı Sivaslı merkez okullarından daha kapasiteli olduğunu çıkarmamız mümkündür.

Tablo-28: Pınarbaşı Recep Dinç İlköğretim Okulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	16	-	-	4
2005-2006	10	1	-	1
2006-2007	16	-	-	2
2007-2008	21	1	-	2
2008-2009	30	4	1	5
2009-2010	23	9	-	4

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=pinarbasi_recep_dinc_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=390&ust=41&m_id=270 17.05.2015, 22:31

Tablo-28’de bu okulun son zamanlarda sınavlarda öğrencilerinin elde ettiği başarıyı görmekteyiz.

- ❖ **Selçikler Av. Nurettin- Meliha Akarsu İlkokulu:** Selçikler Kasabası’nda bulunan okulun yapımı 1946 yılında köylüler tarafından başlatılmıştır. İlk öğretmen İsmail Alaca’dır. Okul 1947–1948 eğitim öğretim yılında 19 kız 34 erkek olmak üzere 53 öğrencisi mevcuttu. 2014-2015 yılında I. kademedede 141 öğrenci olup, 68 erkek 73 kız öğrenci; II. kademedede 78 öğrenci 38 erkek, 40 kız öğrenci öğrenimine devam etmektedir. Ayrıca anasınıfında 5 kız 14 erkek öğrenci bulunmaktadır. Okulda toplam 219 öğrenci öğrenim görmektedir. Okul 2000-2001 eğitim öğretim yılında isim değiştirmiştir. Nurettin Akarsu ve eşi

Meliha Akarsu'nun yardımları dolayısıyla okulun adı Av. Nurettin-Meliha Akarsu yapılmış ve Şu an 241 öğrencisi mevcuttur.²⁷¹

Tablo-29: Selçukler Av. Nurettin-Meliha Akarsu İlkokulu Genel Bilgileri

Av. Nurettin-Meliha Akarsu İlkokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
5	122	5	1	0	1	38 Km	2 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731639/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 21:10.

Okul tablo-29'da gösterilen sayısal verilerden daha fazla gelişme göstermiştir. Okulun ilk yapılışından günümüze kadar öğrenci ve öğretmen sayılarında artış olmuştur. ayrıca, derslik, laboratuvar ve bilgisayar sınıfı gibi yenilikler yapılarak eğitimi daha kaliteli hale getirmeye uğraşmıştır.

Tablo-30: Selçukler Av. Nurettin-Meliha Akarsu Ortaokulu Genel Bilgileri

Av. Nurettin-Meliha Akarsu Ortaokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
6	75	6	1	0	1	38 Km	2 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731639/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 21:22.

Bir önceki tablo gibi öğrenci ve öğretmen sayılarında artma, derslik, laboratuvar ve bilgisayar sınıfı gibi sonradan eklenen düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Bölgede günümüze kadar eğitim faaliyetleri devam ettiğini görebilmekteyiz.

Tablo-31: Selçukler Av. Nurettin-Meliha Akarsu İlkokulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

²⁷¹http://www.sivasli.gov.tr/?title=selcikler_av_nurettin_meliha_akarsu_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=391&ust=41&m_id=271 17.05.2015, 19:00.; http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731632/icerikler/okulumuz-tarih-cesi_121551.html?CHK=95be09f4084d62d773b566777de72125 17.05.2015, 21:29.

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	212
2008-2009	223
2009-2010	241
2010-2011	240

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=selcikler_av_nurettin_meliha_akarsu_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=391&ust=41&m_id=271 17.05.2015, 19:00.

Okulun yukarıdaki tabloya göre öğrenci sayısında artış olduğu gözlenmektedir. Sayısal veriler arasında aşırı bir uçurum söz konusu değildir. Okulun ilk eğitim faaliyetlerinden bu yana gelişmeler bulunmaktadır.

Tablo-32: Selçikler Av. Nurettin-Meliha Akarsu İlkokulu Son Dört Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Başvuru	Kazanan
2006-2007 (OKS)	17	8
2007-2008 (SBS)	18	9
2008-2009 (SBS)	13	6
2009-2010(SBS)	16	8

Kay-

nak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=selcikler_av_nurettin_meliha_akarsu_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=391&ust=41&m_id=271 17.05.2015, 19:00.

Okuldaki öğrencilerin sınavlarda gösterdiği başarı oranı yaklaşık yüzde ellidir. Bu da okulda yapılan bazı düzenlemelerin öğrenciler üzerinde olumlu etki olduğu sonucuna varabilmemiz mümkündür.

- ❖ **Tatar İlköğretim Okulu:** Tatar Kasabası'nda yer alan okul, Cumhuriyetin ilk yıllarında 1926'da eğitim öğretime açılmıştır. Çevredeki köylerden olan Dedeballar, Yayalar, Ağaçbeyli, Karalar, Göceler, Pınarbaşı köy ve kasabalardaki çocuklar da burada eğitim görmüştür.²⁷² Okulda 2 yıl eski yazı (Osmanlı Türkçesi) ile eğitim-öğretim görülmüş, 1928 yılında Latin alfabesine geçilmiştir. 1973 yılında ortaokul olarak aktif hale gelmiş, 1995 yılında Dedeballar ilkokulu

²⁷² http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=392&ust=41&m_id=272 17.05.2015, 19:15.

ile birleşmiş, daha sonra ilköğretime dönüştürülmüştür. 1998 yılında yeni binasına taşınmış olup, şu an 226 öğrenci eğitim görmektedir.²⁷³ Çoğu merkezdeki okula göre daha fazla öğrenciyi bünyesinde barındırmaktadır.

Tablo-33: Tatar Ortaokulu Genel Bilgileri

Tatar Ortaokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
11	210	12	1	0	1	42 Km	7 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731640/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 20:58.

Cumhuriyetin ilk yıllarında açılmış olan bu okul, yukarı tablodaki istatistiklere göre zamanla gelişmeler göstermiştir. Burada gerek öğrenci ve öğretmen sayılarındaki artışı gerekse derslik, laboratuvar ve bilgisayar sayılarındaki artışı ilk başta olumlu yönde vir izlenim bırakmaktadır. Eğitim kalitesi arttırılmaya çalışılmıştır. Öğrencilerin elde ettiği başarılar ile eğitim kalitesi paralellik gösterir. Bu yüzden başarı oranlarına da bakılmalıdır.

Tablo-34: Tatar İlkokulu Genel Bilgileri

Tatar İlkokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
7	105	7	1	0	0	42 Km	7 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731630/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 23:30.

²⁷³ http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=392&ust=41&m_id=272 17.05.2015, 19:15.

Bölgedeki olanaklar doğrultusunda bir önceki tablo gibi okulun ilk açılışından günümüze kadar öğrenci ve öğretmen sayılarında artma söz konusudur. Buna derslik ve laboratuvar gibi okulun fiziki yönden yenilikleri de eklememiz mümkündür.

Tablo-35: Tatar İlköğretim Okulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	224
2008-2009	222
2009-2010	226
2010-2011	213

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=392&ust=41&m_id=272 17.05.2015, 19:15.

Tablo-35'te yıldan yıla öğrenci sayılarında azalma ve artış olmuştur. Fakat sayısal veriler arasında fazla bir fark olmadığı görülmekte ve küçük dalgalanma bulunmaktadır. Yapılan yeniliklerle öğrenci sayısı aynı doğrultuda olmadığı sonucunu çıkarabiliriz. Ancak tama anlamıyla yorum yapabilmek için diğer faktörleri de hesaba katmak gerekmektedir.

Tablo-36: Tatar İlköğretim Okulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	21	5	-	16
2005-2006	11	3	-	8
2006-2007	20	3	-	12
2007-2008	19	2	-	14
2008-2009	25	2	-	15
2009-2010	21	7	-	4

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=392&ust=41&m_id=272 17.05.2015, 19:15.

Tablo-36'da da görüldüğü üzere okuldaki öğrencilerin sınavlardaki başarı oranı yüzde yirmi ile yüzde otuz arasında değişiklik göstermektedir.

- ❖ **Yayalar İlköğretim Okulu:** Yayalar Kasabası'nda bulunan bu okul ilk olarak 1949–1950 eğitim öğretim yılında, Yayalar İlkokulu olarak hizmete girmiştir. 1992–1993 eğitim-öğretim yılında ise yeni hizmet binasına taşınarak Yayalar İlköğretim Okulu adını alarak eğitime açılmıştır.²⁷⁴ 2013-2014 eğitim öğretim yılından itibaren Yayalar İlkokulu ve Yayalar Ortaokulu olarak ikiye ayrılmıştır.²⁷⁵

Tablo-37: Yayalar İlkokulu Genel Bilgileri

Yayalar İlkokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
10	164	10	0	0	1	40 Km	10 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731627/okulumuz_hakinda.html 17.05.2015, 20:54.

Yukarıdaki tablodaki sayısal veriler öğrenci ve öğretmen kapasitesi bakımından merkez okulları gibi olduğunu hatta bazı okullardan daha iyi olduğu sonucuna varabiliriz. Okula zamanla değişiklik yapılarak imkânlar zorlanmıştır. Eğitim kalitesi arttırılmaya uğraşıldığı yorumuna varabilmek başarı oranlarına ve diğer faktörlere bakmamızda fayda vardır.

Tablo-38: Yayalar Ortaokulu Genel Bilgileri

Yayalar Ortaokulu							
Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
10	105	9	1	0	1	45 Km	12 Km

²⁷⁴http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273 17.05.2015, 19:41.

²⁷⁵http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273 17.05.2015, 19:41.; http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731635/icerikler/yayalar-ortaokulu-tarihcesi_1365851.html?CHK=327b8a0267fb244c6f308dec0cf502bd 17.05.2015, 22:36.

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731635/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 22:43.

Okulun ilk açılışından günümüze kadar öğrenci kapasitesi arttırılmaya çalışılırken eğitime katkı sağlayacak bilimsel ve teknolojik atılımların da yapıldığını tablodan çıkarabiliriz. Büyük şehirler gibi olmasa da bölge imkanları olabildiğince zorlandığını söyleyebiliriz. Daha sağlıklı sonuçlar elde edebilmek için bölgeyi yerinde gözlemlemek gerekmektedir.

Tablo-39: Yayalar İlköğretim Okulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	297
2008-2009	303
2009-2010	364
2010-2011	341

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273 17.05.2015, 19:41.

Tablo-39'da öğrenci sayılarında önemli değişiklik bulunmaktadır. Artma ve azalmaları farklı etmenlere dayandırabiliriz. 2010 yılına kadar öğrenciler ciddi bir artma söz konusudur. Bunu okulun verdiği eğitimin kaliteli olduğunu veya bölgeye dışarıdan göç edenler olduğunu söyleyebiliriz. Eğitim kalitesini başarı oranlarıyla karşılaştırmamız gerekir ki sağlıklı bir sonuca varabilelim.

Tablo-40: Yayalar İlköğretim Okulu Son Altı Yıla Göre Oks ve Sbs Başarı Oranları

Yıl	Sınava Giren Öğrenci Sayısı	Yerleşen Öğrenci Sayısı		
		Anadolu Lisesi	Fen Lisesi	Diğer
2004-2005	16	-	-	12
2005-2006	19	-	-	10
2006-2007	22	1	-	9
2007-2008	18	3	-	12
2008-2009	15	5	1	9
2009-2010	16	4	1	4

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273 17.05.2015, 19:41.

Tablo-40'ta görüldüğü üzere öğrencilerin başarı oranları düşük seviyededir. Bu da tablo-39'daki öğrenci sayısındaki artışın eğitim kalitesiyle ilgili olmadığını ortaya koymaktadır.

Köy Okulları

Bölgedeki köy okulları, merkez ve kasaba okullarından sonra gelmektedir. Köy okulların verdikleri eğitim, sağladıkları imkanlar, öğrenci kapasitesinin düşük seviyede olması köylerde olan aile çocukları dışında çocukların gelmemesine neden olmaktadır. Genelde köylerdeki çocuklar iyi bir eğitim için daha büyük yerleri tercih edebilmektedirler. Tabii bunda ekonomik, sosyal ve toplumsal faktörlerin tesiri olduğunu belirtmemiz gerekir. Şimdi Sivaslı İlçesi'ndeki bazı köy okulları hakkında bilgi vermemiz lazım gelir:

- ❖ **Bulkaz Köyü Mektebi:** Mektebe ait bina bulunmamaktadır. Eğitim hayırsever bir ihtiyar bir kişinin tahsis ettiği bir odada sürdürülmüştür. 1931-1932 yıllarında dönemin tedrisat müfettişi olan Sadık Karahan, köydeki okul binası olmadığı hususunu rapor etmiştir. Yalnız köyde bina sıkıntısı olmamakla birlikte öğrencilerin devamsızlık problemi de bulunmaktadır. Sadık Karahan köy ihtiyar heyetiyle görüşerek öğrencilerin eğitimine mani olmamaları konusunda uyarılarda bulunmuştur. Mektebin muallimi Yaşar Bey olmakla birlikte 84 öğrenci kapasitesi vardır.
- ❖ **Tatar Köyü Mektebi:** Mektep, yarım kargir ve sağlık koşulları bakımından eksikliği olan bir bina yapısı vardır. Binada eş derslik ve bir muallim odası yer almaktadır. 60 öğrenci kapasiteli ve geniş bahçesi olan bu mektebin muallimi Ali İlhan Bey'dir. 1931-1932 yıllarında dönemin tedrisat müfettişi olan Sadık Karahan, 30 öğrencinin eğitime düzensiz bir şekilde katıldığını ve muallimin köyde yetersiz kaldığını gözlemlemiş Kütahya Maarif Müdürlüğü'ne rapor etmiştir.
- ❖ **Kureyş Köyü Mektebi:** Mektebe tahsis edilmiş bir bina bulunmamaktadır. Eğitim tozlu, rutubetli ve eski bir odada yapılmaya çalışılmaktaydı. Dönemin müfettişi Sadık Karahan 1933 yılının ilkbahar aylarında yeni bir bina yapılması konusunda bildirimde bulunmuş olup, 49 mevcutlu ve 3 derslikten oluşan

mektebin muallimi Fehmi Selçuk Bey'dir. Sadık Karahan Maarif Müdürlüğü'ne bildirdiği raporda okul eşyası eksikliği ve muallimin yeterli seviyede olmadığını sunmuştur.

- ❖ **Azizler Köyü Mektebi:** Mektebe ait bir bina mevcut değildir. Bir derslik ve bir muallim odası bulunmaktadır. Okulun ihtiyaçları fazla olmakla birlikte tamir ve tadilat gereksinimi vardır. Muallimi Abdullah Bey olup zorluklar içinde bir eğitim sürdürülmektedir.
- ❖ **Kökeç Köyü Mektebi:** Köyün camisinin avlusunda mektep binası yer almaktadır. Bina, İki derslik ve bir muallim odasından oluşmaktadır. Muallimi Hasan Tahsin Bey olup, üç sınıf ve 43 mevcutla eğitim vermeye çalışmaktadır. Okul araç ve gereçlerinde eksikler bulunmaktadır.
- ❖ **Hacım Köyü Mektebi:** Üç sınıf ve 42 mevcutla eğitim verilmeye çalışılan bu mektep üç odalı toprak bir yapıdan oluşmaktadır. Mektebin muallimi Hulusi Bey'dir. Okulun gereksinimleri fazladır.²⁷⁶
- ❖ **Eldeniz Mevlüt Kara İlköğretim Okulu:** Eldeniz Köyü'nde yer alan okul, ilk defa 1953 yılında iki sınıfın birleştirilmesiyle eğitim öğretim vermeye başlamıştır. 1974 yılında şimdiki ilk hizmet binasının doğu tarafına iki derslikli bir bina daha yapılarak normal eğitim öğretime geçilmiştir. Halen iki bina da kullanılmaktadır. 2009 yılında okulun ismi Mevlüt Kara İlköğretim Okulu olarak değiştirilmiş olup, şu an 108 öğrenci eğitim-öğretim görmektedir.²⁷⁷
- ❖ **Budaklar İlkokulu:** Budaklar Köyü'nde bulunan bu okul 1962 yılında eğitim-öğretime vermeye başlamıştır. Okulun bahçesi geniş ve ağaçlandırılmıştır. Okulun iki tane hizmet binası bulunmaktadır. İlk hizmet binası 1962 yılında hizmete girmiş, ikinci bina ise 1987 yılında hizmete girmiş olup, şu an 37 öğrenci eğitim görmektedir.²⁷⁸

²⁷⁶ Özlem Karahan, *a.g.t.*, s. 85-89.

²⁷⁷ http://www.sivasli.gov.tr/?title=eldeniz_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=394&ust=41&m_id=274 17.05.2015, 19:56.

²⁷⁸ <http://sivaslibudaklarilkokulu.meb.k12.tr/> 23.11.2018.

Tablo-41: Budaklar İlkokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
3	32	3	0	0	0	25 Km	18 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975048/okulumuz_hakinda.html 17.05.2015, 23:38.

❖ **Kökez Şehit Ruhi Çetin Ortaokulu:** Okulun binası 1926 yılında mahalli imkânlarla yapılarak hizmete girmiştir. 1946 yılında bu bina yenilenmiştir. 1979 yılında yeni bina yapılarak ortaokul olarak eğitime açılmıştır.²⁷⁹ Bir çok köyde ortaokul yokken, bu köyde ortaokul 1979 yılında kurulmuştur.²⁸⁰ Bunda en büyük etken o dönem Milli eğitim bakanı olan Uşak-Sivaslı- Azizler köyü doğumlu olan Rahmetli Tarihçi Orhan Dengiz'in bu iki köye sağlık ocağını istersiniz ortaokul mu diye sormuştur. Kökezliler ortaokul istediklerini ifade etmişler ve köye 1979 senesinde ortaokul kurulmuştur.

1986'da ilkokulla birleşerek ilköğretim olmuştur. 1997-1998 eğitim-öğretim yılına kadar tek katlı olan binanın ikinci katı yapılmış olup 1998-1999 öğretim yılında iki katlı bina olarak hizmete girmiştir. Yine 1998-1999 eğitim-öğretim yılında çevre köylerin Hacım, Salmanlar, Samatlar, Budaklar köylerinin çocukları da burada eğitim görmüştür.²⁸¹ Şu an 151 öğrenci eğitim görmektedir.

Bahçe alanı 3375 metrekaredir. Okul binasının batı tarafına meyve ağaçları ve çam ağaçları dikilmiştir. Spor sahasının kuzey tarafına tamamen çam ağaçları dikilmiştir. Bahçe duvarlarının kenarlarına ikişer metre ara ile çeşitli ağaçlar(çam, akasya vb.) dikilmiştir. Okul binasının güney kısmına gül ve salkım söğütler dikilmiştir. Atatürk büstünün etrafına yarım metre yüksekliğinde duvar çekilerek toprak ve gübre ile doldurularak çeşitli renklerde menekşeler dikilmiştir. 1999-2000 eğitim öğretim yılında Orman Müdürlüğü ile temasa geçilmiş kuruyan ve tutmayan ağaçların yerine çam

²⁷⁹ <http://sehitruhicetinortaokulu.meb.k12.tr/> 23.11.2018.

²⁸⁰ <http://sehitruhicetinortaokulu.meb.k12.tr/> 23.11.2018

²⁸¹ http://www.sivasli.gov.tr/?title=kokez_sehit_ruhi_cetin_ilkogretim_okulu&m=Sayfa-lar&id=396&ust=41&m_id=276 17.05.2015, 20:13.

ağaçları dikilmiştir. 2002-2003 Eğitim öğretim yılında İlçe Jandarma Komutanlığı ile işbirliği yapılarak 50 adet çam fidanı dikilmiştir. ²⁸²

Tablo- 42: Kökez Şehit Ruhi Çetin Ortaokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
4	88	5	1	0	1	22 Km	14 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731592/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 22:20.

❖ **Cinoğlu İlköğretim Okulu:** Cinoğlu Köyü'nde yer alan bu okul tek derslik olarak 1962 yılında açılan Okulun ek sınıfı 1965 yılında yapılmıştır. Okulun dış duvarları 1976 yılında imece usulü ile yapılmış olup, şu an 44 öğrenci eğitim görmektedir. ²⁸³

Tablo-43: Cinoğlu İlköğretim Okulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
4	60	2	0	0	0	45 Km	10 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975049/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 23:34.

Tablo-44: Cinoğlu İlköğretim Okulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	54
2008-2009	47
2009-2010	44
2010-2011	47

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=cinoglan_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=397&ust=41&m_id=277 17.05.2015, 20:23.

²⁸² Oskay,a.g.t. s.4.

²⁸³ <http://cinogluilkokulu.meb.k12.tr/tema/index.php> 17.05.2016, 20:23.

Erice İlkokulu: Erice Köyü'nde bulunan bu okul 1955 yılında kurulmuştur. 1957 yılında eğitim-öğretim vermeye başlamıştır. Köyün okuma-yazma oranı yüksek seviyededir. Bunda Atatürk'ün 100. doğum yıldönümü olan 1981 ve sonraki birkaç yıl içinde yapılan okuma-yazma seferberliğine katılım yüksek olması önemli bir etken olmuştur, şu an okulda 30 öğrenci eğitim görmektedir.²⁸⁴

Tablo-45: Erice İlkokulu Genel Bilgileri

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
3	32	2	0	0	0	30 Km	15 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975050/okulumuz_hakinda.html 17.05.2015, 23:45.

Tablo-46: Erice İlkokulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	10
2008-2009	22
2009-2010	30
2010-2011	25

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=erice_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=398&ust=41&m_id=278 17.05.2015, 20:31.

- ❖ **Samatlar İlkokulu:** Samatlar Köyü'nde yer alan okul, 1962 yılında faaliyete geçmiş olup okul tek binadan oluşmaktadır. Okulda 2 derslik ve binasına bitişik öğretmen lojmanı bulunur. Birleştirilmiş sınıfla tam gün öğretim verilmektedir.²⁸⁵

Tablo-47: Samatlar İlkokulu Genel Bilgileri

²⁸⁴<http://ericeilkokulu.meb.k12.tr/> 17.05.2017, 20:31.

http://www.sivasli.gov.tr/?title=erice_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=398&ust=41&m_id=278 17.05.2015, 20:31.

²⁸⁵ <http://www.samatlarilkokulu.meb.k12.tr/> 17.05.2017, 20:39.

http://www.sivasli.gov.tr/?title=samatlar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=399&ust=41&m_id=279 17.05.2015, 20:39.

Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı	Derslik	Fen Laboratuvarı	Atölye	Bilgisayar Sınıfı	Uşak İli Uzaklık	Sivaslı İlçesi Uzaklık
2	25	2	0	0	0	24 Km	16 Km

Kaynak: http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975054/okulumuz_hakkinda.html 17.05.2015, 23:09

Tablo-48: Samatlar İlkokulu Son Dört Yıla Göre Öğrenci Sayıları

Öğretim Yılı	Öğrenci Sayısı
2007-2008	28
2008-2009	30
2009-2010	28
2010-2011	22

Kaynak:http://www.sivasli.gov.tr/?title=samatlar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=399&ust=41&m_id=279 17.05.2015, 20:39.

Misyoner Okullar

Uşak'ın eğitim alanı ile ilgili geçmişi de kendi tarihi denli köklüdür. Örneğin dönemin aynı zamanda eğitim kurumlarından da olan zaviyelere örnek olarak Uşak'taki Mahmud Paşa Zaviyesi, çok erken dönemler için dahi bir örnek teşkil edebilmektedir.²⁸⁶ *Bu Anadolu kenti Türk Eğitim Tarihinde önemli bir yere sahiptir. Özellikle Osmanlı Devleti'nin son zamanlarında XIX. Yüzyılın ile ve XX. Yüzyılın başlarında Uşak kazasında kırk medresenin bulunması bunun en güzel örneğini teşkil etmektedir.*²⁸⁷ Ancak buna rağmen Uşak, eğitim alanında üzerine pek düşülen bir şehir de değildir. Bu sebepten olarak Uşak şehri ve eğitim bir yana, Uşak'taki misyonerlik okulları ve misyonerlik faaliyetlerinin yer aldığı eğitim alanı ile ilgili araştırmaların sayısı da ziyadesiyle kısıtlıdır. 1890'lı yıllarda 3 tanesi erkek, 2 tanesi ise kız olmak suretiyle 5 tane Rum Ortodoks mektebi, 1 tane ise erkek Ermeni Gregoryen mektebi bulunduğunu biliyoruz.²⁸⁸ 1906-1907 Hüdavendigâr Vilayet Salnâmesi'ne göre ise;

²⁸⁶ Mustafa Murat Öntüğ, "Bir Eğitim Kurumu: Mahmud Paşa Zâviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S. 30, 2007, s.s. 141-143.

²⁸⁷ Mustafa Murat Öntüğ, "Uşak'ta Boduroğlu Vakıfları ve Vakfiyeleri"i *Vakıflar Dergisi*, S. 28, 2004, s. 79.

²⁸⁸ Erdoğan Solak, *XX. Yüzyılda Uşak*, Uşak Valiliği İl Özel İdaresi ve Uşak Merkez Köylerine Hizmet Götürme Birliği Yayınları, 1. Baskı, Uşak, 2002, s. 167.

Uşak'ta sadece 1 Rum ve 1 Ermeni mektebi bulunmaktaydı.²⁸⁹ Tebaa içerisinde bulunan gayr-ı Müslimlerin haricinde direkt olarak dış kaynaklarında Uşak içerisinde eğitim üzerinden misyonerlik faaliyetleri olmuştur. Örneğin İtalyanlar 1921 yılında bir okul açma faaliyeti içerisine girmiş olsalar da öğrenci yetersizliği nedeni ile amaçlarına ulaşamamışlardır. 1898 yılında kurulduğu düşünülen Uşak'taki Fransız (Katolik) Misyonerlik teşkilatı 20. yüzyılın başlarına değin faaliyetlerini hız kesmeden sürdürmüşlerdir. Bunlar genel olarak ticari faaliyetler görüntüsü altında çalışmışlar ancak 1901 yılında örneğin kendi kurdukları bir mektep içinde Devlet'ten ruhsat alabilmişlerdir.²⁹⁰ Devlet'ten ruhsatı alan bu Katolik Kilise Mektebi, yani Fransızların misyoner mektebi, ilk olarak 1890'ların sonrasında misyonerliğin kurulması öncesinde Batı Anadolu Demiryolu hattının tamamlanması ve bölgeye gayr-ı müslim tebanın gelmesi neticesinde burada bulunan yabancıların çocukları için eğitim verdiği görünümünde bulunmakla beraber, İzmir Limanı hinterlandı ve Batı Anadolu Demiryolu hattının gelişmesi ve doğal olarak Uşak'ın ticari değer kazanması bağlamında "özel okul" adı altında açılan²⁹¹ bir hususi misyoner mektebi idi aslında. Bu arada belirtilmelidir ki, yabancıların açmış oldukları bu Mekteb-i Hususiyeler (Özel Okullar) yani kolejler, sadece gayr-ı Müslim tebaa tarafından değil, Müslüman-Türk şahıslar tarafından da açılmakta ve öğretim verilmekteydi.

Her ne kadar Türk modernleşme sürecinde, Cumhuriyet tarihi içerisinde, Lozan Antlaşması ile beraber bu misyonerlik okulları kapatılmışsa da, ilk yıllarda yabancı eğitmen istihdamı zaruriyetinden kaçamayan Türkiye'nin, Uşak ilinde de buna benzer sebepler ve matbaa, okuma yazma oranı, gazetecilik gibi konularda da gelişim erken dönemlerde sağlanamamış (bu konu birazda Uşak'ın geç vilayet oluşuna bağlı bir süreç teşkil eder) ancak bu süreçte Uşak halkı tarafından her anlamda geçte olsa aşılabılmıştır.²⁹²

Birde bunlardan başka Osmanlı devleti döneminde vakıf faaliyetlerinin sosyal –ekonomik yönden, eğitimden kültür hayatına bir çok vazife gördüğü bilinmektedir. Bu

²⁸⁹ Solak, *a.g.e.*, s. 168.

²⁹⁰ Adnan Şişman, *XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devletinde Yabancı Devletlerin Kültürel ve Sosyal Müesseseleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006, s. 162-163.

²⁹¹ Biray Çakmak, "Modernleşen Osmanlı Taşrasında Maârif: Uşak Kasabasında Açılan Özel Okullar", *CTAD*, S. 14, 2011, s. 47-48.

²⁹² Ömer Akdağ, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-1940)", *UÜSBD*, S. 1, 2008, s.s. 45-77. M. Murat Öntuğ, Hüseyin Saraç, "Cumhuriyet Dönemi'nde Uşak'ta Matbaa, Gazete ve Dergilerin Tarihsel Gelişim Süreci", *UÜSBD*, S. 5, 2012, s.s. 29-36.

vakıflardan biriside Sivaslı ilçesinde o günlerde Sivaslı köyünde bulunmaktadır. Uşakın Sivaslu köyünde hayır ve hasenat sahibi Balibeğ padişahın izniyle bir cami şerif bina edip, bu camide hizmet edenler için on bin akçe vakfetmiştir.²⁹³

Balibeğin vakfettiği on bin akçenin rıbbi, “Şart-ı vakıf” üzere camii şerif huddâmlarına sarf olunmaktadır. Bu vaziyet, “haric-ez –defter” şeklinde “Defter-i atik”de kayıtlıdır.²⁹⁴Balibeğ asli itibari ile II. Beyazıd dönemi mufassal tahrir defterinde Hayrebat zaimi Hızır beğ oğlu Bali beğ olup Sivaslı köyünde zeamet sahibidir. Bundan başka 1520 tarihli mufassal defterde Bali beğin azad ettiği altı kişiden Mehtap Özdeğer’in doktora çalışmasında ifade edilmiştir.²⁹⁵

Bu dönemlerde Sivaslu henüz bir karye olduğu için çok fazla eğitim kurumuna rastlanmamıştır.

3.2. Sivaslı İlçesi Kültürel Yapısı

Sivaslı İlçesi'nin kimisi Uşak İli ile benzerlik göstermekle beraber, farklı da olan, yöreye has pek çok ilginç, biricik ve bir o kadar da güzel örf ve adetleri bulunmaktadır. Bunlar sadece Uşak ile değil, bir paradigma gibi bazen bütün Anadolu ile de ortak özellikler gösterebilmektedir. Ancak buna nazaran biz burada Sivaslı'nın ortak olan veya olmayan örf ve adetlerini elimizden geldiğince ortaya koymaya çalışacağız. Burada kültürel yönler öncelikle örf ve adet adı altında pek çok unsuru, sonrasında Uşak'ın sözlü ve yazılı edebiyatından edebî kültürü içerisinde efsane, fıkra vb. unsurları, son olarak ise de yemek kültürü ve Uşak'ta/Sivaslı'da spor kültürünün nasıl geliştiğini ve vuku bulduğunu ele alacaktır.

3.2.1 Tekke ve Zaviyeler, Dini yapılar

Kara Abdal Zaviyesi

²⁹³ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.385,İstanbul 2001.

²⁹⁴ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.385,İstanbul 2001.

²⁹⁵ Mehtap Özdeğer,(15.-16. Yy. Arşiv Kaynaklarına Göre) Uşak Kazasının Sosyo-Ekonomik Tarihi, s.385,İstanbul 2001.

Zaviye, “Uşak” kazasının Pınarbaşı köyündedir. Zaviyenin yaptıranı belli değildir. Fakat muhtemelen zaviyeye adını veren Kara Abdal adlı zat tarafından yaptırılmış olmalıdır. Kara Abdal Zaviyesine Receb 1148/ Ekim 1735 yılında Mehmet Halife mutasarrıf iken, Cemaziyelevvel 1156/ Haziran 1743 'te bu kişinin görevinden feragat etmesi üzerine zaviyedarlık, Seyyid Abdullah 'a tevcih edilmiştir. Safer 1195/ Ocak 1781 yılında ise zaviyede ulemadan Şaban zaviye darlık yapmaktadır.

Hacım Sultan Zaviyesi Hacım Sultan Zaviyesi, Germiyanoglu I. Yakub Bey tarafından H. 7211 M.1321 tarihinde Hacım Sultan köyüne yaptırılmıştır. Bugün bu köy, Uşak iline bağlı Sivaslı ilçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mahallinde yapılan incelemeler neticesinde, Hacım Sultan 'a ait olduğu söylenen türbe dışında herhangi bir yapıya rastlanmamıştır. Hacım Sultan Zaviyesi 'nin inşa edildiği ne dair bilgi, incelenen vakfiyede bulunmamaktadır. Bununla birlikte vakfiye tarihi 1321 olduğuna göre bu tarihten kısa bir süre önce inşa edilmiş olmalıdır. Fakat bu zaviye binası Hacım Sultan Velayetnamesindeki bilgilere bakılacak olursa Hacım Köyü'ndeki ilk zaviye değildir.

Hacım Sultan, Susuz'a gelip yerleşince, buraya bir tekke inşa edip tasavvufi faaliyetlerde bulunarak bölge halkının İslamlaşmasını ve Türkleşmesini sağlamıştır. Öyle ise, Yakub Bey'in yaptırdığı zaviye, daha önce burada bulunan tekkenin yanına veya muhtemelen yıkılmış olan eski binanın yerine yaptırılmıştır. Vakfiyede ayrıca vakfedilen arazinin gelirinin, zaviyeye uğrayan fakir, fukara ve miskin herkesin ihtiyacının karşılanmasına harcanması vakıf Yakub Beğ tarafından şart konulmuştur. Hacım Sultan Zaviyesinin ilk şeyhi Şeyh Dede Bali'dir. Zaviyede görev yapan zaviye ‘darların Hacı Bektaş Veli Asitanesi arzıyla atanması, bu zaviyenin Bektaşî tarikatına bağlı bir zaviye olduğunu göstermektedir. Bu zaviye II. Mahmud döneminde (1808- 1839) tahrip edilip yıkılıncaya kadar 39 yaklaşık 500 yıl bu bölgede varlığını devam ettirmiştir.²⁹⁶

Görüldüğü üzere Sivaslı ilçesine çok yakın iki merkez Pınarbaşı ve Selçikler kasabalarında cami mescit ve dini yapılar bu dönemlerde görülmektedir. Abdal, sultan, şıh (budaklarda Mildan şıh Hz. İçin kullanılır, muhtemelen şahveya şeyh kelimesi bölgenin söyleyiş biçimine uygun olarak şıh olarak ifade edilmiştir) gibi Alevilikte ve

²⁹⁶ M. Murat Öntuğ, “XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke Ve Zaviyeleri” 25-27 Ekim ‘21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı yay. Nu:2, cilt I, s.425

Bektaşilikte kullanılan unvan ve kavramların Sivaslı çevresinde Pınarbaşı, Hacım, Selçikler, Budaklar , Kökez bir çok yerleşim yerinde kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde bu köyler her ne kadar sünni mezheplere bağlı olduğu görülsede geçmişte Alevi- Bektaşî kültürünüde içinde barındırdığı ifade edilebilir. Bu çevre günümüzde sünni olarak bilinmesine rağmen hala Hasan Hüseyin, Ali Osman Mehmet ali, vb isimlerin yaygın olarak kullanılmasında buna işaret etmektedir. Ayrıca Pınarbaşı kasabası, Sivaslı'nın Bulkaz dağı eteklerinde ki dağ köyleri, Hacım sultan ve civarındaki köylerin Yörük Türkmen geleneğinden gelmeside geçmişte alevi inancına yakın olabileceğini işaret etmektedir. Diğer bir yaklaşım ise Hacım sultan, Budaklar köyünde Mıldan Şih, Pınarbaşı Kara abdal gibi alevi dervişlerinin bölgeyi menkıbeleri ile etkisi almışda olabilir.

Camiler Mescitler

Hacım Sultan camisi :Köyde bulunan cami bölgedeki en eski mabet yerlerinden biridir. Cami yüzyılın başlarında harap olmuş fakat Şeyh Kazım'ın gayretleriyle tekrar ihya edilmiştir. Receb 1132 (Mayıs/Haziran 1720) tarihinde imam ve hatip olarak Hüseyin tayin Olunmuştur.

Hacım Sultan Köyü Mescidi: Köyde camiin yanı sıra bir de mescit bulunmaktaydı. Rebiyülaliir 1188 (Haziran temmuz 1774) tarihinde Molla İbrahim'in vefat etmesi üzerine Yusuf'a hatiplik görevi ber vechi hasbi tevcih Edilmiştir.²⁹⁷

Günümüzde bu cami ve mescit işlevini hala devam ettirmektedir.

Karaboyalık Camii:

XIX. yüzyılın başlarına ait bir kayıтта camiin harap Olduğunu ve köy ahalisinden ihtiyar oğlu Hüseyin 'in tamir ettirip – minber yaptırdığı ve Recep 1225 (Ağustos 1810)' tarihinde imamlık ile hatip görevini Hüseyin'in vefatı üzerine ,yerine oğlu Mehmed'in ber vech-i hasbi yürüttüğü ifade Edilmektedir.²⁹⁸

²⁹⁷ M.Murat Öntuğ, “Osmanlı Dönemi Uşakta'ki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler” CIEPO 6. Ara dönem Sempozyumu Bildirileri 14-17 Nisan 2011, Uşak, cilt II, s.983.

²⁹⁸ M.Murat Öntuğ, “Osmanlı Dönemi Uşakta'ki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler” CIEPO 6. Ara dönem Sempozyumu 14-17 Nisan 2011, Uşak, cilt II, s.985.

Kökez Köyü Mescidi: XIX. yüzyılın başında köy ahalisinin nüfusu arttığı için merkezden alınan izinle Hacı İbrahim Ağa mescide minber ilave ederek cami yapılmıştır.²⁹⁹ Kökez köyü camisi ile ilgili olarak Sivaslı müftülüğü açılış beratındaki bilgilere göre cami köy halkı tarafından yapılmıştır. Toplam 336 metrekaredir. Cami iç alanı ise 168 metrekaredir. Mülkiyeti köy tüzel kişiliğine ait olup yapılış ve ibadete açılış tarihi 1735 olarak verilmiştir.³⁰⁰ Kökez köyünün Belgelerde adı geçen Ali viran(köyün yerel terimiyle allı ören) bölgesinden susuzluk nedeniyle bu köydekiler göç etmiştir. Aliviran köyünden göçen dört köy vardır, ali fakihler(alfaklar), Kökez, Azizler ve Budaklar köylerinin bulunduğu yerleşkelere bu köyden göçenler dağılmıştır. Göçün dört farklı köye olması hususunda Budaklar etrafında su kuyuları ve güneyinden geçen Banaz çayı, Azizlere göçenler Kasap çeşmesi(diğer geleneksel adı gali çeşmesi) ve içinden geçen dere ve yine Azizler arazilerinden geçen Banaz çayı etkili olmuştur. Kökez köyü ise sığırtmacı sürekli koruluğun içine kaçan Osman isimli bir köylü hayvanları takip eder ve bu günkü kökez köyünün olduğu yerde hayvanları çeken bir yağmur göleti olduğunu görür ve evini oraya taşır takiben bir çok köylü bu bölgeye taşınır ve koruluğu köklemeye baslar ve köyün adı kökkaz , kökköz ve kökez olarak bu günlere ulaşır. Caminin de bu dönemlerden sonra yapılması muhtemeldir. Öyle ki 17 asra kadar Ali viran köyünden bahsedilirse , daha sonraki yakın dönem Osmanlı Belgelerinde bahsedilmez.³⁰¹

Budaklar Köyü camii: Caminin hanisi Hacı Veli'dir1156 • Zilkade 1146

(Nisan/Mayıs 1 734)' de hitabeti bir akçeyle Musa halifeye inayet edilmiştir. Köyün camisi yapılırken rivayet odur ki kible yanlış yapılır menkıbede göre Mildan Şih Hz. Ustaya evlad kible yanlıştır diye uyarır, bunun üzerine caminin ustası yaşlı adamı azarlar sen ne anlarsın bre amca der bu benim işim sen karışma der, bunun üzerine Mildan Şih Hz. Ustaya oğlum ayağım ucuna bas der ve parmağıyla bir yeri işaret eder, işaret ettiği yerde ustaya kerametiyle Kabeyi gösterir. Bunun üzerine şimdi hala kullanılan kiblesi yapılır. Ayrıca caminin banisi halk hikayeleri ile birleştirildiğinde meşhur Mil-

²⁹⁹ M.Murat Öntuğ, “Osmanlı Dönemi Uşakta’ki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler” CIEPO 6. Ara dönem Sempozyumu 14-17 Nisan 2011, Uşak, cilt II, s.987.

³⁰⁰ Oskay,a.g.t.s.4

³⁰¹ Oskay,a.g.t. s.4.

dan Şih hz. de olma ihtimali vardır. Sivaslı ve Ege yöresine mahsus hitablarda isimlerin değişime uğradığını görülmektedir, ifadelerde Musa ismi yerine Mildan ismi yada tam tersi şekilde kullanılmışta olabilir.

Azizler Köyü Camii: Banisi Halime hatundur. Caminin beş vakitte imamı ve hatibi Safer 1124 (Mart/Nisan 1712) tarihinde Hüseyin'dir.³⁰² Azizler köyü rivayete göre adını Ezi dede isimli Bizanslılarla savaşırken şehit düşen "Ezi Dede"den geldiği söylenmektedir. 1562 yılı Osmanlı kayıtlarında köyün adı Aziz'dir Köyün içinde, "Erenler Tepesi" denilen yerde "Ezi Dede'nin" yatağı bulunmaktadır..

Pınarbaşı Köyü Camü: Safer 1111 (Temmuz/Ağustos 1699)'de günde yarım akçe ile imam Ahmed vefat etmiş yerine Mehmet'i atanmıştır.³⁰³

Sivaslı Köyü Camii: Bugün Uşak'ın Sivaslı ilçesi olan bu yer, eskiden köydü. Bali Bey camiiin banisi Bali Bey, Hayrebat zaimi Hızır Bey'in oğlu olup Sivaslı Köyü'nün zeamet sahibidir. Sivaslı Köyü'ne yaptırdığı camide hizmet edenler için on bin akçe vakfetmiştir. Cami vakfına bağışlanan on bin akçenin ribhı, iki bin akçedir. Bu para camide vazifeli müteveli, nazır, imam, müezzin, hatip, kıraat-ı eddai ve kayyım olan kişiler arasında paylaştırıldığı gibi cami ihtiyacı revgan ve tamirat bedeli de karşılanmaktaydı. 18. Yüzyılda Bali Bey Cami'ne bitişik bir de muallim hane binası yaptırılmıştır.

Tatar Köyü Camü: Hacı Halil Efendi camiiin banisidir. İmam ve hatip olan Seyyit Süleyman Muharrem 1143 (Temmuz-Ağustos 1730)'de günde 1 akçe, müezzin ise günde yarım akçe ücret almaktaydı.

Uluköy /Selçikler Köyü Dilaver-zade Camü: Banisi Dilaver-zade Hacı Mustafa' dır. Ramazan 1226 (Eylül/Ekim 1811) tarihinde camide imam ve hatip Seyyit Mehmed ber vech-i hasbi görevini yapmaktaydı.

Uluköy /Selçikler Köyü Hacı Ömeroğlu Camü: Uluköy'de Hacı Ömeroğlu demekle maruf camiiin banisi Hacı İsmail'in oğlu Ebubekir'dir **Uluköy /Selçikler Köyü Hacı Sinan Camü:** Uluköy'de bulunan dördüncü camidir. Banisi Hacı Sinan'dır.

³⁰² M.Murat Öntüğ, "Osmanlı Dönemi Uşakta'ki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler" CIEPO 6. Ara dönem Sempozyumu 14-17 Nisan 2011, Uşak, cilt II, s.981.

³⁰³ M.Murat Öntüğ, a.g.m,s.

Uluköy /Selçikler Köyü Mescidi: İbrahim Efendi'nin yaptırdığı mescide Uluköy ahalisi XIX. yüzyılın başında aldıkları izn-i hümayunla minber inşa ederek cami yapmışlardır. Ramazan 1227 (Eylül/Ekim 1812) tarihinde camide Ömer'in vefatıyla oğlu Mahmud ber vech-i hasbi hatip olmuştur.

Yayalar Köyü Camü: Banisi Ali adlı kişidir. Rebiyülahir 1192 (Nisan/Mayıs 1778) tarihinde camide hatip Ali'nin vefat etmesiyle oğlu Ahmed göreve getirilmiştir.³⁰⁴

ÇEŞMELER (birkaç örnek)

Azizler köyünde bulunan “Gali” çeşmesi ile ilgili bir yörük hikayesi şöyledir.. Yörük sürekli keşinin sakalının ıslak geldiğini görür ve gider bakar ki bir pınar vardır. Diğer çobanlara bağırır suyu bulduk Gali der. Oraya bir çeşme yapılır ve adını Gali çeşmesi denilir. Çeşmenin banisi İsa kasap’tır. Köyde başkaca tarihi çeşmelerde bulunmaktadır. Dibek çeşmesi, Amatlar çeşmesi bunlardan bir kaçıdır. Amatlar çeşmesi hemen yan tarafında bulunan amatlar olarak hitap edilen aileden alır. Dibek çeşmesi ise köyün dibek dövülen dibek bası dedilen yerde olduğundan dolayı dibek çeşmesi denilir.

Azizler Köyü Gali Çeşmesi: Azizler Köyü, Sivaslı ilçe merkezinin yaklaşık 7 km batısındadır. Köyün batısında Kökez, doğusunda Selçikler, kuzeyinde Sazak, güneyinde Yayalar köyleri bulunmaktadır. Çeşme köyde, Aktepe Mahallesi’ndedir. Dikdörtgen prizma gövdeli çeşmenin kemeri sivridir. Ayna taşı olarak bezemeli devşirme mermer bir parça kullanılmıştır. Lülenin üst kısmında yer alan taşlık nişi, sivri kemerlidir. Sekiler ve tekne betonarme olarak yenilenmiştir. Kesme taşlarla inşa edilen yapı, kireç badana ile boyanmıştır. Çeşme taş bir saçak ile son bulmaktadır. İşlevine devam eden yapının kitabesi yoktur. Tescili olmayan çeşme, mimari özellikleri ile 20. yüzyıl başlarına tarihlenmektedir.³⁰⁵

3.2.2. Sivaslı'nın Örf ve Adetleri.

³⁰⁴ M. Murat Öntuğ, a.g.m, s. 988-990.

³⁰⁵ Türkan ACAR, “Uşak/Sivaslı Çeşmeleri” Sosyal bilimler Dergisi,(The Journal of Social Science) Yıl:5, Say. 26, 2018, s.30.

Dini bayramlarda ve genelde Arife günü yapılır adak adanır. Çocuklar ve gençler toplanır. Elleri değnek, torba, tava alırlar evleri tek tek dolaşarak ev sahiplerinden yağ, yumurta, tavuk, bulgur, çerez, para toplarlar. Sonra bu toplanılanları pişirip hep birlikte yerler. Adak toplarken de çeşitli tekerleme ve deyişler söylerler. Bu na adak toplamak yada adak adamakta denilir.³⁰⁶

Türk gelenek ve göreneklerinde eskiden beri “ad koyma” diye bir ritüelde vardır.Eski Türklerde isim ya bir kahramanlık yada yararlılık gösterince verilir yada yer isimleri , doğa ile özdeş adlar yada atalardan miras isimler konulurdu, doğan bir çocuğa kız olsun erkek olsun en kısa sürede ad vermek gelenektir. İsimler çocuk kız yada erkek fark etmez önceden düşünülür. Daha sonra caminin hocası, dedesi ve babası tarafından Çocuk kucağa alınarak sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet verilir ve adı kulağına üç kez söylenir. İlk doğan çocuklara anne baba adı verilmesi de bir gelenektir. Doğan çocuğa bir de göbek adı verilir.³⁰⁷

Köylerde yürüme yaşı geldiği halde yürüyemeyen çocuk için hazırlanan yemek ya da çerez çocuklara yedirilir sonra yatır, dede gibi kutsal sayılan bir yere gidilir ve çocuk bir tepsi içine oturtulur ve yatır etrafında dolaştırılır. Bu iş üç kez cumaları devam eder bu gelenegede aydaş aş denilir.³⁰⁸ Bu ve buna benzer ritüellere baktığımızda Orta Asyada Türk şaman geleneklerinden Anadolu’ya taşıyarak İslamlaştırdığımız birçok gelenek ve görenek ile karşılaşmak mümkündür.

Yöre insanı hayır etmek ve sevap kazanmak, kazaya belaya uğramamak için kazarlarda yemek pişirir ve herkesi davet edip yedirip içirmesine aş etti denilir.³⁰⁹

Çocuğun ilk dişi çıktığında bunu ilk kim görürse o eve buğday getirilir. Bu buğday kaynatılır eşe dosta köylüye dağıtılır. Diş bulgurunun içine bazı yerlerde para yada altında atılır. Diş bulguru yiyen çocuklardan bu altın kime rast gelirse altın onun olur. Çocuğun dişleri de sağlam olsun diye bulguru yiyenler madeni para verirler.³¹⁰

Ailenin ilk çocuğu doğduğunda aile ziyaret edilir hediyelik altın takılır yada hediyeler götürülür, yenilir, içilir ve sohbetler edilir ve Çocuk için iyi dileklerde bulunulur buna

³⁰⁶ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *Geçmişten Bugüne Sivaslı İlçesi*, Sivaslı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006, s.86-87-, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.

³⁰⁶ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87

³⁰⁷ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.

³⁰⁸ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.

³⁰⁹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87-<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.

³¹⁰ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87-<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.

da doğduya gitmek denilir. Kırkı çıkmadan bir çok yerde doğduya yakın akraba dışında gidilmez.

Tüm Anadolu Türk şehirlerinde hemen hemen rastlanan bir gelenekte ,Cenaze çıkan eve o gece ve daha sonra ki birkaç gece komşular ve akrabalar yemek getirir. Getirilen yemekler beraber yenilir. Böylece hem ev halkı teselli edilmiş hem de yemek yemelerine vesile olunmuş olunur, bunda Erene gitmek denilir.³¹¹

Büyük bir kaza belayı az bir zararla atlatmış olan ya da sıkıntı veya hastalıktan kurtulan kişi Allaha şükür niyetiyle hayır yemeği yapıp dağıtmasına da Hayır aşısı denir.

Erkeklerde ki sağdıçlık gibi, kız çocuklarında kardeşlik tayin edilir, düğünde nişanda , iyi günde kötü günde birbirine yardımcı olurlar, gelinin işlerini gören geline yardım eden kişilere kardeşlik denir.

Çocuğun doğduktan kırk gün sonra yıkanmasıdır. Bunun için kırk adet arpa ya da buğday tanesi, saçak altından toplanan kırk adet taş çocuğun banyo suyuna atılması ve çocuğun bu su ile yıkanmasıdır buna çocuğu Kırklamak denilir.³¹²

Ölen kişinin Cenazesi kaldırılırken tabutun üzerine halı, kilim, çul gibi şeyler örtülür daha sonra bu camiye bağışlanır. Ölen kişinin ardından eşi, çocukları, ailesi ve yakınları tarafından yedinci günden sonra yapılan yemektir. Ölünün arkasından mevlüd ve Kur'an okunur, dua edilir. Ölen kişinin 52. Günde en son vücudunda burnunun düşeceğine inanılır, bundan dolayı burun duası diye ifade edilir ve 52. günü mevlüd, okutulur, yemekler verilir, buna 52. gün adı verilir halk arasında ise ölü yeri yapma ve burun duası denilir.³¹³ Cenaze çıkan evde ikinci günden itibaren katmerler yapılır. Bu katmerler mezar kazanlara, cenazede bulunanlara ve konu komşuya dağıtılır.

Sağdıç Olmak: Özellikle düğünlerde damadın bütün düğün sürecinde yardımcı olan en yakın arkadaşı olarak tarif edilir. Ancak sağdıç olmanın önceden belirlenmiş bir süreci vardır. Sivaslı yöresine dair spsifik bir örnek olarak Kökez köyü örnekleme bir çok köyde ve sivaslı ilçesinde benzerlik göstermektedir. Sağdıç, çocuk doğduğunda aile tarafından belirlenmektedir. Erkek çocuk doğduğunda aile en yakın gördüğü ailelerden birisinin çocuğunu özellikle aynı tarihlerde, aynı ay, yıl içerisinde doğmuş çocuklardan birisi sağdıç olarak belirlenir. Çocukların annesi sağdıç yapma kararı aldıklarında önce düğmelerinin birisini koparır yada üzerinde ki bir eşyasını karşılıklı değiştirir.

³¹¹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87

³¹² Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87

³¹³ Oskay,a.g.t. S.13

Bundan sonrada sağdıç olan çocukların aileleri karşılıklı olarak misafirliğe gider ve hediye götürülür. Bu çocuklar artık ömrü boyunca bir birine yardımcı olmakla iyi günde kötü günde bir birine koşmakla görevlendirilir.³¹⁴

Şibili Leyli: Yörede zemherinin (kış ayının en soğuk zamanları) 27'si kışın ortası sayılır. Bu gece evlerde, odalarda ve ya mescitlerde yazdan kalma üzüm, kavun, karpuz, kabak, pancar gibi meyveler getirilerek topluca yenilir ve dua edilir.³¹⁵

Bunun yanında sivaslı yöresinde her köyde birkaç misafir odası vardır, bu odalar o mahaldeki birkaç aile tarafından yapılmıştır ve orada köye gelen çerçi, esnaf, satıcı, misafir, yolda kalan misafir edilir ve oda sahibi aileler tarafından gelen misafir yatana kadar ağırlanır, akşam yemeği bir aileden sabah kahvaltısında diğer bir aileden karşılanır. Bu odalarda kışları köyün erkekleri toplanır ve fefene adı verilen eğlenceler yaparlar. Bu eğlencelerde yüzük oyunu gibi oyunlar oynanır kaybedenler o akşamki tavuk yada horoz kaybederler. Tavugu yada horozu keser pişirir hazırlarlar, yanında tatlılar da yapılır, kış günleri genelde kadayıf, baklava yada kabak tatlısı yapılır.

Hem Şibili leyli hem de bu geleneklere baktığımızda eski yıllarda sosyal dayanışmanın adresi olarak bu odalar gösterilir.³¹⁶

Bahar ve yaz aylarında yağmur yağmadığı zamanlarda yapılır. Bu iş için ailenin ilk çocuğu olan bir kişi seçilir. Bir çuval alınarak bu kişinin başına geçirilir. Değnekler ve torbalar alınır, kapı kapı dolaştırılır ve şu tekerleme söylenir. “yağ yağ yağmur, tek nede hamur, bahçede çamur, ver Allah'ım ver sulu sulu yağmur”. Gidilen evlerde bu başına çuval geçirilen kişinin başına bir tas su dökülür. Sonra çeşitli yiyecekler verilir. Bu kişi yağmurda kalmış gibi iyice ıslanınca toplanan yiyecekler bir yerde yenilir.³¹⁷ Sivaslı ilçesine gidildiği tarihte o gün orada yağmur duasına çıkıldı ve Dua edilerek sonrasında gidilen evde dua sonrası lokma dökülüp dağıtıldı.³¹⁸

Ayrıca Sivaslı'da Hacım Sultan Türbesi ve bu Türbenin çevresinde gelişen olaylar çerçevesinde burada zikredilmesi gereken birtakım inanışlar neticesinde uygulamalar da mevcuttur.

³¹⁴ Oskay, a.g.t. S.13.

³¹⁵ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87, http://www.sivasli.gov.tr/?title=gelenek_gorenek_ve_adetlerimiz&m=Sayfalar&id=339&ust=43&m_id=52 18.05.2015, 15:47.

³¹⁶ OSKAY İsmail, "Ahilik'ten Günümüze Miras Köy Odaları (Yaren Odaları) Kökez Köyü Örneği", *II. Uşak Sempozyumu 13-15 Ekim 2011*, C. II, S.806. (Edt.: Doç. Dr. M. Murat Öntuğ, Arş. Gör. Yusuf İnel), Uşak, 2012

³¹⁷ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s.86-87.

³¹⁸ Fatma Keleş, Sivaslı Eldeniz, 01.07.1919, 15.05. 2015.

Hacı Bektaşî Velinin sağ kolu ve muhafızı olarak bilinen Hacım Sultan'ın türbesi Anadolu'nun Türkleşmeye ve İslamlaşmaya başladığı yıllarda yerleştiği, yaşadığı ve vefat ettiği Uşak İlinin Sivaslı ilçesine bağlı Hacım Köyünde bulunmaktadır. Hacım Sultan Bektaşî erenlerinden biridir. Halk tarafından ziyaret edilmekte, ziyaret edenlerin arasında çocuğu olmayan kadınların çoğunlukta olduğu dikkati çekmektedir. Adet Üzerine yapılan dua kabul edilirse, doğan kız çocuğuna "Sultan" oğlan çocuğuna "Hacı" adı verilir.³¹⁹ Hacım Sultan Türbesi Germiyanolu I. Yakup Bey tarafından H. 721/M. 1321 tarihinde yapılmıştır. Hacım Sultan Zaviyesi'nin vakfiyesi, Gurre-i Cemaziyel-evvel 721(29 Mayıs 1321) tarihli olarak Arapça yazılmıştır. Vakfiyenin bulunduğu arazi Kütahya dâhilinde Uşak kazasında Hacım Karyesi olarak geçmektedir.³²⁰ Hacım Sultan'ın Uşak'a gelmesi ve şimdiki Hacım köyüne yerleşmesi menakıbnamelerde şöyle anlatılır; Bir gün Hacım Sultanın gönlüne acaba erenler bizi nereyi yurt verecekler ki orada "dem-yum" oynatalım. Bu istek Hacı Bektaşî Veli'ye malum olmuştur. "Kolu açık hacım, şu oğul canavarını tepeleyeceğin yeri yurt verdik. Mezarın orada olsun" demiştir.³²¹ Hacı Bektaşî Velinin işaret ettiği yerin Germiyan İli olduğu, Hacım'ın Germiyan Bey'inden yurt istediği, onun da Uşak taraflarında susuz denilen ıssız bir yeri yurt verdiği bilinir. Buralara yakın bir yerde herkesi korkutup rahatsız eden bir canavar bulunduğu, Hacımın, Hacı Bektaşî Velinin ölümüyle buraya geldiği ve bu canavarı ağzından çıkardığı nefesin ateşi ile yakıp öldürdüğü, geçit vermeyen Banaz Çayı'nın suyunu ikiye bölüp geçtiği ve buna benzer birçok kerametlerinden sonra ününün etrafa duyulup yayıldığı uzun uzun anlatılır.³²² Gerek Vilayetname, gerek Hacım Sultan adlı küçük eserde susuz diye geçen yer, bugün ki Hacım Köyü'nün merkez olduğu muhittir.³²³ Hacım Sultan menakıbnamesine göre; Hacım Sultan'ın soyu on iki imamdan biri olan dokuzuncu İmam Naki'ye dayandırılmaktadır. Buna göre Hacım Sultan İmam Naki'nin üçüncü oğlu ve gerçek adı Recep'tir. Menakıbnameye göre soyu Peygamber Efendimiz'den gelmektedir. Hacım Sultan'ın "Kolu

³¹⁹Tekin, *a.g.e.*, s. 112-113.

³²⁰Salih Gülerer, "Uşak'ın Önemli Sufilerinden Hacım Sultan ve Hacım Sultan Türbesi Etrafında Oluşmuş Uygulamalar", *II. Uşak Sempozyumu, 13-15 Ekim 2011, C.I.*, (Edt.: Doç. Dr. M. Murat Öntüğ, Arş. Gör. Yusuf İnel), Uşak İli Kalkınma Vakfı Tarafından Yayınlandı, Uşak, 2012, s. 121.

³²¹Haşim Tümer, *Uşak Tarihi*, Uşak Halk Eğitimine Yardım Derneği Kültür Yayınları No:14, Gün Matbaası, İstanbul 1971, s. 154-155.

³²²Haşim Tümer, *Uşak Tarihi*, Uşak Halk Eğitimine Yardım Derneği Kültür Yayınları No:14, Gün Matbaası, İstanbul 1971, s. 154-155.

³²³Haşim Tümer, *Uşak Tarihi*, Uşak Halk Eğitimine Yardım Derneği Kültür Yayınları No:14, Gün Matbaası, İstanbul 1971, s. 154-155.

açık” lakabı tahta kılıçtan gelmektedir. Hoca Ahmet Yesevi, Hacı Bektaşî Veli'yi Anadolu'ya gönderirken beline takmıştır, Hacı Bektaşî Veli de, Hacım Sultan'ı yurt tutacağı yere gönderirken aynı kılıcı ona kuşatır. Hacı Bektaş; “Erenler meydanının kılıcını sana verdik. Fakat sakın ola ki haksız iş yapma, yoksa zararı sana dokunur” der. Hacım Sultan kendine verilen kılıcın ne işe yarayacağını anlamak için, meydan sakaşının eşeğinde dener. Eşeğe kılıcı vurmasıyla, eşek ikiye bölünür. Bunun üzerine eşeğin sahibi Hacı Bektaş'a müracaat eder. Hacı Bektaş “kolları tutulsun” der. Hacım sultan çolak olur. Hacım Sultan, Hacı Bektaşî Veli'nin diğer halifelerine başvurur yalvarır. Hacı Bektaş'a ricada bulunmalarını ister. Hacı Bektaşî Veli ricaları kabul eder ve “Kolu açık olsun” der, Hacım Sultan'ın kolları açılır.³²⁴ Hacım Sultan Türbesi etrafında ki geleneksel olarak yapılan uygulamalara ise şunlar örnek olarak verilebilirler; İlk olarak hac mevsiminde hacca gitmeden önce kabileler halinde Hacım Sultan Türbesi ziyaret edilir. Hac yolculuğunun kazasız belasız geçmesi, sağ salim geri dönmek için dua edilir. Kurban adağı adanır. Yolculukları sorunsuz geçerse dönüşte türbe de kurban kesilir ve eti dağıtılır. Haç mevsiminde ziyaretçi sayısı 600-800 arası değişmektedir. İkinci olarak askere gidecek olan gençler birliğe teslim olmadan önce türbeye gelirler, askerlik görevinin iyi geçmesi ve sağ salim dönebilmek için kurban adağında bulunurlar. Tezkere aldıktan sonrada Türbe'de kurban keserek etini dağıtırlar. Üçüncü olarak düğün yapacak olan gençler ve aileleri Türbeyi ziyaret ederek düğünün hayırlı olması amacıyla dua edip kurban adağında bulunurlar. Düğün bir süre sonra yeni evli gençler gelerek adaklarını yerine getirir. Aslında Hacım Sultan Türbesi'ne en çok gelenler çocuğu olmayan kadınlardır. Çocuk olmasıyla ilgili üç uygulama söz konusudur. Birinci uygulama “Bağlanma”dır. Bağlanma çocuğu olmayan kadının Türbe bahçesinde ki çitlik ağacına bir yazma ile dua edip dilekte bulunarak kendisini bağlamasıdır. Bu işlem okunan dualardan sonra kadının bağı çözerek türbe etrafında dolaşması, mum dikmesi ve adak adamasıyla son bulur. İkinci uygulamaya ise “Bağlama” denilmektedir. Yaşlı bir kadın tarafından Hacım Sultan'ın sandukası üzerine altı veya yedi katlı ipin her katını on üç defa ihlas suresi okuyarak başlanıyor ve sonra ipler birbirine dolanıyor, sonra çocuğu olmayan kadının beline konmuş ip iki kere okunup bağlanıyor. Üçüncüde çözmeyip kadının belinde kalıyor. İp kadının belinde, kadın hamile kalana kadar bağlı kalıyor. Eğer hamile kalmazsa çözülüp atılıyor, hamile kalırsa

³²⁴ Bekir Semerci, *Uşak'ın Gönül Sultanları*, Uşak Belediyesi Kültür Yayınları, 2. Baskı, Uşak, 2008, s. 19

doğan bebeğin göbeği bu iple bağlanıyor. Üçüncü uygulama “Bıçak atma” uygulamasıdır. Yedi tane bıçak alınarak her bıçağa bir türbenin adı yazılır, yedi ayrı kabada su doldurularak bıçaklar kapların içine konularak beklenir. Hangi bıçak paslanırsa onun türbeye bağlanması gerekir. İfadelere göre bıçağın paslanması iki, iki buçuk saat gibi bir sürede olur. Bıçağa adı yazılan türbeler genellikle Hacım Sultan'ın dervişleri veya takipçisi olan zatların adlarıdır. Bu uygulamalarda eğer çocuk olurda adanan kurban türbede değil de türbeye uzak bir yerde kesilirse çocuğun yaşamayacağına inanılır.

Hacım sultana ait türbe sekizgen ana mekân ve önünde bulunan dikdörtgen giriş yerinden meydana gelen, Selçuklu mimarisini anımsatmaktadır. Giriş cephesinde yerden 1-1,5 metre yüksekliğindeki konsollar üzerine oturtulan sivri bir kemer vardır.

Hacım Köyü yaşayanlarından 17 hane, Hacım Baba Sultan'ın vakfı olduğuna dair ellerindeki deftere göre avarız vergisinden muaf sayılmışlardır. Deftere göre; “*karye-i mezburda bu on yedi nefer bu ana dek Hacım Baba Sultan Vakfı olup avarız-ı divaniyeden muaf ve müsellemler olduklarına yedlerinde suret-i defter ve emr-i şerifleri olmağın mucibince şerh virildi baki ferman sultanımındır.*”³²⁵ Şeklinde kaydedilmiştir. Vergiden muaf tutulan Vakıf sahipleri olarak 17 hane olduğu bildirilmiştir. 24 Şaban 1283 / 1 Ocak 1867 tarihli bir Meclis-i Valâ Mazbatası'na göre, Dergâhın şeyhi Hacı Ahmed, mahalleden 5-6 kişi tarafından bıçaklanarak yaralanmış ve konu Meclis-i Valâ'ya kadar aksettirilmiştir. Meclis, Şeyhin düzelmesi ihtimallerine ve ölümü ihtimaline karşın sanıkların tek tek ne kadar süre hapis cezasına tabii tutulacaklarına varana dek olayı inceleme altına almıştır.³²⁶ Bu durum bizlere, türbenin Osmanlı döneminde ne kadar önemsendiğinin en açık göstergelerinden birisidir.

Sivaslı'daki düğün, kız alma, verme, isteme adetleri de gayet ilgi çekici hususlar arasındadır. Dünür gitme işi için daha önceden becerikli kadınlarca kızın ağzı yoklanır. Başka sevdiği olup olmadığı ya da gönlünün olup olmadığı öğrenilir. Eğer kızda yumuşaklık olursa dünür gönderilir. Dünür gidecek kişiler mahallenin ileri gelenleri, kızı ve oğlanı iyi tanıyan, kız eviyle bir problemi olmayan ve bu işte tecrübeli olan, ağzı iyi laf yapanlar arasından seçilir. Akşam misafir olacağız diye haber gönderilir. Akşam olunca kız evine gidilir, hal hatır sorulur sohbetler edilir, yenilir içilir. Uygun bir zaman da aile büyüklerine “Allahın emri, peygamberin kavliyle kızımız filancayı, Oğlumuz falan kişiye istemeye geldik”³²⁷ diye belirtilir. Büyükler uygun görürlerse

³²⁵İbrahim Etem Çakır, a.g.m, **OTAM**, Sayı:28,Ankara, 2010 s.37.

³²⁶ BOA., MVL. 747.29.1. (Bkz. Belge 24.).

³²⁷ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.-Fatma Eskalen-Fatma Kökcü, a.g.e,s. 92

kızın fikrini almak için süre isterler. Uygun bulmazlarsa “Nasip değilmiş başka kapı yoklayın” denir. Bir defa dünürlüğe gitmekle iş bitmez. Birkaç günlük aradan sonra tekrar gidilir. Uygun bulunmamışsa “Kızın gönlü yok, nasip değilmiş” diye cevap verilir. Uygun bulunursa kız oğlan tarafının elini öper onlarda para ya da hediye verirler.³²⁸

Söz kesme için kızın ve oğlanın yakın akrabaları kız evinde toplanır. Yenilir, içilir, oynanır. Sonra gelin kız ortaya çıkarılarak çeşitli hediyeler ve paralar takılır. Kızda yavuklusuna oyalı bir yazma ve hediyeler gönderir. Bu yazma düğün günü damadın beline bağlanır. Böylece söz kesilmiş olur. Ertesi gün kıza takı ve elbise alınmaya gidilir.³²⁹

El öptürme, söz kesildikten sonra yapılır. Oğlan evi sinilerle katmer, çerez, yemekler olarak kız evine topluca giderler. Gelenler gelin kıza el öptürür para, saat, küpe gibi hediyeler verirler. Sonraki günlerde kız evi karşılığa gider.³³⁰ Sözdən ve nişandan sonra damat kurban bayramlarında kız evine de kurbanlık alır, bayramlarda hediyeler kıyafetler alır. Kız tarafı el öptürmeye karşılık için akrabalarını toplar ve oğlan evine giderler. Çerez ve çiçek götürülür. Toplanan çiçekler kızın arkadaşlarınınca demet yapılır, bağlanır, boncuk ve pullarla süslenir. Üzerine kokular serpilir. Oğlanın evine sağdıklar ve köyün gençleri davet edilir. Oyunlar oynanır, maniler söylenir. Sonuna doğru hazırlanan çiçekler orada bulunan erkeklere dağıtılır.³³¹

Söz kesme işi bittikten sonra iki aile bir araya gelir ve nişan gününü belirler. Daha sonra davetiyeler basılır ve dağıtılır. Davetiyeye “oku” davetlilere “okucu” denir. Okucular Oğlan evine sinilerle baklava, çerez ve meyve getirirler burada tekrar hazırlanan siniler okucular tarafından başları üstüne alınır, tef çalınarak ve türkü söylenerek kız evine gidilir. Nişan genellikle kız evinde yapılır. Uygun yere konan sandalye ve masaya kız ve oğlan oturtulur. İleri gelenlerden biri yüzükleri takar. Bundan sonra takı işleri başlar. Yemekliyse yemek verilir değilse lokum, bisküvi, sigara ve kolonya gibi şeyler dağıtılır. Oyunlar oynanır böylece nişan töreni biter. Nişanın ertesi günü oğlan evinden gelen yiyecekler konu komşuya dağıtılır.³³²

³²⁸ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. -Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 92.

³²⁹ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. -Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 92.

³³⁰ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 92.

³³¹ <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 92-93

³³² <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 11.40-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 92-93

Nişandan bir iki hafta sonra kız evi sini karşılığı olarak oğlan evine gider. Katmer, bükme ve çerez götürülür. Erkek tarafı sini getirenlere bahşiş verir.³³³

Dünürlük sürme, söz kesmeden evliliğe kadar giden süreye denir. Karşılıklı ziyaretler yapılır. Oğlan evi bilhassa pazarları kız evine çerez, meyve getirir kız evi de hafta içi buna karşılık verir. Düğün zamanları ve eşyalar konuşulur, çeşitli sohbetler edilir.³³⁴

Dünürler arasında gün belirlenir. Aşçı, çalgıcı hazırlanır, davetiyeler dağıtılır. Düğün iki günde tamamlanır. İlk gün önce oğlan evinde, sonra kız evinde çalınır, söylenir, oynanır. Akşamüzeri kına kağnısı dolaştırılır. Oğlan evinden bir traktör ya da kamyonu yüklenen eşyalar köy evinde dolaştırılıp kız evine götürülür. Eşyalar indirilirken oyunlar oynanır.³³⁵

Kına Kağnısı kız ve oğlan evinin yapmış olduğu eşyaları insanlara göstermek için köy veya şehir içinde dolaştırılmasıdır. Bu iş eskiden kağnılarla yapıldığından kına kağnısı denir. Eşyalar arabanın üstüne yerleştirilir, etrafı halı, kilim ile süslenir. En üste yakın akrabalarından yaşlı bir kadın oturtulur ve eline bayrak verilir. Davul ve zurna eşliğinde dolaştırılır.³³⁶

Kına Gecesi'nin birinci günün akşamı erkekler oğlan evinde, kızlar kız evinde toplanır. Buna kına gecesi denir. Oğlan evinde sazlı eğlenceler yapılır. Kız evinde kına gecesi daha renkli geçer. Kadınlar toplanarak siniler eşliğinde türküler söyleyerek, tef çalarak kız evine gidilir. Çeşitli oyunlar oynanır, maniler söylenir, gecenin sonuna doğru gelin kızın kınası yakılır. Kına yakılırken gelin övülür. Bu sırada bir sessizlik, hüznün çöker ve ağlanır. Halk arasında kına tepmek denir.³³⁷

Kız isteme, söz kesme, nişan, düğün, sağdıç olma, kardeşlik, gibi gelenekler sivashı kazası ve köylerinde bir çok yerde ya aynı yada benzerlikler göstermektedir.³³⁸

Kına gecesi oğlan evinde odunlar yığın edilip yakılır. Bu ateşe maşala denir. Çevresinde oyunlar oynanır. Kına kağnısı bu sefer kız evinin eşyalarını alarak dolaştırılır ve oğlan evine götürülür. Oradan gelinin evine bu eşyalar yerleştirilir. Buna da ev döşemek denir.³³⁹

³³³<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. 11.50-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 92-93

³³⁴<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. 12.00-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 93.

³³⁵<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018.12.20- Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 93

³³⁶<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. 12.30-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 93-94.

³³⁷<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018. 12.40-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 94.

³³⁸<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 12.50-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 94.

³³⁹<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 01.00-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü,*a.g.e.*, s. 94

Kökez Köyünde hala yaşatılan ve Sivashlı'nın bazı köylerinde uygulanan ilginç ve bir o kadarda anlamlı bir "sağdıç dikilme" yada Gelin almaya gitmeden evvel "Damat dikilme" veya "Güvey başı dermek" adları verilen damat töreni vardır.

Gelin evine kına gecesi ertesi öğleden sonra gelin almaya gidilir. Gitmeden evvel Damat ve sağdıçlar evinde giydirilir. Damat damatlıklarını giydikten sonra erkeklerden oluşan köyün ahali davul zurna türküler eşliğinde damadın evine gider. Damadın evine varılır ve evin önünde yöresel oyunlar oynanır. Damat dualarla çıkar ve kendisinden küçük bir çocuk yada genç elinde "çakı bıçağı" ile ucu açık vaziyette ve ucu damadın sırtına doğrultulmuş şekilde davul zurna eşliğinde köyün meydanına getirilir. Köyün meydanına bir hasır serilir, damat gelir ve hasırın üstüne elleri önde bağlı olacak şekilde dikilmeye baslar . Bu arada köy ahalesinin erkekleride hasırın etrafında damadı izler ve güldürmeye çalışır . damat burada gülmek için uğraşır . güldüren damattan hediye alır. Genelde bu hediye tavuk ya da horoz olur. Bu arada damat orada dikilirken diğer sağdıçlarda aynı damatta uygulanan ritüellerle meydana getirilir ve damadın yanına sıralanırlar. Bunun devamında dualarla Damattan başlayarak ceketleri giydirilir ve bellerine renkli Yörük poşusu kuşak olarak bağlanır. Damadın evinden getirilen çerez yemiş çıkını hasırın ortasına açılır ve içinden çıkan çerez etraftakilere dağıtılır. Dua sonunda imam eşliğinde damat ve yuva için dualar edilir ve giderken herkes hasırın üzerine ufak tefek beslik, onluk, yirmilik paralar atarlar. Artık buradan davul zurna eşliğinde gelin evine gelin almaya gidilir ve gelin evinin önüne varılır. Gelin evinin önünde damadın sağdıçları, arkadaşları, akrabaları, kız evi önünde, İslamoğlu oynar. Daha sonra gelinin varsa erkek kardeşi yoksa erkek yakını beline kırmızı kuşağını üç kez dolandırarak dualarla bağlar. Gelinin sağ ise babası değilse amcası veya ağabeyi koluna girer elinden tutarak dualarla tekbirlerle kapının önünde bekleyen gelin arabasına kadar eşlik eder. Damat arabanın kapısında bekler ve önce kızın babası kayın pederinin kayın anasının ve büyüklerin elini öperek gelini arabaya bindirirler. Ve gelin alınmış olur.³⁴⁰

Düğün öncesi güreş ve cirit oyunları oynanırdı. Eskiden arabaların olmadığı ya da az olduğu zamanda at arabaları süslenir ve gelin at arabasıyla alınmaya gidilirdi.³⁴¹

³⁴⁰ İsmail Oskay, Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans öğrencisi.

Şerif Ahmet Özden, Kökez köyü, Yaş 63, 10.10.2017.

³⁴¹ Fatma Keleş, Sivashlı İlçesi Eldeniz, 01.07.1919, 15.05.2015.

Kız çıkarma merasimi ise gelinin büyüklerinin elini öpmesi ile başlar. Lokum, sigara ve kolonya ikram edilir. Davetlilerde para verirler. Düğün konvoyu gelince gelin babası veya bir büyüğünün kolunda kaynatasına veya kaynanasına teslim edilir. Buna kız çıkarmak denir. Konvoy köy veya şehir içinde dolaştırılır. Gelin eve gelince kurban kesme, gelin odasına girerken kapıya hamur yapıştırma, gelini deri üzerinde yürütme, buğday saçma, sac üzerinden yürütme, şeker ve para atma gibi adetler vardır. Kadınlar gelini ve evini görmek için toplanırlar.³⁴² Ayrıca o gece gelin ve damatın imam nikahı kıyılırken oda içinde kimse elini bağlamaz, birde damat evinin arka tarafında bir nöbetçi olurki elini bağlayan muska yapan olmasın bir rivayete inanışa göre dua edilirken el bağlayan olursa damat düğümlebilir kilitlenir bağlanır gelinle zifafa giremezmiş.

Dini Nikah'a Yatsı namazından sonra imam, mahallenin ileri gelenleri, sağdıç babaları, yakın akrabalar ve komşular davet edilir. Nikâh kıyılır, gelinin mihri belirlenir. Mihir, kadının kıyılık hakkıdır. Ne belirlenirse kızın hakkı olur. İleride boşanma olursa mihir geri istenmez. Gerdekten önce gelinin ve damadın ikişer rekât namaz kılmaları adettir. Ertesi sabah yapılacak ilk iş gelinin çarşafını kaynanasına veya sadıç anasına vermesidir.³⁴³ Öğleye doğru kadınlar gelin evinde toplanır. Gelin, çeyizi ve eşyaları görülür ve bu âdete ise Duvak denilir.³⁴⁴

Gelin Kutusu, Sivaslı ve çevresi ağzıyla (Gelin gutu denilir) Duvak akşamı yapılan kutlamadır. Sağdıçlar tarafından yemekler ve tatlılar getirilir.³⁴⁵

Para Çevirme âdeti ise; Düğünde oynayan kişilere başkaları tarafından para çevirilir ve çalgıcıya verilir.³⁴⁶

Düğünden bir hafta sonra gelin, damat, oğlan evi ve yakın komşular kız evine davet edilir. Buna ardı sıra denir. Ardı sıra yapılmadan gelin ve damat kız evine gidemez.³⁴⁷

Deşleme (Deyişleme) söylemek Mani ve türkü söylemektir. Kına gecelerinde eğlenmelere ayrı bir güzellik katar. Önce tefçi ve yanındakiler hep bir ağızdan tef çalarak giriş yaparlar, bunun arkasından kim mani söyleyecekse başlar. Bu birkaç mani bilen kadın tarafında karşılıklı atışmalarla devam eder gider³⁴⁸

³⁴²<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 01.20-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95.

³⁴³<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 01.30-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95.

³⁴⁴<http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018 01.40-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95

³⁴⁵Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018

³⁴⁶Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018

³⁴⁷Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018

³⁴⁸ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 95, <http://www.sivasli.gov.tr/> 12.12.2018

Uşak Sivaslı İlçesi köyleri adetleri, gelenek, görenek ve yaşayışları hemen hemen birçok yönüyle aynıdır ya da birbirine benzerlikler göstermektedir. Bu noktada incelenen birkaç köy diğerleri hakkında da benzer bir kültür ortaya koymaktadır.

3.2.2. Edebî Kültür

Ülkemizde, pek çok ilin kendi farklı edebî kültürleri olduğu gibi, aynı il içerisinde farklı yörelerin de kendine has farklı edebî kültürleri olması gayet tabiidir. İşte bu sebepten her ne kadar yine yukarıda belirttiğimiz üzere Uşak ile ve hatta kimi çevre iller veya diğer Anadolu il/ilçeleri ile benzerlikler gösterse de bu başlık altında Sivaslı İlçesi'nin edebî kültürüne değinilecek ve pek çok örnekler verilecektir. Bu başlık altında, Sivaslı İlçesi'nin yerel ağzının nasıl olduğuna ve hangi kelimelerin ne anlama geldiğine, Sivaslı'da söylenen manilere, anlatılan fıkra ve efsanelere değinilecektir.

Yerel ağız, her bölgenin kendine has şivesi olan konuşma tarzıdır. Yerel ağız her şehrin ilçenin yetiştiği coğrafyaya ve geliştirdiği kültüre göre oluşmakta ve zamanın şartlarına göre değişmeye uğramaktadır.

Sıra	Şive	Anlamı	Sıra	Şive	Anlamı	Sıra	Şive	Anlamı
1	Aa	Hayır	41	Dıkım	Lokma	81	Mehel	Uygun görülen
2	Aba	Abla	42	Dırtlı	Cılız	82	Meymana	Surat
3	Abe	Ağabey	43	Dombey	Manda	83	Müzmal	Perişan, rezil
4	Aca	Amca	44	Dümbelek	Darbuka	84	Namazla	Seccade
5	Ağırlık	Başlık Parası	45	Ebermek	Getirmek	85	Nenecen	Boşver
6	An	Tarla Sınırı	46	Emsiz	Beceriksiz	86	Nişleyon	Ne yapıyor-sun?
7	Anışmak	Konuşmak	47	Engastan	Şakadan	87	Oturaklı	Ağır başlı
8	Ardılmak	Bir Yere Yaslanmak	48	Entari	Gömlek	88	Örüzger	Rüzgar
9	Arınmak	Temizlenmek	49	Essah	Gerçek	89	Ösen	Elbette
10	Arkeç	Arkadaş	50	Eşire	Kavgacı	90	Pabuç	Ayakkabı
11	Badılcın	Patlıcın	51	Fatma Bö-cesi	Uğur Bö-ceği	91	Payam	Badem
12	Balık Oyna-ması	Şimşek	52	Fer	Güç, Kuv-vet	92	Sahan	Tabak
13	Baymak	Dayanamamak	53	Gakguburak	Neşe, Şen-lik	93	Pontür	Pantolon
14	Berenarı	Üstünkörü	54	Gallangoz	Salyangoz	94	Sallangeç	Salıncak
15	Beşbiyık	Muşmula	55	Garadaban	Çatı arası	95	Sası	Tatsız, tuz-suz
16	Bıkımak	Hafif Dönü-vermek	56	Gayınna	Kaynana	96	Seyitmek	Koşmak
17	Bibi	Hindi	57	Gaynata	Kayınbaba	97	Sıtara	İtibar
18	Bicez	Bir Tane	58	Gayneşik	Yaramaz	98	Şamata	Gürültü
19	Bol Kursak	Aceleci olma-yan	59	Geme	Fare	99	Şaplak	Tokat
20	Böce Börtü	Böcekler	60	Gıran	Salgın hastalık	100	Şavk	Işık
21	Bubeşçe	Papatya	61	Gızan	Çocuk	101	Şipirdek	Terlik
22	Caba	Sığır Sineği	62	Gidişmek	Kaşınmak	102	Teperotu	Havuç
23	Cıbrır	Fakir	63	Götün götün	Geri geri	103	Ters	Gübre

24	Cırlak	Hemen Ağlayan	64	Gudubet	Yaramaz	104	Tırkaz	Kapı sürgüsü
25	Çapıt	Bez	65	Gündöndü	Ayçiçeği	105	Tinsirmek	Hapşirmek
26	Çığırnak	Türkü Söylemek	66	Güvey	Damat	106	Uyşalmak	Anlaşmak
27	Çılbak	Çıplak	67	Hangırda	Nerede	107	Velesbit	Bisiklet
28	Cırmalamak	Tırmalamak	68	Haranı	Tencere	108	Yalık	Mendil
29	Çıtlak	Kıvılcım	69	Henk	Oyun, Eğlence	109	Yalım	Herhalde
30	Çinil	Omuz	70	Hönkürmek	Ağlamak	110	Yanıç	Yengeç
31	Çokaşmak	Toplanmak	71	İlan	Yılan	111	Yılık	Eğri
32	Cücük	Filiz	72	İsteci	Dilenci	112	Yüklü	Gebe
33	Dalöğlen	Tam öğle Vakti	73	Kekeç	Çekiç	113	Yümek	Yıkamak
34	Dam	Hapishane, Ahr	74	Keleter	Büyük sepet	114	Zağar	Av Köpeği
35	Dartma	Başörtüsü	75	Keri	Sonra	115	Zangadak	Ansızın
36	Dayı	Güzel	76	Kımsır	Cimri	116	Zıngıldamak	Sarsılmak
37	Depik	Tekme	77	Kıypmak	Kaymak	117	Ziplemek	Saplamak
38	Deştevan	Korucu	78	Köme	Küme, yığın	118	Zivtinmek	Kaşınmak
39	Deşteye	Boşuna	79	Kösmek	Yıkılmak	119	Zonklamak	Çok ağrı-mak
40	Diğan	Yağ Tavası	80	Mancar	Pancar	120	Zopa	Dayak

- Sivaslı İlçesi Manileri -

Dam üstünde keleter, Keleteri yel atar, Çekilin gocagarılar Gençler sevdiğine bak- kar	Fesleğen ekim dağlara, Şavkı vurdum duvara, Civan boylumu koyup da, Nasıl varem zağara	Tabağa koydum darı, Ağlarım zarı zarı, Beni Sivaslı'dan ayırdı, Keleter başlı karı.	Gölde suydum durul- dum, Nehir oldum yoruldum, Selçikler'i görünce, Ciğerimden vuruldum.
--	--	--	--

Derelerin sazları, Kara kara kazları, Ne de güzel olurmuş, Selçikler'in kızları.	Kara üzüm asmasıyım, Nazilli basmasıyım, Gönder devlet yârimi, Ben onun hastasıyım.	Bakkalda toz şeker, Toz şeker gram çeker, Kravatı yok ise, Dalgalı saçı yeter.	Koyunlar gider dağa, Kaşığı soktum yağa, Bizim oğlumuz da, Tatar Köyünde ağa.
---	--	---	--

Has yazması senden, Oyalaması benden, At sevdiğim sıkını, Fişek parası benden.	Ağacın dibinde yata- rım, Tabancamı atarım, Beni beğenmeyen kız- ları, Yarım soğana satarım.	Uçak iki kanatlı, Kızlar şekerden tatlı, Oğlanları sorarsan, Hepsi Maymun suratlı	Karanfilim kırkayak, Kırkına vurdum dayak, Yârin geliyor deseler, Koşarım yalınayak.
---	---	--	---

Sedirde minder, Ağdar, dönder, Tatar'ın oğlanları, Sümüklü mindar.	Bisiklete biniver, Bizim orda iniver, Anam babam görürse, Lastik patladı deyiver.	Masa üstünde yılan, Yılan boynuma dolan, İşaretten anlamaz, Dana kafalı oğlan.	Kara kara giyersin, Kara haberin gelsin, Başkasını alırsan, Allah belanı versin.

Minarenin uçlarına, Yem versem kuşlarına, Anam verse ben var- mam, Yabanın puşlarına.	Motoru harlar gelir, Camları parlar gelir, Benim sevdiğim oğ- lan, Tesbihi sallar gelir.	Kalın örgü örmezler, Beni sana vermezler, Gel yarım kaçiverem, Karanlıkta görmezler.	Ayna koydum sahana, Şavkı vurdum cihana, Herkes sevdiğine bakacak Davul zurna bahane.
---	--	---	--

Oğlan adın murat mı? Altındaki kır at mı? Ben sana varcen ya, Memleketin irak mı?	Avluları boş olsun, Edirafı taş olsun, Kınayı iyi tepin, Düğünümüz hoş olsun	Karyolaya basayım, Ceketini asayım, Bir boy fotoğraf yolla, Ta kalbime asayım.	Bahçelerde biberim, Toplamaya giderim, Yarin gelmiş deseler, Koçu kurban ederim.
--	---	---	---

Arpalar orak oldu Yakınlar irak oldu Gitti yarım gel- medi Bu bana merak oldu	Sivaslı'nın dağları Üzüm vermez bağ- ları Üzüm verse bağ- ları Evlenir oğlanları	Kocadağ da kar kal- madı Yüreğim de yağ kal- madı Daha daha yazacaktım Kağıdım da yer kal- madı	Palamut satılır mı? Bala tuz katılır mı? Zemheri günle- rinde Yalnız yatılır mı?
--	---	---	---

Bisikletler ku- ruldu Akan sular du- ruldu Selçikler'in ayanı Karagöl'de vu- ruldu.	Dağda tavşan yayı- lır Kemikleri sayılır Geçme gelin so- kaktan Seni gören bayılır	Ocakta mercimek aşısı Dibinde ince taşı Kaynana kızını götürü- yoruz Sen durma başını kaşı	Karanfilin mo- runa Ölüyorum yo- luna Çifte kurban adadım Sevdiğimin yo- luna
--	---	--	--

Sivaslı'daki Fıkra Anlatılarından Örnekler:

Ne Deyo Uşaklılar

Uşakta “diyor” şimdiki zaman fiili “deyo” şeklinde kullanılır. Sivaslı ilçesinde de ten-
cereye “haranı”, tavaya “dığan” derler. Bir Uşak'lı ile Sivaslı şöyle şakalaşırlar:

Sivaslı'lı: -Ne deyo Uşaklıla?

Uşaklı: - Ne deyecek, haranı, dığan deyola.³⁴⁹

Hapırsan da Köpürsen de

Sivaslı ilçesi Yörük köylerinden biri İstanbul'daki asker arkadaşına misafir olmuş. Akşam yemeğinden sonra sofraya bir tepsi kadayıf konmuş. Bizim köylü ömründe hiç kadayıf yememiş, ilk kez yediği kadayıf çok hoşuna gitmiş. Asker arkadaşına bunun nasıl yapıldığını sormuş. Arkadaşı şakacının biriymiş, şöyle tarif etmiş: bakkaldan dört kalıp sabun alırsın. Sabunları bir güzel rendelersin, içi şeker ve su dolu tencereye doldurursun, tencereyi ateşte bir güzel kaynatırsın. Sonraya tepsiye döker, soğutursun ve afiyetle yersin.

Bizim Yörük, köyüne gelir, dört kalıp çamaşır sabunu alır, bir kilo da ince şeker. Tarif üzerine pişirmeye başlar. Su kaynayınca sabunlar köpürmeye başlar ve tenceden taşmaya başlar. Bu durum üzerine Yörük şöyle der:

-“Bırak taşmayı, hapırsan da yiyeceğim, köpürsen de yiyeceğim”.³⁵⁰

Dınganın Efelîği

Geçmiş yıllarda Sivaslı da Dınga unvanlı bir oduncu varmış, Karahallı'ya odun satmaya gitmiş. Odunlara müşteri çıkmış üç lira, beş lira derken kavga çıkmış. Müşteriler Dıngayı feci halde dövmüşler, odunlarını da almışlar parasını vermemişler. Zavallı Dınga, ağzı burnu kan içinde Sivaslı'ya dönmüş. Olaydan bir gün sonra Dınga evlerinin alt katında ki ambarın arkasına gizlenmiş ve başlamış kendisini dövenlere sövüp saymaya. Az sonra annesi gelmiş oğluna ne yaptığını sormuş. Dınga:

- “Görmüyor musun anne? Beni döven Karahallılara sövüyorum” deyince annesi:
- Ay oğlum ambarın arkasında söveceğine çık da dışarı efendiliğini göster demiş.

³⁴⁹Kadir Tekin, *Uşak Fıkra ve Anlatıları*, Batıkol Matbaası, Uşak Belediyesi Kültür Yayını, Uşak, Ocak 2006, S.53.

³⁵⁰ Kadir Tekin, *Uşak Fıkra ve Anlatıları*, Batıkol Matbaası, Uşak Belediyesi Kültür Yayını, Uşak, Ocak 2006, S.3-4.

Kendisini dövenlerden çok korktuğu için çıkma cesareti bulamamış, bulunduğu yerden sövmeye devam etmiş bu olay Sivaslı'ya yayılmış ve “Dinga'nın Efeliği gibi” deyimini oluşturmuştur.³⁵¹

Ali İhsan Sabis Paşaya Dair Bir Hikâye

Kökez Köyü Eski muhtarlarından Mustafa Hikmet Sunal'ın büyüklerinden dinleyerek aktardığı Hikâye Ali İhsan Sabis Paşa olduğunu düşündüğümüz bir Türk paşasına aittir. Halkın tarifine göre paşanın İsmi Ali İhsan'dır, daha evvel İngilizler tarafından tutuklu olduğu ve akabinden İngilizlerden kaçıp kurtulduğu ifade edilir. Daha sonra Afyon'un doğusunda Gazi Mustafa Kemal Atatürk İle görüşür ve bu görüşmeden sonra Sivaslı- Uşak Civarına İstihbarat faaliyetlerine başlar. Bu hikâyede Ali İhsan paşaya bölgede Katrancı dayı olarak rastlayanlar vardır. Halkın anlattığı Ali İhsan isimli paşanın daha sonra Afyon mebusu olduğu ifade edilmektedir. Ali İhsan Sabis Paşanın Demokrat Parti'den 1954'de yılında Afyon Karahisar mebusu olduğu düşünüldüğünde sözlü hikâyelerde tutarlılık görülmektedir.

Ali İhsan paşa köylere katran satmaya gelirmiş, fakat katran dört yüz kuruş ise bin kuruş gibi afaki bir rakam söylemiş. Buradan amacın katran satmak olmadığı anlaşılmaktadır. Bu bölgede istihbarat toplarken köylerde her köyde bulunan köy odalarında misafir kalırmış. Bir gün yine Bulkaz(Gürpınar) köyünde sabahlayacaktır. Ahali odada misafir eder ve dağılır. Ancak bir delikanlı özellikle herkesin dağılmasını ve katrancının tek kalmasını bekler. Herkes dağıldıktan sonra ise gözyaşlarını tutamaz ve katrancının elini öper.

-Katrancı; oğlum ne paşası ben garip bir katrancıyım diyerek kimliğini gizlemeye çalışsada, genç delikanlı meseleyi çözmüştür.

- Genç; Paşam, Paşam Yemenden emir eriniz falancayım ben der..

- Paşa; Oğlum sus duyacaklar, der ve orada sabaha dek dertleşirler.

Sabah katran yüklü katırlarıyla yola çıkan Ali İhsan paşa Bulkaz Dağının eteğinde Yunan Askerlerinin taşlardan pusu yeri yaptıklarını görür ve şu ifadeyi kullanır.

-“Bunlar Türkleri aptal mı sanıyor ?”

³⁵¹Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 63-64.

Görüldüğü üzere Ali İhsan Paşa'nın Milli Mücadele dönemi kısada olsa bir dönem İstihbarat çalışmaları için yöreye geldiği anlaşılmaktadır.³⁵²

Madalyasız Kahraman Elif Nine

“Sivaslıda ki işgalci Yunan askerleri ev ev dolaşır iki yumurta ve bir tavuk, haydi haydi çabuk çabuk diyerek" zorla tavuk ve yumurta toplarmış. Torumların Elif Nine adlı dul kadının evine kuşluk vakti gelen askerler ne kadar yumurtası ve tavuğu varsa toplayıp giderler. Aynı gün ikinci vakti tek başına yunan askeri Elif Ninenin kapısını çalar ve yine tavuk ve yumurta ister. Elif Nine buna kızar fakat belli etmez. Asker'e gel arkamdan yukarı vereyim der. Taş merdivenden çıkarlar. Önde bulunan Elif Nine yay gibi arkaya dönerek “Usandık elinizden!” diyerek Yunan askerinin bağrından hızla arkasına iter, boş bulunan Yunan askeri arkasına devrilir ve başını taş basamağa çarpar ve ölür. Elif Nine bir an şaşırır: “Kör olası cavır, beni katil ettin. Ben seni ne yapayım? Nereye saklayayım?” diye söylenir. Sonra Yunan askerinin cesedini sürüye sürüye alt kattaki samanlığa götürüp saklar. Geceleyin bir çuvala koyup komşularının yardımıyla kuyuya atar. Aradan aylar geçer Sivaslı kurtuluşuna kavuşur, Elif Ninenin kahramanlığı herkes tarafından duyulur ve Madalyasız kahraman Elif Nine diye anılır.³⁵³

Kelvelioğlu Hüseyin'in Katli

Sultan Tekin, babası Kelvelioğlu Hüseyin'in değirmende işgalci Yunan askerlerince dövülerek öldürülmesini şu şekilde anlatır: Beş altı yaşında idim. Öksüzdüm ben iki yaşına girdiğimde annem ince hastalıktan ölmüştü. Beni babam büyütürdü. Baba kız değirmende kalıyorduk. O günlerde değirmene az müşteri geliyordu. Müşteriler babama Sivaslıyı işgal eden Yunanlıların yaptıkları kötülüklerden bahsediyor bende korku içinde dinliyordum. “Ya değirmene gelirlerse ya babama kötülük ederlerse babamın karşı koyacak tabancası ve tüfeği de yoktu, ne yaparız nereye kaçarız”. Çok geçmeden korktuğumuz başımıza geldi. Yaz günü kuşluk vaktiydi. Babam içeride çalışıyordu, bende değirmen kapısının önünde topladığım çakıl taşlarıyla beş taş oynuyordum. Birden kulağıma sesler geldi baktım, iki yunan askeri karşı yamaçtan değirmene doğru geliyor. Hemen babama koştum:

³⁵² Mustafa Hikmet Sunal, Kökez Köyü, Doğ:1927, 08.02.2012 tarihinde yapılan röportajdan.

İsmail Oskay, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2012, s.77. Dan: Tuncer Baykara.

³⁵³Tekin, *a.g.e*, 2006, s. 37-38.

- “Baba gâvurlar geliyor” diye seslendim. Babam elindeki çekici yere attı ve bana:
- Sen çuvalların arkasına saklan kızım. Hiç sesini çıkarma ben onlara bakayım”. Dedi.

Ben, saklandım. Babam değirmenin koca kapısını kapatıp sürgüledi. İçerde çıt yoktu, bekliyorduk. Derken askerler geldiler kapıya kapıya güm güm vurmaya başladılar. Birisi “aç kapıyı yoksa kıracağız” diye bağıyordu. Babam çaresiz kapıyı açtı. Askerler babamı bağrından iteleyip içeri girdiler. Birisi ucu süngülü tüfeğini babamın bağrına dayadı. “Bize karşı koyma, seni öldürürüm” dedi. Öteki asker babama sorular sormaya başladı.

- “Silah var mı söyle?”
- “Silah yok” dedi babam.
- “İçerde başka kimse var mı?”
- “Yok” dedi babam yine.
- “Burada Kemalistleri barındırıyormuşsun, doğru mu ?”
- “Hayır, hayır yok öyle bir şey ben onları hiç görmedim.”
- “Peki öyleyse, al şu matarayı, bize şu hayvandan süt sağ içeceğiz.”

Babam biraz öfkelenmiş cesaretlenmişti. “O erkek eşektir, sütü olmaz.” Diye eline tutuşturulan matarayı yere fırlattı. O zaman, konuşan asker: “Bize karşı geliyorsun ha!” deyip babamın sağ omzuna dipçikle hızlıca vurdu. Babam yere yıkıldı. Zalimler babamı iki yerden tekmelemeye başladılar. Babam kıvrılıp yüzükoyun yere kapandı. Bir asker, üstüne çıkıp postalıyla babamı çiğnemeye başladı. Ben sabredemeyip saklandığım yerden çıktım: “Yapmayın, öldürmeyin babamı, biz size ne yaptık?” diyerek ayaklarına sarıldım. Beni ensemden tutup çuvalların üstüne fırlattılar. Babamı kurtarmak için ağlıyor, sızlıyor, yalvarıyordum, ama dinleyen yoktu. Eşekten süt sağılmayacağını biliyorlardı ama işkence yapmak için bahane ediyorlardı.

Sesi soluğu kesilen babamı, öldü sanıp kucakladılar ve değirmen taşlarının altındaki Domuzluk denilen su çukuruna attılar. Üzerine de bir süngü sallayıp değirmenden gittiler. Ben değirmen kapısının önüne çıkmış: “ Babam öldü babamı öldürdüler” diye feryat ederken içerden inilti sesleri geldi. Babam bana: “Kızım ben ölmedim, gel yanıma” diyordu. Sürünerek su kanalından çıkmaya çalışan babamın omzundan tutup

çıkmasına yardımcı oldum. Zavallı babam ayaküstünde duramıyordu. Attıkları süngü, sağ kulağını delip geçmişti. Sürünerek değirmen kapısının önüne geldi.

Bana: “Hadi kızım eşeğimizi getir eve gidelim” dedi. Eve gittik amcamlar evde yoktu yengemlerin yardımıyla babamı taş merdivenden üst kattaki odamıza çıkardık, kanayan yerlerine yağlı hamur yapıp sardık. Ağzından hala ince ince kanlar sızıyordu. Anlaşılan çiğneye çiğneye ciğerini ezmişlerdi. Akli başına geldiğinde elimden tutuyor “Talihsiz kızım, Sultanım.” diye inliyordu. O gece daha fazla dayanamayarak öldü. İşgal komutanı amcamlara: “Kardeşiniz, merdivenden düştü, başını taşa çarptı ve beyin kanamasından öldü.” Diye bir tutanak imzalatıp defin için öyle izin verdi.³⁵⁴

Eden Bulur

Sivaslı’da ki Yunan askerleri 31 Ağustos 1922 günü kaçmaya başlamıştır, böylece Sivaslı kazasında kurtuluşuna kavuşmuştur. Yunan askerlerinin kaçışından bir saat sonrada Türk ordusu da Sivaslıya girmiştir. İki Türk askeri, bir Yunan askerini kollardan tutmuş, karakola getirir. Yunan askerinin elinde diri diri bir tavuk diğer elinde de yarısı içilmiş içki şişesi görünüyormuş. Meydanı dolduran halk Yunan askerini linç etmek istiyor, tabi bizim askerler izin vermedi. Yunan askerini karakolun içine götürürler. Yunan askeri kaçıştan haberi yokmuş sokak aralarına girmiş, şarap içmiş bir evden de tavuk almış öylece dolaşıyormuş.³⁵⁵Karakol bahçesine derhal bir darağacı kurulur. Yunan askeri içeride yargılanmış, suçlu bulunmuş ve idamına karar verilmişti. Askeri darağacına asarlar. İbret olsun diye de tavuk boynuna asıldı. Cesedi yirmi dört saat orada asılı kalır ve sonra indirilip gömüldü. Kurtuluş birliği idamın gerçekleşmesinden beş on dakika sonra Yunan askerlerini kovalamak amacıyla Selçukler Köyü istikametinde Sivaslı’dan ayrıldılar.³⁵⁶

Çilek ve Sivaslı

1957-1958 ders yılında Sivaslı ortaokulu son sınıfında öğrenciydim. Ders yılı sonu yaklaşmıştı. Tabiat bilgisi dersinde yurdumuzda yetişen sebze ve meyvelerimizi işliyorduk. Elma, armut, kiraz derken sıra çilek denilen meyve geldi. Bu meyveyi sınıftaki otuz üç kişiden hiçbirimiz tanımıyorduk. Kitapta siyah beyaz bir resmi vardı ama gözümüzde canlandıramıyorduk. Fen bilgisi öğretmenimiz Mefkûre Çetin çileği öve öve

³⁵⁴Kadir Tekin, *a.g.e*, 2004, s. 95-98.

³⁵⁵ Kadir Tekin, *a.g.e*, 2006, s. 41-42.

³⁵⁶Tekin, *a.g.e*, 2006, s. 41-42.

tekrar tekrar anlatıyordu. Ama nafile çayırılık mevkinde çöğürümüzü, kuşburnu bulup derse getiriyor, öğretmenimize: “Bu mu?” diye soruyorduk. Aldığımız cevap hep hayır oluyordu. Derken ders yılı bitti, çileği tanıyamadan mezun olduk. Aradan yıllar geçti, bir ziraatçinin teşvikiyle dışarıdan getirilen çilek fideleri yetiştirildi ve Sivaslı'nın iklim ve toprağının bu işe elverişli olduğu ortaya çıktı. Yıllar geçtikçe çilek ekenler çoğaldı ve Sivaslı çilek ilçesi haline geldi. Her yıl, Mayıs sonunda ya da Haziran başında Sivaslı da çilek festivali ya da bayramı yapılmaktadır.³⁵⁷

Kara çalmak:

Benim büyük Anneannem evlendiği zamanda Yunanlılar Sivaslı ilçesini işgal etmişler. Bacanın kurumundan yüzüne gözüne kara yapmışlar. Saman kağnısının içinde bir köyden bir, köye gelin götürmüşler. Yunanlılar olurda kağnının önünü kesip gelini götürmesinler diye. Dedikleri gibi Yunanlılar kağnının önüne geçmiş açıp bakmışlar gelinin suratı kurum kara alın götürün bunu demişler.³⁵⁸

Sivaslı Yöresi'nin aynı zamanda kendisine has pek çok kayda değer türküsü mevcuttur. İşte bu bölümde bunlardan bazı örnekler vereceğiz bunun yanında Sivaslı ve yöresinin gelenek, görenek, türkülerin söyleyiş biçimi köylerinde ve merkezinde bir birine çok benzemektedir. Buradan bazı köylerinden aldığımız türkülerini de hikâyeleri ile birlikte aktarmaya çalışacağız. Öyle ki Türk kültüründe türkülerin acı ya da kıvanç veren bireysel ya da toplumsal bir hikayeyi, bir yaşanmışlığı anlatması açısından önemi büyüktür.

Sivaslı'm Benim

Baharın gelişini müjdeler çileğimiz,
Küçük, büyük çalışkandır milletimiz,
Coşkun olur bayramımız, festivalimiz,
Yurdum, memleketim, Sivaslı'm benim.

Havasıyla, suyuyla can Evrenli'miz
Piknik yapar burada gelen, gidenimiz,
Yeşillik ve ağaçlıktır Koca Dağımız,
Tatlı yörem, canım Sivaslı'm benim.

³⁵⁷Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 98-99.

³⁵⁸ Safire Ada, Sivaslı İlçesi, 01.19.1976, 15.05.2015.

Verimlidir, sulaktır topraklarımız,
 Pırıl pırıl evlerimiz ve yollarımız,
 Güler yüzlü, konuk severdir insanlarımız,
 Yaşayacak yerim Sivaslı'm benim.

Sağlıklı ve leziz et ürünlerimiz,
 Meyve ve sebzelerimizde bire geliriz,
 Dört mevsimi birden yaşar gideriz,
 Huzurum, neşem Sivaslı'm benim.³⁵⁹

Sabittin Köküz

26.04.1995

31 Ağustos Sivaslı Kurtuluş Bayramı Destanı

Gökleri çınlatıyor kurtuluş sevincimiz,
 Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'da,
 Özgürlükten uçuyoruz büyük küçük hepimiz,
 Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda.

Güneş bir güzel doğuyor Bulkaz Dağı'ndan,
 Kuşlar bir güzel şakıyor özgür yuvalarından,
 Müjdelere yansıyor al yüzlü bayrağımdan,
 Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda.

Koca Dağ'dan top sesleri duyulur,
 Mehmetçikler sokakları doldurur,
 Yunan kaçar, Sivaslı'mız kurtulur,

³⁵⁹Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 30.

Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda.

Sivaslılıyız, güler, oynar, coşarız,
Yıllar öncesini tekrar yaşarız,
Yunan sürüsünü çiğner aşarız,
Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda.

Vursun davul, çalsın zurna, oynasın zeybeğim,
Bu benim bayramım, benim şenliğim,
Özgürlükten coşar, kükrer benliğim,
Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda.

O günleri unutmadık, unutmayacağız,
Tarihten her zaman ders alacağız,
Ata'mızın yolundan ayrılmayacağız,
Bugün 31 Ağustos bayram var Sivaslı'mda...³⁶⁰

Evlerinin Önü Kuyu
Evlerinin önü kuyu
Kuyudan alırlar suyu
Gel kaçırverelim a zalımın oğlu
Uyan Alim neni neni nen nen nen
Eller geldi sen de gel
Evlerinin önü marul
Sular akar harıl harıl
Var git oğlan dengine sarıl

---

³⁶⁰Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 34.

Uyan Alim neni neni nen nen nen

Eller geldi sen de gel

Evlerinin önleri çeşme

Soğuktur suların içme

Var git oğlan derdimi deşme

Uyan Alim neni neni nen nen nen

Eller geldi sen de gel

Alim Alim Alim gibi

Kaşları var kalem gibi

Benim yarım civan gibi

Uyan Alim neni neni nen nen nen

Eller geldi sen de gel ³⁶¹

Not: Sivaslı ve yöresinde kadınların kına gecesi oyun havası olup, Ali KIRHAN tarafından radyoya aktarılmıştır. ³⁶²

Türkünün çıkış öyküsü;

1990'lü yılların başında Tatar Köyünde Yontaroğlu Derviş adında bir ağa yaşarmış. Bu ağa rehin alma yoluyla tarlaların hemen hemen yarısını ele geçirmiş. Tarlasını geri almak isteyenleri de iki kardeşini kullanarak korkutmuş. Köyde Yalimoğlu Veli diye orta yaşlı biri yaşarmış, Veli evlendiği sırada düğün masraflarını karşılamak için Avlu Tarlası dedikleri köye en yakın mesafede bulunan üç dönüm mercimek tarlasını Derviş Ağaya rehin olarak bıraktı. Evliliğinin ikinci yılında bir oğlan babası olan Veli biriktirdiği paraya eşinin altınlarını da katarak Derviş Ağanın evine gider ve tarlasını geri ister.

Derviş Ağa: “Benim kitabımda geri vermek yazmaz al paranı git bu yüzden bir daha karşıma çıkma”. Der.

Veli de: “Al paranı tarla benimdir, yarın sürmeye gidiyorum, itirazın varsa tarlaya gelersin”. Der ve paraları bırakıp çıkar.

Derviş Ağa köylünün Velii örnek olarak kendisine karşı gelmesinden korktuğu için iki kardeşini tarlaya gönderir ve çıkan kavgada Veli bıçaklanarak öldürülür.

Bu sırada Derviş Ağa ince hastalığa yakalanmış olan kız kardeşi Gülsüm'ü bir yanaşma ile evlendirir. Velinin oğlu Ali'nin doğduğu sene Gülsüm de bir kız çocuğu

³⁶¹ Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 49.

³⁶² Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 49.

doğurmuştur. Derviş Ağa'nın ölmüş annesi olan Fadime ismi verildi. Fadime annesine doyamadan Gülsüm öldü. Fadime'yi yengesi Gülizar büyütür.

Yıllar geçer Fadime ile Ali düşman ailelerin çocukları olarak büyürler. Bu sırada sık sık savaş olmakta köyden kur'a yoluyla sürekli asker gitmektedir. Derviş Ağa Aliden kurtulmak için subay'a rica eder fakat muhtar olan Ayan Mehmet araya girerek Derviş Ağa'nın oyununu bozar. Derviş Ağa, küçük kardeşi Ethem'in kur'aya girmesine ve askere alınmasına engel olamaz.

Köyün harman yeri tarafında bir kuyu vardır. Köylüler yaz günlerinde bu kuyudan su alır, kuyu suyu içerek serinlerlerdi. Fadime kız da omzuna testi alır bu kuyudan su taşırdı. Bir gün öğle vakti Ali ile Fadime bu kuyu başında rastlaşırlar, tanışlırlar ve birbirinden hoşlanmaya başlarlar. Kör şerif adlı bir kişi köy odasında bu durumu Derviş Ağa'ya anlatır. Derviş Ağa, Fadime'yi döver avludan dışarı çıkmasını yasaklar. Ali Yontaroğlu hanesinin çevresinde dolaşmaya başlar, Fadime de aşkını mısra mısra türküleştirmeye başlar.

Derken 1919 yılına gelir. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşından yenik çıkmıştır, düşmanlar Anadolu'yu işgale başlamıştır. İzmir'i işgal eden Yunan ordusu Uşak'a doğru ilerlemektedir. Anadolu'nun her tarafında "Kuva'yı Milliye" hareketi başlamış, Tatar köyünde de yoğun "Kuva'yı Milliye" hareketi ortaya çıkmıştır. Ayan Mehmet Çavuş bu olaya öncülük etmektedir. Destek vermeyen tek kişi Derviş Ağadır. Yunan ordusunun köye girmesini engellemek için kırk kişilik grup oluşturulmuştur, Ali de bu grubun içindedir. Köyün işgal edilmesine engel olamayan Kuva'yı Milliye birlikleri beş şehit vererek Bulkaz Dağına çekilmek zorunda kalmışlardır. Ara ara baskın yaparak birkaç Yunan askerini öldürmüşler. Bu sırada Ali çobandan annesinin ağır yaralı olduğunu öğrenmiş Ayan Mehmet'ten izin alarak gece vakti köye gelmiş evine varmadan yakalanarak zindana atılmıştır. Zindan da işkence görmüş kızgın demirle dağlanmıştır. Buradan Uşak zindanında gönderilmiştir. Türklere eziyet eden Uşak yerli Rumlardan biri olan Deli Yorgi'yi berberden aldığı usturayla yaralamıştır, yüksek mahkemede yargılanmak üzere önce İzmir'e sonra Atina'ya sevk edilmiştir.

Batı cephesinde kurulan düzenli ordu birlikleri Yunan ordusuna karşı İnönü mevkiinde mücadele ediyordu. Ayan Mehmet Çavuş ve arkadaşları da düzenli orduya katılmıştır. Bu sıralarda Yontaroğlu köye Alini Atina da kurşuna dizildiği yalanını yaymış, Alinin annesi dayanamayarak ölmüştür, Fadime umudunu yitirmemiştir.

Sakarya Savaşı, Büyük Taarruz, 30 Ağustos Başkumandan Meydan Savaşı derken Yunan ordusu kesin yenilgiye uğratılmış köy ve kasabalından kovulmuştur. 31 Ağustos

1922 Sivaslı İlçesinden atılmıştır. Yunan Ordusu Tatar Köyünden giderken altınları almış Derviş Ağayı da öldürmüşlerdir.

9 Eylül İzmir de kurtulunca gönüllü askerler terhis edilmiş Kuva'yı Milliyeciler köy girişinde davul zurna ile karşılanmışlardır. Fadime de oradaydı Ali'yi bekliyordu, ama Ali yoktu. Fadime bütün gece içinde olan aşkı mısralara döktü ve zamanla türkü haline geldi.

Yunanistan ile yapılan esir değişiminde birçok insanla beraber Ali de serbest bırakıldı. Ali gece vakti Ayan Çavuşun evine geldi. Ev halkı sevinçle karşıladı. Ayan Mehmet Çavuş babalık yaparak Fadime'yi yengesi Gülizar'dan istedi ve mutlu sona kavuştular.

Bu türkü Ali Kırhan tarafından Ankara radyosuna bildirilerek Uşak yöresi halk türküsü olarak kabul edildi³⁶³

Kuruldu Mu Sivaslı'nın Pazarı?
Kuruldu mu Sivaslı'nın pazarı?
Kazıldı mı Feride'nin mezarı?
Alıverin pencereden fesimi,
Anam duysun, abam etsin yasımı.

Açman pencereyi esmesin yeller,
Yanıyor içerin ne bilsin eller,
Başım alıp gitsem del 'olmuş derler,
Aman anacığım yüzüğüm kaldı.³⁶⁴

Ormancı Türküsü(Şakir'in Türküsü)

Sivaslı'nın suları hoştur içmeye,
Ortasında köprüsü yok delip geçmeye,
Aman ormancı, zalim ormancı
Sivaslı'ya getirdin yoktan bir acı...

Bu Çivril'in hanları, ışıldıyor camları,

³⁶³ Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 131-137.

³⁶⁴ Mustafa Çobanoğlu, *Uşaktır Bizim İlimiz Öykülerle Türkülerimiz*, Uşak, 1998, s. 74.

İncecik bir yol tutmuş, Şakir'im kanları.
Aman ormancı, zalim ormancı
Sivaslı'ya getirdin yoktan bir acı...

Uzun uzun kamışlar, ucunu boyamışlar,
Orta Boylu Şakir'i kamyona vurmuşlar.
Aman ormancı, zalim ormancı
Sivaslı'ya getirdin yoktan bir acı...

Vardım İydir Kaş'ına, baktım ovaya,
Ormancılar pusu kurmuş Şakir'i vurmaya.
Aman ormancı, zalim ormancı
Sivaslı'ya getirdin yoktan bir acı³⁶⁵

Şakir'in Türküsü(Bir ağıt)

Sivaslı'dan çıktım başım selamet,
İydir yokuşuna vardım koptu kıyamet,
Benim'de bir Ahmet'im kime emanet?
Söyleyin anama gandil yakmasın,
Şakir'im gelecek diye yola bakmasın...

Ahmet'im Ahmet'im algın Ahmet'im
Al ganlar içinde kaldım Ahmet'im
İydir'in ormanı, südü bozuk ormancı,
Sivaslı'ya getirdin yoktan bir acı³⁶⁶

Mayıs 1953 Pazartesi,Sivaslı Cumhuriyet İlkokulunun beşinci sınıfında öğren-
ciydim. Teneffüste okula bir haber yayıldı. “Zeynep Ebe'nin Şakir'i gece Çivril yo-
lunda ormancılar tarafından vurulmuş ölüsü Çivril hastanesine götürülmüş otopsi ya-
pıldıktan sonra Sivaslı'ya getirilecekmiş.

³⁶⁵Çobanoğlu, *a.g.e*, s. 76.

³⁶⁶Çobanoğlu, *a.g.e*, s. 76.

Zeynep Şakir babamın sütkardeşiydi, evlerimizde aynı sokakta karşı karşıyaydı. Şakir amca şofördü ve iki gün önce Austun marka, acente bir kamyon alıp getirmişti.

Biz o gün sabah derslerini üzüntüyle bitirdik. Öğle arasında koşarak eve geldim, evde kimsecikler yoktu. Konu komşu herkes Zeynep Ebe'nin avlusunda idiler. Avludan yaslar, ağıtlar yükseliyordu. Olayın nasıl olduğunu erkekler konuşurken öğrendim. Şakir amca yeni aldığı kamyonuyla pazarı pazartesiye bağlayan gece birilerine kaçak kereste götürüyormuş, bunu haber alan Çivril bölgesi ormancıları İğdir yokuşunun yakınına pusu kurup beklemişler. Gece yarısı geçen kamyonu mavzerlerle ateş ederek durdurmuşlar. Kamyondan inen ve teslim olduğunu belirten Şakir'e ormancılardan biri mavzer ateşi daha yapar. Mermer adamcağızın sol bacağının kasığına yakın bir yerinden delip geçmiş. Şakir can havliyle gömleğini yırtıp iki paket sigara tütününü bacağına basmış ama yara büyükmüş kanı durduramamış. Nice sonra vurulunca düştüğü şarampolün içinde ölmüştü.

Annemler avluda yas tutarken bende ağladım ve öğle yemeğimi yemeden okula geri döndüm. Okul bitince arkadaşlarla cenaze evinin avlusuna geldik. Çivril'den getirilen cenaze, avlunun ortasında imam tarafından yıkanıyordu. Ben hem ağlıyor hem de dikkatlice cenazeye bakıyordum. Vurulan bacaktan sular döküldükçe hala kan sızıyordu. Kafası otopsi için kesilmiş ve dikilmişti. Sıcak su döküldükçe ağızından kan ve beyin parçaları geliyordu. Ben beni bileli Sivaslı böyle bir facia ile karşılaşmamıştı.

Cenaze yıkandı, kefenlendi, imamlar tarafından gerekli dini işlemler yapıldı cenaze namazı kılındıktan sonra Karadede mezarlığına defnedildi. Aradan bir ay geçti okul kapanmıştı. Evimizin önünde birkaç çocuk oynuyorduk. Önümüzden bir jip geçti, arkasından eli kazmalı kürekli insanlar, mezarlığa doğru gittiler. Hemen durumu öğrendik mahkeme kararıyla Şakir'in mezarı açılacak cesette inceleme yapılacaktı. Oyunu bırakıp Karadede mezarlığına koştuk. Haberi annesi Zeynep Ebe de duymuş oda mezarlığa geldi. İki asker kadını kollarından tutuyor mezarlığa sokmuyorlardı. Zeynep Ebe de ne olur tutmayın, bırakın beni dünya gözüyle oğlumu bir daha göreyim. Zeynep Ebe, içeriye alınmadı. Dışarıda çığlıklar attı dövündü.

Mezar açıldı. Çürümeye yüz tutmuş kefeniyle ceset dışarıya çıkarıldı. Kefenin alını ve bacak kısmı makasla kesilerek açıldı. Bu sırada ortalığa kötü bir koku yayıldı, herkes ağızını burnunu kapattı. Görevli doktor, maske takıp ceset üzerinde inceleme yaptı, söylediklerini adli görevliler, daktilo ile kayda geçtiler. Sonra ceset tekrar gömüldü. Herkes evine gitti bu olay Şakir'in tekrar acısını alevlendirdi.

Derken Sivaslı da yaz geldi geçti düğün mevsimi geldi. Çivril'den gelen çalgıcılar her düğünde Muğla yöresine ait olan Aman Ormancı türküsünü Şakir ve Sivaslıya armağan ederek çalarlar.³⁶⁷

Omar'ın Türküsü

Üzüm koydum sepete
Kaynım bekler tepede
Kıyma bana kayınım
Anacığım Söke'de

Dörekte ki inekler
Doldu kaldı sinekler
Genç Omar'ın ölüsü
Yedi yeşil sinekler

Pulluğumu eklerim
Vidasını denklerim
Yetiş kömürcü dayı
Senden medet beklerim

Pulluğumun demiri
Mustantığın emiri
Kör olası kayınım
Damda zincir kemeri

Motor gelir tarladan
Sivaslı'ya varmadan
Genç Omar'ı kesmişler
Sarı günler doğmadan

Keskin balta parlıyor
Yüreğimi dağlıyor
Yaşı küçük yavrucum
Babam diye ağlıyor

Camilerin duvarı
Al atımın tımarı
Celep diye kesmişler
İshak'ın genç Omarı

Derelerin darısı
Oldu gece yarısı
Bülbül olmuş ötüyor
Genç Omar'ın karısı

Bura Sivaslı yolu
Üzeri taksi dolu
İshak'ın genç Omarı
Çiziye kurban oldu.

Tarlaların tersleri
Başlarında fesleri
Sökeleri doldurur
Anacının sesleri

³⁶⁷Tekin, *a.g.e.*, 2004, s. 99-101.

Yayalar da tarlasında çift sürerken öldürülen İshak Ağa'nın oğlu Omar için yakılmış bir ağıttır.³⁶⁸

Kökez köyünün Milli Mücadele döneminde Tilki Ali Osman isimli şahıs, oğlu Sadık'a dönemin muhtarı Emin'i vurdurur. Sebebi ise Yunan atlarına arpa toplamasıdır. İşte bu olay ile ilgili olarak aşağıdaki türkü söylenir.

Dar sokaktan kara martin atıldı
 Tilkide Mahmud, Emin'i vurdu yatırdı
 Ahabplarım sala koydu götürdü muhannetsinde deli Şevket muhannet
 Biricikde Talibim amcası Eyüb'e emanet
 Koyverinde celeplerim sulansın
 Sulansında koca gölü dolansın
 Dolansın vay vay dolansın
 Öldüğüme ahabplarım inansın
 Muhannetsin de vay deli şevket muhannet
 Biricik de Talib'im amcası Eyüp'e emanet
 Yayalar'ın kırında toplar atıldı
 Şu Kökez de ev kalmadı yıkıldı
 Komşularım Samatlar döküldü
 Muhannetsin de Deli Şevket Muhannet
 Biricik Talip'im amcası Eyüp'e emanet³⁶⁹

Bu türkü Kökez köyüne ait olarak çevre köylerde Kökez türküsü olarak söylenmektedir. Türküdeki mesele görünüşte adi bir suç olayı gibi görülse de meselenin sebebi iki meseleye ışık tutmaktadır. Birincisi köylünün arpa ekmeği ile beslenmek zorunda olduğu bir dönemde arpanın dahi ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Üretim imkânlarının uzun yıllar savaşmış olan Türk köylüsünde ne kadar kısıtlı olduğu düşünüldüğünde meselenin önemi anlaşılacaktır. Çünkü vurulan şahıs Yunan köylüme zulüm etmesin düşüncesi ile hareket eden köyün muhtarıdır. Ancak o kadar imkânlar ve üretim kısıtlıdır ki köyden birisi tarafından vurulmuştur. İkinci mesele ise türküde

³⁶⁸Çobanoğlu, *a.g.e.*, s. 74.

³⁶⁹ İsmail Oskay, "Sivaslı İlçesi Kuvva-yi Milliye ve Milli Mücadele üzerine Sözlü Tarih Denemesi" "Evvel Zaman İçinde II, Tarih Öğrencileri 2. Ulusal Sempozyumu Bildirileri", s. 71-72

geçen köye atılan toplar ile alakalıdır. Atılan toplar bugünkü Yayalar kasabası tarafından köyün güneyinden atılmıştır. Atılan toplardan birincisi mezara, ikincisi köyün yanındaki gölün kenarına, üçüncü top atışı ise yine köyün güneyine düşmüştür. Bu top atışlarının sebebi ise Yayalardan Yunancı Kara Ali, Kökezli efeler Mehmet Ali ve Kadir efeler korkusundan Yunan ordusuna yaptırılmıştır. Ayrıca bundan başka Kökez köyünde çokça telaffuz edilen işgal dönemini anlatan bir başka türküyü de burada aktarmak köylünün işgale bakış açısını anlatmak açısından yerinde olacaktır.

Ankara Türküsü

Ankara'dan fırka kalktı

Silahı omuza çaktı

Kör olası boklu Yunan

Askerine şilte taktı

Ankara'dan uçan kuşlar

İzmir yaylasında kışlar

Biz Yunan'ı esir aldık

Kolu nişanlı çavuşlar

Ankara'nın ortasında

Mor camadan arkasında

Yaşayası Kemal Paşa

Başıbozuk urbasında

Ankara'nın kuğuları

Çayır çimen kıyıları

Çifte çifte çuval giymiş

Şu Yunanın ayları³⁷⁰

Bu türkü aslı itibari ile meşhur Ankara marşından esinlendiği görülmekle beraber bölge insanının Mondros anlaşması sonrası 7. Maddeye dayalı yaptığı işgallere tepkisi

³⁷⁰ İsmail OSKAY, "Sivaslı İlçesi Kuvva-yi Milliye ve Milli Mücadele Üzerine Sözlü Tarih Denemesi" Evvel Zaman İçinde –1, Tarih Öğrencileri 2. Ulusal Sempozyumu Bildirileri, S.71-72, Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir-2010

Kamil DÜLGER, Uşak/Sivaslı, d.t 1915, Şubat 2009 tarihinde yapılan röportajdan.(Röportajdan kısa zaman sonra vefat etmiştir)

Ayşe Dudu Yüce, Uşak/Sivaslı/Kökez, d.t 1925, Şubat 2009 tarihindeki röportajdan.

Bayram KOÇ, Uşak/Sivaslı, d.t 1938, Mayıs 2009 tarihinde yapılan röportaj.

ve Milli mücadele ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk'e bakış açısını yansıtmaları açısından önemlidir.

Nazik Gelin Türküsü

Yine Sivaslı yöresi köylerinde çokça söylenen bir türküdür.

Kökez köyünde dilden dile söylene gelen türkülerden birisi de Nazik Gelin Türküsüdür. Nazik gelin Menemende gelindir ve güzelliği dillere destandır. İşgal döneminde bir Yunan subayı nazik gelini çok beğenir ve giderken esir olarak yanında Atina'ya götürür. Yıllar geçmesine ve zorla Yunan subayının alıkoymasına ve üç çocuğu da olmasına rağmen Nazik gelin bunu içine sindiremez ve bir gün kaçar. Kaçarken de gelene kadar Yunan subayından olan çocuklarını gözyaşları içinde sırayla denize atar. Elbette bu bir halk hikâyesidir, ancak Türk kadınının işgalciye ve Yunan subayına bakış açısını anlatması açısından çok anlamlı bir halk hikâyesinden beslenmiş bir türküdür.

Atina çarşına, gün vurmuş karşısına
Yunan beni salmıyor, gâvur bir komşuna
Atina'nın hamamı, nerden çıkar dumanı
Kimselerden şüphem yok, öldürüverin imamı

Atina hamam oldu, gözyaşım tamam oldu
Ben Atina'ya gideli yedi yıl tamam oldu
Yumurtamın kulpu yok, gözlerimde uyku yok
Sür gemici gemiyi, hiç kimseden korkum yok
Atina'nın urganı, çek başına yorganı
Gâvur dölü değil mi, balıkların kurbanı
Üç gider de beş ardıma bakarım
Gözlerimden kanlı yaşlar dökerim
Nazik hanım Nazik Hanım
Üç kuzuna yazık hanım³⁷¹

Kökez köyünde dilden dile söylene gelen türkülerden birisi de Nazik Gelin Türküsüdür. Nazik gelin Menemende gelindir ve güzelliği dillere destandır. İşgal döneminde bir Yunan subayı nazik gelini çok beğenir ve giderken esir olarak yanında

³⁷¹ Ayşe Dudu Yüce, Uşak/Sivaslı/Kökez, d.t 1925, Şubat 2009 tarihindeki röportajdan
Emine Özden, Doğ.1930, Mart 2010 tarihli röportajdan.

Atina'ya götürür. Yıllar geçmesine ve zorla Yunan subayının alıkoymasına ve üç çocuğuda olmasına rağmen Nazik gelin bunu içine sindiremez ve bir gün kaçar. Kaçarken de gelene kadar Yunan subayından olan çocuklarını gözyaşları içinde sırayla denize atar. Elbette bu bir halk hikâyesidir, böyle bir hikâye yaşanmış mıdır? Ya da halk Yunan işgaline bakış açısını anlatmak açısından bir hayal midir bilinmez, ancak Türk kadınının işgalciye ve Yunan subayına bakış açısını anlatması açısından çok anlamlı bir türküdür.

Sarı Sultan Türküsü

Gündoğunca altınları parlıyor, Sultan'ım da tombil tombil terliyor
Amcasını görmüş gibi zorluyor, ifadende yardım eyle Sultan'ım

Sultanım da gelmiş Eriklinin ucundan, öğütlerin mi aldın deyyus bacından
Bana gelsen ölür müydün acından, ifadende yardım eyle Sultan'ım

Attığım mektubun balıklar yuttu, sılada Sultan'ım beni unuttu
Ne ettiinde gelmedin Sarı Sultan'ım, ifademde yardım eyle Sultan'ım

Sultan'ım takmış bir katar boncuk, huyların kötümüş enikli gancık
Ayağına sızı dursun, koluna ilancık(yılancık), ne ettiinde gelmedin Sarı Sultan'ım³⁷²

Kökezli Sultan Türküsü

Sultan isimli bu kadın çocuklu olmasına rağmen çok güzel bir gelin imiş ve komşularına gelin olarak gitmiştir. Dört kardeşlerdir şu an diğer kardeşleri birisi astsubay emeklisi Kadir Özden, birisi eski muhtar Hüseyin Özden bir diğeri, Adapazarı'nda yaşamakta olan İbrahim Özden'dir. Babası Bayram Özden annesi Ümmüş Özden'dir.

³⁷² İsmail Oskay, "Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi" Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2012, s.51,Dan: Tuncer Baykara.
Hanım Yalabık-doğ.1937,Kökez 08.01.2012 tarihli röportajdan.

Yaşar Dülger ile evlendirilir ve bir müddet sonra doğum sonrası kanaması durdurulamaz ve ilgisizlikten hastaneye götürülmediği için vefat eder. Kocasının daha sonraki eşinin de ismi Sultan'dır ki yerine belki acımızı sarar diye düşünülmüş olduğu söylenir. İşte bu türküde vefat eden rahmetli Sultan Özden için yazılmıştır. İsmi daha sonra yeğenin bir çocuğunda yaşatılmaya çalışılmıştır.

Evimiz evimize pek de yakın
Gelin kardaşlarım hep bize bakın
Yeni gelen gelini ataşa atın
Yazım karaymış ağlaman bana

Ağla anam ağla benim yazıma
Bende dayanamam çifte kuzuma

Çivril yokuşunda tren patladı
Sultan ölmüş deye Allah sakladı
Subay Kadir'in ödü patladı
Yazım karaymış ağlama bana
Ağla anam ağla benim yazıma
Bende dayanamam çifte kuzuma

Keyip (giyip) solduramadım naylon fistanı
Bende çok severdim komşum Hesna'yı
Selahattin ağam yazsın acı destanı

Ağla anam ağla benim yazıma
Bende dayanamam çifte kuzuma³⁷³

Tüm bunlardan başka düğünlerde kız oyunları için derlenmiş söylenmiş türkülerde mevcuttur. Tabiidir ki âşıklar diyarı olan Uşşak iline bağlı Sivaslı İlçesi ve köyleri söz konusuysa Âşıklıkta muhakkak bir gelenek olmalıdır. Bunlardan rastladığımız Kökez köyünde bir araştırmada rastladığımız bu gün Çakırlar olarak geçen sülaleden bu gün

³⁷³ İsmail Oskay, "Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi" Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2012, s.51-52. Dan: Tuncer Baykara.

hala yaşamakta olan Çakır Osman'ın(Osman Yalabık)dedesi Çakıroğlu Âşık Osman'dan bahsedilir. Ancak geride herhangi bir yazılı eser rastlanmamıştır.³⁷⁴

Bu konu ile ilgili erkek zeybek oyunları Sepetçioğlu ve İslamoğlu zeybeği Uşak, diğer ilçeleri gibi Sivaslı ve köylerinde çokça yaygındır. İslamoğlu bölgede 2 asır evvel yaşamış yiğit, mert kahraman halk tarafından sevilen bir efeye aittir.

Uşak ili, ilçeleri ve tüm köylerinde İslamoğlu hemen hepsinde düğünlerde oynanan bir zeybek oyunu olarak hala devam etmekte ve yaşatılmaktadır.

Sırakayalar Efsanesi

Sivaslı İlçesinden yüzünüzü doğuya çevirip baktığınızda Bulkaz Dağında uzunca ve yüksek bir sıra kaya ve yine önünde tek bir kaya görürsünüz. Bu bir biri ardı sıra dizili kayalara Sivaslı da Sırakayalar tek olan kayaya ise Kızkayası denmektedir.

375

Eski zamanlarda Bulkaz Dağının başında ki düzlükte çok zengin bir Yörük beyi yaşarmış, adamın koyunu, keçisi dağa sığmazmış. Bu beyin Zeliha adında güzeller güzeli bir kızı varmış. Zeliha bir gece rüyasında bir çoban görmüş, çoban ona yanık yanık kaval çalıp türküler söylemiş. Aradan günler, aylar geçmiş, kızcağız bir türlü o rüyayı, o kaval sesini unutamamış. Günlerden bir gün kara çadırın kara gölgesine oturup düşünürken kulağına biraz ötelerden kaval sesi gelmeye başlamış, aylar öncesinde rüyasında dinlediği kavalın sesiymiş, çok heyecanlanmış hemen sesin geldiği yöne doğru koşmuş bir ulu çamın dibinde durmuş. Meğer aradığı çoban karşığı çamın dibine yaslanmış kendinden geçercesine kaval çalmaktaymış, kendini öyle kaptırmış ki yanına yaklaşan kızın geldiğini bile fark etmemiş. Az ötede başka çamın altında yatan çoban köpeğinin havlamasıyla Zeliha korkarak ayy demiş ve çoban kendisine gelmiş.

-Çoban:“in misin cin misin? Ne işin var buralarda?”

-Zeliha:“ne inim ne de cin. Bey kızıyım, kavalını dinlemeye geldim.

Konuşup, tanışıp ayrılmışlar, her gün bu ağacın altında buluşmaya söz vermişler. Aradan günler, haftalar geçmiş bir gün Yörük Bey'in adamlarından birileri onları el ele görmüş, hemen gidip beye haber vermiş. Bunu duyan bey öfkesinden küplere

³⁷⁴ İsmail Oskay, “Uşak İli Sivaslı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi” Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2012, s.55. Dan: Tuncer Baykara.

Mustafa Demir, doğ.1932,Sivaslı/Kökez Köyü, 08.01.2012 tarihli röportajdan.

³⁷⁵ <https://sivasli-64.de.tl/SiVASLI-hakkinda--s---Ue-ber-SiVASLI.htm> 3.12.2018 20:30.-Fatma Es-kalen-Fatma Kökçü, a.g.e, s. 95

binmiş, hemen çobanı dövdürüp köyden kovmuş, kızını da dövüp kara çadıra hapsedmiş.

Zeliha yemeden içmeden kesilmiş, durmadan ağlıyor ah çekiyormuş. Yöredekiler beyim gel etme eğleme kızın hali iyi değil yemeden içmeden kesildi her gün ağlıyor, sevenleri kavuştur demişler, ama bey Nuh demiş, Peygamber dememiş. “Biricik dünya güzeli kızımı bir çobana vermem, aşkım sevdaymış bence hiç değeri yok bunların hepsi boş laf. Elalem ne der bana? Bey kızı bey oğluna eş olur. Söyleyin o kızım olacak haddini bilmeze bu sevdadan çabuk vazgeçsin, yoksa ömrü boyunca o çadırdan çıkartmam onu.”³⁷⁶ babası Nuh diyor peygamber demiyor, iki sevenin evlenmesine razı olmuyormuş.

Günler haftaları, haftalar ayları kovalamış oba da kimse beyin taş yüreğini yumuşatamamış. İş dönmüş dolaşmış anaya, ana dayanamamış kızının kara çadırdan sararıp solmasına. “çobansa çoban, yoksulsa yoksul. Oda insan, oda Tanrı kulu değil mi? Gidin benden haber iletin çobana gelsin kaçırın sevdiğini. Demiş. Hemen o gece çoban köye gelmiş anasının elini öpmüş, anası Zeliha’yı getirmiş. “Kaçın, gidin uzaklara mutlu olun demiş. İki sevgili ata binmiş batıya doğru kaçmaya başlamışlar. Olacak bu ya çok geçmeden iki üç dakika sonra bey, Zeliha’nın kaçırıldığı haberini almış, hemen adamlarını toplamış ve düşmüş peşlerine. Bayır aşağı kızla çoban önde, bey ve adamları arkada at koşturmuşlar. Şafak sökmeye başlamış tam yakalanmak üzereymişler ki Zeliha kaldırmış ellerini yukarı “Yüce Tanrım, şu babam olacak zalim kulunu insan yaratıp taş yürekli baba edeceğine taş yaratsan olmaz mıydı?” Diye canı gönülden dualar etmeye başlamış.

Zeliha’nın bu yakarıları dalga dalga göklere yükselmiş, arkasından yer gök sarsılmaya dağ taş inim inim inlemeye başlamış. Yüce Tanrı Zeliha’nın dileğini kabul etmiş, beyle adamları oracıkta sıra kaya halinde taşlaşmış ama az ileride Zeliha ve çobanda aynı kadere mahkûm olmaktan kurtulmamış ve oracıkta taş kesilmişler. O gün bugündür Sırakayalar Efsanesi yeni kuşaklara aktarılmıştır.³⁷⁷

Bu efsane 1988 yılında Malatya İnönü Üniversitesi tarafından yayınlanan “Efsanelerimiz” adlı kitabın 242, 243 ve 244 sayfalarında Uşak yöresinin efsanesi olarak yer almıştır. Ağustos 2012 yılında da TRT tarafından filme alınmıştır.³⁷⁸

³⁷⁶ <https://sivasli-64.de.tl/SiVASLI-hakkinda--s---Ue-ber-SiVASLI.htm> 3.12.2018 20:30.-Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 95.

³⁷⁷ <https://sivasli-64.de.tl/SiVASLI-hakkinda--s---Ue-ber-SiVASLI.htm> 3.12.2018 20:30. -Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e*, s. 95.

³⁷⁸ Tekin, *a.g.e*, 2004, s. 169.

3.2.3. Spor.

Türkiye’de Atlı Cirit çalışmamız kapsamınca da anlatacağımız üzere, her zaman beğenilen sevilen ancak özellikle son zamanlarda istenilen rağbeti yakalamayan geleneksel bir spor dalı, ata sporumuzdur.

Atlı Cirit konusu Türkler için kesin kanıtlarına sahip olmadığımız ancak Hunlar zamanından önce dahi oynandığını düşündüğümüz çok önemli bir savaş idmanıdır aynı zamanda. Çalışmamız içerisinde Atlı Cirit sporunun nasıl bir spor olduğundan kısaca bahsederek hemen sonrasında gerekli olan kısa bir tarihçesini vereceğiz. Bunun sonrasında ise çalışmamızın esas konusunu kapsayan günümüz Atlı Cirit sporu üzerinde duracağız. Atlı Cirit Sporunun kurallarından, sporcuların giydikleri kıyafetlere değin elimizden geldiğince bu sporu tanıtmaya çalışacağız. Özellikle de günümüzde bu sporun yaşamış olduğu belli başlı sorunlar üzerinde de durmaya çalışarak bu sorunlar konusunda önemli bilgi aktarımları yaparak sorunların temelleri üzerinde durarak çıkış noktalarını tespit ve çözümlerine dair önerileri sunmaya gayret edeceğiz.

Türk kültürünün en önemli yapı taşlarından birisi hiç şüphe yoktur ki atın ehlileştirilmesi ve demirin işlenmesidir. Milletlerin özgün kültürünü, insanların sosyal yaşamını, zevklerini, karakterlerini, eğitim hayatlarını ve yerleşim kültürlerini belirleyen tarihi ve kültürel bazı değerler vardır. Türk kültürünü, gelenek ve göreneklerini, savaş hallerini, ordu örgütlenmesini, toplumsal değerlerini, zevklerini, estetik anlayışını, yerleşim kültürünü, idealist ve hareketli yapısını, ayrıca bireylerinde Türk’e has özgüven ve cesaretini, inançlarındaki kendine özgü bir takım değerleri, devlet anlayışındaki kut algısını belirleyen en önemli özelliklerinden biriside at ve demire olan hâkimiyetidir.

Bu çalışmamızda atlı cirit sporu ile babadan oğula kültürel miras olarak bu sporla uğraşanlarla yüz yüze ses kaydı, fotoğraflama yöntemleri ile yaptığımız bir saha çalışmasıdır.

Çalışmamızın amacı atlı cirit sporunun Türk kültürüne etkisini ortaya koymaya çalışacağız. Bu kapsamda atlı ciritte iyi bir atın özellikleri, yetiştirilmesi, oyunun kuralları, federasyona yönelik ve somut olmayan kültürel mirasımız olarak ulusal ve uluslar arası kültür açısından önemi, tanıtımı, kapsamı, eksiklikler ve neler yapılması gerektiği yönündeki tespitlerimizi ortaya koymaya çalıştık. Bu çalışmamız, daha önce bu

konuda yapılan çalışmalarını da referans alarak, atlı cirit sporu ile babadan oğula kültürel miras olarak bu sporla uğraşanlar, takım yöneticileri ve usta at yetiştiricileri ile yüz yüze ses kaydı, fotoğraflama yöntemleri ile yaptığımız bir saha çalışmasıdır aynı zamanda.

Türkler atı ilk ehlileştiren kavimlerden ilki ya da ilklerinden olarak kabul edilir. Bundan dolayıdır ki Türkler hem sosyal ve ekonomik hayatlarında gerekse savaşlarında diğer milletlere karşı hızlı, çevik hareket etmeleri sebebiyle sosyal, ekonomik ve siyasal alanda önemli bir üstünlük sağlamışlardır. At ile beraber demirin işlenmesi ve silah olarak kullanımı ile bu üstünlük Türkün kendisine has özel bir özgüven ve üstünlük duygusunu onda pekişmesini sağlamıştır.

Kafesoğlu bu konuda milletlerin ve cemiyetlerin üç farklı kültür koluna ayrıldığını ziraata elverişli yerlerde oturanlar köylü kültürünü (çiftçilik), orman kavimleri asalak kültürü (avcılık toplayıcılık), bozkırdakiler ise çoban kültürünü temsil ettiğini ifade etmektedir.³⁷⁹ Ayrıca Bozkırın çöl olarak algılanmasının yanlışlığından bahsederek, Bozkırın yıllık aldığı yağmur miktarının 550 mm. Ortalamanın altına düşmeyen bölgeler olduğunu vurgulamaktadır. Türklerin ilk bozkırları olan Altay dağları ve Sayan dağlarının güney batı düzlüklerinin 500- 1000 metre arasında değişen bol otlaklı ve kuru ziraate de uygun bölgeler olduğuna özellikle vurgu yapmıştır.³⁸⁰ Bu konuyu açıklamasındaki sebep bu yöndeki yanlış algılamalardır.

Türk bozkır kültürüne bazı araştırmacılar “göçebe kültür” ifadesini kullanırken, bazıları yine eksik bir ifade ile “atlı göçebe kültür ya da atlı kültür “ ifadelerini kullanmaktadır. Hâlbuki Bozkır kültürü at üzerine kurulmasına rağmen sadece attan ibarete değildir. Bu kültürde at ve demir ve bunların oluşturduğu ayrı bir hukuk, sosyal hayat ve medeniyet unsurları bulunmaktadır.³⁸¹ Evcileştirilen hayvanların kültürlerine göre değiştiği görülmektedir. Domuz Türklerde İslamiyet’ten önce dahi hiç görülmemiştir ve Türkler domuz etini hiç sevmemiştir. Muhtemelen bunda koyunu ve atı keşfetmelerinin koyun etine zaman içerisinde damak zevki ve mide olarak daha öncelikli değer vermelerinin önemli bir etkisi vardır.³⁸² Domuz daha çok Moğollarda görü-

³⁷⁹ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken, 2007, s. 213

³⁸⁰ İbrahim Kafesoğlu, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken, 2007, s. 213

³⁸¹ Kafesoğlu, *a.g.e.*, s. 214

³⁸² Kafesoğlu, *a.g.e.*, s. 318

lürken, öküz, inek, manda İndo-Germen kavimlerde, deve çöl kavimlerinde, at ve koyun ise Türklere ait görülmektedir.³⁸³ Bütün bunlar Afenesyova-Andranova kültüründe At ve koyun kemiklerinin bir arada bulunması ve diğerlerine rastlanmaması bu iddiayı güçlendirmektedir. Ayrıca Hun çağına ait Bozkır hayvan üslubu tasvirlerde öküz, manda, boğa, domuz gibi hayvanlara rastlanılmaması bu konuda daha dikkat çekicidir. Türk atının ekonomik hayatta da önemli bir etken olduğunu görmekteyiz. Türkler atı sadece iş gücü, binek ve savaş aracı olarak kullanmakla kalmamış, at en az koyun kadar hatta ondan daha önemli üretim ve ticari değer haline gelmiştir. Uygurların atların renk ve cinslerini de ayırarak at yetiştiriciliğine çok önem verdikleri bilinmektedir. Özellikle Beş-Balık civarında ve diğer Türk coğrafyalarında at yetiştiriciliği ayrı bir bilgi ve beceri gerektirmektedir. Atların renklerine ve cinslerine göre ayrı olmasında Kağanın, prenslerin, oğulların ve hatunların renklerine göre at sürüleri ve herkesin kendine has otlakları bulunmaktaydı. Bu kadar özenli ve bilgiye dayalı atları renklerine ve cinslerine göre ayırt ederek yetiştirmek Türk atlarının civar ülkelerde ve cemiyetlerde de ilgi görmesine sebep olmakta ve atın ticareti Türkler açısından önemli bir gelir kaynağı olmaktaydı. Türklerde at o kadar yaygın beslenir ki at çobanlığı “yılkı” hala geçerliliğini korumaktadır. Orta Asya steplerinde seyahat etmiş olan Çinliler, başlarında sürüye komuta eden bir aygırın kontrolünde kendiliğinden otladıklarını ve tehlikeler karşısında baş aygırın sürüsünü korumaya çalıştığını ifade etmişlerdir. Bu Türklerin yaşadığı bölgelerde at yetiştiriciliğinin ne kadar yaygın olduğunu göstermesi açısından dikkat çekicidir. Türklerin yerleşim yerlerinin en az 500 rakımın üzerindeki yaylalarda konaklamaları ve ileri yerleşik dönemlerinde yine köy ve kasabaları bu tür yerlere yapmaları doğrudan koyun, keçi ve at yetiştiriciliği ile alakalıdır. Hala günümüzde devam etmekte olan Yörük Türklerin aynı yerleşim düzenini devam ettirmekte olduğunu görmekteyiz. Çünkü koyun, at gibi hayvanlar sıcak ve aşırı sıcak havada yaylıma çıkmazlar. Koyun güneşi gördüğünde “köserken” at ve diğer evcilleştirilmiş hayvanlarda genel itibari ile aynıdır. Yaylım zamanı genel itibari ile akşamüstü serinliği oluşmaya başladığında otlaklara, çayır ve meralara doğru çıkılır ve sabah güneşi kuşluk vaktine ulaşmadan ahırlara, yada damlara geri getirilir. Türk atının bütün Orta Asya, Çin, Hindistan ve farklı coğrafyalara yaygınlaşması da bunu göstermektedir.

---

³⁸³ Kafesoğlu, *a.g.e*, s. 318

Bunda at gibi güçlü, çevik ve hızlı bir hayvana sağlanan hâkimiyetin özel bir yeri vardır. Mesela atın üzerinde ki kişinin, yerdeki insana göre daha yüksekte olması, kendini güçlü hissetmesi hemen hemen genel geçer bir durumdur. Tüm bu çerçevede Türk bu üstünlüğün ve yükseklik duygusunun kendisine kut olarak ancak bir Tanrı tarafından verilmiş olabileceğini, kendisinin at üzerinde kurduğu hâkimiyetin tanrı adına adalet sağlamak için verildiği ülküsü onda her daim hâkim olmuştur. Türk kültüründe edebiyatımıza kadar yansıyan, halk kültürümüzde birçok atasözüne, deyime ve yaşama dair ritüellere yansıyan at merkezli geniş bir kültürel birikime rastlamak mümkündür. Ayrıca sadece klasik Türk edebiyatına mahsus olarak Rahşiyeye denilen at için yazılan mersiyeler vardır.³⁸⁴

At ölür meydan kalır, yiğit ölür nam kalır, ata eğer gerek, eyere er gerek, at adımına göre değil, adamına göre yürür, bak kıra, bin doruya-iyi at yemini kendi artırır.³⁸⁵Buna benzer at ve at kültürüne dair halk arasında söylenen çok geniş bir atasözü ve deyiş bulunmaktadır.

Atı alan Üsküdar'ı geçti, Atın iyisine doru, yiğidin iyisine deli derler, At, avrat, pusat her yiğide lazımdır ve kimseye emanet edilemez. Tüm bu atasözlerinden başka Türklerde atla ilgili rüyalara ve halk hikâyelerine de rastlamak mümkündür. Bütün Türk hayatının, göçlerin, savaşların, hayvancılık ile uğraşmanın, atı ehlileştiren ilk milletlerden olmanın Türk hayatının her yanında etki bırakmasını sağlamış böylelikle edebiyatına, kültürüne, yaşamına dair sosyal yaşamın bir çok yerinde Türk hayatında iz bırakmıştır.

Eşekten düşenin kemiği kırılır, attan düşene bir şey olmaz(çünkü at sahibinin binicilikteki ustasına göre hareket eden bir hayvandır, bundan dolayı insanı düşerken bile hassasiyet gösterir.) Ayrıca milletimizin yaşadığı bütün Türk coğrafyalarında at ile alakalı sayısız Türküye de rastlamak mümkündür. At ve Cirit Türk kültür hayatında o kadar önemli bir yer tutmuştur ki, günümüz modern yaşamının içinde dahi at ile hemhal olan ve at ile uğraşan, ata binen at yetiştiricisi ve binicisi toplulukların sohbetlerini dinlediğinizde Türkün at ile binlerce yıldır beraber yaşamasındaki yansımayı açıkça görürsünüz. Bugün Orta Asya'dan, Amu deryadan, Altaylardan Anadolu'ya Türklerin gelişi büyük savaşlar, doğa ve hava şartları, coğrafi özellikler gibi birçok

³⁸⁴ Selcen Çiftçi, "Uşak'ta Atlı Cirit Sporu ve Cirit Kültürü", *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: XXIII, S. 89, 2011, s. 87

³⁸⁵ Hüseyin Koşar (36), 30.04.2013 tarihli röportajdan; Mustafa İyidilli(31) 30.04.2013 tarihli röportajdan

unsur ile mücadele ederek bu gün bulunduğumuz Anadolu'ya gelmiş bulunuyoruz. Selçuklu Devleti, Anadolu Selçuklu ve Osmanlı devletinde hem sosyal hayatta, hem de ekonomik hayatımızdaki tarım ve hayvancılıkta At önemli bir yer tutmuştur. Yine bahse konu devletlerin en vurucu ve en güçlü birlikleri atlı birlikler (Tımarlı sipahilerdir). Hatta Türk milletinin Milli Kurtuluş savaşında dahi en son Kocatepe'de Başkumandanlık meydan muharebesinde İngiliz ve Avrupalılar tarafından ikmal edilen ve dünyanın en güçlü orduları bile bu istihkâmları altı ayda aşamaz denildiğinde Türk ordusunun Fahrettin Altay paşa komutasındaki atlı süvarileri Yunan ordusunu çeviklikleri ile altı saatte delmiştir. Tüm bunlar ve buna benzer yüzlerce at ile alakalı atasözü, deyim, şiir, hikaye ve romana rastlamak mümkün olduğu gibi Türk mitolojilerinde at ve yiğidin birlikte her ikisinin de güçlü atfedilmesi, efsanelerde eşsiz bulunmaz at hikayesinin betimlenmesi kayda değer bir durumdur. Köroğlu hikayesinde ki at figürü gibi, Türk mitolojisindeki her yiğit önemli bir olağanüstü güçle betimlenirken, hikayenin kahramanı kadar onun bindiği atta önemli derecede güzel ve güçlü anlatılır. Türk edebiyatında at ile ilgili en önemli ve son dönem çağdaş edebiyatımızın Kırgız yazarı Cengiz Aytmatov'un "Elveda Gülsarı" romanı at ile Türkün arasındaki dostluğu anlatan çok güzel ve akıcı bir romandır. Romanın en önemli figürü ve kahramanı doğrudan Gülsarı isimli attır, hatta Gülsarı'ya romanda öyle bir karakter verilmiştir ki at adeta kişileştirilmiştir.³⁸⁶

Atlı ciridin Türkler tarafından bir savaş sporu idmanı olduğu araştırmacılar tarafından savunulmaktadır. Ancak, tam olarak hangi dönemde, hangi tarihlerde başladığı konusunda herhangi bir görüş birliğine varılmadığı anlaşılmaktadır. Bazı tarihçilere göre cirit, önce Selçuklular, Memluklular ve Osmanlılarda başlamış ve Osmanlılarda devam etmiştir.³⁸⁷

Türklerde atlı cirit oyununun Orhan Gazi zamanından beri oynanmakta olduğu belirtilmektedir. "Osmanlı İmparatorluğunun ikinci hükümdarı Orhan Gazi, Bursa'yı aldığı zaman, buradaki Balıklı köyü ile Atçılar meydanı arasındaki sahayı koşu ve cirit meydanı olarak vakfettiği, o tarihlerde de bu meydanda her Cuma günü at yarışları ve cirit gibi atlı oyunlar tertip etmişlerdir. Mısır'a atanan valilerin o bölgede atlı ciridin

³⁸⁶ Cengiz Aytmatov, *Elveda Gülsarı*, Ötüken, İstanbul, 2006.

³⁸⁷ Selcen Çiftçi, "Uşak'ta Atlı Cirit Sporuna ve Cirit Kültürü", *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: XXIII, Sayı:89, 2011, <http://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=89&Sayfa=84> - İsmail OSKAY, "Türk kültüründe Atlı Cirit; Uşak İli Örneği"VII. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri(Edit:Doç. Dr. Osman Kunduracı-Ahmet AYTAÇ),2013, Bakü-Azerbaycan, s.458.

yaygınlaşmasında önemli rolü bulunmaktadır. “Mısır’da Memlûklular zamanında“Harhari”türü atlı cirit oynanmaktaydı. Osmanlıda bayramlarda, yabancı devlet adamlarının ağırılanmasında ve ziyafetlerde atlı cirit oynanmaktaydı.³⁸⁸

Cirit Atının Özellikleri Nelerdir ?

- 1)Alnında tek burgu olacak, Peygamber mührü denilir.
- 2) Boynunda aşağıya doğru uzanan selvi olacak her iki yanında da, tek tarafında da olabilir.
- 3) Ayaklarında seki olmalı.
- 4) Alnından burnuna kadar akıtma olacak.
- 5) Karnında burgu olmamalı.³⁸⁹
- 6) Atın rengi ne olursa olsun göz akı küçük olmalı.
- 7) Ön ayaklar çökük olmayacak.
- 8) Kuyruk dik olacak.³⁹⁰

At konusunda at yetiştirerek alaylı bir usta haline gelmiş olan yaşlılar vardır ki, atın iyisini bir bakışta anlarlar, at huylu mudur, huysuz mudur, ari bir hayvan mıdır, gıcık at mıdır bunu bir bakışta kavrarlar. Ayrıca at cirite yatkın mıdır, yetiştirilir mi, bunları tecrübeleri ile bilirler. (bkz. resim 1-2-3)

Ayrıca bu konuda atların renklerine göre de bazı huyları olduğu genel kabul gören bir durumdur.

Kırat; Çamurda işlemez, yani çamurda iyi koşmaz, koşmak, istemez, performansı düşük olur.

Doru at, yorulmaz, hırçındır doru atın üstüne at yoktur, enerjisi yüksektir, yorulmak nedir bilmez, hırslıdır, dayanıklıdır.

Yeşil at(Açık kırmızıya yeşil at denilir.) ; sevimlidir, sevgilidir, sahibine, çocuğa, insana sıcaktır, tepmez, çifte atmaz, ısırılmaz huyu iyidir.³⁹¹

Ayrıca cirit atında Arap atları yada Türk Arap melezi atlar tercih edilir bu atlar İngiliz atları gibi iri ve uzun değildir bundan dolayı ciriti atıp yakalanmadan kendi sahasına dönmesinde tek ayak üstünde dönmek olarak ifade edilen ve döner dönmez

³⁸⁸ Selcen Çiftçi, "Uşak'ta Atlı Cirit Sporu ve Cirit Kültürü", a.g.m, <http://www.millifolklor.com/PdfViewer.aspx?Sayi=89&Sayfa=84> - İsmail Oskay, a.g.m. s.458.

³⁸⁹ Ali Kurt, 21.04.2013 tarihli röportajdan; Mustafa İyidilli, 30.04.2013 tarihli röportajdan; H. Koşar, 30.04.2013 tarihli röportajdan

³⁹⁰ Fehmi Ceyhan , 27.04.2013 tarihli röportajdan.

Ümit Horzum, Veteriner hekim, 04.06.2013 tarihli mülakattan.

³⁹¹ Fehmi Ceyhan , 27.04.2013 tarihli röportajdan; M, İyidilli, 30.04.2013; H.Koşar, 30.04.2013

kısa zamanda hızını alması icap eden ciritte bu atlar kısa ve çevik olmaları dolayısıyla daha çok tercih edilir. İngiliz atları uzun, iri ve kalça tarafı daha yüksek olduğu için koşularda tercih edilmesine rağmen manevra gerektiren cirit müsabakalarında çok tercih edilmez. Çünkü iri yapıları gereği hızlı ve keskin dönüşler yapamazlar, kısa zamanda kısa mesafede hız alıp bitiş çizgisinde ani hız keserek duramazlar. Arap atları kuyruğu hafif yana atışlarından kendini belli eder.³⁹²

Bir ata en az 2.5, 3 yaşında binilir. Cirit atı usta cirit atı yetiştiricileri tarafından idmanlarda uyluk ve üzengi kullanarak yetiştirilir, dönüşler mümkün olduğunca dizgin yerine binicinin uyluğu ile sıkıştırma hareketleri ile yönlendirilir. At bir müddet sonra öyle bir manevra kabiliyeti ve üstündeki sporcu ile özdeşleşir ki sahibi karşı tarafa değneği atarken ona göre yan yatar, yön verir ve cirit değneğini atar atmaz sahibinin hareketine göre kaçma taktikleri uygular.³⁹³

Ciritin tarihçesi ile Türkün savaş tarihinin ve zaferlerinin çok mühim derecede tarihi ve stratejik bağı bulunmaktadır. Cirit atının yukarda bahsettiğimiz özellikleri ve üstündeki süvarinin hafif zırhlı ve rahat hareket edebilecek kıyafetler giymesi ve sürekli cirit ve diğer atlı sporları bir savaş idmanı olarak icat etmesi atları ve süvarilerini rakiplerine karşı hem sürekli idmanlı ve çevik hem de özgüvenli hale getirmektedir. Böylelikle atlar savaş ortamında ürmedikleri ve çevik ve manevra kabiliyeti yüksek atlar olduğu gibi, süvarilerde hem at üzerinde silah kullanmakta, atı yönlendirmekte ve isabetli atışlar yapan ve cesaret yönünden deneyimli hale gelmektedir.

Özellikle Avrupa orta çağında ve evvelinde atlarının Türk atlarına göre daha uzun ve iri (İngiliz atı örneğinde ki gibi) ve süvarilerinin de Avrupalı şövalyelerin kıyafetlerindeki gibi ağır zırhlı olması Türklerin zaferlerindeki diğer bir önemli etkidir.

Ayrıca Türklerin orta boylu ve çevik atları, hafif ve idmanlı süvarileri üzerinde kullandığı silahlarında pratik klasik Türk kılıçları, okları ve mızrakları da bu konuda yine daha hafif ve çevik hareketlerini ve manevralarını kolaylaştıracak şekilde tanzim edilmiştir. Bütün bunlar Türk savaş tarihinin ve stratejisinin en önemli taktiği olan Turan taktiği, Bozkurt taktiği, hilal taktiği gibi isimlerle anılan ve pratiklik ve çeviklik gerektiren taktiklerinin temelini oluşturmaktadır. (Bkz. resim 4-5-6.)

Cirit Sporuna İçin Gerekli Olan Malzemeler

³⁹² Ümit Horzum, Veteriner hekim,04.06.2013 tarihli mülakattan.

³⁹³ Oskay,a.g.m., s.458.

Ümit Horzum, Veteriner hekim,04.06.2013 tarihli mülakattan.

Eğer: Atın sırtına konulan binicinin üzerine oturduğu iskelet ve minderden oluşan, ahşap, demir, minder ve deri kayışlardan oluşan binit aletidir.

Eğerler Çerkez eğer, Rusçuk eğer ve Osmanlı eğeri olmak üzere üç çeşittir. Birde Amerikan eğeri vardır ki sadece koşularda ve binitte kullanılır. Çerkez eğerin haneleri dik olur, Rusçuk eğerin arka tarafının haneleri aşağıda olur. Osmanlı eğerinin ise arkası yuvarlak ve bütündür. Son zamanlarda mindersiz eğerde vardır ki binicinin rahat eğilip, doğrulabilmesi bunda daha kolaydır.³⁹⁴ (Bkz. resim 7-8.)

Tozluk: Üzengi kayışlarının binicinin ayaklarını acıtmaması için kullanılır.

Dizginler: Atları durdurmaya yarayan ve gеме bağlanan kayıştan yapılan bir malzemedir.

Keçe (Alt Keçe): Atın eğerinin atı acıtmamasını sağlar.

Ter Keçe: Ter keçede atın terini emmesi için kullanılır, böylelikle terleyen atın sürekli terini emdiği için atın terleyip soğuyarak sancılanmasını engeller.

Başlık: At başlığı gemin atın ağzında sabit durmasını ve sağa sola dengeyi sağlar.

Gem: Kantarma tarzı ve tatlı damak denilen iki çeşit gem vardır. Genel cirit atlarında kullanılan tatlı damaktır. Kantarma gem genel olarak at yetiştirilirken ve taylıktan çıkarken kullanılır. Atı eğitmek ve yönlendirmek için kullanılır.³⁹⁵ Atlı ciritte en çok kullanılan deyimlerden biriside atın gemi sevip sevmediği ile ilgili olarak söylenen “gem almaz ya da gemi aldı, ya da gemi sevdi deyimleridir. Eğer bir at gemi aldıysa huysuzluk yapmaz ve binicisine sorun çıkarmaz. At gemi geviyorsa ve ağzını köpürüyorsa gemi almıştır ve hatta o gemi sevmiştir.

Üzengi: Binicinin ayaklarını koyduğu eğerden aşağıya doğru sallanan(zaman) kayışlarına takılı plastik veya demirden olan alettir. Kabak üzengi ve kazan üzengi gibi çeşitleri vardır.³⁹⁶ Ayrıca başka bir at yetiştiricisinin ifadesinde ise Düz üzengi ve Kan-gal üzengi olarak iki çeşit üzengi belirtilmiştir.³⁹⁷ (Bkz. resim 9.)

³⁹⁴ Fehmi Ceyhan, 27.04.2013 tarihli röportajdan.; A.Kurt, 21. 04.2013 tarihli röportajdan

³⁹⁵ Mehmet Çam (eğer ve atçılık malzemeleri üreticisi ve satıcısı),27.04.2013 tarihli röportajdan.

³⁹⁶<http://www.gsdf.gov.tr/tr/spor/atli-cirit/> 12.12.2018 12:40- A. Kurt, 21.04.2013 tarihli röportajdan

³⁹⁷ <http://www.gsdf.gov.tr/tr/spor/atli-cirit/> 12.12.2018 12:50-Fehmi Ceyhan, 27.04. 2013 tarihli röportajdan.

Atlı ciritte hiçbir spor müsabakasında bulunmayan geleneksel rakibi bağışlama, affetme şeklinde centilmen bir davranış vardır ve bunlara puan vererek teşvik edilmiş olur. Hasminin önünü kesip, ona ciritle vurma imkânı varken vurmuyup bağışlayan sporcu puan kazanmaktadır. Vurma imkânı yüzde yüz mevcut iken, o anda zayıf düşene vurmayı zul kabul ederek bağışlama yolunun seçilmesi, bu yönüyle spor ve erdemin birlikte anıldığı asil bir yapıya sahiptir. Türklerin bu sporu bir savaş idmanı olarak yaptığı düşünüldüğünde Türkler savaşa hazırlandıkları sporlarda bile düşene vurmamayı, zayıf olana el kaldırmama gibi insan onuruna yakışır tavırları adeta gelenekleştirdikleri anlaşılmaktadır.³⁹⁸ (Bkz. resim 15-16-17.)

Atlı Cirit Sporunun Sorunları ve Bugünkü Durumu

Uşak'ta yakın dönemlerde ilk 1984 yılında atlı cirit spor kulübü olarak kurulan Uşak belediye spordur, onu Şekerspor 1985 ve Yeni Eşme spor 1985 takip etmiştir.³⁹⁹ Bu gün Uşak'ta 30'un üstünde atlı cirit spor kulübü bulunmakla beraber her geçen gün gelişme halindedir. Ayrıca Uşak ilinde Atlı spor seyircisi ve halkın teveccühü her geçen gün daha fazla artmaktadır. Halk tarafından büyük kalabalıklar müsabakaları kadın, erkek büyük küçük ilgi ve heyecanla izlemektedir. Oluşan bu ilginin ayrıca turizm, ticaret ve kültür açısından da katkıları bulunmaktadır. Aratan ilgi dolayısıyla, tezgâh atan esnaflar, tatlıcılar, yemek ve gıda üzerine iş yapanlar, çay, kahve ve içecek hizmeti verenler, at koşum takımları satanlar şehir ekonomisine az da olsa katkı sağlamaktadır.

Fakat tüm bunlar amatörce ve prematüre bir şekilde ilerlemektedir. Bunun elbette birçok sebebi bulunmaktadır. Bu sebepler Eğitim, reklam eksikliği, federasyonlaşmamak ve sadece Geleneksel spor federasyonuna bağlı alt spor dalı olarak kalması, sporla uğraşan kesimin alt gelir ve eğitim sınıfında insanlar ve köylüler olması ve sadece geleneksel at sevgisi üzerine bu işi yürütmeye çalışmalarını başlıca sebeplerdendir. Devlet desteğinin at ve cirit üzerine desteklerinin az denilecek kadar kısıtlı olması da bu gelişimi yavaşlatan başlıca ana sebeplerden birisidir. (Bkz. resim 18-19-20-21.)⁴⁰⁰

³⁹⁸ İsmail OSKAY, "Türk kültüründe Atlı Cirit; Uşak İli Örneği"VII. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri(Edit:Doç. Dr. Osman Kunduracı-Ahmet AYTAÇ),2013, Bakü-Azerbaycan, s.458.- Ali Kurt, Ali Çavuşoğlu, Hasan Cemil Taşavlı, Engin Çalışkan 21.04. 2013 tarihli röportajdan; Fehmi Ceylan, 27.04.2013; H.koşar,30.04.2013; M.İyidilli, 30.042013.

³⁹⁹Selcen Çiftçi, "Uşak'ta Atlı Cirit Spor ve Cirit Kültürü", *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: XXIII, S. 89, 2011, s. 89- İsmail Oskay, a.g.m. s.458

⁴⁰⁰ Ali Kurt, Ali Çavuşoğlu, Hasan Cemil Taşavlı, Engin Çalışkan 21.04. 2013 tarihli röportajdan; Fehmi Ceylan, 27.04.2013; H.koşar,30.04.2013; M.İyidilli, 30.042013.

Atlı Cirit Sporumuz ve Kültür Turizmi

Atlı cirit sporu geçmişten bu güne türk kültür ve sosyal hayatının temeli olan birçok savaşın, zaferin temelini oluşturduğu gibi sosyal yaşamdaki Türk insanının özgüvenli duruşu, gururu, cesareti, maceracı ve idealist kimliği gibi birçok karakter özelliğinin de oluşmasında önemli bir etkidir. Dünden bu güne köprü bir kültür hazinesidir. Bu sebeple Türk kimliğinin ve kültür hayatının temellerinden birisi olan Atlı cirit ve at kültürü korunması gereken somut olmayan kültürel mirasımız arasında yer alır.

Unesco 25. Genel konferansında 15 Kasım 1989 tarihinde kabul edilen Geleneksel ve Popüler Kültürün Korunması tavsiye kararı ile geleneksel kültürün korunmasının önemine vurgu yapılmıştır. Bu tavsiye kararında, folklorun korunması gerektiği, insanlığın bu alanlardaki zenginliğinin günden güne kitle kültürü karşısında yok olduğu hususuna ve korunma tavsiyelerine dikkat çekilmiştir. Bu tavsiye kararı 2001, 2003 ve 2005 sözleşmelerinde temelini oluşturmuştur. Böylelikle “Somut Olmayan Kültürel Mirasın korunması sözleşmesi” 17 Ekim 2003 tarihinde üye ülkeler tarafından kabul edilmiş ve 20 Nisan 2006 yılında yürürlüğe girmiştir.⁴⁰¹

Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir isimli eserinde M. Öcal Oğuz bu konuda şöyle bir ifade kullanmaktadır; “Bu sözleşme Ekim 2003 yılından 2009 yılına kadar taraf devlet sayısı 114’e yükselmiştir. Somut olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi sözlü kültürü güçlü olan, bunun yanında tarihsel yapılar ve sit alanları bakımından zengin olmayan üçüncü dünya ülkeleri ile kültürel birikimlerini örgün eğitimden ziyade yaygın eğitimle aktaran, sözel kültürü ve sözel belleği güçlü ülkeler için avantajlar sağlayan bir sözleşme olarak algılanmıştır.”⁴⁰²

Görüldüğü üzere ikinci cümlede belirtilen sözlü kültürü ve sözel belleği güçlü ülkeler ifadesi bu noktada Türk kültür hayatı için önemli bir ifade olarak göze çarpmaktadır. Elbette Türk eğitim hayatı her ne kadar modern eğitim kurmalarından faydalandıkça ailede, toplumda, köylerde ve sosyal çevrede Gelenek ve göreneklerden beslenen yaygın eğitim önemli bir yer tutmaktadır.

Bu noktada Unesco kapsamına alınması gereken ve akabinde Üniversite, belediyeler, İl özel idareleri ve özel teşebbüs ve Kalkınma Bakanlığı ve Kalkınma ajansları kapsamında çocukların eğitiminden, otistik çocukların at ile tedavisine, sağlıktan, kül-

⁴⁰¹M. Öcal Oğuz, *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Geleneksel Yayınları, Ankara, 2009, s. 21

⁴⁰²M. Öcal Oğuz, *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Geleneksel Yayınları, Ankara, 2009, s. 21.

tür turizmüne kadar birçok alanda at ve atlı Ciritin desteklenmesi sağlanabilir. Bu noktada ilk yapılması gereken atlı ciritin Somut olmayan Kültürel Miras kapsamında Unesco tarafından korunması ve desteklenmesi gereken geleneksel kültür kapsamına alınması gerekmektedir.

Bu konuda hali hazırda SOKÜM sözleşmesine göre Halk Bilin kadrolarında Atlı cirit , B.III. Toplumsal Uygulamalar, Ritüeller, Şölenler başlığının, 3. Maddesindeki Halk Sporları bölümünün 3a) maddesine girmektedir.⁴⁰³Bu kapsam dahilinde korunması ve gelişimi için Atlı Cirit UNESCO kapsamına alınmalı ve Ciritin yerelden evrensele taşınmasında Cirit desteklenmeli ve koruma kapsamı altına alınmalıdır.

Ayrıca atlı cirit kültürü konusunda toplumun sosyo-ekonomik yönden güçlü ve bilinçli kesimlerinden insanlar Atlı cirit sporuna sempati kazandırılmalıdır. Bu noktada atlı cirit sporuna katılmak isteyen kişilerin illa ki at binerek cirit oynaması gerekmemektedir. Bu noktada at alarak kulüplere dahil etmesi ve atını ve kulübünü takip etmesi, ara sıra atın bakımını yapıldığı yere ziyaret etmesi ve atını sevmesi, kaşağılaması, ona yem vermesi dahi önemli keyif verici, ruhsal yönden rahatlatıcı bir eylem olarak önemli ve faydalı bir uğraş olarak göze çarpmaktadır. Bu noktada toplumun at ve cirit ile uğraşan köylü ve kasabalı vatandaşlar dışında farklı sosyal kesimlerini de bu spora ilgilerini çekmek ve dahil etmek, atlı cirit sporunun gelişiminde önemli bir adım olacaktır.

Atlı Cirit sporunun Türk kültürü içerisindeki etkileri ve devam eden kültürel kodlarını ifade etmeye çalıştık. Atlı cirit nasıl ortaya çıkmıştır, hangi kurallarda oynanır, kaç kişi ile ve hangi şartlarda oynanır yüz yüze yaptığımız röportajlar ile anlatmaya çalıştık. Ayrıca Türk kültür hayatına etkileri, korunmasının gerekliliği ve neler yapılabilir hususunda ki sahalarda gördüğümüz aksaklıklar ve beklentiler yönünde tavsiyelerimizi de ifade ettik. Tüm bunların dışında atın yetiştirilmesi, eğeri, oyuncusu ve kıyafetleri konusunu da ayrı bir bölümümüzde ifade etmeye gayret ettik. Atlı ciritin desteklenmesinin, korunmasının ve yaşatılmasının hem yerelde bölgemiz ekonomik ve kültürel hayatına, genelde ise ülke ekonomisine ve ülkemizin kültürel tanıtımına katkısının olacağını ve bazı aksaklıkların giderildiğinde tüm bunlara katkısı olacağını ayrıca ortaya koymaya çalıştık.

---

⁴⁰³Oğuz, *a.g.e.*, s. 138.

Eğitim hayatımızda gelişme çağında olan çocukların özel okulların odaklanma, özgüven eksikliği ve iyi ilişkiler kurma açısından At kültürünün çocuklarımızda çok etkili olduğu gözlemlenmektedir. Ata binen, dokunan, onun yeşelerini tarayan, onu kaşığılayan çocuğun güçlü bir hayvana bir müddet sonra yardımsız binebilmesi onda ki özgüven duygusunu, cesareti, kendini ifade kabiliyetini destekleyecektir. Uşak Belediyesi tarafından açılan atlı rehabilitasyon merkezinde bu konuda engelli çocuklarımıza tedavi amaçlı eğitim verilmektedir. Ayrıca bu gün kırka yakın atlı cirit kulübüne ulaşan Uşak ilinde spor kulüplerinde bazı destekler verilmektedir. Ayrıca ilköğretim, ortaöğretim ve üniversite düzeyinde birçok öğrencininde gerek bireysel, gerekse okul olarak ziyaret ettiği bir merkez haline gelmiştir. Uşak'ta 30-40 arası erkek atlı cirit spor kulübün yanında birde bayan takım bulunmaktadır.⁴⁰⁴ Aysun Yılmaz isimli Uşaklı bir hanımın kurduğu bu takım gösteri amaçlı müsabakalarda kendini göstermektedir. Aşağıda verdiğimiz linkler otistik çocukların eğitiminde Uşak belediyesi Atlı iyileştirme merkezinin açılışı, çalışması ve içeriği ile ilgili haberlerdir.

<http://www.usakerelhaber.com/haber/atli-rehabilitasyon--merkezi-hizmete-basladi-754.html>

<http://www.usak.bel.tr/haberler/6972-rehabilitasyon-merkezi-fuarda-tanitildi.html>

<http://www.tccb.gov.tr/yurt-ici/253/84923/usak.html>

<http://www.milliyet.com.tr/atli-rehabilitasyon-icin-randevu-basladi/eg/haberdetay/04.11.2012/1621479/default.htm>

<http://www.usakhabermerkezi.com/spor/usak-atli-rehabilitasyon-ve-spor-merkezindeki-ilk-musabakaya-yogun-ilgi-h5680.html>

http://www.ozurlulergazetesi.com/news_detail.php?id=32272

<http://www.usak.bel.tr/haberler/6021-atli-rehabilitasyonda-randevu-donemi-basladi.html>

⁴⁰⁴<http://usak.bel.tr/haberler/5869-atli-rehabilitasyon-merkezi-hizmete-basladi.html>

Uşak'ın yanı sıra Sivashlı'da da Uşak'ta olduğu gibi Cirit sporuna karşı olan ilgi göz ardı edilemez derecededir. Düğünlerde, köylerde boş zamanlarda gençler arasında Cirit sporu ilgi ile oynanmakta ve beğeni ile seyredilmektedir.

Sivashlı İlçesi'nin Selçukler Köyü'nde oynanan ve ilgi duyulan güreş sporuna burada değinmek de yanlış olmayacaktır. Güreş kelimesi tam olarak etimolojisi bilinmemektedir. Türkçenin çeşitli lehçelerinden “küreş” ve “göreş” kelimelerinden türemiştir. Güreş sporu, hem beden gücüne hem de akıl gücüne dayalı insanlık tarihi boyunca süregelen önemli bir spor dalıdır. Öyle ki milattan önceki dönemlere kadar uzanabilmektedir. Eski Mısır duvar figürlerinden o zamanda güreş sporu yapıldığının göstergeleri mevcuttur. Ayrıca, Grekler ve Romalılar da bu spor dalıyla uğraşmıştır. İslam coğrafyasında da güreş sporu yapılmaktaydı. Bu kadar eski olan bu spor Türkler tarafından “ata sporu” olarak nitelendirilmekte ve Eski Türkler arasında yaygın olduğu bilinmektedir. Türkler bu sporu savaş alıştırmasında, bayramlarda, düğün şenliklerinde gibi faaliyetlerde yiğitlik ölçüsü olarak uygulamışlardır. Özellikle, hükümdarlar, şehzadeler, vezirler gibi siyasi statüye sahip tarih sahnesinde isminden söz ettirmiş önemli şahıslar güreşe büyük ilgi göstermişlerdir. Hatta saraydaki kadınların dahi güreş yaptıkları belirtilmektedir.⁴⁰⁵

Bu sporun gelişmesinde Osmanlı padişahlarının katkısı bulunmaktadır. Orhan Bey Bursa'da, I. Murad Edirne'de güreşçi tekkeleri kurmuş olması padişahların güreşe ne kadar ihtimam verdiklerinin göstergesidir. Tam anlamıyla güreşçilerin cemaat haline hgelmesi Fatih Sultan Mehmed zamanına kadar dayanmaktadır. Genelde Eski Saray'da, Veli Efendi Çayırı'nda, Ok Meydanı'nda güreş karşılaşmaları düzenlenmekteydi.⁴⁰⁶ Padişahlar arasında güreşe meraklı ve güreş yapanlar da mevcuttu. Bunlardan “Güreşçi Çelebi” olarak bilinen Çelebi Mehmed, kisbet giyip güreştiği bilinen IV. Murad, güreşe aşırı sevgisi olan Abdülaziz ilk akla gelenlerdir. II. Abdülhamid gibi güreşe mesafeli davranan ancak güreşçileri destekleyen padişahlar da vardı. Padişahların huzurunda haftanın pazartesi ve perşembe günlerinde yapılan “Huzur Güreşleri” adı ile anılan müsabakalar düzenlenir ve başarılı güreşçiler padişah tarafından ödüllendirilirdi. Kara Ahmed, Koca Yusuf gibi birçok başarılı pehlivan Türkler arasından çıkmıştır.⁴⁰⁷

⁴⁰⁵ Abdülkadir Özcan, “Güreş”, *DİA*, C. XIV, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, s. 317-318.

⁴⁰⁶ Abdülkadir Özcan, “Güreş”, *DİA*, C. XIV, TDV Yayınları, İstanbul, 1996, s. 317-318.

⁴⁰⁷ Atif Kahraman, “Osmanlı Devleti'nde Spor”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. V, Yeni Türkiye Yayınları (Edt: Güler Eren), Ankara, 1999, s.s. 645-647.

Tüm bunlardan başka güncel olarak 1.amatör ve 2. Amatör liglerde mücadele eden futbol takımlarında mevcuttur. Sivaslı spor, Selçikler, Tatar, Pınarbası, Yayalar, Ağaçbeyli, takımları mücadele etmektedir.

Ülkemizde derin kökleri olan güreş geleneksel olarak muhtelif yerlerde karşılaşmalar her yılın belli bir ayında düzenlenirdi. Örnek olarak Edirne Kırkpınar Güreşleri'ni gösterebiliriz. Doğusundan batısına çeşitli illerde yörelerde güreş karşılaşmalarına rastlamak mümkündür.

Ülkemizin birçok yerinde olduğu gibi Uşak İli'nin Sivaslı İlçesi'nin Selçikler Cingil Çayırı'nda her yılın yaz aylarında geleneksel olarak Selçikler yağlı güreş müsabakaları düzenlenmektedir. Eski zamanlarda düğün derneklerde, şenliklerde, kutlamalarda yörede güreşler yapıldığı bilinmektedir. Ancak zamanla güreşler düğün ve eğlencelerde yapılmaz olmuştur. Şimdilerde geleneksel olarak yağlı güreş karşılaşmaları yapılmakta ve bölge halkı büyük ilgi göstermektedir.

3.2.4. Yemekler.

Sivaslı İlçesinin diğer bölgeler gibi yüzyıllardır değişmeyen yemekleri mevcuttur. Bu yemekler şunlardır: Çorba, sulu kapama et, keşkek, pilav, kuru fasulye, bamya ve helva. Pilav bulgurdan yapılır, son yıllarda pirinçte kullanılmaktadır. Helva ise un helvasıdır, irmikten de yapılmaktadır. Bazı yörelerimizde yemeklerin yanında turşu, ayran ve hoşafıta bulunur.⁴⁰⁸

Yörenin en bilinen kendine özgü Tarhana Çorbası meşhurdur. Tarhana çorbası, bir miktar un, süt, yoğurt, et suyu, nohut veya fasulye yemeği suyu gibi yiyecekler ile hamur yoğrulur. Bunun içine acı toz biber, bolca domates, nane, maydanoz, soğan vb yiyecekler atılır. İyice yoğrulduktan sonra bir yerde genelde köylerde evlerin dam üstü denilen yerine serilir bir iki hafta bekletilir. Bekleme süresi bittikten sonra parçalara ayrılarak eskiden ovularak, günümüzde ise daha modern yöntemlerle bezler üzerinde güneşte kurutulmaya bırakılır. Kuruduktan sonra sürtülerek veya ovalanarak un haline getirilir. Elekten geçirilir, temizlenir ve tekrar kurumaya bırakılır. Kurutulma işlemi

⁴⁰⁸ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s.89..

http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50, 29.05.2015, 02:11.

bittikten sonra kışlık olarak saklanır. Hamur aşamasında iken de tüketilebilir.⁴⁰⁹ Tarhana uzun zahmetler gerektiren fakat her yörede her köyde yapılan kış hazırlığı bir çorbadır.

Yapımı gayet zahmetli olan Tarhana'nın endüstriyelmesi ve daha da önemi yöreselleştirilerek ün kazanması fikri Uşak'ta ilk olarak 1976 yılına dayanmakla beraber şunu da belirtmek gerekir ki, Uşak'taki üretilen tarhanalar her bölgede aynı temel özellikleri taşımaktadırlar.⁴¹⁰

Uşak ili tarhana konusunda "Tarhana baba" olarak bilinen "Mustafa Yel-danlı"⁴¹¹ bütün ülkeyi festivalleri dolaşarak tarhananın tanıtılmasına, ticaretine, gelişimine ciddi katkı sunmuştur.

Keşkek: Buğdaydan yapılır. Eskiden köylerde ortası oyuk Dibek denilen bir kayada tahta balyoza benzeyen tokmaklarla gençler tarafından özellikle düğünlerde davul zurna eşliğinde buğday dövülerek kabuğundan ayrılır. Daha sonra temizlenip kurutulur. Daha sonra kepçe ya da kaşık yardımıyla dövülerek pişirilir. Et suyu ile üzeri süslenerek yenilir.⁴¹² (Resim:39-40-41-42-43.)

Buğday, ceviz, nohut, fasulye, şeker, üzüm, susam karıştırılıp pişirilen bir tatlı çeşididir. En az yedi çeşit yiyecek karıştırılarak pişirilir. Aşure günü olarak bilinen günde hazırlanarak konu komşuya dağıtılır.

Sivaslı'nın kendine has baklavası olarak bilinen Saraylı veya Sini, Bayram, düğün ve özel günlerde misafirlere ikram edilmek için yapılan doğal yufka kullanarak hazırlanan yöreye has bir lezzetli bir tatlıdır.⁴¹³

Hamur işleri ise bölgede çokça tüketilir bunda her evin altında ekmek evi ya da ekmek ocağı tabir edilen bir bölüm olması önemli bir etkidir. Burada her ay ya da birkaç ayda bir evin hanımları yufka açarlar, yufka yaparken de peksimet, bükme, bezdirme, katmer, bezeme, Göce, şipit, bazlama, darı şipidi, çörek, aladana ve yufkadan peynir ve tereyağı ile yapılan çoban böreği ad verilen diğer adı muska olan hamur işleri de

⁴⁰⁹ Fatma Eskalen-Fatma Kökçü, *a.g.e.*, s. 89., <https://www.tarhanababa.com/haber/1/3/17/tarhana-baba--ussak-ev-tarhanasi>

⁴¹⁰ Ömer Şimşek, Dudu Kırcı Şimşek, Sancar Türkmen, "Dünden Bugüne Geleneksel Gıdamız -Uşak Tarhanası-", *II. Uşak Sempozyumu 13-15 Ekim 2011*, C. I, (Edt.: Doç. Dr. M. Murat Öntuğ, Arş. Gör. Yusuf İnel), Uşak Tanıtım Yılı Kapsamında Uşak Valiliği Uşak İli Kalkınma Vakfı Tarafından Yayınlanmıştır, Uşak, 2012, s.s. 480-482.

⁴¹¹ <https://www.tarhanababa.com/haber/1/3/17/tarhana-baba--ussak-ev-tarhanasi> 20.12.2017, 12:50

⁴¹² http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50, 19.05.2015, 15:22.

⁴¹³ Eskalen-Kökçü, *a.g.e.*, s. 89.

bulunmaktadır. Bunlar hazırlanırken yağ, haşhaş sürmesi, susam, çörekotu, mevsimine göre çeşitli otlar, sebzeler, yumurta ve peynir gibi malzemeler kullanılarak yapılır.⁴¹⁴

Birde bu yemeklere ilaveten “Gümlü” adı verilen özel bir kapta pişer, güvecin bir çeşididir. Hazırlanan etlerle birlikte, baharatlar, domates, soğan, acı biber, salça ve kat kat olacak şekilde yerleştirilir, üzerine yağı tuzu da eklenir. Kapağı ağzı hava almaya- cak şekilde hamurla kapatılır ve odun ateşinde kendi halinde hiç el değmeden pişirilir. Sivaslı ve Uşak çevresine has bir et yemeğidir.⁴¹⁵

Bazı köylerde ilaveten, darı kırılır, kaynatılır ve kaynama işlemi tamamlandıktan sonra içine biraz kekik ve ayran karıştırılarak yapılan bir yemek çeşididir.⁴¹⁶

Sivaslı yöresinde en bilinen yemeklerden biriside, bulgur ve mercimeğin karıştırılıp pişirilmesiyle yapılır. İçersine tuz, karabiber, salça gibi şeyler katılır.⁴¹⁷

Uşak ve sivaslı köylerinde çokça bilinir.

SONUÇ

Bu tez içerisinde, Sivaslı İlçesi'nin öncelikli olarak hem siyasi hem de sosyo-kültürel tarihinin daha iyi idrak edilebilmesi adına öncelikli olarak dönemin genel siyasi tarihi sunulmuştur. Sosyal ve kültürel tarih öncesinde özellikle Sivaslı özelinde olmak suretiyle Uşak'ın da bir alt idari birimi olarak, köyleri, beldeleri, antikçağlardan günümüze kadar gelen bir tarihçesi verilmiş, kaymakamları ve belediye başkanlarına ve hatta bunların seçim grafikleri gibi detaylı bilgilerine varana dek değinilmiştir.

İlçenin, kasabaların ve köylerin geçim kaynaklarına, buralara hangi zamanlar içerisinde devlet hizmetlerinin geldiğine kadar detaylı bilgiler verilerek tezin ana bölümü olan sosyo-kültürel tarihin çok daha iyi anlaşılabilmesi sağlamak için nakledilmiştir. Tarım ve hayvancılık sektöründen farklı olarak bölgeden civar bölgelere mevsimlik işçi göçü yaşanması çok daha detaylı bir araştırma konusu olarak incelenmek için beklemektedir ve bu problematik burada ortaya konmuştur. 1953 yılında Uşak'ın İl olması ile beraber Sivaslı'nın da İlçe statüsüne yükselmiş olması Sivaslı İlçesi'nin Uşak'a paralel olarak bir takım problemlerinin çözümünü sağlamış olsa da, her alanda

⁴¹⁴ http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50 , 19.05.2015, 15:37.

⁴¹⁵ http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50 19.05.2015, 15:52.

⁴¹⁶ http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50 19.05.2015, 16:03.

⁴¹⁷ http://www.sivasli.gov.tr/?title=geleneksel_yemekler&m=Sayfalar&id=340&ust=43&m_id=50 19.05.2015, 16:17.

çözüm getiren bir tarihi olgu da değildir. Sivaslı İlçesi Çilek Festivali gibi, halkın birlik ve bütünlüğünü sağlamak isteyen, kalkınan ve kalkınmak için çaba gösteren Uşak'ın ön planında olması gereken ancak çıkarılmayan bir ilçesidir. Burada özellikle sosyal ve kültürel tarih bağlamında, Cirit sporu, İlçenin tarım, hayvancılık, dokuma, testicilik vb. sektörlerde ön plana çıkması, yörenin düğün adetlerinden, türbe inanç ve uygulamalarına değin pek çok unsuru çalışma konusu dâhilinde tanıtılmaya çalışılmıştır.

Sivaslı gerek burada ve tez içerisinde, gerekse Çilek Festivali gibi bazı etkinlikleri ile sesini duyurmaya çalışan bir beldedir. Tez çalışmasının özellikle de son safhalarında da ortaya koymaya çalıştığımız üzere ileri ki yıllarda kapsamlı bir şekilde gelişmeye açık olması Uşak ile bir paralellik arz etmekle beraber, kendi gayret ve çabaları ile özellikleri dâhilinde de vuku bulabilecek bir olgudur.

BİBLİYOGRAFYA

1. Arşiv Kaynakları.

- BCA., 30.01/72.458.8.
 BCA., 30.01/91.573.4.
 BCA., 30.11.1/194.26.20.
 BCA., 30.11.1/222.12.11.
 BCA., 30.18.1.2/136.58.12.
 BCA., 30.18.1.2/143.40.15.
 BCA., 30.18.1.2/289.80.14.
 BOA., MVL. 747.29.1.

2. Araştırma-İnceleme.

- 2000 GENEL NÜFUS SAYIMI ÜFUSUN SOSYAL VE EKONOMİK NİTELİKLERİ, İl 64- Uşak, TC. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 2002
 ACAR, Türkan "Uşak/Sivaslı Çeşmeleri" Sosyal bilimler Dergisi,(The Journalof Social Sciance) Yıl:5, Say. 26,
 Ağustos ,2018,27-54.

ACAR Onur, *Yüksek Hızlı Demiryollarının Kentsel Gelişim ve Arazi Kullanımı Üzerindeki Etkileri ve Uşak Kenti Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Bahçe şehir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Sistemler ve Ulaştırma Yönetimi ABD, Danışman: Prof. Dr. Güngör Evren, İstanbul, 2013

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ, *İlker Şehri Uşak*, , T.C. Uşak Valiliği, Batı kol Matbaa, Uşak, 2005

AKBIYIK Yaşar, "Atatürk'ün Hayattan Ayrılışı ve Yankıları", *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, C. II, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2011

_____ "Zaferin Tescili: Lozan (Lausanne) Antlaşması", *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, C. I, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2011

AKDAĞ Ömer, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Eğitim Alanında Yabancı Uzman İstihdamı (1923-1940)", *UÜSBD*, S. 1, 2008

AKŞİN Sina, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki*, İmge Kitabevi Yayınları, 6. baskı, Ankara, 2011

_____ "Siyasal Tarih (1908-1923)", *Türkiye Tarihi C. IV - Çağdaş Türkiye 1908-1980*, (Edt: Sina Akşin), Cem Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, 2008

_____ "Siyasal Tarih (1950-1960)", *Türkiye Tarihi C. IV - Çağdaş Türkiye 1908-1980*, (Edt: Sina Akşin), Cem Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, 2008

ATEŞ Toktamış, *Siyasal Tarih*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 3. Baskı, İstanbul, 2000

AKÇALI, Avcı Aslı "Yerel Tarih ve Tarih eğitime Katkısı " Dokuz Eylül üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Orta Öğretim Sosyal alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Yüksek lisans Tezi, İzmir, 2007. S.40, YÖK Tez Merkezi, Tez No:211463.

AKÇALI, Avcı Aslı "*Tarih Öğretiminde Merkeze Bağımlılığın Azaltılması Yolunda bir Çözüm Önerisi: Yerel Tarih*" Dokuz Eylül üniversitesi, Eğitim Bilimleri enstitüsü Orta Öğretim Sosyal alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı, Doktora Tezi, İzmir, 2013. YÖK Tez Merkezi, Tez No:342349. S.43.44

ASLAN, Erdal "*Yerel Tarihin Tanımı; Gelişimi ve Değeri*", Tarih Yazımında Yeni Yaklaşımlar, Tarih Vakfı Yayınları, İstanbul, 2000.

AYTMATOV Cengiz, *Elveda Gülsarı*, Ötüken, İstanbul, 2006

BAYKARA Tuncer, "Uşak Çevresinin XIX. Yüzyıl Ortalarındaki Yol Düzeni", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

BELEN Nezahat, "Deve ve Yollar", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

BİRİNCİ Ali, *Hürriyet ve İtilâf Fırkası - II. Meşrutiyet Devrinde İttihat ve Terakki'ye Karşı Çıkanlar*, Dergah Yayınları, 2. Baskı, İstanbul, 2012

BORATAV Korkut, *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2009*, İmge Kitabevi Yayınları, 16. Baskı, Ankara, 2012

BOZDAĞ İsmet, *Sultan Abdülhamid'in Hatıra Defteri*, Pınar Yayınları, 7. Baskı, İstanbul, 1986

BOZKURT Nebi, "Nüfus", *DİA*, C. XXXIII, TDV Yayınları, İstanbul, 2007

CANDEĞER, Ümmügülüm "Yerel Tarih Çalışmasında Kaynakların Önemi: Burdur Örneği" *Tarih Okulu Dergisi (Journal Of History School)* Volume 10/XXX, June 2017.

ÇAKIR İbrahim Ethem, "Uşak Kazası (1676 Tarihli Avarız Defterine Göre)", *OTAM*, 28/Güz 2010

ÇAKMAK Biray, "XX. Yüzyıl Başında Uşak'ta Kurulan İp Fabrikaları", *UÜSBD*, S. 2, 2008

ÇAKMAK Biray "Uşak Kazası'nda Mekânın Mülkî-İdarî-Askerî-Adli-Ticarî Organizasyonu ve Mülkî Nahiyelerin Yönetimi (1870-1908)" *Edebiyat Fakültesi Dergisi/ Journal of Faculty of Letters Cilt/Volume 31 Sayı/Number 2 (Aralık/December 2014)* s.47-76

_____ "Mahallî Tarihî Demografi Araştırmalarında Vilâyet Salnâmelerinin Veri Değeri: Uşak Kazası Örneğinde Kısmî Zamanlı Bir İnceleme (1897-1898/1906/1907)", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

_____ ""Modernleşen Osmanlı Taşrasında Maârif: Uşak Kasabası'nda Açılan Özel Okullar", *CTAD*, S. 14, 2011

_____ *Osmanlı Modernleşmesi Bağlamında Bir Batı Anadolu Kazasında Sosyo-Ekonomik Yapı: Uşak 1876-1908*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Mehmet Öz, Ankara, 2008

ÇAKMAK, Biray "Osmanlı Taşrasında Yönetme ve Yönetilme Kaygıları: Uşak Kazasında Mülkî-İdarî Değişim Talepleri ve Teşebbüsleri (1908-1919" *OTAM*, 36 /Güz 2014, s.45-65

ÇAVDAR Tefik, *Türkiye Ekonomisinin Tarihi 1900-1960*, İmge Kitabevi Yayınları, 1. Baskı, Ankara, 2003

ÇİFTÇİ Selcen, "Uşak'ta Atlı Cirit Sportu ve Cirit Kültürü", *Milli Folklor Dergisi*, Yıl: XXIII, S. 89, 2011

ÇOBANOĞLU Mustafa, *Uşaktır Bizim İlimiz Öykülerle Türkülerimiz*, Uşak, 1998

ÇOLAK Ayşen Melda, *Uşak İli Sivasslı İlçesinde Organik Koşullarda Çilekte Dikim Zamanı ve Yetiştirme Sistemleri Üzerinde Araştırmalar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Adnan Menderes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Tülin Baş, Aydın, 2011

ÇOLAK Filiz, "İzmir-Aydın Demiryolu'nun Batı Anadolu Ticaretine Etkileri", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. I, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

_____ *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e 10 Temmuz Hürriyet Bayramı, Çizgi Kitabevi Yayınları*, Konya, 2013

ÇUBUK Rıdvan, *Şer'iyye Sicillerindeki Tereke Kayıtlarına Göre XIX. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı Kırsal Toplumunu Hakkında Bir Araştırma (Uşak Kazası Örneği: 1880-1883)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Biray Çakmak, Uşak, 2011

DANACIOĞLU Esra, "*Geçmişin İzleri: Yanı başımızdaki Tarih İçin Bir Kılavuz*", Tarih Vakfı Yurt yay. İstanbul ,2007

DEMİRAY Hasan Can, *Uşak İlinde Mera Hayvancılığı Uygulamalarının Belirlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Tarla Bitkileri ABD, Danışman: Prof. Dr. Ahmet Gökkuş, Çanakkale, 2013

DEMİRCİOĞLU, İ.H. "*Tarih Öğretiminde Öğrenci Merkezli Yaklaşımlar*" Ankara: Anı yay. 2005.

EKZEN Nazif, *Türkiye Kısa İktisat Tarihi*, ODTÜ Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara, 2009

EMRENCE Cem, *99 Günlük Muhalefet - Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2006

ERASLAN Cezmi, "Atatürk'ten Sonra Türkiye'nin İç Politikası", *Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, C. II, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, 10. Baskı, Ankara, 2011

EROĞUL Cem, *Demokrat Parti Tarihi ve İdeolojisi*, İmge Kitabevi Yayınları, 4. Baskı, Ankara, 2003

ERTEN Şenol, *Sivaslı İlçesi'nde Araziden Yararlanma*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Ali Özçağlar, Ankara, 2007

ERSİN Mehmet, *Kurtuluş Savaşında Uşak'la İlgili Anılar*, Özler Ofset Reklam Ve Matbaacılık, 2.Baskı, Uşak, 2007

ESKALEN Fatma-KÖKÇÜ Fatma, *Geçmişten Bugüne Sivashlı İlçesi*, Sivashlı Kaymakamlığı Yayını, Ankara, 2006

TAŞTEMÜR, Emre “Sebaste Antik Kenti” “Yüzey Araştırmaları Işığında Uşak”,(Ed.Rainer M. Chichan, İstanbul, 2017,s. 53-90.

GÖKKAYA Kürşat ,- YEŞİLBURSA Cemil Cahit “Sosyal Bilgiler Öğretiminde Tarihi Yerlerinin Kullanımının Akademik Başarıya Etkisi” ‘Türk Eğitim Bilimleri Dergisi Bahar 2009, 7(2), 483-506.

GÜLERER Salih, “Uşak’ın Önemli Sufilerinden Hacım Sultan ve Hacım Sultan Türbesi Etrafında Oluşmuş Uygulamalar”, *II. Uşak Sempozyumu, 13-15 Ekim 2011,C.I*, Uşak İli Kalkınma Vakfı Tarafından Yayınlandı, Uşak, 2012.

GÜNDAY Ahmet “Bağlama Metodu Notaları ile Halk Türküleri ve Türkü Hikâyeleri” Anıt matbaacılık, Nisan 1977, İstanbul.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ ENSTİTÜSÜ ÖĞRETİM ÜYELERİ, *Atatürk ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, (Edt.: M. Derviş Yalçınkaya), Siyasal Kitabevi, 5. Baskı, Ankara, 2004

JORGA Nicolae, *Osmanlı İmparatorluğu Tarihi*, C. V, (Çev: Nilüfer Epçeli), Yeditepe Yayınları, 1. baskı, İstanbul, 2005

KAFESOĞLU İbrahim, *Türk Milli Kültürü*, Ötüken, 2007

KAHRAMAN Atıf, “Osmanlı Devleti’nde Spor”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, C. V, Yeni Türkiye Yayınları (Edt: Güler Eren), Ankara, 1999

KARAHAN Özlem, *Sadık Karahan ve Uşak'ta Eğitim (1930-1950)*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, (Danışman: Yrd. Doç. Dr. Sadiye Tutsak), Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon, 2008

KARAKOÇ Bekir, *Uşak'ta Tekstil Sanayii*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Coğrafya ABD, Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşe Çağlıyan, Elazığ, 2007

KARAL Enver Ziya, *Büyük Osmanlı Tarihi*, C. V, AKDITYK TTK Yayınları, Ankara, bst.yok

KARAYAMAN Mehmet, ŞİŞMAN Aysin, ERSAYDI Alper, *Atatürk'ün Uşak Ziyaretleri*, Uşak Üniversitesi Yayınları, Uşak, 2009

KARAYAMAN Mehmet, *İsmet İnönü'nün Uşak'ta Taşlanması Olayının İç Yüzü*, AKY, 1. Baskı, Uşak, 2013

_____ "Uşak'a Demiryolunun Gelişi ve Sonuçları", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. II, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

_____ *Uşak'ta Kuvâ-yı Milliye*, T.C. Kültür Bakanlığı Uşak Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayını, İzmir, 2009

KAYGALAK İrfan, *Türkiye'de Sanayi Kümelenmesi: Uşak Örneği*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beşeri ve İktisadi Coğrafya ABD, Danışmanlar: Yrd. Doç. Dr. Arife Karadağ, Prof. Dr. Lütfi Özav, İzmir, 2011

KILINÇ Emek Yağcı, *XVIII. Yüzyılda (1735-1800) Uşak'ta Dokumacılık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Adnan Şişman, Uşak, 2011

KOÇAK Cemil, "Siyasal Tarih (1923-1950)", *Türkiye Tarihi C. IV - Çağdaş Türkiye 1908-1980*, (Edt: Sina Akşin), Cem Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, 2008

_____ *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, C. II, İletişim Yayınları, 5. Baskı, İstanbul, 2010

LEWIS Bernard, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, (Çev: Boğaç Babür Turna), Arkadaş Kitabevi Yayınları, 4. baskı, Ankara, 2010

METİN Barış, *Esaretten Zafere*, AKY, Uşak, 2012

OKKAR Remziye, "İlk Çağda Uşak ve Tarihi Kral Yolu", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan 2011 Uşak*, C. II, (Edt: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

OSKAY İsmail, "Ahilik'ten Günümüze Miras Köy Odaları (Yaren Odaları) Kökez Köyü Örneği", *II. Uşak Sempozyumu 13-15 Ekim 2011*, C. II, (Edt.: Doç. Dr. M. Murat Öntuğ, Arş. Gör. Yusuf İnel), Uşak Tanıtım Yılı Kapsamında Uşak Valiliği Uşak İli Kalkınma Vakfı Tarafından Yayınlanmıştır, Uşak, 2012

OSKAY İsmail "Uşak İli Sivashlı İlçesi Kökez Köyü Sosyo- Ekonomik Tarihi" Lisans Bitirme Tezi, Uşak, 2012, Danışman: Tuncer Baykara.

OSKAY İsmail," Sivashlı İlçesi Kuvva-yi Milliye ve Milli Mücadele Üzerine Sözlü Tarih Denemesi" "*Evvel Zaman İçinde II, Tarih Öğrencileri 2. Ulusal Sempozyumu Bildirileri*" 20-22 Mayıs 2010(Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Basımevi 2010)

OSKAY, İsmail, "Türk kültüründe Atlı Cirit; Uşak İli Örneği" "*VII. Uluslararası Türk Kültürü, Sanatı ve Kültürel Mirası Koruma Sempozyumu/Sanat Etkinlikleri*"(Edit:Doç. Dr. Osman Kunduracı-Ahmet AYTAÇ),2013, Bakü-Azerbaycan, s.455-461.

OSMANOĞLU Ayşe, *Babam Sultan Abdülhamid*, Timaş Yayınları, 6. baskı, İstanbul, 2013

OĞUZ M. Öcal, *Somut Olmayan Kültürel Miras Nedir?*, Geleneksel Yayınları, Ankara, 2009

ÖNTUĞ Mustafâ Murat, "Bir Eğitim Kurumu: Mahmut Paşa Zaviyesi ve Vakıfları", *Vakıflar Dergisi*, S. 30, 2007

ÖNTUĞ, M. Murat "XVIII. Yüzyıl Uşak Tekke Ve Zaviyeleri" 25-27 Ekim '21. Yüzyıl Eşiğinde Uşak Sempozyumu, 2001, Uşaklılar Eğitim ve Kültür Vakfı yay. Nu:2, cilt I, s.421-434.

ÖNTUĞ, M. Murat "Hurufat Defterlerine Göre Uşak'taki Eğitim Müesseseleri (1702-1824)" Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi. 3.1999. s.149-171

_____ve SARAÇ Hüseyin, "Cumhuriyet Dönemi'nde Uşak'ta Matbaa, Gazete ve Dergilerin Tarihsel Gelişim Süreci", *UÜSBD*, S. 5, 2012

_____ "Osmanlı Dönemi Uşak'taki Dini Yapılar: Camiler ve Mescitler", *CIEPO VI. Ara Dönem Sempozyum Bildirileri 14-16 Nisan Uşak*, C. II, (Edt.: Adnan Şişman, Tuncer Baykara, Mehmet Karayaman), İzmir, 2011

_____ "Uşak'ta Boduroğlu Vakıfları ve Vakfiyeleri"i *Vakıflar Dergisi*, S. 28, 2004

ÖZAV, Lütfi . "Dünden Bugüne Sivaslı İlçesinde Nüfus Artışı". *Doğu Coğrafya Dergisi* 6 / 3 (Eylül 2011)

ÖZAV , Lütfi "Sivaslı İlçesi'nin Coğrafi Etüdü" Afyon Kocatepe Üniversitesi, Nisan 2002.

ÖZCAN Abdülkadir, "Güreş", *DİA*, C. XIV, TDV Yayınları, İstanbul, 1996

_____ "Mehmed IV", *DİA*, C. XXVIII, TDV Yayınları, Ankara, 2003

ÖZDEMİR Hikmet, "Siyasal Tarih (1960-1980)", *Türkiye Tarihi C. IV - Çağdaş Türkiye 1908-1980*, (Edt: Sina Akşin), Cem Yayınları, 10. Baskı, İstanbul, 2008

PAGDEN Anthony (Edt.), *Avrupa Fikri*, (Çev: Rahmi Ögdül, Mesut Varlık), Ayrıntı Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2010.

SAĞLAM Uğur, *Uşak İlinde Tarımsal Üretici Örgütlenmesi ve Yapısal Sorunlar*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Namık Kemal Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. İ. Hakkı İnan, Tekirdağ, 2013

SAYAN Yüksel, *Uşak'taki Tarihi Türk Evleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Arkeoloji ve Sanat Tarihi ABD, Danışman: Prof. Dr. Abdüsselâm Uluçam, Van, 1995

STRADLİNG, Robert , "20. Yüzyıl Avrupa tarihî nasıl öğretilmeli?" (Çev. Ayfer Ünal).Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul: 2003

SEMERCİ Bekir, *Uşak'ın Gönül Sultanları*, Uşak Belediyesi Kültür Yayınları, 2. Baskı, Uşak, 2008

SEVİL Muharrem, *Türkiye'de Modernleşme ve Modernleştiriciler*, Vadi Yayınları, 2. Baskı, Ankara, 2005

SOLAK Erdoğan, *XX. Yüzyılda Uşak*, Uşak Valiliği İl Özel İdaresi ve Uşak Merkez Köylerine Hizmet Götürme Birliği Yayınları, 1. Baskı, Uşak, 2002

_____*XX. Yüzyılda Uşak Kazası*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, T.C. Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih ABD, Danışman: Prof. Dr. Adnan Şişman, Afyon, 2001

ŞAHİN, TUNÇ Canan "Yerel Tarih Uygulamalarının Başarıya ve öğrenci Ürünlerine Etkisi",*Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*,IV/16,2011.

ŞİŞMAN Adnan, ERGÜN Mustafa, TUTSAK Sadiye, BOLAT İrfan, "Eğitim", *Cumhuriyetin Yetmişbeşinci Yılında Uşak*, Uşak Valiliği Yayınları, byy.yok., bty.yok

ŞİŞMAN Adnan, *XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devletinde Yabancı Devletlerin Kültürel ve Sosyal Müesseseleri*, Atatürk Araştırma Merkezi Yayınları, Ankara, 2006

TAŞ Hülya, *XVII. Yüzyılda Ankara*, AKDITYK Türk Tarih Kurumu Yayınları, 1.baskı, Ankara, 2006, s. 28.

TAYLAN Ertuğrul, *Uşak İli*, Ankara, 2007

TEKİN Kadir, *Uşak Şiirleri Fıkra Ve Anlatıları*, Uşak Ve Yöresi Kültür Kitabı, Yüksel Ofset Matbaa, Uşak, Ocak 2012

TEKELİ, İlhan (1986). Türkiye’de 19. Yüzyıl Ortalarından 1950’ye Kadar Kentsel Araştırmanın Gelişimi. Sevil Atauz (Der.), **Türkiye’de Sosyal Bilim Araştırmalarının Gelişimi** içinde (s.239-268). Ankara: Türk Sosyal Bilimler

TEKİN Kadir, *Uşak Fıkra ve Anlatıları*, Batıkol Matbaası, Uşak Belediyesi Kültür Yayını, Uşak, Ocak 2006

TİMUR Taner, *Türk Devrimi ve Sonrası*, İmge Kitabevi Yayınları, 3. Baskı, Ankara, 1994

TUTSAK Sadiye, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Uşak (1923-1933)*, Uşak Belediyesi Kültür Yayınları Dizisi, İzmir, 1998

TÜMER Haşim, *Uşak Tarihi*, Uşak Halk Eğitimine Yardım Derneği Kültür Yayınları No:14, Gün Matbaası, İstanbul 1971

Türkiye İller Ansiklopedisi, C. II, Milliyet Gazetesi Yayınları, İstanbul, 2005

UŞAK İL ÖZEL İDARESİ, *Sivaslı İlçesi Ve Köylerine Yapılan Yatırımlar (2005-2013)*, Uşak, 2013

UŞAK TİCARET VE SANAYİ ODASI, *İş Rehberi*, 2000

YENAL Oktay, *Cumhuriyet'in İktisat Tarihi*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 4. Baskı, İstanbul, 2013

YILDIRIM Recep, "Eski Çağda Uşak Ve Yöresi", *11-12 Nisan 2008/Uşak, Kalkınma Ve İlerleme Yolunda Üniversite-Uşak Elele Kurultayı Bildiriler*, Uşak Üniversitesi Yayınları Nu:1, Umut Matbaacılık, İstanbul 2008

3. İnternet Kaynakları.

http://www.nufusu.com/ilce/sivasli_usak-nufusu

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731592/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975049/okulumuz_hakkinda.html

http://www.sivasli.gov.tr/?title=cinoglan_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=397&ust=41&m_id=277 http://www.sivasli.gov.tr/?title=erice_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=398&ust=41&m_id=278

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975050/okulumuz_hakkinda.html

http://www.sivasli.gov.tr/?title=samatlar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=399&ust=41&m_id=279 http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975054/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731624/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731628/okulumuz_hakkinda.html
17.05.2015

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731629/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731632/icerikler/okulumuz-tarihcesi_121551.html?CHK=95be09f4084d62d773b566777de72125

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731635/icerikler/yayalar-ortao-kulu-tarihcesi_1365851.html?CHK=327b8a0267fb244c6f308dec0cf502bd

http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273 http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731627/okulumuz_hakkinda.html http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731635/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731639/okulumuz_hakkinda.html

http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_ilkogretim_okulu&m=Sayfa

[lar&id=392&ust=41&m_id=272 http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731640/okulumuz_hakkinda.html](http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731640/okulumuz_hakkinda.html) http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731630/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/731642/okulumuz_hakkinda.html
http://www.sivasli.gov.tr/?title=pinarbasi_recep_dinc_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=390&ust=41&m_id=270

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/745838/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/749020/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/758559/icerikler/tarihce_1346386.html?CHK=8bb6b4efcb86ac83c82d2d10e1f3970d http://www.sivasli.gov.tr/?title=ataturk_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=386&ust=41&m_id=220
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/758559/okulumuz_hakkinda.html

http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/64/05/975048/okulumuz_hakkinda.html
http://tr.wikipedia.org/wiki/Tatar,_Sivasl%C4%B1
<http://usak.gov.tr/Default.aspx?x=s&kat=31>

<http://usak.gov.tr/Default.aspx?x=s&kat=31>

<http://www.pinarbasi.bel.tr/default.asp?part=ekler&gorev=oku&id=5>
<http://www.selcikler.bel.tr/>
<http://www.sivasli.bel.tr/Default.aspx?x=s&kat=21>

http://www.sivasli.gov.tr/?title=31_agustos_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=312&ust=41&m_id=219

http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_belediyesi&m=Sayfalar&id=315&ust=6&m_id=242

http://www.sivasli.gov.tr/?title=agacbeyli_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=389&ust=41&m_id=269
http://www.sivasli.gov.tr/?title=akarca&m=Sayfalar&id=321&ust=44&m_id=55

http://www.sivasli.gov.tr/?title=ataturk_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=386&ust=41&m_id=220
http://www.sivasli.gov.tr/?title=azizler&m=Sayfalar&id=322&ust=44&m_id=56,
http://www.sivasli.gov.tr/?title=budaklar&m=Sayfalar&id=323&ust=44&m_id=57
http://www.sivasli.gov.tr/?title=cinoglu&m=Sayfalar&id=324&ust=44&m_id=58
http://www.sivasli.gov.tr/?title=cumhuriyet_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=388&ust=41&m_id=268

http://www.sivasli.gov.tr/?title=selcikler_av_nurettin_meliha_akarsu_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=391&ust=41&m_id=271
http://www.sivasli.gov.tr/?title=tatar_belediyesi&m=Sayfalar&id=316&ust=6&m_id=241
http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_belediyesi&m=Sayfalar&id=319&ust=6&m_id=240
http://www.sivasli.gov.tr/?title=yayalar_ilkogretim_okulu&m=Sayfalar&id=393&ust=41&m_id=273

http://www.sivasli.gov.tr/?title=yeni_erice&m=Sayfalar&id=337&ust=44&m_id=70

<http://www.yerelnet.org.tr/belediyeler/belediye.php?belediyeid=126946>

<http://usak.gov.tr/Default.aspx?x=s&kat=14>

<http://yayalarkasabasi.8k.com/basin.htm>

<http://yayalarkasabasi.8k.com/genel.htm>

<https://sebastiantikkenti.com/arastirma-tarihcesi/>

https://tr.wikipedia.org/wiki/Hano%C4%9Flu,_Sivasl%C4%B1

<http://www.zeybekoloji.com/islamoglu-hikayesi-t1457.html> 11.10.2018

<https://www.tarhanababa.com/haber/1/3/17/tarhana-baba--ussak-ev-tarhanasi>

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/55659> 11.12.2018 17:25.

<https://sivasli-64.de.tl/SiVASLI-hakkinda--s---Ue-ber-SiVASLI.htm>

<http://cinogluilkokulu.meb.k12.tr/tema/index.php>

4. Sözlü Kaynaklar.

Ali Kurt, Ali Çavuşoğlu, Hasan Cemil Taşavlı, Engin Çalışkan 21.04. 2013

Fatma Keleş (1919), Sivaslı İlçesi Eldeniz Köyü, 15.05.2015

Fehmi Ceyhan, 27.04.2013

Hüseyin Koşar (36), 30.04.2013

Ümit Horzum, Veteriner hekim,.04.06.2013 tarihli mülakattan.

Mehmet Çam (eğer ve atçılık malzemeleri üreticisi ve satıcısı),27.04.2013

Mustafa İyidilli (31) 30.04.2013

Safire Ada (1976), Sivaslı İlçesi, 15.05.2015.

Kamil DÜLGER, Uşak/Sivaslı, d.t 1915,Şubat 2009.(Röportajdan kısa zaman sonra vefat etmiştir)

Ayşe Dudu Yüce, Uşak/Sivaslı/Kökez, d.t 1925, Şubat 2009.

Bayram KOÇ, Uşak/Sivaslı, d.t 1938,Mayıs 2009.

Mustafa Demir, doğ.1932,Sivaslı/Kökez Köyü, 08.01.2012.

Emine Özden, Doğ.1930 Mart 2010,2017

Hanım Yalabık-doğ.1937,Kökez 08.01.2012, 2017.

EKLER

Tablolar

Tablo 1.

Sivashlı İlçesi Belediyeleri Coğrafi Bilgileri.

Sivashlı İlçesi Belediyeleri Coğrafi Bilgileri					
Belediye Adı	İl merkezine Uzaklık	İlçe Merkezine Uzaklık	Ra-kım	Enlem	Boylam
Sivashlı	35 km	-	950 m	38.4932677	29.6714948
Ağaç-beyli	28 km		900m	38.4291992	29.6389885
Pınar-başı	29 km		950m	38.4791985	29.6863136
Selçikler	31 km	2 km	900m	38.4957428	29.6553497
Tatar	30 km	5 km	920m	38.4632797	29.6495895
Yayalar	32 km		850m	38.4648018	29.5897121

Tablo 2.

Sivashlı İlçesi Köyleri Coğrafi Bilgileri.

Sivashlı İlçesi Belediyeleri Coğrafi Bilgileri					
Belediye Adı	İl merkezine Uzaklık	İlçe Merkezine Uzaklık	Ra-kım	Enlem	Boylam
Sivashlı	35 km	-	950 m	38.4932677	29.6714948
Ağaç-beyli	28 km		900m	38.4291992	29.6389885

Pınar- başı	29 km		950m	38.4791985	29.6863136
Selçikler	31 km	2 km	900m	38.4957428	29.6553497
Tatar	30 km	5 km	920m	38.4632797	29.6495895
Yayalar	32 km		850m	38.4648018	29.5897121

Tablo 3.

Sivaslı İlçesi Belediye Başkanları Listesi.

Nehar Ahmedcioğlu	06.03.1948-14.09.1950
Yusuf Samancı	Kısa Süreli Vekalet
Sadık Tuna	Kısa Süreli Vekalet
Ahmet Senkoş	14.09.1950-23.11.1950
Bekir Aral	23.11.1950-24.11.1951
Mehmet Kınısız	24.11.1951-30.11.1955
Musa Kılınç	29.11.1963-14.06.1968
Halil Önder	14.06.1968-19.12.1973
Musa Kılınç	19.12.1973-20.12.1977
G. Halip Dönmez	20.12.1977-12.09.1980
Vekaletle	12.09.1980-01.04.1984
Galip Tiryakioğlu	01.04.1984-01.04.1989
Zihni Küçükğöl	01.04.1989-01.04.1994
Sabahattin Poyraz	01.04.1994-01.04.1999
Dursun Poyraz	27.03.1999-28.03.2004
Dursun Poyraz	29.03.2004-29.03.2009
Zafer Küçükğöl	29.03.2009-30.03.2014
Nihat Sazlığöl	31.03.2014-hala devam etmekte...

Tablo 4.

Sivaslı İlçesi Kasaba Belediyesi Başkanları Listesi (2014).

Sivaslı İlçesi Kasaba Belediyesi Başkanları Listesi 2014

Belediye Adı	Belediye Başkanı
Sivaslı	Nihat SAZLIGÖL
Ağaçbeyli(Belde Kapatıldı)	Turgay TİRİT
Pınarbaşı	Naci AKYÜREK
Selçikler	Osman ÇAKAR
Tatar	Zafer GÜN
Yayalar(Belde Kapatıldı)	Halil ÖZKAN

Tablo 5.

Sivaslı İlçesi Kaymakamları Listesi.

Adı Soyadı	Göreve Başlama ve Bitiş Süresi	Görevi
Nuri TANRISEVEN	1953-20.01.1954	Kaymakam
Ahmet ŞENSOY	1954-09.09.1955	Kaymakam
Ali Metin DİRİMTEKİN	1955-22.10.1959	Kaymakam
Ahmet ÇİMEN	1959-28.05.1960	Kaymakam
Ercüment GENCER	1963-30.09.1963	Kaymakam Vekili
Muhsin AKAR	30.09.1963-30.03.1965	Kaymakam Vekili
Fahri BÜKTEL	30.03.1965-25.11.1968	Kaymakam
Abdülvahap YILDIRIM	25.11.1968-31.10.1969	Kaymakam
Emre AYMAN	31.10.1969-25.11.1972	Kaymakam
Mustafa DEMİR	24.01.1973-31.08.1976	Kaymakam
Sait EKER	04.08.1977-17.01.1978	Kaymakam Vekili
Dağistan KILIÇASLAN	24.01.1978-02.11.1978	Kaymakam
Halil IŞIK	08.08.1979-04.04.1980	Kaymakam vekili
İsmail GÜRSOY	05.04.1980-15.06.1980	Kaymakam Vekili
Muharrem TOZÇÖKEN	16.06.1980-15.08.1982	Kaymakam
Abdurrahman KOÇOĞLU	23.11.1982-13.09.1984	Kaymakam
İrfan TURNA	21.09.1984-10.07.1985	Kaymakam Vekili
Fuat ERGÜN	11.07.1985-23.08.1988	Kaymakam
Hakkı LOĞOĞLU	24.08.1988-18.01.1989	Kaymakam Vekili
Metin YILMAZ	17.07.1989- 27.07.1989Başlama 13.04.1990-09.08.1991Bi- tiş	Kaymakam Vekili
İsa KÜÇÜK	20.09.1991- 22.10.1991Başlama 05.08.1992-06.10.1993Bi- tiş	Kaymakam
Vedat BÜYÜKERSOY	25.11.1991-15.01.1992	Kaymakam Vekili
Nurettin YILMAZ	20.10.1993-04.09.1995	Kaymakam

Erdoğan BAYRAKTAR	03.01.1996-28.02.1996	Kaymakam
Muzaffer ŞAHİN ER	29.02.1996-1997	Kaymakam Vekili
Fuat GÜREL	1997-1997	Kaymakam
Halil İbrahim ACIR	23.09.1997-03.09.1999	Kaymakam
Osman Nuri CANA-TAN	2000-2005	Kaymakam
Sedat YILDIRIM	17.10.2005-23.09.2009	Kaymakam
Mustafa Asım ALKAN	23.09.2009-03.10.2009	Kaymakam Vekili
Ümit CAVULDAK	03.10.2009-03.03.2010	Kaymakam Vekili
Mustafa YILDIZ	03.03.2010-04.04.2010	Kaymakam Vekili
Mehmet Levent KEP-ÇELİ	05.04.2010-17.08.2012	Kaymakam
Serkan KEÇELİ	08.09.2012-10.09.2014	Kaymakam
Mustafa AKBEY	13.10.2014- Devam etmekte.	Kaymakam

Tablo 6.

Sivaslı İlçesi Köy Muhtarlıkları Listesi (2006).

2006 Yılı Köy Muhtarlıkları	
Köy Adı	
Akarca	Erdoğan TURHAL
Azizler	Aslan AKSOY
Budaklar	Hasan KILINÇ
Cinoğlu	Şahin TIĞLI
Eldeniz	Halim GÜMÜŞ
Erice	Hüseyin KURAN
Hacım	Yüksel HACIM
Hanoğlu	Recep KURT
Karaboyalık	Mehmet CENGİZ
Ketenlik	Nasuh ÖZKAN
Kökez	Sadık AVCI
Özbeyli	Celal BAHADIR
Salmanlar	Abdullah ÖZCAN
Samatlar	Sıdkı UYSAL
Sazak	Süleyman KURT
Yenierice	Muzaffer AVCI

Tablo 7.
Sivaslı İlçesi Mahalle Muhtarlıkları Listesi (2006).

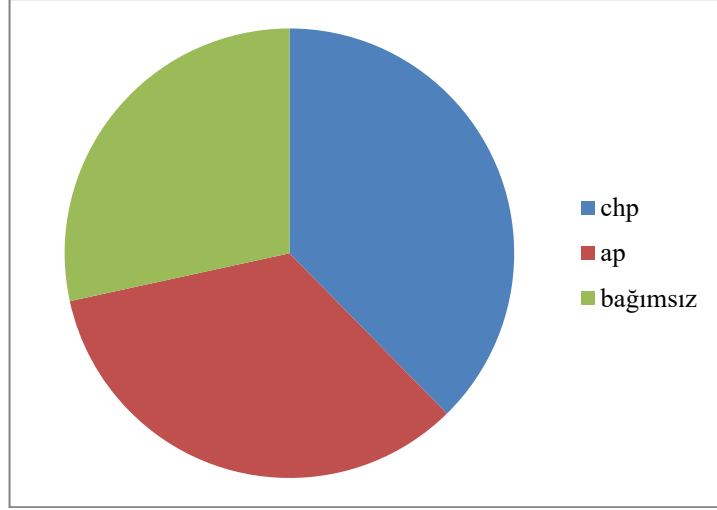
2006 Yılı Sivaslı İlçesi Mahalle Muhtarlıkları	
Akıncı Mahallesi	Ali YILDIRIM
Atatürk Mahallesi	Ali KAHRAMAN
Evrenli Mahallesi	Bayram KÜÇÜKBİYİK
Gölbahçe Mahallesi	Sefa SAMANCI
Konak Mahallesi	Mehmet ÇAMLIBEL

Grafikler

Grafik 1.

1968-1963 Yılları Arası Sivaslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AP	516	33.95
CHP	572	37.63
BAGIMSIZ	432	28.42
Diğer	0	0.00

Kazanan parti: CHP

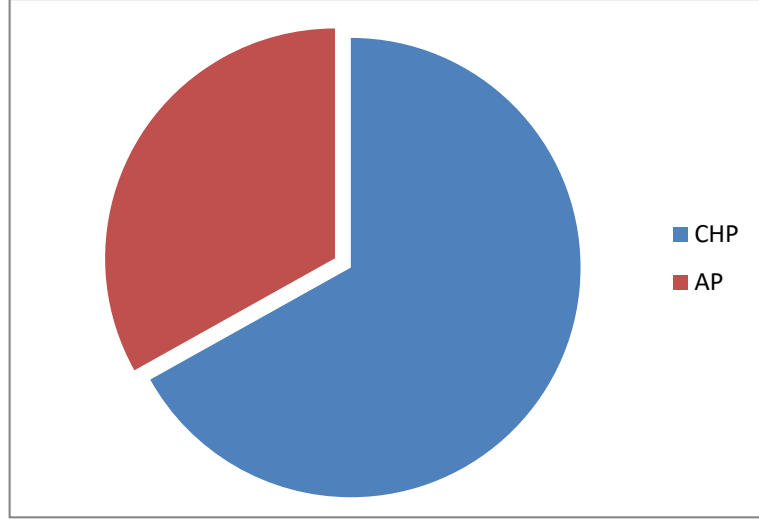
Seçmen Sayısı: 1.961

Katılım: %84.70

Grafik 2.

1977-1980 Yılları Arası Sivasslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AP	961	46.49
CHP	1.106	53.51
Diğer	0	0.00

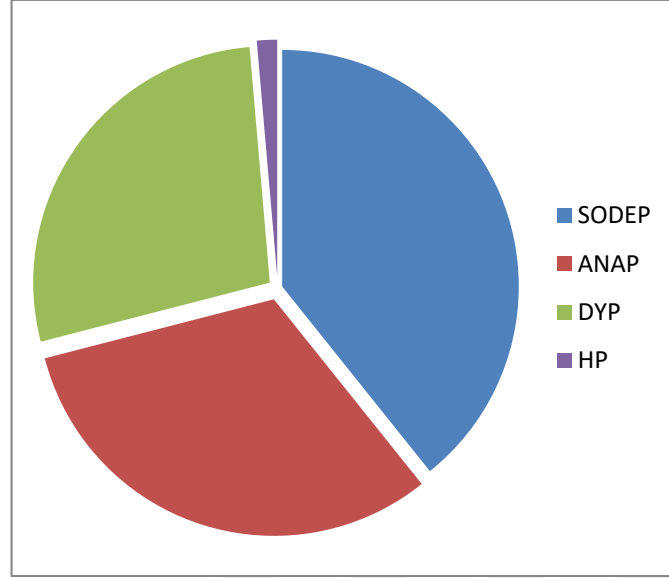

Kazanan Parti: CHP
 Seçmen Sayısı: 2.688
 Katılım: %80.39

Grafik 3.

1984-1989 Yılları Arası Sivaslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
ANAP	683	27.65
DYP	595	24.09
HP	347	14.05
SODEP	845	34.21
Diğer	0	0.00

Kazanan Parti: SODEP

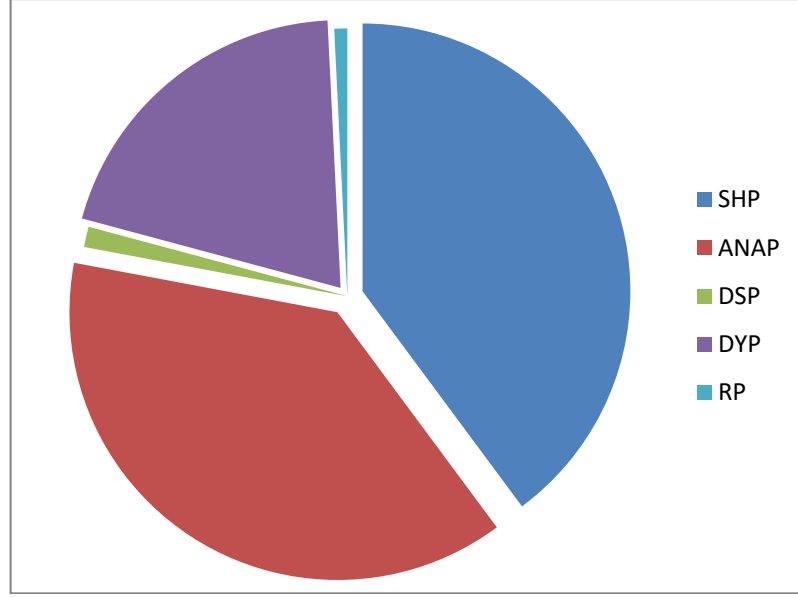
Seçmen Sayısı: 2.722

Katılım: %96.69

Grafik 4.

1989-1994 Yılları Arası Sivashlı İlçesi Belediye Başkanlığı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
ANAP	1.025	38.10
DSP	33	1.23
DYP	539	20.04
RP	21	0.78
SHP_	1.072	39.85
Diğer	0	0.00

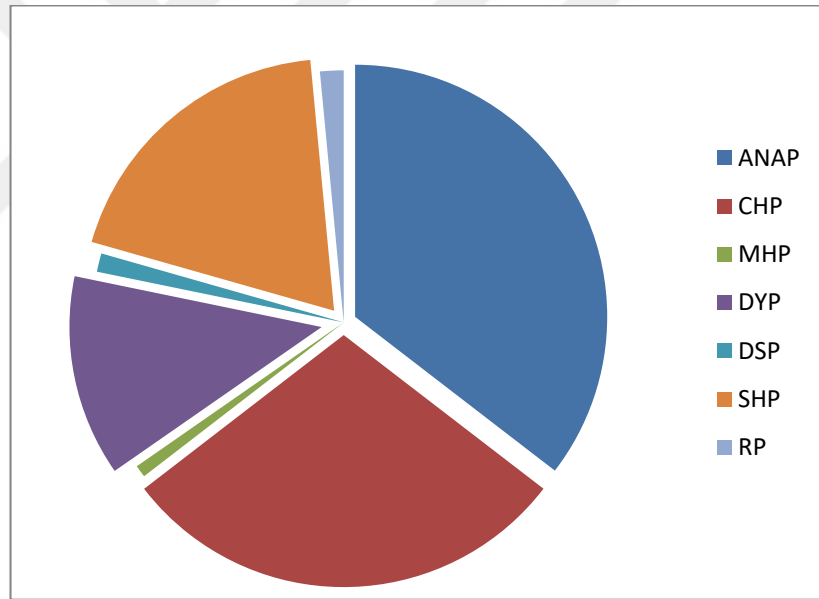
Kazanan Parti: SHP
 Seçmen Sayısı: 3.452
 Katılım: %82.16

Grafik 5.

1994-1999 Yılları Arası Sivaslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
ANAP	1.176	35.44
CHP	966	29.11
DSP	39	1.18
DYP	428	12.90
MHP	26	0.78
RP	50	1.51
SHP_	633	19.08

Diger	0	0.00
-------	---	------

Kazanan Parti: ANAP

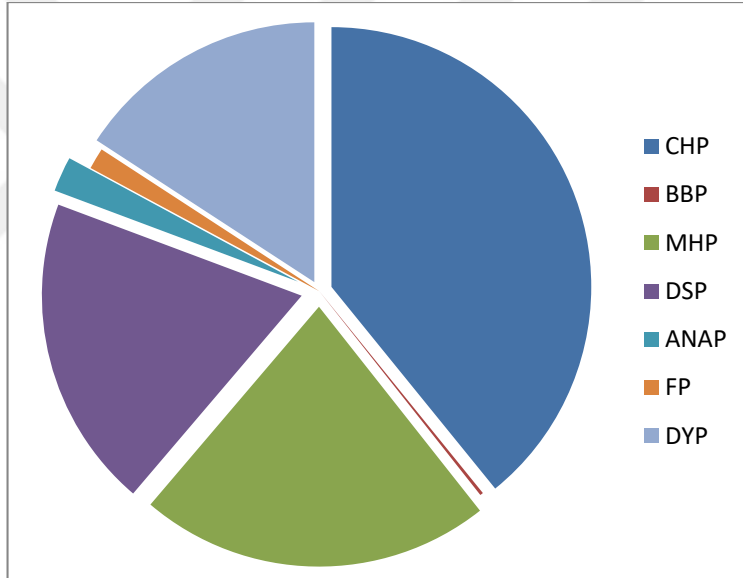
Seçmen Sayısı: 3.627

Katılım: %96.28

Grafik 6.

1999-2004 Yılları Arası Sivasslı İlçesi Belediye Başkanlığı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
ANAP	77	2.17
BBP	7	0.20
CHP	1.392	39.16
DSP	692	19.47
DYP	562	15.81
FP	47	1.32
MHP	778	21.88

Kazanan: CHP

Seçmen Sayısı: 4.074

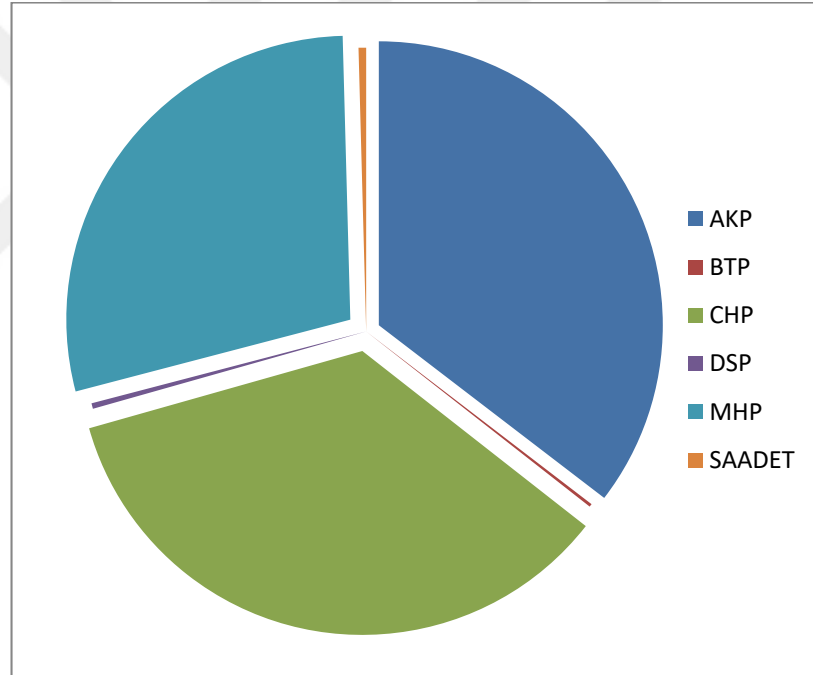
Katılım: %92.56

Grafik 7.

2009-2014 Yılları Arası Sivaslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AKPARTİ	1.498	35.41
BTP	7	0.17
CHP	1.483	35.05
DSP	13	0.31
MHP	1.212	28.65
SAADET	18	0.43
Diğer	0	0.00

Kazanan Parti: AKP

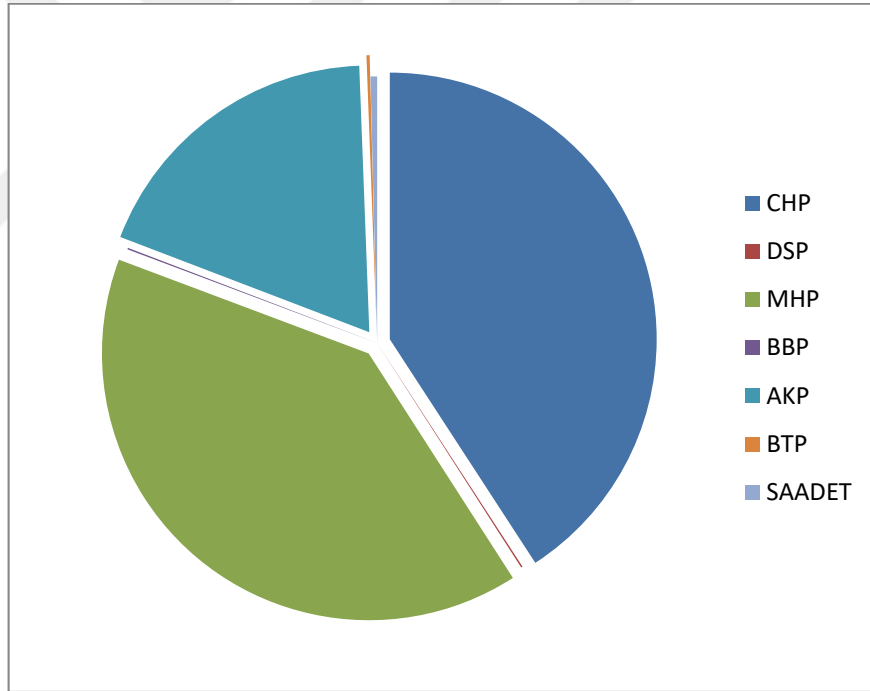
Seçmen Sayısı:4.799

Katılım:92.62

Grafik 8.

2014- Şimdiki Sivasslı İlçesi Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AKPARTİ	830	18.59
BBP	4	0.09
BTP	9	0.20
CHP	1.822	40.82
DSP	4	0.09
MHP	1.777	39.81
SAADET	18	0.40
Diğer	0	0.00

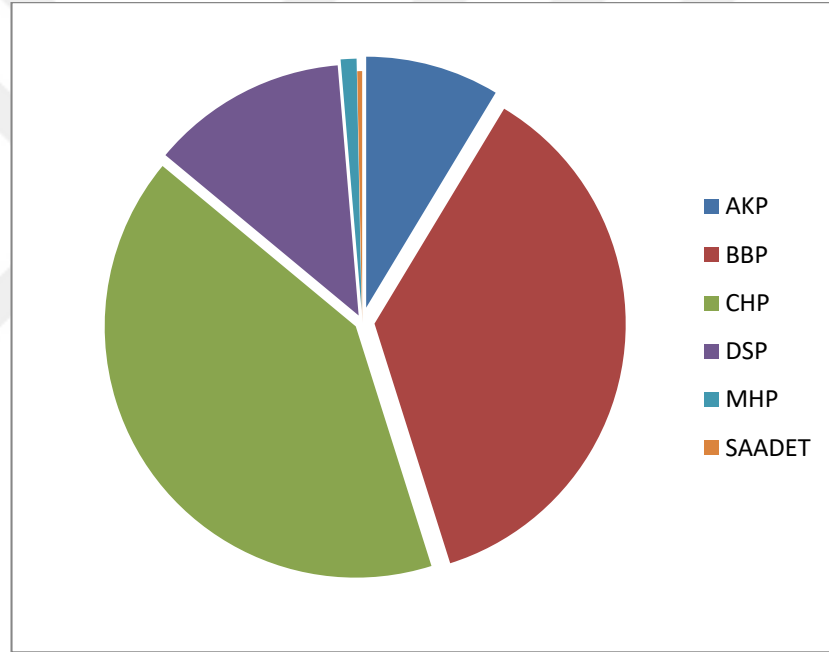
Kazanan Parti: CHP

Seçmen Sayısı: 5.003

Katılım: %93.54

2014 Yılı Pınarbaşı Belediye Başkan Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AKPARTİ	110	8.63
BBP	465	36.50
CHP	521	40.89
DSP	161	12.64
MHP	13	1.02
SAADET	4	0.31
Diğer	0	0.00

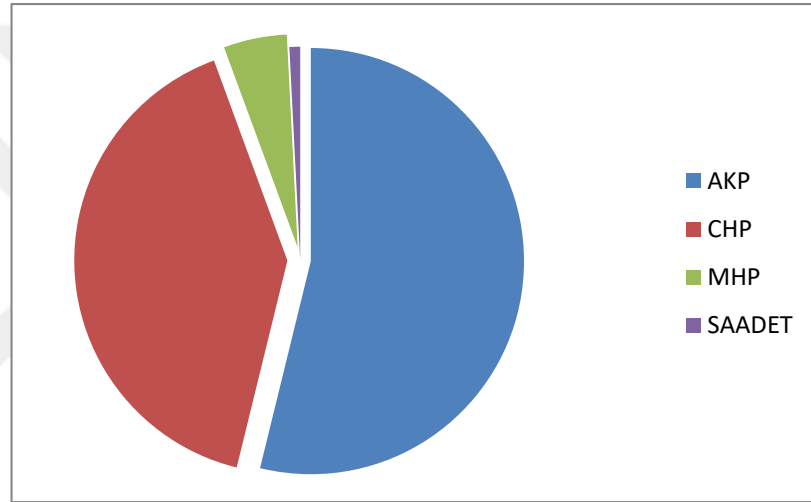
Kazanan Parti: CHP

Seçmen Sayısı:1.461

Katılım: %93.02

Grafik 10.
2014 Yılı Selçukler Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AKPARTİ	661	53.83
CHP	498	40.55
MHP	59	4.80
SAADET	10	0.81
Diğer	0	0.00

Kazanan: AKP

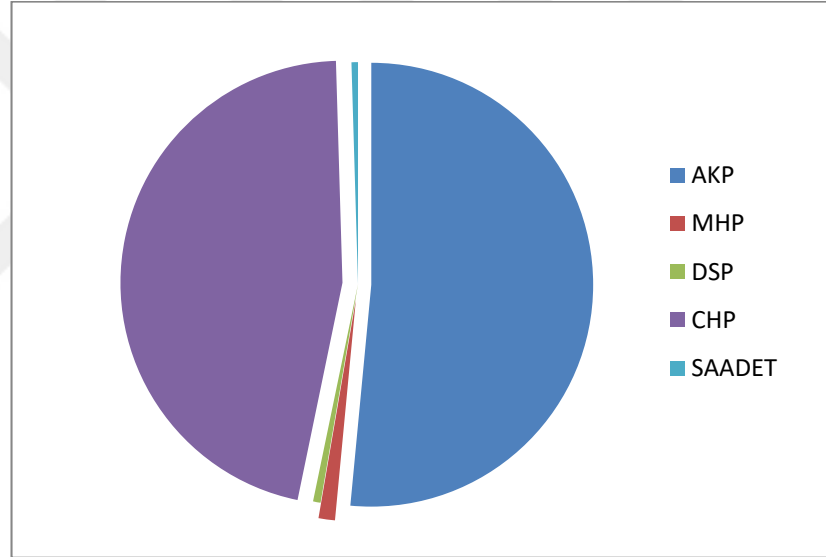
Seçmen Sayısı: 1.447

Katılım: %91.85

Grafik 11.

2014 Yılı Tatar Belediye Başkanı Seçim Grafiği.

Parti	Oy	%
AKPARTİ	651	51.50
CHP	585	46.28
DSP	7	0.55
MHP	15	1.19
SAADET	6	0.47
Diğer	0	0.00

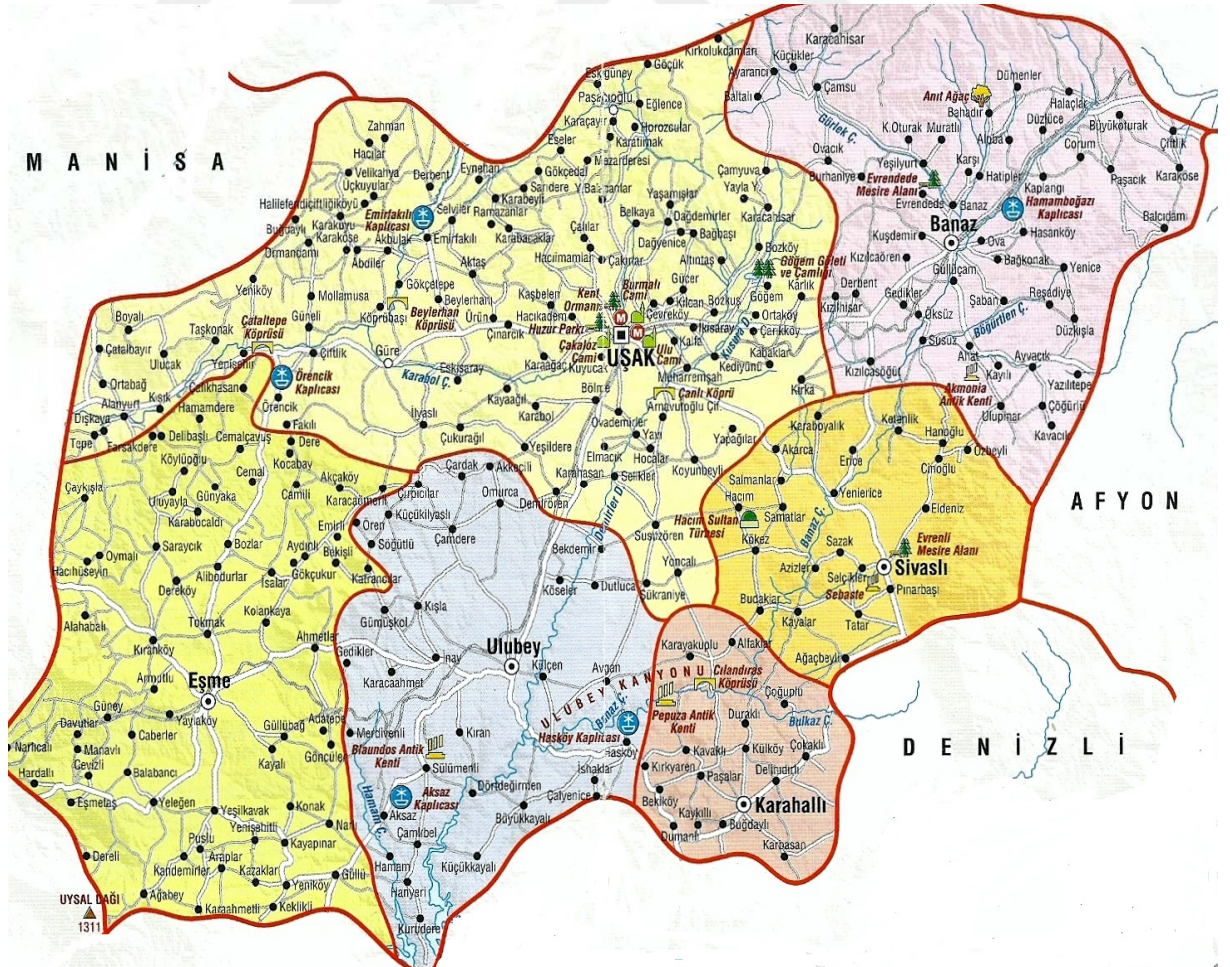

Kazanan: AKP

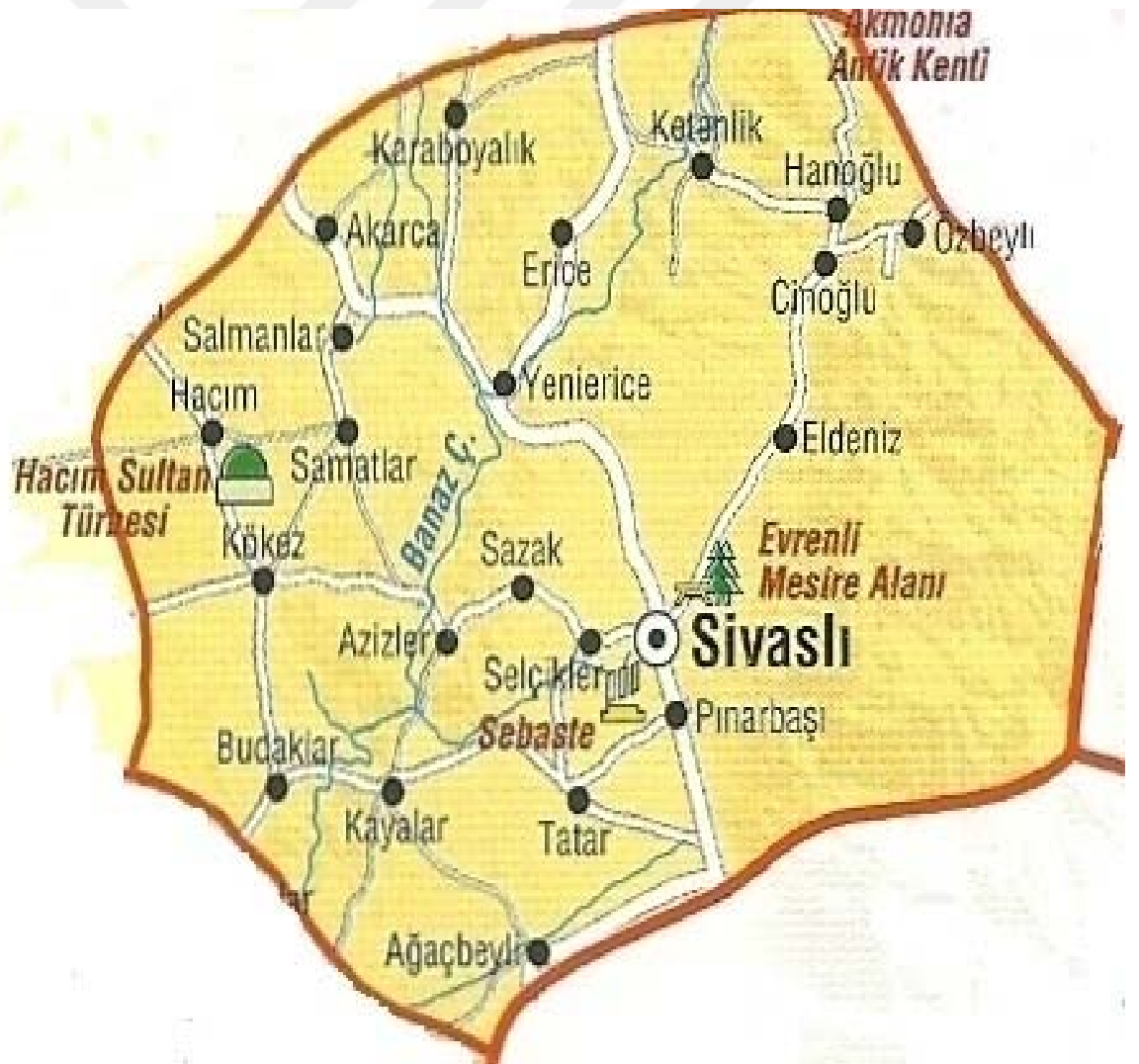
Seçmen Sayısı: 1.580

Katılım: %85.25

Haritalar
Harita 1.
Uşak İl Haritası.

Harita 2.
Sivaslı İlçe Haritası.

Resimler

Resim 1-2-3-4

1

2

3

4

5

6

7

8

Resim 7-8-9-10-11-12.

9

10

11

12

Resim 13-14-15-16-17-18.

13

14

15

Resim 16-17.

Sivaslı İlçesi Nüfus Tabelası-Sivaslı İlçesi Giriş Tabelası.

Resim 18-19.

Sivaslı İlçesi Atatürk Meydanı-Sivaslı İlçesi Belediye Önü

Resim 20-21.

Pınarbaşı Belediyesi Giriş Amblemi-Selçikler Belediyesi Meydanı.

Resimler 28-29.

Selçukler Kasabası Sebaste Antik Kenti-Pınarbaşı Kasabası Yedi Ahar Mesire Alanı

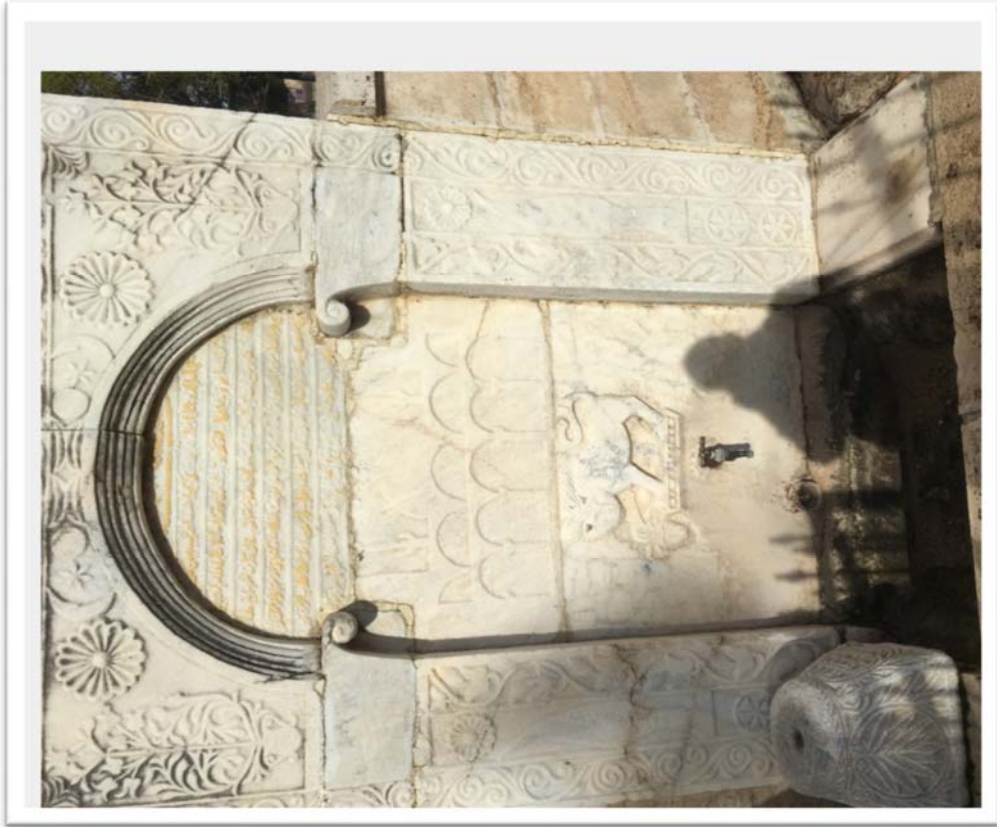

Resim 30-31-32-33-34-35

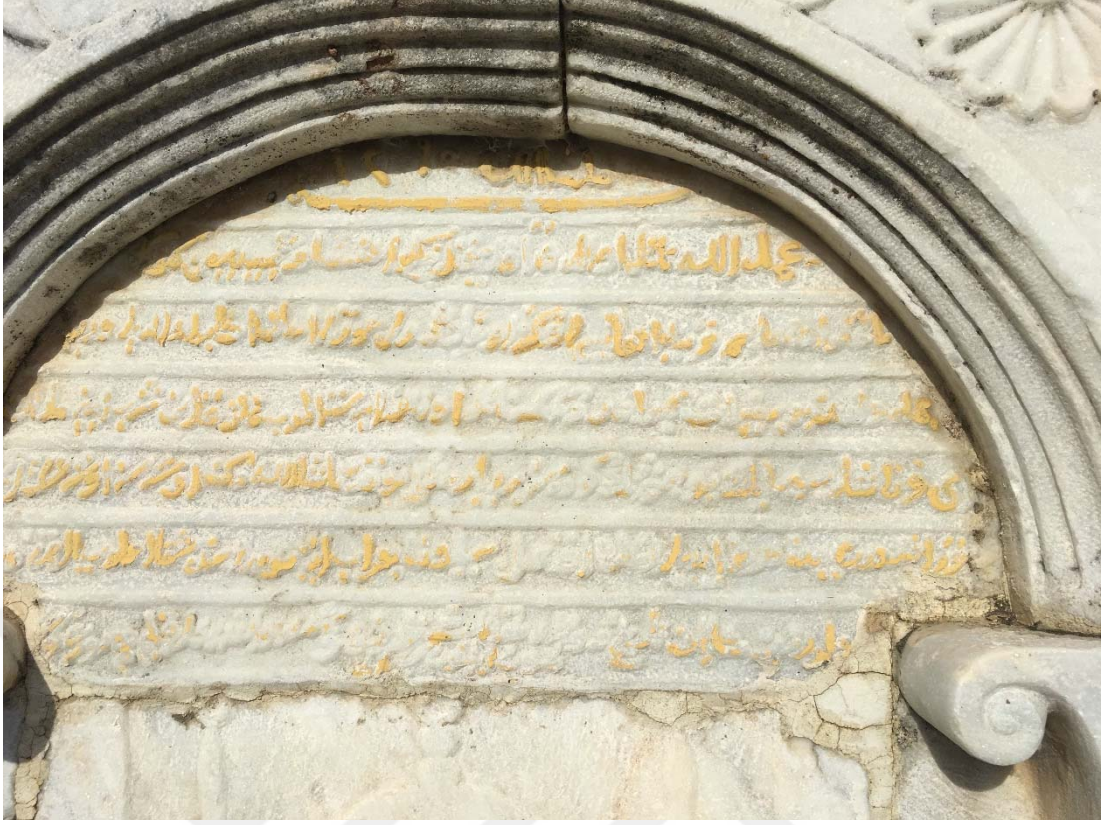
Hacım Köyünde Bulunan Hacım Sultan Türbesi, camisi ve tarihi çeşme

Kökez köyü çeşmesi 36.

Kökez Azizler köyü arası Tarihi Damlaa eşmesi -37.

Kökez Köyü-Azizler Sivaslı arası Ev kayalar-38.

Azizler Köyü Tarihi Gali çeşmesi(kasap Çeşmesi), Amatlar çeşmesi, Aşağı çeşme,Köy anıtı, Tarihi Dibek 39-40-41-42-43.

Hacım Sultan Türbesi'nin Girişinde Bulunan Tabela-Sivaslı İlçesi Evrenli Doğal Parkı Mesire Alanı.

Resim 36-37.

Sivaslı İlçesi Evrenli Doğal Parkı Mesire Alanı-Sivaslı İlçesi Delikli Kaya Kilisesi.

Resim 36-37-38.
Çilek Festivali Afişleri

ALTIN ÇİLEK
KÜLTÜR VE SANAT
FESTİVALİ
31 MAYIS - 2 HAZİRAN

31 MAYIS CUMA
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00

01 HAZİRAN PAZAR
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00

26. SİVASLI BEŞEKLİ SİYAHİ
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00
19:00 - 21:00

ELİFKARLI
09 HAZİRAN 2012
Saat 21.45

MURAT BAŞARAN
KONSERİ
01 HAZİRAN ÇARŞISI
Saat 21.45

YÜKSEL SARISAKAL
KONSERİ
02 HAZİRAN PAZAR
Saat 21.45

YER: SİVASLI EVRENLİ PİKNİK VE MESİRE ALANI

26. SİVASLI BEŞEKLİ SİYAHİ
ALTIN ÇİLEK
KÜLTÜR VE SANAT
FESTİVALİ
09 - 10 HAZİRAN
ÇİLEK FESTİVALİ BAŞLIYOR

ELİFKARLI
09 HAZİRAN 2012
Saat 21.45

METİN LEVENT
KONSERİ
10 HAZİRAN 2012
Saat 21.45

EKİN
KONSERİ
10 HAZİRAN 2012
Saat 21.45

YER: SİVASLI EVRENLİ PİKNİK VE MESİRE ALANI

28. ÇİLEK
KÜLTÜR VE SANAT
FESTİVALİ

SİVASLI BELEDİYESİ
1948

30 Mayıs 1 Haziran
Tarihleri Arasında
Gerçekleşecek Olan
Festivalimize
Tüm Halkımızı Bekliyoruz...
Sivaslı Belediye Başkanı Nihat SARLIGÖL

Onur AKIN
01 HAZİRAN 2014

Mustafa KESER
31 MAYIS 2014

Sevinç AKKAYA
02 MAYIS 2014

EDA'Lİ
30 MAYIS 2014

Naim AKBAŞ
01 HAZİRAN 2014

ORGANİZASYON
UES
Ses & Işık Sistemleri

Özkan YALIM / HALEM / Yüksel SARISAKAL / BIG BOSS OTEL & RESTAURANT

Belgeler
Belge 1.
Akarca Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Erdoğan TURHAL'2. Dönem / Çiftçi		Telefon No: 0 535 8970299	
İlçe Uzaklık	16	İl'e Uzaklık	18	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları	
Toplam Nüfusu	124	Erkek	60	Kadın	64
				Köyün Hane Sayısı	103
				Yaz Nüfusu	
EĞİTİM – SAĞLIK					
Eğitim Sistemi (Taşımalı/Örgün)	Taşımalı Eğitim	Öğrenci Sayıları			
		Anasınıfı	İlköğretim	Lise	Üniversite
Köydeki Okullar	Muhtarlık binası olarak kullanılıyor		Öğretmen Sayısı	Taşımalı eğitime tabi olduğundan Öğretmen Bulunmamaktadır.	
Sağlık Ocağı Var mı?	Yok	Sağlık Personeli	Yok	Haftada 1 Aile sağlığı Hekimi	
ALT YAPI					
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2006 Yılında yapılarak hizmete açıldı.				
Su	İçme suyu inşaatı 2007 yılında tamamlandı. 2009 Yılında içme suyu tesisi bakım onarımı için 1500 TL yardım yapıldı. 2011 Yılında Köy içi içme suyu şebekesi yenilendi.				
Yol	Köyde Projesi kapsamında 1 Km 1. Kat Asfalt Kaplama işi yapıldı. - 2011 Yılında 1500 m2 kilitli Parke Taşı Döşemesi Yapıldı.				
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon Bağlantısı Mevcut, İnternet Yok				
İbadethane - Morg	Cami var. Bir Adette Eski cami var (Eski Cami Kullanılmıyor) ~~Gasilhane~~ İnşaat Halindedir. Morg bulunmamaktadır.				
Lojman Durumu	İman Lojmanı Bulunmaktadır.				
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık çevresi ihata duvarı ile çevrilidir.				
Köy Konağı	Eski Okul Binası Köy Konağı olarak kullanılmaktadır.				
EKONOMİK – SOSYAL YAPI					
Tarım Üretilen Ürünler	Köyün ürün çeşitliliği olarak; Arpa, Buğday, nohut, Ayçiçeği, Haşhaş, ~~Üzüm~~ , ve Yem bitkileri ekimi yapılmaktadır.				
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Besi ve Süt sığırcılığı olmak Köyde 236 adet civarında Büyükbaş 600 Adet civarında küçükbaş hayvan bulunmaktadır. Yıllık Süt üretimi 230.540 lt civarındadır.				
Tarihi – Turistik Değer	-1881 [j] yıllarda yapılan cami bulunmaktadır. Sivaslı – Uşak Karayolu üzerinde höyüğü olduğu tespit edilmiştir.				
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-				
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Köy genellikle Uşak iline göç verdiği için köyde yaşlı nüfus çoğunluktadır.				
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.				

Belge 2.
Azizler Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Şöyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Erdoğan TURHAL'2. Dönem / Çiftçi			Telefon No: 0 535 8970299	
İlçeye Uzaklık	16	İl'e Uzaklık	18	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları		
Toplam Nüfusu	124	Erkek	60	Kadın	64	Köyün Hane Sayısı 103 Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK						
Eğitim Sistemi (Taşımali/Örgün)	Taşımali Eğitim	Öğrenci Sayıları				
	Anasınıfı	İlköğretim	14	Lise	3	Üniversite
Köydeki Okullar	Muhtarlık binası olarak kullanılıyor			Öğretmen Sayısı	Taşımali eğitime tabi olduğundan Öğretmen Bulunmamaktadır.	
Sağlık Ocağı Var mı?	Yok	Sağlık Personeli	Yok	Haftada 1 Aile sağlığı Hekimi		
ALT YAPI						
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2006 Yılında yapılarak hizmete açıldı.					
Su	İçme suyu inşaatı 2007 yılında tamamlandı. 2009 Yılında İçme suyu tesisi bakım onarımı için 1500 TL yardım yapıldı. 2011 Yılında Köy içi İçme suyu şebekesi yenilendi.					
Yol	Köydeş Projesi kapsamında 1 Km 1. Kat Asfalt Kaplama işi yapıldı. - 2011 Yılında 1500 m2 kilitli Parke Taşı Döşemesi Yapıldı.					
Yol	2006 Yılında yolu asfaltlanmıştır. Sindelli Mahallesiine 5 Km satabilize yol yapıldı.					
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon Bağlantısı, İnternet Mevcuttur.					
İbadethane - Morg	Cami var.					
Lojman Durumu	İman Lojmanı Bulunmaktadır.					
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık çevresi ihata duvarı ile çevrilidir.					
Köy Konağı	Köy Konağı inşaat halindedir.					
EKONOMİK – SOSYAL YAPI						
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, Buğday, Nohut, Mısır, Şeker Pancarı, Fığ, Haşhaş, Domates, Biber, Yonca, Üzüm					
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Anı sayıları, Süt Üretimi)	-390 adet Büyükbaş 545 Adet küçükbaş, 20 adet Anı Kovanı -Yıllık 458.133 Litre Yıllık Süt Üretimi Bulunmaktadır.					
Tarihi – Turistik Değer	Tarihi ve Turistik Yapı bulunmamaktadır.					
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	Yok					
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Köy genellikle Uşak iline göç vermektedir.					
Diğer işler	2006 Yılında Sağlık ocağı bakım onarımı yapıldı. Köy Konağı İnşaatı için 33.000,00 TL aynı yardım yapılmıştır. 2011 Yılında Çocuk parkı yapılmıştır.					

Belge 3.

Budaklar Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Şöyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Hasan KILIÇ/2. Dönem/ Emekli- Çiftçi			Telefon No:		0 544 5927480	
İlçeye Uzaklık	18	İl'e Uzaklık	30	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları				
Toplam Nüfusu	485	Erkek	251	Kadın	234	Köyün Hane Sayısı	179	Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK								
Eğitim Sistemi (Taşımalı/Örgün)	Taşımalı Eğitim	Öğrenci Sayıları						
		Anasınıfı	10	İlköğretim	31	Lise	3	Üniversite
Köydeki Okullar	İlköğretim 3. sınıfa kadar vardır. 4-5. sınıflar Taşımalı eğitime tabi			Öğretmen Sayısı	2			
Sağlık Ocağı Var mı?	Var	Sağlık Personeli	Hemşire					
ALT YAPI								
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2006 Yılında Fosseptik inşaatı tamamlandı. 2007 Yılında Kanalizasyon Tesisi İnşaatı Tamamlanarak Hizmete Açıldı.							
Su	2007 Yılında İçme suyu ENH hattı yapıldı. 2008 Yılında 50 M3'lük İçme suyu Biriktirme Deposu Yapıldı. 2009 Yılında Yeni Yerleşim Alanına Şebeke İlavesi yapılarak hizmete sunuldu.							
Yol	2006 yılında asfaltlama yapıldı. 2009 Yılında İller Bankası Kalkınma Payları ile 3262 M2 Beton Parke Taşı Döşendi. 2011 Yılında 1300 m2 kilitli Parke Taşı Döşemesi Yapıldı.							
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon Bağlantısı, İnternet Mevcuttur.							
İbadethane Gasilhane - Morg	Cami var.							
Lojman Durumu	İman Lojmanı Bulunmaktadır.							
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık çevresi ihata duvarı ile çevrilidir.							
Köy Konağı	Köy Konağı Mevcuttur.							
EKONOMİK – SOSYAL YAPI								
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, Buğday, Nohut, Haşhaş, Tütün							
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	-397 adet Büyükbaş 880 Adet küçükbaş 15 adet Arı Kovanı - 641.246 Litre Yıllık Süt Üretimi Bulunmaktadır.							
Tarihi – Turistik Değer	Tarihi ve Turistik Yapı bulunmamaktadır.							
Köyün Yetiştirdiği İşadama, Bürokrat...	Yok							
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Köy genellikle Uşak iline göç vermektedir.							
Yapılan Diğer İş ve Hizmetler	- 2010 Cami Müstemlatı Bakım onarımı yaptırıldı. - 2011 Çocuk parkı yapılmıştır.							

Belge 4.
Cinoğlu Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Alettin AYSAL/1. Dönem/Çiftçi		Telefon No: 0 535 5623849	
İlçeye Uzaklık	10	İl'e Uzaklık	40	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları	
Toplam Nüfusu	584	Erkek	288	Kadın	296
		Köyün Hane Sayısı	131	Yaz Nüfusu	
EĞİTİM – SAĞLIK					
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	4-5. Sınıflar Taşınmalı.	Öğrenci Sayıları			
		Anasınıfı	+	İlköğretim	54
				Lise	
				Üniversite	
Köydeki Okullar		Öğretmen Sayısı			
Sağlık Ocağı Var mı?	Sağlık Personeli				
ALT YAPI					
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2010 yılı 1.etap kanalizasyon yapılmıştır.				
Su	2010 yılında içme suyu tesisi inşaatı tamamlanmıştır. 2011 yılında 50 m ³ 'lük içme suyu biriktirme deposu yapılmıştır. 2011 Yılında Köy içi içme suyu şebekesi yenilenmiştir.				
Yol	2006 yılında 2. kat asfalt yapılmıştır. 2007 yılında köy yollarına menfez ilavesi ve bordür yapılmıştır. Mıcır temin edilmiştir. 2. kat asfalt yapılmıştır. 2011 yılında 750 M2 Kilitli Beton Parke Taşı döşemesi yapılmıştır.				
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	· Elektrik, Telefon, Bağlantısı bulunmaktadır.				
İbadethane ~~Gasilhane~~ - Morg					
Lojman Durumu					
Mezarlık Alanı İhata Duvarı					
Köy Konağı	2009 yılında köy konağı bakım ve onarımı yapılmıştır.				
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, Buğday, Ceviz, Kiraz, Mısır, Haşhaş, Çilek, Fiğ, Karpuz, Üzüm, başlıca tarım ürünleri arasında yer almaktadır.				
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 765, Arı: 45 kovan Küçükbaş: 202, Yıllık Süt üretimi: 1.240.800 LT.				
Tarihi – Turistik Değer					
Köyün Yetiştirdiği İşadamları, Bürokrat...	-				
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Uşak iline göç vermektedir.				
Diğer İş ve Hizmetler	2009 yılında Köy Konağı Bakım onarımı için aynı yardım yapıldı.2011 Yılında okula kamera sistemi yapılmıştır. 2010 Yılında Cami müşterimlatı bakım onarımı yapılmıştır. 2011 Çocuk parkı yapılmıştır.				

Belge 5.
Eldeniz Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Şoyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Halim GÜMÜŞ/ 2. Dönem/Esnaf			Telefon No:		0 535 5496708	
İlçe Uzaklık	5	İl'e Uzaklık	38	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları				
Toplam Nüfusu	1.065	Erkek	521	Kadın	544	Köyün Hane Sayısı	454	Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK								
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	6-7-8.sınıflar taşınmalı		Öğrenci Sayıları					
	Anasınıfı	+	İlköğretim	106	Lise		Üniversite	
Köydeki Okullar				Öğretmen Sayısı	6			
Sağlık Ocağı Var mı?	+	Sağlık Personeli						
ALT YAPI								
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2008 Yılında 1500 Kişilik fosseptik inşaatı tamamlandı. 2011 yılında 1.etap kanalizasyon inşaatı tamamlandı. 2. Etap Kanalizasyon inşaatı 2012 Yılı ilk yarısında tamamlanacak.							
Su	2006 yılında içme suyu deposu ve E.N.H tesisi yapımı, 2007 yılında içme suyu enerji nakil hattı yapımı, 2011 yılında 150 m ³ 'lük içme suyu depo tadilatı							
Yol	2006 yılında yol kaplama işi için malzeme alımı yapılmıştır. 2006 yılında 2.kat Afsal yol Kaplama yapılarak hizmete açılmıştır.							
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı								
İbadethane - Morg	1 adet cami bulunmaktadır.							
Lojman Durumu								
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık İhata duvarı 2003 yılında tamamlandı.							
Köy Konağı	Köy Konağı mevcuttur. Muhtarlık Hizmetleri burada yürütülmektedir.							
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, buğday, ceviz, çilek, fasulye, haşhaş, fiğ, vişne, nohut, domates, üzüm, anason, badem, bezelye, ispanak, kavun, korunga, kiraz, mısır, susam							
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 297 adet, Küçükbaş: 2530 adet, Arı: 55 adet kovan, Yıllık Süt üretimi: 330.000 LT.							
Tarihi – Turistik Değer	-							
Köyün Yetiştirdiği İşadamları, Bürokrat...	-							
Köyün göç verdiği yerler ve işleri								
Diğer İş ve Hizmetleri	2007 yılında 1.kat ve 2.kat asfalt yapımı, 2006 yılında 2. köprü yapılarak ulaşıma açılmıştır. 2006 Yılında Traktör alınarak Köy muhtarlığına devredilmiştir. 2006 Yılında sağlık ocağı yapılarak hizmete sunulmuştur. 2011 Yılında 2 Adet çocuk parkı yapılmıştır.							

Belge 6.

Erice Köyü Bilgi Formu

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Hüseyin KURAN /2. dönem/ Çiftçi		Telefon No:		0 537 8175447	
İlçeye Uzaklık		İl'e Uzaklık		Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları	Merkez: 166 Bahçesaray: 7		
Toplam Nüfusu	453	Erkek	225	Kadın	228	Köyün Hane Sayısı	173
EĞİTİM – SAĞLIK							
Eğitim Sistemi (Taşımali/Örgün)	4-5. sınıflar taşımali		Öğrenci Sayıları				
	Anasınıfı	-	İlköğretim	17	Lise		Üniversite
Köydeki Okullar			Öğretmen Sayısı	2			
Sağlık Ocağı Var mı?	Sağlık Personeli						
ALT YAPI							
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2007 yılında Ek kanalizasyon inşaatı yapılarak köyün tamamı kanalizasyon ağına alınmıştır. 2010 yılında büz alımı için nakit yardımı, 2011 yılında Köy hizmetleri döneminde yapılan kanalizasyon sistemi bakım onarımı yapıldı.						
Su	İçme suyu inşaatı 2007 tamamlanarak hizmete girmiştir.						
Yol	2011 yılında parke taş alımı 1500 m2 kilitli Beton Parke Taşı döşemesi yapılmıştır.						
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Telefon, Elektrik, ve internet bağlantıları mevcuttur.						
İbadethane ~~Gağahane~~ - Morg	1 adet cami bulunmaktadır.						
Lojman Durumu	Cami lojmanı bulunmaktadır.						
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık alanı çevrilidir.						
Köy Konağı	Köy konağı mevcuttur.						
Tarım Üretilen Ürünler	Buğday, yulaf, domates, kiraz, patlıcan, mısır(ekin), arpa, haşhaş, biber, elma, kavun, hayvan pancarı, nohut, hıyar, yonca, ceviz, mısır(dane)						
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 529, Adet Küçükbaş: 650, Adet Arı: 30 Kovan Yıllık Süt üretimi 504.000 Lt.						
Tarih – Turistik Değer	-						
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-						
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Genellikle uşak iline göç vermektedir.						
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.						

Belge 7.
Hacım Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Hasan Hüseyin AKAR /2.Dönem/Çiftçi			Telefon No:	0 543 3994886	
İlçeye Uzaklık	16	İl'e Uzaklık	28	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları			
Toplam Nüfusu	271	Erkek	130	Kadın	141	Köyün Hane Sayısı	130
EĞİTİM – SAĞLIK							
Eğitim Sistemi (Taşımali/Örgün)				Öğrenci Sayıları			
		Anasınıfı		İlköğretim		Lise	Üniversite
Köydeki Okullar	Taşımali Eğitime Tabi			Öğretmen Sayısı	-		
Sağlık Ocağı Var mı?		Sağlık Personeli					
ALT YAPI							
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2007 yılında kanalizasyon şebekesi yapımı tamamlanmıştır.						
Su	2007 yılında Köy içme suyu Tesisini inşaatı ve 100 M3'lük İçme Suyu Depo inşaatı tamamlanarak hizmete açılmıştır. 2011 yılında içme suyu yetersiz gelen hanelere Ek içme suyu şebeke ilavesi yapılmıştır.						
Yol	2006 yılında Hacım – Samatlar arası 4km 2.grup stabilize kaplama yol yapılmıştır.						
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik Telefon internet bağlantısı mevcuttur.						
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik Telefon internet bağlantısı mevcuttur.						
İbadethane Gashane - Morg	Cami ve küliye mevcuttur.						
Lojman Durumu	Cami lojmanı bulunmaktadır.						
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık ihata duvarı ile çevrilidir.						
Köy Konağı	Köy konağı mevcuttur.						
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, ayçiçeği, badem, buğday, ceviz, fiğ, haşhaş, hayvan pancarı, korunga, nohut, üzüm, yulaf						
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, An sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 374, Adet Küçükbaş: 560, Adet Arı: 50, Adet Yıllık Süt üretimi: 435.642 LT.						
Tarihi – Turistik Değer	Hacım Sultan Türbesi bulunmaktadır.						
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-						
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Köy genellikle İl merkezine göç vermektedir.						
Diğer İş ve Hizmetler	2007 Yılında Dijital Süt sağım ünitesi yapılmıştır. 2011 Çocuk parkı yapılmıştır.						

Belge 8.
Hanoğlu Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIğI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Asım KAYAHAN/1. Dönem/Emekli			Telefon NO:		0 541 4969646	
İlçeye Uzaklık	12	İl'e Uzaklık	38	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları		Merkez: 58 Tülüce: 9 Pınarcık: 6		
Toplam Nüfusu	283	Erkek	140	Kadın	143	Köyün Hane Sayısı	73	Yaz Nüfusu
EğİTİM – SAğLIK								
Eğitim Sistemi (Taşımali/�rg�n)				�renci Sayıları				
		Anasınıfı	-	İlk�retim		Lise		Universite
Köydeki Okullar	Taşımali Eğitime Tabi			�retmen Sayısı				
Sağlık Ocağı Var mı?		Sağlık Personeli				Haftada bir Aile hekimi gelmektedir.		
ALT YAPI								
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon sistemi bulunmamaktadır.							
Su	2009 Dalgıç Pompa yenilenmesi ve Şebeke bakım onarımı yapıldı.							
Yol	2006 Yılında 1. Kat Asfalt kaplama yapılmıştır. 2007 Yılında 2. kalıf asfalt kaplama yapılmıştır.							
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon bağlantısı mevcuttur							
İbadethane GaŐilhanesi - Morg	2008 yılında mezarlık için ihata duvarı yapımı							
Lojman Durumu	Cami lojmanı bulunmaktadır							
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık etrafı çevrilidir.							
Köy Konağı	Köy Konağı Mevcuttur.							
Tarım üretilen �r�nler	Buğday, fiğ, haşhaş, kiraz, mısır, nohut, susam, �z�m							
Hayvancılık (Büyük-K��kbaŐ, Arı sayıları, Süt �retimi)	Büyükbaş: 426, K��kbaŐ: 1000, Arı: 25 kovan, Süt �retimi: 682000 LT							
Tarih – Turistik Değer	-							
Köyün Yetiştirdiği İŞadamları, Bürokrat...	-							
Köyün g�c verdiği yerler ve işleri	-							
Diğer İŞ ve Hizmetler	2011 �ocuk parkı yapılmıştır.							

Belge 9.
Karaboyalık Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		İsmail YILMAZ/ 1. Dönem/ Memur Emeklisi				0542 7822286				
İlçe Uzaklık		İl'e Uzaklık		Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları	Merkez: 144 Akalan: 7 Çubuk: 34					
Toplam Nüfusu	267	Erkek	136	Kadın	131	Köyün Hane Sayısı	185	Yaz Nüfusu		
EĞİTİM – SAĞLIK										
Eğitim Sistemi (Taşımalı/Örgün)	Taşımalı			Öğrenci Sayıları						
				Anasınıfı		İlköğretim		Lise		Üniversite
Köydeki Okullar					Öğretmen Sayısı					
Sağlık Ocağı Var mı?				Sağlık Personeli						
ALT YAPI										
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon Projesi 2007 yılında tamamlanarak hayata geçirilmiştir.									
Su	2005 yılında Çubuk Mahallesi içme suyu isale hattı çekimi, , 2008 yılında 2 adet (14mt) menfez ve içme suyu deposu yapımı işi tamamlandı.									
Yol	2005 yılında 1km stabilize yol yapıldı. 2006 yılında 4 km stabilize yol yapımı, 2006 yılında Çubuk mahallesi 1km stabilize yol yapımı, , 2006 yılında Karaboyalık – Erice 5 km yol yapımı, 2008 Yılında 2410 M2 Kilitli Parke Taşı döşendi. 2011 yılında 2000 M2 kilitli Parke Taşı Döşendi.									
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Telefon, İnternet bağlantısı mevcuttur.									
İbadethane - Morg	Bir adet Cami mevcuttur.									
Lojman Durumu	İmam lojmanı mevcuttur.									
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık etrafı çevrilidir.									
Köy Konağı	Köy Konağı Mevcuttur.									
Tarım Üretilen Ürünler	Köyümüzün başlıca tarım ürünleri: Arpa, badem, buğday, ceviz, fiğ, haşhaş, kiraz, korunga, mısır, nohut, üzüm, yonca, yulaf'tır.									
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 315 Adet Küçükbaş: 785 Adet Arı: 80 Kovan Süt üretimi: Yıllık 312.064 LT									
Tarihi – Turistik Değer	Turistik bir yapı ve değer bulunmamaktadır.									
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-									
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Uşak İline Göç vermektedir.									
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.									

Belge 10.
Ketenlik Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Şeyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Cuma KURT/ 1. Dönem/ Çiftçi		Telefon No: 0 534 5535122	
İlçeye Uzaklık		İl'e Uzaklık		Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları	Merkez: 92, Eroğlu: 8, Horzumlar: 16, Karşı: 44, Kömürcü: 22, Tekeli: 20
Toplam Nüfusu	440	Erkek	218	Kadın	222
		Köyün Hane Sayısı	202	Yaz Nüfusu	
EĞİTİM – SAĞLIK					
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	4,5,6,7 ve 8. sınıflar	Öğrenci Sayıları			
		Anasınıfı		İlköğretim	12
				Lise	
				Üniversite	
Köydeki Okullar			Öğretmen Sayısı	1	
Sağlık Ocağı Var mı?		Sağlık Personeli			
ALT YAPI					
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır.				
Su	2005 yılında içme suyu inşaatı inşaatı tamamlanmıştır. 2008 yılında cazibeli kapalı sistem sulama suyu projesi yapıldı. 2009 yılında içme suyu depo tadilatı yapımı				
Yol	2006 yılında Ketenlik-Horzum Mh. 3 km yol yapıldı. 2006 yılında Ketenlik-Karşı Gerdan 1 km yol yapıldı. 2007 yılında 16 km I. Kat, 26 km II. kat asfalt yapıldı. 2011 yılında Tekeli 2 km 1.kat asfalt kaplama işi yapıldı.				
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı					
İbadethane Gashane - Morg					
Lojman Durumu	İmam Lojmanı mevcuttur.				
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık alanı çevrilidir.				
Köy Konağı					
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, buğday, ceviz, elma, fasulye, fiğ, haşhaş, kavak, kavun, mısır, nohut, üzüm, yonca, yulaf, domates.				
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 202 adet Küçükbaş: 545 adet Arı: 75 adet kovan, Süt üretimi: Yıllık 334.400 LT.				
Tarihi – Turistik Değer	-				
Köyün Yetiştirdiği İşadamları, Bürokrat...	-				
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Genellikle Antalya iline seracılık işlerinde çalışmak üzere göç vermektedir.				
Diğer iş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.				

Belge 11.
Kövez Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyadı, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Sadık AVCI /2.Dönem/Çiftçi			Telefon No:		0 544 2586925	
İlçeye Uzaklık	13	İl'e Uzaklık	25	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları				
Toplam Nüfusu	303	Erkek	154	Kadın	149	Köyün Hane Sayısı	158	Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK								
Eğitim Sistemi (Taşınmaz/Örgün)	Taşıma Merkezi	Öğrenci Sayıları						
		Anasınıfı		İlköğretim	131	Lise		Üniversite
Köydeki Okullar		Öğretmen Sayısı			8			
Sağlık Ocağı Var mı?		Sağlık Personeli						
ALT YAPI								
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2007 yılında kanalizasyon inşaatı tamamlanarak hizmete açılmıştır. 2011 yılında kanalizasyon tahliyesi ve terfi hattı yapılmıştır.							
Su	2008 yılında ek içme suyu projesi yapımı (sondaj suyunun mevcut şebekeye bağlanması işi ve motopomp alımı)							
Yol	2006 yılında Kövez-İlçe Hd. 3 km yol yapımı, 2007 yılında 16 km I.kat, 26 km II.kat asfalt yapımı, 2007 yılında mıcır temini, 2007 yılında Selçukler kasabası çıkışı – Kövez arası 6,5 km yol onarımı ve stabilizesi, I.kat asfalt yapımı, 2011 Yılında köy içine 4000 m2 kilitli parke taşı döşemesi yapılmıştır.							
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Telefon ve internet bağlantısı mevcuttur.							
İbadethane Gashane - Morg								
Lojman Durumu	Cami lojmanı bulunmaktadır.							
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık etrafı çevrilidir.							
Köy Konağı	Köy konağı mevcuttur.							
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, buğday, haşhaş, kavun, ceviz, fiğ, nohut, soğan, tütün, üzüm.							
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 301 adet Küçükbaş: 355 adet Arı: 20 kovan, Süt üretimi: Yıllık 339.250 LT.							
Tarih – Turistik Değer	-							
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...								
Köyün göç verdiği yerler ve işleri								
Diğer İş ve Hizmetler	Açık düğün salonu inşaatı yapımı %70 üzerinde tamamlanmıştır. 2011 Çocuk parkı yapılmıştır.							

Belge 12.
Özbeyli Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Zeynal ÖZDEMİR/1. Dönem/Çiftçi			Telefon NO:		0 546 6438241	
İlçeye Uzaklık	16	İl'e Uzaklık	44	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları		Gazelle: 31, Mestantepeşi: 8, Okludere: 6		
Toplam Nüfusu	182	Erkek	95	Kadın	87	Köyün Hane Sayısı	45	Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK								
Eğitim Sistemi (Taşımali/Örgün)		Öğrenci Sayıları						
		Anasınıfı		İlköğretim		Lise		Üniversite
Köydeki Okullar	Taşımali Eğitime Tabidir.			Öğretmen Sayısı				
Sağlık Ocağı Var mı?	Sağlık Personeli							
ALT YAPI								
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır.							
Su	2006 yılında içme suyu depo ve E.N.H. tesisi işi tamamlanmıştır. 2007 yılında yeni içme suyu sondajı açılmıştır.							
Yol	2006 yılında Özbeyli-Karşı Gazeli 1 km I.grup stabilize kaplama, 2006 yılında Özbeyli-Okludere 1 km I.grup stabilize kaplama yapımı, 2011 yılında 4 km 2.kat asfalt kaplama işi, 2011 yılında 1200 m2 kilitli Beton Parke Taşı Döşeme işi yapılmıştır.							
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı								
İbadethane Gazilhanesi - Morg	Cami bulunmaktadır.							
Lojman Durumu	İmam lojmanı bulunmaktadır.							
Mezarlık Alanı İhata Duvarı								
Köy Konağı	Eski okul binası bakım onarım yapılarak Köy konağı haline dönüştürülmüştür.							
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, buğday, haşhaş, nohut, melisa(oğul otu)							
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 174 Adet Küçükbaş: 2250 Adet Arı: 200 adet, Süt Üretimi: Yıllık 256.000 LT.							
Tarihi – Turistik Değer	-							
Köyün Yetiştirdiği İşadamları, Bürokrat...	-							
Köyün göç verdiği yerler ve işleri								
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.							

Belge 13.
Salmanlar Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Şöyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)	Abdullah ÖZCAN /2.Dönem/Çiftçi			Telefon NO:	0 544 5101963
İlçeye Uzaklık	16	İl'e Uzaklık	28	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları	
Toplam Nüfusu	267	Erkek	130	Kadın	137
				Köyün Hane Sayısı	110
				Yaz Nüfusu	
EĞİTİM – SAĞLIK					
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	Öğrenci Sayıları				
	Anasınıfı		İlköğretim	Lise	Üniversite
Köydeki Okullar	Taşınmalı Eğitime Tabidir.		Öğretmen Sayısı		
Sağlık Ocağı Var mı?		Sağlık Personeli	Haftada Bir kez Aile sağlığı Hekimi		
ALT YAPI					
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2007 yılında kanalizasyon şebekesi tamamlanmıştır.				
Su	2009 yılında içme suyu bakım onarımı yapılmıştır. , 2010 yılında içme suyu dalgıç pompa bakım onarımı yapılmıştır.				
Yol	Yol problemi bulunmamaktadır. 2009 Yılında 2400 M2 kilitli Beton Parke Taşı döşenmiştir. 2011 yılında 2000 m2 kilitli Beton Parke Taşı döşenmiştir.				
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon ve internet bağlantısı mevcuttur.				
İbadethane ~~Gasilhane~~ - Morg	Camisi bulunmaktadır.				
Lojman Durumu	İmam lojmanı bulunmaktadır.				
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık alanı çevrilidir.				
Köy Konağı					
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, buğday, ceviz, çilek, fiğ, haşhaş, nohut, üzüm.				
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 353, Küçükbaş: 820, Arı: 50 kovan, Süt verimi: Yıllık 1.066.623 LT.				
Tarihi – Turistik Değer	-				
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-				
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	-				
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Çocuk parkı yapılmıştır.				

Belge 14.
Yenierice Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Muzaffer AVCİ/2. Dönem/Çiftçi			Telefon No: 0 546 6927742	
İlçeye Uzaklık	9	İl'e Uzaklık	25	Köyün Bağlılan Hane Sayısı-Nüfusları	Merkez: 68 Yeni yerleşim alanı: 13	
Toplam Nüfusu	107	Erkek	53	Kadın	54	Köyün Hane Sayısı 81 Yaz Nüfusu
EĞİTİM – SAĞLIK						
Eğitim Sistemi (Taşımali/Örgün)				Öğrenci Sayıları		
	Anasınıfı		İlköğretim	10	Lise	Üniversite
Köydeki Okullar	Taşımali Eğitime tabidir.			Öğretmen Sayısı		
Sağlık Ocağı Var mı?	Sağlık Personeli					
ALT YAPI						
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon şebekesi bulunmamaktadır.					
Su	İçme suyu sorunu yoktur. Cazibeli içme suyu şebekesi mevcuttur.					
Yol	Yol problemi bulunmamaktadır. 2011 Yılında 800 M2 Kilitli Beton Parke Taşı Döşenmiştir. 2011 Yılında Sivaslı –Uşak Devlet Yolundan Köy içine kadar gelen yola 1. KM 1. Kat Asfalt Kaplama yapılmıştır.					
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon ve internet bağlantısı mevcuttur.					
İbadethane ~~Gasilhane~~ - Morg	Bir adet cami bulunmaktadır.					
Lojman Durumu	İmam lojmanı bulunmaktadır.					
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık alanı çevrilidir.					
Köy Konağı	Köy konağı bulunmamaktadır. (Sağlık Evi köy konağı olarak kullanılmaktadır.)					
Tarım Üretilen Ürünler	Başlıca Tarım ürünleri: Buğday, yulaf, yonca, mısır(dane), arpa, domates, kavun, haşhaş, nohut, biber, patlıcan üretimi yapılmaktadır.					
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş:183 Adet Küçükbaş:150 Adet , Arı:15 kovan, Süt Üretimi: Yıllık 108.000 LT					
Tarihi – Turistik Değer	-					
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-					
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Genellikle Uşak iline göç vermektedir.					

Belge 15.
Samatlar Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Mehmet YAREN /1.Dönem/Çiftçi			Telefon No:	0 546 2073042	
İlçeye Uzaklık	15	İl'e Uzaklık	24	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları			
Toplam Nüfusu	359	Erkek	167	Kadın	192	Köyün Hane Sayısı	160
EĞİTİM – SAĞLIK							
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	4,5,6,7 ve 8. sınıflar	Öğrenci Sayıları					
		Anasınıfı		İlköğretim	10	Lise	
Köydeki Okullar	1.2.3. sınıfa kadar Eğitim veriliyor.			Öğretmen Sayısı	1		
Sağlık Ocağı Var mı?	Sağlık Personeli						
ALT YAPI							
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	2007 yılında kanalizasyon yapımı, 2008 yılında ek kanalizasyon projesi yapımı (tahliye),						
Su	2009 yılında içme suyu tesisi bakım onarımı, 2010 yılında 2963 mt, 80/90 10 atü Boru temini, 2011 yılında 100 m ³ 'lük depo tadilatı Yapılarak içme suyu sorunları çözülmüştür.						
Yol	2006 yılında Hacim-Samatlar arası 4 km, Samatlar-Azizler arasına 3 km 2. grup stabilize kaplama, 2007 yılında I. Kat ve II. Kat asfalt Kaplama yapımı, 2009 yılında 3262 m ² Beton Kilitli Parke Taşı Döşemesi, 2011 yılında 2500 M2 Beton kilitli Parke Taşı Döşemesi,						
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon ve internet Bağlantısı mevcuttur.						
İbadethane Gashane - Morg	Bir adet çami bulunmaktadır.						
Lojman Durumu	İmam lojmanı bulunmaktadır						
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık alanı çevrilidir.						
Köy Konağı	Köy konağı mevcuttur.						
Tarım Üretilen Ürünler	2011 yılında tohum çalkalama selektörü alımı. Başlıca Tarım Ürünleri:Arpa, buğday, ceviz, çilek, elma, fiğ, haşhaş, karpuz, kavun, mısır, nohut, susam, üzüm, yonca, yulaf ekimi yapılmaktadır.						
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Büyükbaş: 362 Adet Küçükbaş: 980 Adet Arı: 30 kovan , Süt Üretimi: Yıllık 1.352.498 LT.						
Tarihî – Turistik Değer	Bulunmamaktadır.						
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-						
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Genellikle Uşak iline göç vermektedir.						
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Yılında çocuk parkı yapılmıştır.						

Belge 16.
Sazak Köyü Bilgi Formu.

T.C.
SİVASLI KAYMAKAMLIĞI
KÖY BİLGİ FORMU

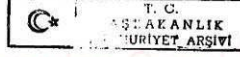
Muhtar (Ad-Soyad, Yaş, Görev Süresi, Mesleği)		Kudret DEMİR/1. Dönem/ Çiftçi		Telefon No:		0 543 7185588	
İlçeye Uzaklık	4	İpe Uzaklık	32	Köyün Bağlıları Hane Sayısı-Nüfusları		Kayran Mh: 15 Merkez : 80	
Toplam Nüfusu		Erkek	93	Kadın	100	Köyün Hane Sayısı	95
				Yaz Nüfusu	200		
EĞİTİM – SAĞLIK							
Eğitim Sistemi (Taşınmalı/Örgün)	Taşınmalı Eğitim		Öğrenci Sayıları				
	Anasınıfı		İlköğretim	-	Lise		Üniversite
Köydeki Okullar	Taşınmalı eğitim kapsamında		Öğretmen Sayısı				
Sağlık Ocağı Var mı?	Yok	Sağlık Personeli	Yok		Haftada bir Aile Hekimi gelmektedir.		
ALT YAPI							
Kanalizasyon (Yapım Yılı)	Kanalizasyon Çevresel nedenlerden dolayı yapılamamıştır.						
Su	İçme suyu tesisi mevcuttur. 2011 Yılı içerisinde İçme suyu sondaj kuyusu temizlenmiştir.						
Yol	Köye ulaşım asfalt yol ile sağlanmaktadır.						
Elektrik – Telefon İnternet Bağlantısı	Elektrik, Telefon, İnternet bağlantısı mevcut.						
İbadethane Gashane -Morg	Cami var.						
Lojman Durumu	İman Lojmanı Bulunmaktadır.						
Mezarlık Alanı İhata Duvarı	Mezarlık çevresi tel ile çevrilidir.						
Köy Konağı	Köy konağı mevcuttur.						
EKONOMİK – SOSYAL YAPI							
Tarım Üretilen Ürünler	Arpa, Buğday, Nohut, Hıspan, Domates, biber, mısır.						
Hayvancılık (Büyük-Küçükbaş, Arı sayıları, Süt Üretimi)	Köyde 144 adet Büyükbaş, 670 adet küçükbaş hayvan ile 75 adet kayıtlı arı kovanı bulunmaktadır. Günlük 605 litre süt üretimi bulunmaktadır.						
Tarihi – Turistik Değer	-Turistik yapı ve alan bulunmamaktadır.						
Köyün Yetiştirdiği İşadamı, Bürokrat...	-						
Köyün göç verdiği yerler ve işleri	Köy genellikle Uşak iline göç verdiği için köyde yaşlı nüfus çoğunluktadır.						
Diğer İş ve Hizmetler	2011 Yılında çocuk parkı kurulmuştur.						

Belge 17.

İsmet İnönü İmzalı Sivaslı Belediyesi Kuruluş Kararnamesi.

T. C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
G. M.
Ş. M.
Sayı :

Özü : _____

K A R A R

21348

- 1 - Uşak İlcesinin Sivaslı Bucacı merkezinde Belediye kurulması hakkındaki Danıştay Genel Kurulunun 4/6/947 günlü ve 471/II2/I22 sayılı kararı Belediye kanununun 7 inci maddesine tevfikan onanmıştır
- 2 - Bu kararı İçişleri Bakanı yürütür.

14 Ekim 1947

CUMHURBAŞKANI

İsmet İnönü

BAŞBAKAN İÇİŞLERİ BAKANI

M. F. Sakay em. em.

1947 10 14 26 29

Kargılık yazılacak yazıya, kargılık olduğu yazının gün ve sayısıyla hangi daire ve şubeden yazıldığına konulması rica olunur.

Belge 18.

Sivaslı Köylerinin Çivril'e Bağlanması Hakkında Cumhurbaşkanı Celal Bayar İmzalı
Kararname ve Gerekçe.

T.C.
İÇİŞLERİ BAKANLIĞI
İller İd. Gn. Md.
2. Ş. Md. Teşkilât
Sayı: 22108/114

Karar

24192

Birinci Madde - Kütahya İli Uşak ilçesinin Karahallı bucağına bağlı Karabedirler, Karbasan ve Sivaslı bucağına bağlı Bulgar, Karalar, Çaber, köyleriyle bu köylere bağlı mahalleler Denizli İli Çivril ilçesinin Merkez bucağına bağlanmıştır.

İkinci Madde - Bu karar yayım tarihinde yürürlüğe girer.

Üçüncü Madde - Bu karar İçişleri Bakanı yürütür.

28. Mart 1951

CUMHURBAŞKANI

C. Bayar

Başbakan

İçişleri Bakanı

A. Memduroğlu

A. Memduroğlu

030	11	1	22	11
-----	----	---	----	----

T.C.

İÇİŞLERİ BAKANLIĞI

İller İd. G. M.

S. M. Teşkilât

Sayı : 22103/114

27/11

Öz : Uşak ilcesinden

çivril ilcesine bağlanmak

istenen köyler ve

Ek: 3

Yüksek Başbakanlığa

Kütahya ili Uşak ilcesinin Karahallı bucağına bağlı Karabedirler, Karbasan ve Sivaslı bucağına bağlı Bulkaz, Karalar, Ceber köyleriyle bu köylere bağlı mahallelerin Denizli ili çivril ilcesinin merkez bucağına bağlanmasına dair hazırlanan karar ve gerekçesi ilişik olarak sunulmuştur.

Gereğine yüksek müsaadelerini üstün saygılarımla arz ederim. 28/2/951 İçişleri Bakanı

Yer. 2/11/1995
1-2/11-1995
AK

030 11 1 222 1 11

BASBAKANLIK EVRAKI
Tarih: 28/2/95
Numarası: 11499
Eki:

Karşılık yazılacak yazıya, karşılık olduğu yazının gün ve sayısıyla hangi daire ve şube den yazıldığına konulması rica olunur.

Fon No: 30 11 1 0 - Kutu No: 222 - Dosya No: 12 - Sıra No: 11

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Gerekçe

Kütahya ili Uşak ilçesinin Karahallı bucağı ile Sivaslı bucağının bir kısım köylerinin yakınlık, Ekonomi münasebet ve irtibat kolaylığı bakımından Çivril ilçesine bağlanmaları hakkında yapılan müracaatlar üzerine Denizli Valiliğince Karahallı bucağının tamamının ve Sivaslı bucağından da Bulkaz, Caber, Kureys, Karalar köyleriyle Karalar köyüne bağlı Cüceler mahallesinin Kanunî unsurlar ve idarede halka kolaylık sağlanması yönlerinden Çivril ilçesine bağlanmalarının uygun olacağını, Kütahya Valiliği ise adı geçen bucağın köylerin Çivril'e olan yakınlığını, halkın Çivril İstasyonundan faydalandığını kabul etmekle beraber Ekonomi müessesesi ve teşekküllerin Kemiyyet ve keyfiyet bakımından Uşak'da daha mükâsif bir halde bulduklarını ve köylerin bu müesseselerden geniş mikyasta faydalandıklarını ileri sürerek Uşak'a bağlı kalmalarını mütalâa etmişlerdir.

Bakanlığımızca yapılan incelemede:

Çivril Merkezinin adı geçen bucağın köylere 10-38 ,Uşak Merkezine ise 37-50 Klm. mesafede olması, Kışın Uşakla irtibatının kesilmesine mukabil Çivril ile her zaman muvasalanın imkân dahilinde bulunması tarım ve Dokumacılıkla iştigal eden halkın ithal ve ihraç İstasyonunun Çivril olması ve Karahallı bucağından Karabedirler, Karbasan, Sivaslı bucağından da Karalar, Bulkaz, Caber köyleriyle bağlı mahallelerinin Çivril'e bağlanmalarını Musirren istemeleri ve yapılan plebisit sonucunda da durumun bu şekilde netice vermiş olması gibi mühim ve Kanunî sebeplerle adı geçen bu köylerin Çivril ilçesi Merkez bucağına bağlanmaları yerinde görülmüş ve ilişik kararı ona göre düzenlenmiştir.

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü

030	11	1	222	12	11
-----	----	---	-----	----	----

Belge 19.

Sivaslı'da Akşam Kız Lisesi Açılması Mevzu ve Orhan Dengiz'in Raporu.

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Özel Kalem Müdürlüğü
Sayı: 451.08/1903

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Ankara: 7 / 118

ÖZET: 25 Ekim 1966

Sayın Kummer Ekonom
Başbakanlık
Özel Kalem Müdürü

İlgi: 22.7.1966 tarih ve 1327 sayılı havalenize,

1- 1966-1967 Öğretim yılında açılacak okullarımız önceden tesbit edilmiş ve eşyaları sipariş edilmiş bulunduğundan Uşak-Sivaslı da bir Akşam Kız Sanat Okulu açılması bu yıl için mümkün görülmektedir. İstekleri ileriki yıllarda düşünülme üzere not edilmiştir.

2- Uşak Sivaslı ilçesi ortaokulunun derslik ihtiyacının karşılanması için 1967 yılı programıyla bir pavyon ilâve edilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak, Okulun dersliğe olan ihtiyacı karşısında, bu binanın Kız Sanat Enstitüsüne verilmesi mümkün görülmemektedir.

Bilgilerinizi saygı ile rica ederim.

Orhan Dengiz
Necmettin Tümer
Özel Kalem Müdürü

030	01			91	593	G
-----	----	--	--	----	-----	---

Fon No: 30 1 0 0 - Kutu No: 91 - Dosya No: 573 - Sıra No: 4

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET BİNASI
ANKARA

T. C.
MILLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖZEL
451.08/2035

Ankara;

1966

Sayın Süleyman Demirel
Başbakan

İlgi : 11.8.1966 tarih ve 2160 sayılı notunuza.

1. Senirkent Yapı Enstitüsü Öğretim binası inşaatı 9.10.1965 günü 527 sayılı kanun gereğince gelecek yıla sarf olarak ihale edilmiştir. Şartnamesine göre 31.12.1966 tarihinde işin bitmesi icabettir. Müteahhidin ilk zamanlar işe gerekli önemi vermemesi üzerine, kendisine ihtar yapılmış ve kontrol mimarı gönderilmiştir.

2. Gezici kadın kursu öğretmenliği meslek dalı halen Ağrı ve Elâzığ Kız Enstitüleri bünyesinde açılmış bulunmaktadır.

Ayrıca bu öğretim yılı başında da Akseki'de açılacağından, Senirkent'-de açılması şimdilik mümkün görülmektedir.

3. Konya-Çumra İlköğretim Müdürlüğünde Öğretmen Şevket Boran'ın memur olarak çalışması hususunda herhangi bir işlem yapıp yapılmadığının açıklanması ve neticenin acele bildirilmesi ilgili Valiliğe yazılmış, halen cevap alınamamıştır.

Sonuç ayrıca bildirilecektir.

4. Bursa-İnegöl İlçesinde 1966-1967 yılından itibaren yeni bir lise açılmıştır.

Afyon-Bayat merkezinde ikinci beş yıllık plân döneminde bir ortaokul yaptırılması düşünülmektedir.

Isparta-Senirkent ortaokuluna yeni bina yapılması 1967 yılı programına alınmıştır.

İzmir-Bergama ilçesinde mahallen yaptırılan binada yeni bir lise açılmıştır.

Bilgilerinize derin saygılarımla arz ederim.

Orhan Dengiz
Millî Eğitim Bakanı

030	01			31	593	4
-----	----	--	--	----	-----	---

Belge 20.

Sivaslı'ya Havuz Yapıtılması.

DEVLET ARŞİVLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
CUMHURİYET ARŞİVİ

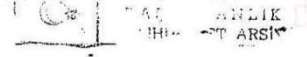
MAHALLİ İDARELER (İl-Özel İdare, Belediye, Köy) TARAFINDAN
HAFTA İÇİNDE YAPILAN İHALELER HAKSINDAKİ BİLGİLERE
DAİR CETVEL

İli...**S.Ş.A.E**...

İhaleyi yapan mahalli idare (İl Özel İdare, Belediye, köy)	İşin Mahiyeti ve Özelliği	İşin yapılacağı yer veya Bölge	İhale Tarihi ve yeri (Alt alta yazılacak)	İhale Tutarı (TL.)	İşin İhtimal veya teslim Tarihi	İZAHAT
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Sivaslı Belediyesi	Kvrcanlı Parkı Yüme Havuz	Sivaslı -Kasaba	16/6/1967 -- Sivaslı	10.000	18/7/1967	İhale
030 01	172488					

Belge 21.

Sivaslı'da ki Yer Altı Suyu İşletmesi Hakkında.

T. C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR TETKİK DAİRESİ BAŞKANLIĞI

KARARNAME

Sayı: 7/5234

Eki

Sınırları ve özellikleri ilişik yazı ve haritalarda belirtilen (Uşak-Sivaslı Ovası) yeraltısuyu alanının "Yeraltısuyu İşletme Alanı" olarak kabul ve ilânı; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığının 3/10/1972 tarih ve 161-16187/51431 sayılı yazısıyla yapılan teklif üzerine, 16/12/1960 tarih ve 167 sayılı Kanunun 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 14/10 /1972 tarihinde kararlaştırılmıştır.

CUMHURBAŞKANI

Başbakan
 Devlet Bakanı
 Devlet Bakanı
 Devlet Bakanı
 Devlet Bakanı
 Adalet Bakanı
 Millî Savunma Bakanı
 İçişleri Bakanı
 Dışişleri Bakanı
 Maliye Bakanı
 Millî Eğitim Bakanı
 Bayındırlık Bakanı
 Ticaret Bakanı
 Sağlık ve Sos. Y. Bakanı
 Güm. ve Tekel Bakanı
 Tarım Bakanı
 Sanayi Bakanı
 Çalışma Bakanı
 Sanayi ve Tek. Bakanı
 En. ve Tab. Kay. Bakanı
 Turizm ve Tan. Bakanı
 İmar ve İskân Bakanı
 Köy İşleri Bakanı
 Orman Bakanı
 Genç. ve Spor Bakanı

Dosya No:

99-213

1785

080 18 01 02 289 80 14

Belge 22.

1954 Tarihli Celal Bayar İmzalı Sivaslı Esnaf Kefalet Kooperatifi Hakkında.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi
Karar Sayısı
4
3219

KARARNAME

Ortaklarının meslekî kredi ihtiyaçlarını temin etmek maksadıyla merkezi Sivaslı'da olmak üzere, 25 yıl müddet ve en az 550 Türk lirası sermaye ile kurulmasına bağlanan "Sivaslı Esnaf Kefalet Kooperatifi"nin İktisat ve Ticaret Vekâletinin 12/6/1954 tarihli ve 6/5527/31658 sayılı yazısıyla gönderilen ilişik esas mukavelesini İcra Vekilleri Heyetince 20 / 6 / 1954 tarihinde incelenerek, adı geçen Kooperatifin kurulmasına izin verilmesi, Ticaret Kanununun 480 inci maddesine göre kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR

C. Sağı

Başvekil	Devlet Vekili ve Başvekil Yardımcısı	Devlet Vekili	Devlet Vekili	Adliye Vekili
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Milli Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili	Hariciye Vekili	Maliye Vekili	Muârif Vekili
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>
Nefis Vekili	İkt. ve Ticaret Vekili	Sih. ve İc. Mua. Vekili	Güm. ve İnh. Vekili	
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	
Ziraat Vekili	Münakalât Vekili	Çalışma Vekili	İşletmeler Vekili	
<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	<i>[Signature]</i>	

080 18 01 2 136 58 12

Belge 23.

1956 Tarihli Celal Bayar İmzalı Sivaslı Sanat Kooperatifi Hakkında.

T. C.
BAŞVEKÂLET
KANUNLAR VE KARARLAR
Tetkik Dairesi

Karar Sayısı

4

7242

KARARNAME

Ortaklarına meslekî faaliyetleriyle alâkalı her türlü iptidai maddeleri temin etmek maksadiyle merkezi Sivaslı'da olmak üzere otuz yıl müddet ve en az (5.000-Beşbin) Türk lirası sermaye ile kurulmasına başlanan "Sivaslı Küçük Sanat Kooperatifi"nin İktisat ve Ticaret Vekâletinin 20/4/1956 tarihli ve 6/3764 sayılı yazısiyle gönderilen ilişik esas mukavelenamesi İcra Vekilleri Heyetince 5 / 5 /1956 tarihinde tetkik edilerek; mezkûr kooperatifin kurulmasına izin verilmesi; 865 sayılı kanunun 480 inci maddesine göre kararlaştırılmıştır.

REİSİCUMHUR

C. Bayar

Ekl: 1

1

Başvekil

Devlet Vekili ve
Ziraat V.V.Devlet Vekili ve
Millî M.V.V.

Devlet Vekili

Devlet Vekili

Adliye Vekili

Millî Müdafaa Vekili

Dahiliye Vekili

Hariciye Vekili

Maliye Vekili

Müzarif Vekili

Nafaa Vekili

İkt. ve Ticaret Vekili

Sih. ve İc. /Maa. Vekili

Güm. ve İn. Vekili

Ziraat Vekili

Münakaat Vekili

Cemiyet Vekili

İşletmeler Vekili ve
Hariciye V.V.

Dosya No:

10-555

859

080 18 01 143 40 15

